Karismatisk *fornyelse* i Danmark

Hans Kristian Neerskov (red.)

ProRex FORLAG

Karismatisk *fornyelse* i Danmark

Hans Kristian Neerskov (red.)

Forfattergruppe:
Hans Kristian Neerskov, Helge Pahus, Hakon Bojsen
Bent Døssing Hansen, Niels Peder Nielsen
Ole Skjerbæk Madsen, Stig Christensen, Keld Dahlmann
Johannes Kirk Søndergaard og Bent Feldbæk
– den enkelte forfatter er ansvarlig for eget indlæg –

efter idé af Bent Døssing Hansen
Redaktør: Hans Kr. Neerskov

© ProRex Forlag 2008
www.prorex.dk

All rights reserved

Kopiering må kun ske på institutioner,
som har indgået aftale med Copy-Dan,
og kun inden for aftalens rammer.

Omslag: xxx

Sats: Christian Larsen, ProRex Forlag

Skrift: Palatino

Tryk: LaserTryk, Aarhus

ISBN 978–87–7068–015–8

Indhold

Forord
Bent Døssing Hansen 5

Historie og teologi
Hans Kristian Neerskov 7

Løftet om Helligånden
Helge Pahus 41

Fornyelsen i Silkeborg kirke
Hakon Bojsen 57

Bibelcamping i Ålborg
Bent Døssing Hansen 63

Hjarup sogn fra 1980 til 2007
Niels Peder Nielsen 75

Bethlehemskirken
Ole Skjerbæk Madsen 99

Dansk Oase
Stig Christensen 127

Århus Valgmenighed
Keld Dahlmann 147

Quo Vadis
Johannes Kirk Søndergaard 165

Af en landsbypræsts dagbog
Bent Feldbæk 191

Litteraturliste 219

Forord

Ved et møde i 2007 med en gruppe unge mennesker fra Århus Valgmenighed blev jeg spurgt, om det ikke var muligt at formå nogle af den åndelige fornyelses ældre ledere til at berette om, hvad der var sket i de første karismatiske vækkelses-år. Resultatet er denne antologi med ti forfattere, der hver meddeler deres personlige beretning. Flere kunne have været valgt, men det er min overbevisning, at de ti udgør et repræsentativt hold. Oprindeligt var læge Michael Harry med blandt forfatterne, men han døde, inden han fik arbejdet gjort færdigt. Det viste sig umuligt at benytte noget af det, der forelå fra hans hånd. Der er ni præster, hvoraf de otte er emeriterede. Hver af dem fortæller ud fra deres særlige kirkelige position. Derudover er der valgt en lægmand, nemlig Johannes Søndergaard, der fortæller om vækkelsens sociale indsats.

De foreliggende indlæg er i det store og hele tilbageskuende. Erindringsbilleder kan have den svaghed, at meget mildnes, når det kommer på afstand. Resultater og opnåede mål kommer i forgrunden. Men megen bøn, konflikt og slidsomme dage og nætter har der også været. Et enkelt indlæg, der også viser dette, er ikke noget erindringsbillede, idet Bent Feldbæk Nielsens skildring er uddrag af den dagbog, han førte, mens begivenhederne fandt sted. Endelig er Keld Dahlmanns indlæg en skildring af den nutidige generations oplevelser og søger også at åbne et vindue til fremtiden. Her ses der ikke tilbage, men i stedet søges spørgsmålet besvaret om, hvad det hele mon vil udvikle sig til.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 5 19-05-2008, 16:05

Ved redigering og færdiggørelse har pastor H.K. Neerskov været en uvurdelig hjælp. Tak til ham som til forfatterne i øvrigt. De enkelte bidrag står i det store og hele næsten uden ændringer, som de forelå fra forfatterne. Det er min forhåbning, at resultatet både kan opfylde den yngre generations ønsker om at kende mere til den åndelige fornyelses fremkomst og udvikling i folkekirken og tilfredsstille en mere almen interesse for, hvad der faktisk skete.

Moseby, den 5. februar 2008
Bent Døssing Hansen

Karismatisk *fornyelse* i Danmark

Af Hans Kristian Neerskov

„Det skal ske i de sidste dage, siger Gud:
Jeg vil udgyde af min ånd over alle mennesker."
Apostlenes Gerninger 2,17 og Joels Bog 3,1-5

Historisk baggrund

„De sidste dage" har varet fra den første menigheds tid og lige ind til i dag. Gennem alle tider har der været kristne, der levede i håbet om Jesu snarlige genkomst. Allerede den første menighed levede i forventning om Jesu genkomst og de løfter, der fulgte med denne begivenhed.

Op gennem kirkehistorien har hver ny åbenbaring fra Gud givet forventninger hos de levende troende, hvor de fleste etablerede teologer har set på sagen med skepsis, men der har dog altid været nogle, der blev vakt.

Sådan har det også været med den karismatiske vækkelse, som fejede hen over de etablerede kirkesamfund fra midt i 1950'erne og op gennem de næste tre årtier. Bemærkelsesværdigt er det, at hvad de klassiske pinsekirker ikke formåede – fordi den første ånds-udgydelse i begyndelsen af 1900-tallet endte i etablerede selvstændige pinsemenigheder, som ikke fik indflydelse på kristenheden – det gjorde den ånds-udgydelse, som begyndte på tværs af kirkesamfundene 50 år efter pinsebevægelsens fødsel i 1906. Af verdens cirka to milliarder kristne er omkring en fjerdedel i dag karismatikere. Altså en halv milliard kristne er berørt af den karismatiske bølge. Det drejer sig både om katolikker og evangeliske kristne i mange forskellige kirkesamfund.

På dansk jord

De to første stævner, der fandt sted i Danmark, var i 1972 og i begyndelsen af 1973 på Sundevedcenteret ved Sønderborg.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 7 19-05-2008, 16:05

Møderne var arrangeret af Michael Harry, Helga og Kristian Kristensen og blev i 1973 suppleret med Stig Christensen. Hovedtaler var englænderen Cecil Cousen, der i en årrække var en meget skattet taler i Danmark.

Allerede i 1973 købte ægteparret Helga og Kristian Kristensen Asserballeskov Bibelcenter, og her blev de kommende år afholdt en række stævner, som fik betydning for den karismatiske vækkelse i Danmark.

Et andet tidligt karismatisk stævne i Danmark fandt sted på Refugiet Fuglsang på Lolland i marts 1973. Initiativtageren var nu afdøde højesteretssagfører Valdemar Hvidt. Han havde inviteret to udenlandske talere. Det var den tyske lutherske præst Arnold Bittlinger, der da var leder af det økumeniske center Schloss Craheim, der også var center for den karismatiske vækkelse i Vesttyskland.

Den anden taler var Fader Godet, katolsk pater bosiddende i Vatikanet i Rom. Undertegnede var inviteret med som tolk. Jeg glemmer aldrig den første morgen, da Fader Godet kom ind i spisesalen. Han løftede armene i vejret og jublede noget i denne retning: „Hallelujah, what a wonderful day. God is great and his blessing is here!" („Halleluja, sikken en herlig dag. God er stor, og hans velsignelse er til stede her!") Jeg, som på den tid var pinsepræst, fik et chok. Hvordan kunne en katolsk pater dog være i besiddelse af en sådan entusiasme, som på ingen måde var påtaget, men som derimod smittede af på os alle sammen?

Det var ikke noget stort stævne. Vi var omkring 40 mennesker, men det var et gennembrud, som åbnede øjne og hjerter for en del af deltagerne. For mange var dette en helt ny side af kristendommen, mens det for os pinsevenner var en fornyelse af karismatikken, som måske mere var blevet en teologi i pinsekirkerne end en forventning om og praksis af de åndelige nådegaver.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 8 19-05-2008, 16:05

Begivenheder forud

Forud for dette første stævne i Danmark var gået mange andre begivenheder. Så tidligt som i 1905 var grundlæggeren af Kirkens Korshær, sognepræst H. P. Mollerup til et helliggørelsesmøde i Blankenburg i Tyskland, hvor R. A. Torrey talte. Efter talen kom der en dyb stilhed. Mollerup betegnede den som en Åndens susen, der berørte ham dybt. Selv forklarede han det på denne måde: „Jeg fik en åndsdåb med Åndens fylde og kraft!" Senere vidnede han om, at han også havde modtaget tungetalens gave.

I 1968 var omkring 150 mennesker samlede på Nyborg Strand til kristent stævne i tre dage. En af talerne var domprovsten fra Tønsberg i Norge, Peder Olsen, og han gav væsentlige indlæg om det karismatiske, som på daværende tidspunkt havde haft sin fornyelse i ti år i USA.

I 1970 tog fem danskere til stævne i Swanwick i England ledet af den anglikanske præst, Michael Harper. Det var Valdemar Hvidt og frue, sognepræst Johannes Magelund og frue samt Michael Harry, som fik væsentlig indflydelse på den karismatiske vækkelse i Danmark. De fik kontakt til Fountain Trust og dermed Cecil Cousen og Tom Smail, som senere blev inviteret til Danmark. I 1972 deltog Valdemar Hvidt og Käthe & Johannes Magelund også i et karismatisk stævne i Schloss Craheim.

Ingeniør Olde Nissen med tilknytning til Luthersk Missionsforening (LM) i Sønderborg skriver i bogen *Ild fænger*[1] et vidnesbyrd om, hvordan han og hans hustru i 1971 modtog dåb i Helligånden: „Vort hjem blev forandret. Hvert eneste ledigt minut blev brugt til læsning af Guds ord, og sandheder, som før havde været lærdom, blev til liv… Bønnen blev nu vor største lyst… Mennesker, der besøgte os, følte, at kærligheden slog dem i møde… Vore venner i LM opdagede, at der var sket en stor forandring med os, men da vi fortalte dem, at vi var blevet fyldt med Helligånden ligesom disciplene på pinsedag, mødte vi en del skepsis og modstand."

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 9 19-05-2008, 16:05

Jesusfolket

I 1970 fik vi i Danmark første gang besøg af Jesus-folket fra USA, også kaldet blomsterbørnene. Det var unge mennesker, som levede et helt utraditionelt liv på Californiens badestrande, såkaldte hippier, langhårede og barfodede. De havde 'meldt sig ud af samfundet' og levede deres eget liv med lsd, marihuana, Østens religioner, fri sex og psykedeliske oplevelser.

Blandt dem slog Guds Ånd ned i 1956. Nogle af dem blev døbt i Helligånden og oplevede Guds frelse i Jesus Kristus, som totalt forandrede deres liv. Det betød ikke, at de klippede deres hår eller iførte sig jakkesæt og slips. Nej, det var Guds indgreb, og deres indre var blevet forvandlet. Alverdens aviser, radio og tv omtalte dette mærkelige fænomen, som var så påtageligt, men som der alligevel ikke var nogen menneskelig forklaring på.

Et hold af disse unge mennesker kom til København i påsken 1970. Forstanderen for den københavnske pinsemenighed Elim, Alfred Lorenzen, skrev om dette i pinsebevægelsens blad Korsets Evangelium: „Jeg havde hørt om disse hippier, men havde ingen følelse af, at det ville få nogen betydning for mig. Jeg var jo pinseven og døbt med Den hellige Ånd. Alligevel skulle det vise sig, at jeg også havde brug for denne fornyelse. Jeg kommer aldrig til at glemme denne påske. Det betød en omvæltning i mit liv og min tjeneste. Påskedag om aftenen tog jeg ind i Vartov for at høre dem, og jeg blev dybt grebet. Der var i og for sig ikke noget nyt i det, de sagde, men det var Åndens tilstedeværelse! Under mødet skete der noget med mig. Det er ikke let at definere det. Der var ingen forbøn eller opfordring til at løfte en hånd eller at gå frem. Men der skete noget i mit indre.

Anden påskedag havde vi gruppen, som sang, og en af talerne på besøg i Elim. Den aften blev uforglemmelig. Guds Ånd faldt, og mange blev døbt i Helligånden. Flere sagde, at det var som en ny pinse. En ældre dame, som var over 90 år, var med til det møde. Hun havde også været til stede i 1907,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 10 19-05-2008, 16:05

da den norske præst T. B. Barratt besøgte Danmark. Han havde været i Californien og kom tilbage til Skandinavien med budskabet om en ny udgydelse af pinsens ånd. Hun skrev til mig næste dag: 'Den vækkelse, som vi har bedt om i så mange år, er nu kommet. Det er den samme ånd, som vi oplevede i 1907'." Så langt Alfred Lorenzen.

Skandinavisk stævne

Det første karismatiske stævne i Skandinavien blev også holdt i 1970. Det var i Kvinesdal i Norge, og Aril Edvardsen var initiativtageren. Han skrev i sit blad Troens Bevis: „Joels profeti er ikke blot gået i opfyldelse på den første pinsedag, men der er tre andre årstal i nyere tid, som er bemærkelsesværdige."

Det er årene 1906, 1956 og 1967. Så skriver han, at det er de tre store åndsudgydelser, som er sket i nyere tid, og at de har en parallel til Staten Israel. Her påpeger Aril Edvardsen, at det også var afgørende år for jøderne. Netop året 1906 begyndte „den anden aliah", hvor rigtig mange jøder vendte hjem til deres hjemland.

I 1956 begyndte en ny udgydelse af Helligånden i USA og ud over verden, som kaldes „Den nye Pinse". Det var samme år, som Israel vandt Sinaikrigen. Og i 1967 oplevede man den tredje strøm af Åndens udgydelse, hvor Den katolske Kirke åbnede sig for den karismatiske fornyelse. Samme år var den afgørende krig for Israel, hvor man på seks dage besejrede de angribende arabiske lande.

Dette skrev Aril Edvardsen i 1975. Jeg ved ikke, om man kan lægge noget exceptionelt i dette, og jeg kan heller ikke tolke, hvad årene 1973 med Yom Kippur-krigen, 1982 med Libanonkrigen eller 2006 med Hizbolla-krigen skulle betyde i den sammenhæng. Men det er en interessant tanke, Aril Edvardsen fremsætter, når han skriver: „Hver gang, der sker store begivenheder i Israel, sker der også store ting for menigheden."

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 11 19-05-2008, 16:05

I 1906 skete den åndsudgydelse, som blev begyndelsen til Pinsevækkelsen på verdensplan. Da blev ånden udgydt i Azusa Street i Los Angelos og på samme tid på et pigehjem i Indien grundlagt og ledet af den anglikanske kirke i England. Her talte en 16-årig pige i tunger under bedemøderne. Provsten indbød nogle sprogkyndige til at bede sammen med pigen i håb om, at hun så ville tale i tunger. Det skete, og en af de tilstedeværende kunne oplyse, at pigen talte arabisk, og at hun bad for de kristnes sikkerhed i Libyen, selv om hun ellers intet kendte til dette land. Allerede i 1904, to år før disse skelsættende begivenheder, begyndte en stor åndsudgydelse i Wales.

De første store stævner i Danmark

Det første store karismatiske stævne i Danmark fandt sted i Roskilde Domkirke i 1975. Arrangører var Hakon Bojsen, Svend Boysen, Stig Christensen, Michael Harry, Helge Flensted-Jensen, Poul Hjorth Lange og Helge Pahus. Kirken var fyldt til bristepunktet både lørdag aften, hvor Tom Smail og Aril Edvardsen talte, og søndag aften, hvor hovedtaler var Cecil Cousen, suppleret af Stig Christensen, Helge Flensted-Jensen, Michael Harry og Helge Pahus. De to englændere var inviteret på initiativ af Michael Harry.

Den aften gjaldede lovsangen i Roskilde Domkirke – „Danmarks katedral", hvor vore konger er begravede. Der var nadver den aften, og kirken var så fyldt, at præsterne, som bragte brød og vin rundt i kirken, måtte bærer dette løftet højt op for at komme rundt. Man vidste ikke helt, hvordan man skulle slutte aftenen, da en dame foreslog, at man sammen højt skulle bede Fadervor! Det blev sanktioneret af Helligånden.

Allerede det følgende år indbød den samme gruppe til Skandinavisk kristen Leder-konference i Roskilde. Møderne foregik den 12.-16. februar på henholdsvis Hotel Prindsen og i domkirken. Talere var Cecil Cousen, Aril Edvardsen, Hans Jakob Frøen, Helge Pahus og Tom Smail. Året efter, i 1977,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 12 19-05-2008, 16:05

var der et stort møde i Ålborg i Vor Frue Kirke. Jeg sad på pulpituret sammen med domprovst Georg S. Geil, der senere blev biskop i Viborg.

Dermed var den karismatiske fornyelse i Danmark funderet. Det interessante er, at den eneste leder af den karismatiske fornyelse, som Gud tillod at eksistere, var Helligånden selv. Alle vi andre var blot delagtige i Helligåndens gerning. Alligevel var det især de før nævnte fire lutherske sognepræster, der lagde navn til den karismatiske fornyelse i Danmark.

Der er dog ingen tvivl om, at læge og gynækolog Michael Harry også havde stor indflydelse på fornyelsesbevægelsen. Måske skabte det nogle problemer, at de fire sognepræster tilsyneladende tegnede fornyelsen frem for andre. Michael Harry kom første gang i kontakt med det karismatiske ved et møde med Kristne Forretningsmænd.

Det fik ham til allerede i 1965 at rejse til London til en karismatisk konference med Michael Harper. Her tog han imod Åndens gave ved håndspålæggelse. Han mærkede intet, men var i forventning til Gud. Omkring 14 dage senere kom han gående på en gade i Brønshøj, og pludselig kom Herrens Ånd over ham, og han begyndte at tale i tunger.

Den første tid

Mange andre navne kan også nævnes fra den første tid. Af sognepræster i folkekirken bl.a. Peder Brogaard Andersen, Lars Bekker-Jensen, Jan Bjerregård, Johannes Fibiger Christensen, Torben Juul Christensen, Poul Exner, Bent Døssing Hansen, Hans Christian Krarup, Poul Hjorth Lange, Karl Aage Madsen, Jens Fischer-Nielsen, Verner Kofod-Pihl, Peder Poulsen, Ole Skjerbæk Madsen, Bent Feldbæk, Niels Peder Nielsen, Jørgen Eilsgaard-Rasmussen, Helge Taggatz. Også IM's „høvding" Chr. Bartholdy var meget positiv.

Fra den anglikanske kirke: Michael Harry – han konverterede senere til folkekirken. Fra Pinsebevægelsen: Alfred Lorenzen, hvor også undertegnede var ofte brugt som taler. Min

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 13 19-05-2008, 16:05

bog *Liv og kraft ved Helligånden*[2] er blevet betegnet som en grundlæggende lære i den karismatiske bevægelse i Danmark.

Fra den katolske kirke: Lars Messerschmidt og Per Waagø.

Her bør også nævnes nogle indremissionærer, som i deres tjeneste var berørte af den karismatiske vækkelse, bl.a. Herbert Neimanas, John Nielsen, Georg Møller Petersen og Henry Vestergaard samt KFUM-sekretær Konrad Meier Andersen.

Også flere baptistpræster var med i fornyelsen, bl.a. Torsten Højberg, som skrev bogen *Én ånd, ét legeme: Helligånden og nådegaverne*[3] allerede i 1975. Desuden Børge Berntsen og Chresten Eskildsen samt Kjeld Pedersen. Fra Missionsforbundet kan også nævnes Peter Götz, Leon Have og Leif Munk.

Flere danske ydremissionærer oplevede den karismatiske fornyelse på missionsmarken, og de bragte den med hjem til Danmark. Det var bl.a. Erna Lindgaard, Birgit Norholt, Anne Margrethe Rauff og Agnete Zimono. Desuden kunne nævnes en lang række lægfolk, både mænd og kvinder, men det er altid farligt at nævne navne, for det bliver let til, at nogle glemmes.

Mange af dem, der kom med i den karismatiske vækkelse, var folk, der var blevet åndeligt vakte gennem Oxfordbevægelsen. De havde gennem mange år dagligt læst i Bibelen en halv time hver dag, og de var oplært i at skrive deres refleksioner over Bibelen ned, lige som de i dagens løb skrev tanker ned, der kom til dem. Den bedst kendte er nok Krista Frandsen, forfatter til en del bøger, bl.a. den skattede andagtsbog *Den stille Stemme*[4].

Bedemøder

I den første karismatiske tid i Danmark fra tiåret efter 1973 kørte vi gladelig over 100 km for at komme til de store møder og konferencer, som blev afholdt. Mange steder i Danmark opstod der bedegrupper. Den mest kendte var Rygård-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 14 19-05-2008, 16:05

kredsen, som begyndte bedemøderne den 4. april 1973, og der kom som regel 100 mennesker sammen til bøn. Der var både katolikker og evangeliske kristne samlede i én ånd.

En anden gruppe samledes i Valdemar Hvidts hjem på Østerled, København Ø. Der var også mange bedekredse i private hjem, og der var bedemøder både i folkekirke og frikirkelige kredse. Det havde også stor betydning for den karismatiske vækkelse, at Vatikanet i 1967 officielt accepterede og bød „den karismatiske vækkelse" velkommen i den katolske kirke.

Også en del folkekirker havde regelmæssige bedemøder i karismatisk regi. Det var bl.a. Betlehemskirken og Sionskirken i København, Dorf Kirke, Give Kirke, Karlslunde Strandkirke, Markuskirken i Ålborg, Nykøbing Mors Kirke, Opstandelseskirken i Albertslund, Sct. Marie Kirke i Sønderborg, Silkeborg Kirke, Snedsted Kirke og Solvang Kirke på Amager.

Bibelcamping i Skalborg og Hasseris

Sommerstævner blev afholdt i Skalborg syd for Ålborg på initiativ af sognepræst Bent Døssing Hansen, Markuskirken i Ålborg. Han begyndte sommerstævnerne i 1980 og fortsatte nogle år senere i Hasseris indtil sommeren 2001, hvor der var over 2.000 deltagere. Dette blev de mest betydelige sommerstævner i den karismatiske bevægelse i løbet af de 22 år, hvor det fandt sted.

Selvfølgelig var der også andre stævner, fx Ånd og Livs familielejr på Sjælland, som stadig afvikles en uge i sommerferien og samler ca. 250 deltagere. Den blev lagt ind under Dansk Oase og kaldes nu SommerOase, Sjælland.

Fra 1990 arrangerede Dansk Oase sommerlejre af 3-5 dages varighed forskellige steder i landet. Den første foregik på Apostolsk Højskole i Kolding med knap 500 deltagere.

Dansk Oase bad lige før Bibelcampingen i 1999 om lov til at deltage i årets bibelcamping. Det sagde Bent Døssing Hansen naturligvis ja til. Næste år kom man igen i april måned

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 15 19-05-2008, 16:05

og ønskede igen at være med på bibelcampingen i Hasseris. Her ville man gerne have indflydelse på tilrettelæggelsen af stævnet, og hvilke talere de ønskede, men det var vanskeligt, fordi gruppen, som havde tilrettelagt stævnet, – hvor jeg selv var med – var færdige med hele programmet, og vi kunne ikke sende afbud til talere, for at invitere andre.

Vi havde gennem vinteren været samlet tre-fire gange og havde bestemt talere og det detaljerede program. Dansk Oase havde dog to pladser i evalueringsgruppen, som samledes hver dag kl. 13 under stævnet. Det år var vi over 1.800 deltagere.

Den kommende vinter var Dansk Oase med i planlægningen, og ved bibelcampingen 2001 havde man bedt om at få en eftermiddag, hvor de kunne præsentere deres arbejde for de tilstedeværende. Der kom dog ikke mange til dette eftermiddagsmøde, som ellers var en god præsentation.

Det år var vi cirka 2.000 mennesker, og dermed var rammerne sprængt, så vi ikke længere kunne være i Hasseris. Udsigten til, at vi skulle ud og finde nye faciliteter og omorganisere det hele, var årsagen til, at Bent Døssing Hansen besluttede at overgive roret til Dansk Oase, som de sidste tre år havde været med på bibelcampingen.

Ved evalueringsmødet om onsdagen 2001 meddelte Døssing, at han gerne ville overgive hele Bibelcampingen til Dansk Oase ikke alene for året 2002, men også for fremtiden.

Det blev Dansk Oase meget glad for, og dermed blev campingen flyttet til Odder, hvor der på Rudehøj Efterskole er gode faciliteter til at afholde SommerOase. Det var velsignede stævner, som voksede år for år. I 2002 var der 1.300 deltagere, mens der i 2007 var 3.360 registrerede deltagere, inklusive engangsdeltagere ved aftenmøderne.

Andre relaterede stævner

På det første stævne i Skalborg kom en bondemand fra Gatten, der var baptist. Hans navn er Poul Thomsen, og Gud mødte ham kraftigt med en udgydelse af sin Ånd på et af-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 16 19-05-2008, 16:05

tenmøde. Det førte til, at han blev grebet af Gud, sjæles frelse og nød for mennesker i kummerlige kår. På sin gård oprettede han et nødhjælpscenter, som fik et godt samarbejde med Dansk Europamission.

Han har i samarbejde med undertegnede kørt mange læs nødhjælp ind bag det gamle Jern-tæppe. En gang mødte han 80 enker fra kulminekatastrofen i Ukraine, som fik et møde med Gud. Før han blev døbt i Helligånden kunne han på grund af ordblindhed knap læse eller skrive, men efter kort tid lærte han dette. Samtidig lærte han sig engelsk på rekordtid, fordi han troede på, at Gud kunne og ville gøre mirakler. I 1983 begyndte han også sommerstævner, så i 2007 fejrede man 25 års jubilæum i Gatten.

I Jylland begyndte også baptistpræst Kjeld Pedersen sommerstævner i Stouby i 1984. Senere flyttede de til Trelde Næs og derfra videre til Bjerre. Disse sommerstævner samler stadig cirka 150 mennesker hvert år, og her er mange af samfundets „tabere", som har fundet vejen til Kristus gennem Mette og Kjeld Pedersens omsorg og kærlighed. Han dannede i 1989 frikirken „En åben Dør" i Vejle, mens han fortsatte som præst for Baptist-kirken i Fredericia.

Økonomi ved bibelcamping

Ved sommerstævnerne i Ålborg besluttede man, at det ikke skulle koste noget at deltage. Selv campingpladsen skulle være gratis. Det princip forlod man dog snart, men priserne for camping og strøm blev sat meget lavt, faktisk til kostpris. Primært kom pengene til selve stævnet ind ved kollekter ved aftenmøderne, og gennem alle de 21 år løb det sådan nogenlunde rundt med lidt overskud og lidt underskud. Et enkelt år var der dog 70.000 kroner i underskud, men det blev hurtigt dækket af medlemmer i Markus-fællesskabet.

I Gatten var Poul Thomsen imod at tage kollekter op til udgifterne ved selve bibelcampingen. Han ville hellere velsigne andre, der gjorde et godt arbejde i Guds rige. Så ved alle aftenmøder blev der taget kollekt op til forskellige for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 17 19-05-2008, 16:05

mål i Guds rige. Der blev ikke taget kollekt op til selve stævnet, selv om priserne for kost, logi og camping var sat meget lavt. Tilmed lovede han i tro Aril Edvardsen 1.000.000 kroner, og det fik han. Det blev senere til flere millioner kroner. Han forstod, at Gud har behag i, at vi tror ham også for det økonomiske, og at vi ikke skal bekymre os for vort eget.

Anderledes gik det i Odder, hvor Dansk Oase overtog Bibelcampingen fra Ålborg. Deltagerantallet voksende år for år. I 2007 gav SommerOase et underskud på 300.000 kroner - til trods for, at deltagerbetalingen nu var meget højere. Formodentlig er der flere årsager til underskuddet.

I Hasseris var hele forarbejdet 'køkkenbordsarbejde'. For det første var der ingen på lønningslisten. For det andet blev det meste af arbejdet under campingen udført uden betaling og uden reduktion i prisen, fortrinsvis af medlemmer af Markusfællesskabet. De tog sig både af forarbejdet, udsmykning af hallen og opgaver under stævnet (rengøring af toiletter fem gange om dagen, oprydning i salen tre gange daglig, registrering og alt andet, som hører med, når flere tusinde mennesker kommer sammen). For det tredje var der for hver bibelcamping et budget, som var realistisk, og som så vidt muligt blev overholdt.

Noget af årsagen til underskuddet i Odder 2007 må også ses på baggrund af, at mange hjælpere skulle have gratis eller delvis gratis ophold, at planlægger(e) var betalt på månedsbasis, og at der kom langt flere børn, end man havde regnet med, og priserne for dem var så sat lavt.

Omsorg for narkomaner

Den karismatiske fornyelse førte også til omsorg for narkomaner. Det blev til oprettelsen af Quo Vadis i Kolding, hvor politibetjent Johannes Søndergård stod i spidsen for oprettelsen et behandlingshjem for narkomaner og andre misbrugere. De blev faste deltagere i Hasseris Bibelcamping. I Quo Vadis var der månedlige og velbesøgte aftenmøder.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 18 19-05-2008, 16:05

I Randers åbnede Anna og Ole Schwartz deres hjem for mennesker med problemer. Deres hus blev for lille, og de rykkede ind i en større villa på Kristrupvej. I et par år samarbejdede de med Quo Vadis i Kolding. Det arbejde, Anna og Ole Schwartz startede i deres hjem, er i dag hjælpecenteret „Shalom".

Nordiske kontakter

En vigtig faktor for den karismatiske fornyelse i Danmark var kontakter til de andre skandinaviske lande. I 1970-80'erne tog mange danskere til stævner i Norge, dygtigt ledet af Jens-Petter Jørgensen. Biskop Gärtner i Gøteborg indbød til velbesøgte stævner samt til præstekonventer for nordiske præster på Åh Stiftsgård i 1980-90'erne. Den karismatiske vækkelse i Finland havde også et betydeligt omfang, og her blev Michael Harry ofte inviteret som taler.

Kristne bliver synlige

Forud for fornyelsen var der flere skelsættende begivenheder. En af dem var Den lange Dag i 1968, arrangeret af bl.a. Johnny Noer og Johannes Facius. I 1972 havde jeg inviteret Broder Andreas fra Holland. Vi havde en march fra Fælledparken til Kongens Nytorv og videre ad Strøget til Rådhuspladsen, hvor vi protesterede imod fri pornografi. Om aftenen talte Broder Andreas i Københavns Domkirke.

Vi havde legitimt anmeldt marchen til politiet og bedt om hjælp. Politiet spurgte, hvor mange vi forventede, og vi svarede nogle tusinde. Så mente politiet, at vi højst ville blive 500, og det behøvede vi ikke politiets hjælp til. Sandheden var, at vi blev mange tusinde, og så rykkede politiet omgående ud.

Det var samme tidspunkt, Tom Bogs skulle bokse verdensmesterskab i Parken, men vi fik fortrinsret, så de fleste deltagere til boksekampen kom for sent. Det tager jo nogen tid at få tusinder af mennesker ind på fire rækker og komme frem gennem trafikken.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 19 19-05-2008, 16:05

Kærlighed er ren

I 1967 klistrede Unge Kristne plakater på ruderne af pornoforretninger i mange byer i Danmark. På plakaterne stod der „Kærlighed er ren". Inden da havde vi henvendt os til justitsminister Knud Thestrup, der samme år ophævede forbudet imod pornografi som det første land i verden.

Om natten mellem kl. 2.00 og 3.00 blev alle pornoforretningers vinduer i 77 byer i Danmark klistret til med plakater. Derefter blev der afleveret pressemeddelelser til de lokale avis- og radioredaktioner samt til hovedredaktionerne for radio, tv og de store dagblade. Journalisterne var forvirrede. Ingen vidste, hvem Unge Kristne var. Navnet var opfundet til lejligheden, og fx KFUM&K ville absolut ikke vedkende sig aktionen.

Det eneste sted, hvor politiet greb ind under aktionen, var i Sønderborg, hvor de unge blev spurgt, om det var deres forretning, hvilket de naturligvis benægtede. Så blev de bedt om at pille plakaterne ned, men de sagde: „Vi har lige sat dem op og vil ikke pille dem ned!" Politiet optog så rapport, og deres navne blev afleveret til politimesteren, som gav dem et bødeforlæg.

Jeg ringede til ham og bad ham om at frafalde bødeforlægget, men han sagde: „Det kunne ikke falde mig ind!" Jeg replicerede, at det ville han nok komme til at fortryde. Han spurgte, om jeg dermed truede ham, det svarede jeg nej til. Men, sagde jeg, politiet burde være på vor side imod 'svineriet' i Danmark. Det mente han nu ikke.

Så lod jeg bomben springe: „Vi er cirka 200, der har været med i aktionen, og hvis de to i Sønderborg skal dømmes, vil vi stå last og brast med dem. Vi vil alle melde os på de respektive politistationer, og vi vil alle have samme straf, men ingen af os vil betale, så vi forlanger at blive buret inde." Så svarede politimesteren, at han ville tænke over sagen. Vi hørte aldrig fra ham, og ingen blev afkrævet penge til bødekassen.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 20 19-05-2008, 16:05

Kristne Forretningsmænd

Kristne Forretningsmænd spillede en væsentlig rolle i den karismatiske vækkelse. Også den udsprang fra USA som en lægmandsbevægelse under navnet Full Gospel Business Men's Fellowship. Den blev grundlagt af Demos Shakarian, som i 1952 indbød en snes pinsevenner til et møde i Cliftons Cafeteria, Los Angelos. Her blev Demos Shakarian redskab til FGBMF, som fik stor indflydelse på den karismatiske vækkelse i verden, også i Danmark.

Ny kristen ugeavis

Allerede i 1973 udkom Udfordringen første gang efter inspiration fra Jesus-vækkelsen i USA, i begyndelsen som løssalgsavis, derefter i abonnement. Initiativet kom fra Jørgen Vium Olesen, som senere startede Forlaget Scandinavia, da det var vanskeligt at få avisen til økonomisk at løbe rundt. Den blev senere organ for karismatiske kristne, hvor møder og konferencer blev averteret og senere redaktionelt omtalt.

I starten var Udfordringen en gadeavis, som udkom med ujævne mellemrum, efterhånden som oplaget blev solgt. Hovedformålet var at fortælle om kristen tro, men på en ny og anderledes måde, som appellerede især til unge. Fra 1986 blev den en ugeavis med et bredere format.

Da der i slutningen af 1980'erne ikke var enighed om avisens teologiske linje, blev bladet udskilt fra Forlaget Scandinavia, og redaktionen flyttet til Christiansfeld med en økumenisk bestyrelse. Henri Nissen er i dag avisens chefredaktør. Udfordringen har helt fra begyndelsen haft stor betydning for udbredelsen af det karismatiske budskab i Danmark.

Den katolske Kirke

Pave Johannes den 23. opfordrede i 1959, tre år før Det Andet Vatikankoncil, alle katolikker i hele verden til at bede for biskopper og koncilet som helhed med disse ord: „*Herre*, forny *dine* undere i dag, som en ny *pinse*!" Alligevel var den

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 21 19-05-2008, 16:05

karismatiske vækkelse i 1967 stort set begrænset til de evangeliske kirker.

Men en gruppe katolske professorer ved tre forskellige universiteter i USA samledes til bøn og bibelstudium af Apostlenes Gerninger gennem længere tid. De læste også David Wilkersons bog *Korset og Springkniven*[5] samt John L. Sherrills' *De taler med nye tunger*[6]. Nu blev de klar over, at de manglede noget væsentligt i deres åndelige liv, og det førte til det utænkelige, at de henvendte sig til åndsdøbte protestanter, og „gnisten fængede", så den karismatiske vækkelse også fængede i den katolske kirke. Det er især kommet katolske kirker i USA, Sydamerika og Afrika til gode.

Paven Johannes Paul II inviterede i 1981 til karismatisk stævne i Rom, hvor 10.000 mennesker fra mange lande og forskellige kirker var samlede. Her sagde Paven bl.a., at det ville være en stor lykke, om den nye generation af unge mennesker ville proklamere *pinsen*, som Guds storhed i verden. Der er ingen tvivl om, at Pave Johannes Paul II var døbt i Helligånden og talte i tunger. Jeg mødte ham, da han var Kardinal Wojtyla af Krakov. Jeg var i Katovice i Polen og gik „tilfældigt" ind i den katolske kirke i bymidten. Her var kardinalen, og han styrede lige ned til mig og spurgte, om ikke jeg var pastor Neerskov fra Danmark? Jeg var forbavset og spurgte, hvordan han kunne vide det? Han nævnede sin gode ven professor Franciczek Blackniki, som var et af redskaberne til en stor vækkelse i Polen. Her havde jeg flere gange talt til 3.000 unge mennesker, som indviede deres liv til Frelseren Jesus Kristus, og Blacknici havde vist kardinalen et billede af mig og fortalt om „zòè fós"(lys liv-bevægelsen). Sammen gik kardinalen og jeg op til alteret og bad om, at vækkelsen måtte fortsætte, og at kommunismen måtte falde i Polen. Det er bemærkelsesværdigt, at Polen er det eneste land i Europa, hvor der var en større vækkelse. For os er det endnu mere ubegribeligt, at Gud sendte vækkelsen i et katolsk land og tilmed i den katolske kirke, der har den største „Mariabinding" i hele verden.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 22 19-05-2008, 16:05

Gud leder historien

Paulus skriver i Romerbrevet 13,1: „ …der findes ingen myndighed, som ikke er fra Gud, og de, som findes, er forordnet af Gud.“ Så er det også Gud, der bestemmer, hvor længe 'en myndighed' skal sidde. Det ser ud til, at Gud brugte den karismatiske vækkelse til at styrte kommunismen uden blodig revolution.

Kardinal Wojtyla blev pave i 1978 under navnet Johannes Paul II og besøgte Polen i 1979 og igen i 1983. Ved den anledning holdt han en tale på Sejrspladsen i Warszawa til en skare på omkring én million mennesker. Her var professor Franciczek Blacknicki også til stede, og han havde fået Pavens manuskript. Han fulgte nøje med, men pludselig forlod Paven sit oplæg og talte per inspiration, sagde Blacnicki senere til mig.

Paven sagde: „Man har ikke lov til at tage Jesus Kristus fra en nation. Vi vil have Jesus i vore skoler, vi vil have Jesus i vore hospitaler, og vi vil have Jesus Kristus i vore fængsler!“ Jubelen ville ingen ende tage. I cirka ti minutter jublede én million mennesker. Her fik kommunistpartiet sit afgørende knock out i Polen. Man kunne have forventet, at Paven ville have sagt, at man ikke måtte tage Jomfru Maria fra en nation, men det var ikke det, han sagde.

Det eneste land i hele kommunistblokken med USSR og alle de østeuropæiske lande, hvor kommunisterne ikke var i stand til at knække moderkirken, var i Polen. Derfor blev Polen også redskabet til, at kommunismen faldt i alle de østeuropæiske lande og det uden blodsudgydelse. Kommunismen var formodentlig i Guds tids husholdning forbi, og redskabet, han brugte, var bl.a. den karismatiske Pave Johannes Paul II fra Polen.

Sagen om Bent Feldbæk

Det sidste afsnit i denne bog er skrevet af den karismatiske præst Bent Feldbæk, hvor han bringer uddrag af sine dagbogsnotater. Han blev landskendt, da Ålborgs biskop Søren

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 23 19-05-2008, 16:05

Lodberg Hvas bragte hans sag for Præsteretten ved Vestre Landsret. Dommen faldt den 19. januar 1999 og lød på afskedigelse, men ikke fradømmelse af kjole og krave, og det offentlige betalte sagens omkostninger.

Det er der udkommet en bog om[7], som udelukkende bringer alt det skriftlige materiale, der blev fremlagt i landsretten. Den er altså objektiv i alle henseender, selv om biskoppen mener, at meget af det, han sagde i retten, tilsyneladende ikke er medtaget. Det skyldes, at det ikke er alt, hvad biskoppen fremkom med, der blev fremlagt skriftligt, og så er det ikke muligt at medtage i en dokumentarisk bog.

Dommens præmisser fylder 14 sider bagest nævnte bog. Her er der meget, som er til fordel for sognepræsten. For det første er sammensætningen af personer, der blev indstillet som lægdommere 73, hvoraf 35 blev udtaget. Kun en af disse er fra kirkens højrefløj. De allerfleste af de 73 ligger primært til venstre (liberalteologiske og meget lidt pietistiske).

Det er formodentlig årsagen til, at Præsteretten kun har været i brug denne ene gang. Man ville ikke bringe Grosbøllsagen for Præsteretten, formodentlig fordi han ville være blevet frifundet. Stemmerne stod fire mod to i Feldbæk-sagen. Der skulle altså ikke meget til at flytte én stemme, og så var Feldbæk blevet frifundet.

I øvrigt fremgår det også af dommens præmisser, at Feldbæk ikke har forkastet barnedåben. Her siger dommen: *„Det fremgår således, at Bent Feldbæk ikke på noget tidspunkt forkaster barnedåben; han betragter dåben/barnedåben som en guddommelig anordning, da den overdrager Guds løfte. Han fastholder endvidere en forbindelse mellem dåben og troens liv, idet dåben anses som et løfte, der opfyldes i den fuldbyrdede tro."*

Landsretten udtaler om habilitetsspørgsmålet*: Denne sag angår spørgsmålet om idømmelse af disciplinær straf for en tjenesteforseelse*. – Det var formodentlig hans prædikener, der vakte så stor uro i menigheden, at det førte det til afskedigelse.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 24 19-05-2008, 16:05

Herlighedsteologien

Ved de fleste vækkelser kommer der usunde elementer og vranglære ind. Det skete desværre også for den karismatiske vækkelse her i landet, hvor det sneg sig ind i to af de etablerede bevægelser i dansk kirkeliv, nemlig Pinsebevægelsen og Apostolsk Kirke. Det medførte store splittelser og en vranglære, som efterlod mennesker i dyb nød. Disse elementer gik under navne som fx Lykkereligion, Herlighedsteologi og 'Prosperity-teaching'.

Moses Hansen, som på forskellig måde havde markeret sig ved outrerede happenings i Danmark, var en af dem, der førte sig frem bl.a. gennem medierne, og dermed forførte mange oprigtige kristne. Mange firkirker blev splittet i to, som førte til bitre brud gennem familier, især mellem forældre og børn.

Apostolsk Kirke formåede gennem sin landsledelse på et tidspunkt at gøre op med splittelsen, og der kom en vis forsoning i stand. I pinsemenighederne var det meget sværere at løse problemet. Her er hver enkelt menighed selvstændig, og der er ikke nogen overordnet ledelse til at normalisere opståede problemer.

Gennem to år henvendte jeg mig til mange af de betydelige præster i forskellige menigheder, men ingen af dem vovede at gøre noget ved problemet. Det førte til, at jeg forlod Pinsebevægelsen og meldte mig ind i folkekirken i 1996. Der er heldigvis ikke meget tilbage af den falske lære i disse to frikirker, men desværre har Pinsebevægelsen aldrig fået gjort op med denne vranglære.

To af mine bøger handler om Helligånden. Den første er som nævnt *Liv og kraft ved Hellligånden*. Jeg skrev den i 1959, inden jeg blev medlem af Pinsebevægelsen. Den fik en ringe medfart i dette kirkesamfund, da jeg blev medlem, fordi den blev kraftigt fordømt af mange ledende forstandere. Man forlangte ligefrem, at jeg skulle trække den tilbage eller melde mig ud af bevægelsen. Ingen af delene gjorde jeg. Den var ikke grundlagt på traditionel „pinseteologi", men på selvstændige studier af Bibelen. Derfor fik den også betydning i

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 25 19-05-2008, 16:05

karismatiske kredse i folkekirken. Senere blev den fuldt accepteret i pinsevækkelsen.

Den anden skrev jeg i 1992 med titlen *Teologien bag Lykkereligionen*[8]. Den blev meget vel modtaget mange steder, ikke mindst i Indre Mission, Luthersk Missionsforening, på Menighedsfakultetet og Dansk Bibel-Institut.

Teologisk baggrund

Mange andre bøger kunne sikkert nævnes her, men nedenstående bøger er blot et lille udpluk af de mange, som er udkommet i 1900-tallet. De fleste af dem stod i mit bibliotek, andre har jeg lånt, og jeg har gennemgået dem med henblik på at skrive dette historiske indlæg om den ny-karismatiske vækkelse i Danmark. Det er interessant at lægge mærke til, at de fleste er meget positive, især de tidlige udgivelser.

Selv Poul Langagergaards afhandling *Den karismatiske bevægelse*[9] fra 1975, der var afslutningen på hans studium ved det teologiske fakultet, giver en positiv fremstilling og er overvejende en anbefaling af karismatikken. Hans bog *Ånd på os*[10]" fra 1989 er en læremæssig bog om åndsudrustning og nådegaver, der naturligvis er præget af luthersk teologi. Hans senere publikation om Toronto-bølgen var jeg ked af at læse. Her citerer han en del kristne, som besøgte Airport Church i Toronto, og 'hænger dem ud' for de oplevelser, de har haft. Selv om jeg mange gange har været i Toronto, har jeg ikke besøgt den „berømte kirke", og jeg har heller ikke noget ønske om at søge outrerede oplevelser, men vil dog heller ikke underkende, at mennesker under Guds Ånds påvirkning kan opleve ualmindelige ting.

Som tiden er gået, har lederne i de lutherske vækkelsesbevægelser, Indre Mission og Luthersk Missionsforening, følt sig kaldet til at advare imod karismatiske kristne, måske for at bevare medlemmerne inden for egne rækker. Dog ville det for mig at se have været bedre, hvis de havde åbnet sig for fornyelsen og fået denne velsignelse ind i deres egne bevægelser.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 26 19-05-2008, 16:05

Niels Ove Rasmussen (senere Vigilius) skriver sin bog *Den karismatiske vækkelse – pinse på ny?*[11] denne sætning på bagsiden: „I de sidste tider skal der ske vældige åndsudgydelser både fra Himlen og Helvede. Hvordan kan vi i denne situation skelne mellem sandt og falsk?" – Det kan vi vel som altid ved Guds Ånd!

Her kunne man have ønsket sig, at danske lutheranere ville have gjort det samme, som de katolske teologer i USA gjorde. De mødtes, bad og læste Apostlenes Gerninger m.m. Derved forstod de, at de manglede noget væsentligt i deres tros-liv. Tilmed henvendte de sig til karismatiske kristne og lod sig vejlede. Derved fik den katolske kirke del i fornyelsen, som jeg også tror, vil bane sig vej til vore venner i Indre Mission og Luthersk Missionsforening, hvor der allerede findes en del læg-folk, som har åbnet sig for det karismatiske.

Vranglære 1

Der er to teologiske vrangforestillinger, når det gælder læren om Helligånden, som har præget mange teologer i verden. Den ene er ordet af Jesus i ApG 1,8: „Men I skal få kraft, når Helligånden kommer over jer, og I skal være mine vidner både i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og lige til jordens ende." Det udlægger man fejlagtigt på den måde, at Helligånden skulle udgydes i Jerusalem, som det skete på pinsedagen. Dernæst skulle Helligånden udgydes i Samaria, som vi læser om det i ApG kap 8. Endelig skulle Helligånden udgydes lige til jordens ende, og det kan vi læse om i ApG kap. 10, hvor Peter prædiker i Cornelius hus i Cæsarea, samt i ApG kap. 19, hvor Paulus prædikede i Efesos.

Alle disse steder blev mennesker døbt i Helligånden, og der står samtidig, at de talte i tunger. Så kommer vranglæren ind, som siger, at dette er opfyldelsen af Helligånden. Den er altså udgydt i Jerusalem, Samaria og ind til verdens ende, og vi skal vi ikke forvente, at det vil ske i vore dage, og da slet ikke for os!

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 27 19-05-2008, 16:05

Vranglære 2

En anden mere forståelig udlægning, men alligevel fejlagtig, er ordet fra 1. Kor. 12,13: „For vi er alle blevet døbt med én ånd til at *være* ét legeme, hvad enten vi er jøder eller grækere, trælle eller frie, og vi har alle fået én ånd at drikke." (fremhævelsen min). Her har anti-karismatikerne et logisk 'bevis' for, at man ikke skal søge „en dåb i Helligånden", for her står jo, at alle kristne, der hører med til Kristi legeme, allerede er blevet døbt med Helligånden.

Problemet opstår, fordi man i den danske oversættelse sætter hjælpeverbet 'være' ind, for at gøre teksten mere forståelig. På græsk står der: „Også nemlig i en Ånd vi alle til et legeme døbtes." Med dansk ordstilling står der altså: „Med en Ånd blev vi alle døbt til et legeme". Ordet „være" findes ikke i grundteksten, men for at gøre sætningen mere forståelig, indsætter man et hjælpeverbum. Man har bare valgt det forkerte ord. Hvis man havde valgt at skrive: „Med én Ånd blev vi alle døbt til at *fungere* som et legeme", så havde man tilgodeset selve indholdet og tankegangen i det pågældende kapitel, som jo taler om, hvordan et legeme fungerer, og hvordan Kristi legeme på jorden skal fungere.

Dåben og Helligånden

Dermed bliver det relevant at bede Gud om Helligåndens dåb, sådan som det er nævnt i Matt. 3,11: „Han skal døbe jer med Helligånden og ild." Mark.1,8: „Han skal døbe jer med Helligånden." Luk. 3,16: „Han skal døbe jer med Helligånden og ild." Johs. 1,33: „Det er ham, du ser Ånden dale ned over og blive over, der døber med Helligånden."

Disse fire steder fra evangelierne forudsiger pinsens under, og de stadfæstes af Jesus selv i ApG kap. 1, lige inden han farer til himmels, hvor han siger i vers 5: „Johannes døbte med vand, men I skal døbes med Helligånden om ikke mange dage." Og vers 8 i samme kapitel: „Men I skal få kraft, når Helligånden kommer over jer, og I skal være mine vidner…" Det er det, som så opfyldes i kapitel 2 på pinsedagen. Det

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 28 19-05-2008, 16:05

analoge udtryk: „Helligånden skal komme over jer“ er nævnt følgende seks steder: ApG 2,17-18; 8,16; 10,44; 11,15 og 19,6.

Det var altså ikke blot på pinsedagen, at mennesker oplevede en dåb i Helligånden, men også i ApG 8,14-17 *i Samaria, cirka tre til fire år efter pinsedag*. Her kom evangelisten Filip ned til Samaria og prædikede Kristus for dem. Mange blev døbt, og derefter kom Peter og Johannes ned fra Jerusalem og lagde hænderne på dem og bad om, at de måtte få Helligånden.

Dernæst skete det i Cornelius' hus *i Cæsarea, cirka syv år efter pinsedag.* ApG 10,44: „Mens Peter endnu talte, kom Helligånden over alle, der hørte ordet.“ og vers 46: „Helligåndens gave blev også udgydt over hedninger, for de hørte dem tale i tunger og lovprise Gud.“ Samt ApG 11,15: „Næppe var jeg begyndt at tale, før Helligånden kom over dem, ligesom den kom over os i den første tid.“

Endelig læser vi i kap. 19 i Apostlenes Gerninger om Efesos, hvor Paulus kom ned og mødte nogle disciple, og han stillede dem dette spørgsmål: „Fik I Helligånden, da I kom til troen?“ De svarede: „Vi har ikke engang hørt, at der er en Helligånd.“ Han spurgte så: „Hvilken dåb blev I da døbt med?“ De svarede: „Med Johannes' dåb.“ Da sagde Paulus: „Johannes døbte med omvendelsesdåb og sagde til folket, at de skulle tro på ham, der fulgte efter, det vil sige på Jesus.“

„Da de hørte det, blev de døbt i Herren Jesu navn, og da Paulus lagde hænderne på dem, kom Helligånden over dem, og de talte i tunger og profeterede. Der var vel i alt tolv mand“. (ApG 19,2-7). Dette skete *cirka 24 år efter pinsedag*, eller 20 år efter Paulus' omvendelse på vejen til Damaskus omtalt i ApG kapitel 9.

Barnedåben

Det er meget interessant, at Paulus teologisk fremhæver dåben i vand, når han undrer sig over, at de ikke kender noget til Helligånden. Her kommer den kendte norske teolog Ole Hallesby (1879-1961) os til hjælp. Han var professor ved Menighetsfakultetet i Oslo 1909-52 og formand for Det norske

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 29 19-05-2008, 16:05

lutherske Indremisjonsselskap i årene 1923-56. Hallesby skriver i sin bog *Dåb – barnedåb*[12] side 16: „Åndsmeddelelse i dåben genføder os til liv… den personlige frelse, det personlige forhold til Gud, [men] Åndsmeddelelse ved håndspålæggelsen indeholder de overordentlige nådegaver. Disse angår forholdet til de troende og de ufrelste. De angår udrustningen til arbejde."

Her går Hallesby ind i dåbsritualet i den lutherske kirke, som indeholder to led. Det er vandet til genfødelse og håndspålæggelsen, som er formidlingen af Helligånden. Det er netop de to led, som er afgørende. Efter at barnet er døbt med tre håndfulde vand „i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn", lægger præsten hånden på den døbtes hoved og fortsætter med at sige: „Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånden og skænket dig syndernes forladelse…" – det er vandets betydning – fortsætter præsten med at sige: „Han styrke dig med sin nåde til det evige liv!"

Denne sidste sætning har en særlig betydning. Tolkningen af den er gået tabt i kirkehistorien, men hvis vi tager den frem igen og lægger den rigtige tydning i den, tror jeg, at vi vil opleve en fornyelse af Helligånden i Den danske Folkekirke.

I dåben modtages frelsen i „vandet til genfødelse" og ved håndspålæggelsen modtages „kraften til tjeneste".

Om den første menighed læser vi i Apostlenes Gerninger, at det var de læge kristne og nogle ledere, som vidnede om deres nyvundne tro. Evangelisten Filip kom til Samaria. Ap. G. 8:12: „Da de nu troede Filip, der forkyndte evangeliet om Guds rige og om Jesu Kristi navn, lod de sig døbe, både mænd og kvinder."… Og v.14-18: „Da apostlene i Jerusalem hørte, at Samaria havde taget imod Guds ord, sendte de Peter og Johannes ned til dem.

Da de kom derned bad de for dem, at de måtte få Helligånden, for den var endnu ikke kommet over nogen af dem, men

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 30 19-05-2008, 16:05

de var blot døbt i Herren Jesu navn. De lagde så hænderne på dem, og de fik Helligånden."

Analog læser vi, at Paulus kom til Efesus. ApG. kap 19 v.2-6: „Der mødte han nogle disciple og spurgte dem: 'Fik I Helligånden, da I kom til tro?' De svarede: 'Vi har ikke en gang hørt, at der er en Helligånd!' Paulus spurgte så spontant: 'Hvilken dåb blev I da døbt med?' De svarede: 'Med Johannes dåb'."

Så sagde Paulus: „Johannes døbte med omvendelses dåb og sagde til folket, at de skulle tro på ham, som fulgte efter, det vil sige på Jesus.' Da de hørte det, blev de døbt i Herren Jesu navn, og da Paulus lagde hænderne på dem, kom Helligånden over dem, og de talte i tunger og profeterede."

Vi læser altså, at det var de troende, der døbte dem, som var kommet til tro, såvel på pinsedag, som i Samaria, men det var Apostlene, som formidlede Helligåndens gave, som også kaldes „Åndens dåb".

Udtrykket er forkætret i Folkekirken, og det er i grunden mærkeligt, for det står hele seks gange i NT. (Mt. 3:11, Mk. 1:8, Luk. 3:16, Johs.ev 1:33. ApG. 1:6 og 1. Kor. 12:13). Det analoge udtryk: „Helligånden skal komme over jer" er nævnt følgende syv steder: ApG. 1:8, 2:17, 2:18. 8:16, 10:44, 11:15 og 19:6.

Når det gælder de, der var forsamlede i Kæsarea i Kornelius hus, sker der noget helt uventet. Her blev de døbt i Helligånden og talte i tunger, før de var blevet døbt. Det skyldes, at disciplene endnu ikke havde forstået, at evangeliet også var for hedningerne, og ikke kun for dem af jødisk herkomst. Derfor måtte Gud gøre noget ekstraordinært, for at overbevise lederne af menighederne om, at Jesu fuldbragte værk gjaldt hele menneskeheden.

I den efter-apostolske tid fortsatte man med at lade kirkelederne (biskopperne) lægge hænder på de troende efter, at de var blevet døbt, og så bad man om, at Helligånden måtte komme til dem med udrustning af nådegaver. Men biskopperne havde travlt, og sagen blev forsømt. Der kunne gå flere

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 31 19-05-2008, 16:05

år, sommetider måske 12-14 år, og så indførte man konfirmationen (firmelsen) med håndspålæggelse for alle barnedøbte.

Efterhånden blev det glemt, hvad håndspålæggelsen betød, men gennem hele kirkehistorien har effekten deraf lyst som glimt på en mørk nattehimmel. Bibelens lære er ellers klar. Jesus underviste sine disciple om Helligånden på én måde før påske og på en anden måde efter sin opstandelse.

Før påske „I" - og efter påske „over"

Vi læser i Johs.ev. (før påske) i kap 13 – 16 om Jesu undervisning om Livets Ånd, som skulle tage bolig „i" menneskene Johs. ev. Kap 14. På selve Påskedag kom Jesus til disciplene og sagde: Johs.ev. 20:21-23: „ 'Fred være med jer!'… Da han havde sagt det, blæste han ånde ind i dem og sagde: 'Modtag Helligånden'!" Her er nøgleordet igen „i".

Det er ikke ualmindeligt, at man blander påske og pinse sammen, og dermed siger, at dette gik i opfyldelse på pinsedag, Men det er ikke rigtigt. Det, som Himlens Gud havde længtes efter, nemlig at have fællesskab med sin faldne skabning, det gik i opfyldelse Påskedag. Da havde Jesu ved sin stedfortrædende død sonet al verdens synd, og dermed kunne Guds Ånd tage bolig i disciplenes hjerter.

Derefter vandrede Jesus her på jorden i 40 dage, og nu underviste han disciplene om, at de også skulle få en udrustning med kraft til tjeneste. Her sagde Jesus bl.a. Luk. 24:49: „Se, jeg sender det (over jer: 1948 oversættelsen – i den græske grundtekst er brugt ordet: „over jer"), min Fader har lovet jer, men bliv i byen, indtil I bliver iført kraft fra det høje." ApG. 1:15: „I skal døbes med Helligånden om ikke mange dage." ApG. 1:8: „I skal få kraft, når Helligånden kommer over jer, og I skal være mine vidner."

Selve udtrykket „at døbe" indikerer, at vandet omgiver. Når vi dypper noget i vand, f.eks. en ske i opvasken, omgiver vandet skeen. Ved dåben i kirken kommer vandet ikke ind i barnet, men udvendigt på barnet. Der imod kommer Ånden ved dåben ind i barnet og giver det fællesskab med

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 32 19-05-2008, 16:05

Gud i himlen, eller det sker måske senere ved en personlig modtagelse i tro.

Børn af troende forældre er helliget ved de troende forældres tro. Eller, som siger Skriften, at de er helliget ved den ene forældres tro. 1.Kor. kap. 7 v. 14. Hermed bliver barnedåben legitim i Den lutherske Kirke for børn af troende forældre.

Det er interessant at lægge mærke til, at nøgleordet i Jesu undervisning før påske var ordet „i"! Helligånden skulle komme ind i mennesket med sit guddommelige liv. Efter påske pegede undervisningen frem til pinse og så var nøgleordet „over" eller „blive iført" – altså noget der omgiver os (som en frakke). Det ligger også i Jesu udtryk „døbes i Helligåndens" ApG. 1:15.

Helligånden skal omgive os med kraft til tjeneste. Man kan sammenligne autoriteten med en politimands uniform. Selv har han vel kun en lille del af en hestekraft, men uniformen indikerer, at politietaten og domstolene er bag ham. Ja Dronningen og regeringen er garant for magten i hans uniform. Fordi der er en regent på Danmarks trone, har samfundet autoritet. Analog til dette er, at fordi Jesus har taget sæde på højre side af Guds trone, kan og vil han give autoritet til sine tjenere på jorden.

Dåben i Helligånden er en magt, som vor modstander frygter, for derved er han besejret. Gud vil gerne manifestere sin magt gennem sin menighed på jorden. Helligånden i os, sætter os i stand til at leve et helligt liv. Her har vi samfund med Gud selv. Den iboende Ånd åbenbarer Skriften for os, og sætter os i stand til at bede, som Ånden i vort indre vejleder os til.

Derfor har dåben også to led. „Vandet til genfødelse" og „Håndspålæggelsen til formidling af kraften". Efter dåben lægger præsten hånden på barnets hoved og siger: „Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånd og skænket dig synder-nes forladelse, *han styrke dig med sin nåde til det evige liv.*"

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 33 19-05-2008, 16:05

Helligånden som „nåden“

For os er „nåde“ et begreb om en tilstand, men det var det ikke i senmiddelalderen, og i den lutherske ortodoksi kunne ordet „nåde“ bruges i betydningen „Helligåndens nærvær“. Den danske salme-digter Thomas Kingo (1634-1703) skriver i salmen (gl. 690 ny 743): „Nu rinder solen op af østerlide“ i vers 2:

„Utallig såsom sand og uden måde,
som havets dybe vand er Herrens nåde,
som han mit hoved daglig overgyder:
hver morgen i min skål
en nåde uden mål,
til mig nedflyder.“

Tredje linje hed i 1954 oversættelsen: „med den hver dag min sjæl han overgyder.“ Oprindelig lød tredje linje: „som han i dag mit hoved overgyder“ og det har man fået godt med i Den nye Salmebog 2003. Men hvordan kan nåden være et flydende begreb?

Det minder os om ypperstepræsten Aron, som i Salme 133 beskrives: „Det er som den gode olie på hovedet, der flyder ned over skægget, Arons skæg, ned over kjortelens halsåbning.“ Det henviser til at præsten ved indsættelsen til tjeneste som 30årig, hvor han blev salvet med olie. Analog til Helligåndens salvelse i NT. (Pinsens under).

Altså nøjagtig den samme teologiske sag, som i Den nytestamentlige Pagt overføres ved håndspålæggelse. Først af apostlene, så af biskopperne og nu af præsterne. Den katolske Kirke har fastholdt biskoppernes håndspålæggelse ved firmelsen, lig konfirmationen. I Folkekirken er der også håndspålæggelse ved konfirmationen, men den er jo allerede foretaget ved barnedåben.

I Den ortodokse Kirke bruger man stadig at salve barnet med olie efter, at det er blevet døbt. Biskoppen har så i forvejen velsignet salveolien. Det kan være årsagen til den spiritualitet, som Den ortodokse Kirke gennem århundreder har

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 34 19-05-2008, 16:05

været kendt for gennem sine „staret-zer“ = „hellige mænd med karismatiske gaver til helbredelse og profeti“.

I den gamle pagt var der kun fire kategorier af mennesker, der kunne få del i salvelsen. Det var præster, dommere, konger og profeter. Alle andre måtte for at komme i kontakt med Gud gå til en af disse fire kategorier af mennesker med embeder, for at få del i Guds velsignelser. I den nye pagt er kraften og „embedet“ for alle troende. Gid mange flere ville få tro for dette.

Kirkehistorisk forklaring

Der er en kirkehistorisk forklaring på, at Helligånden udtrykkes som „nåden der flyder“. Martin Luther (1483-1546) fremhævede dåbens første led, fordi han som reformator bragte budskabet om frelse alene ved tro, som førte til guddommeligt liv. Dermed blev dåbens andet led mindre betonet. Men Frans af Assisi (1182-1226) kom i en mørk tid med fornyelsen og bevidstgørelsen af Helligånden samtidig med, at han betonede det indre liv.

Efter ham kom mystikeren Echart Eckehart (1260-1327) ofte kaldet Mester Eckehart, som var optaget af ekstatiske oplevelser, som havde relationer til panteismen (gud i alt). Gud fødes i sjælen, fordi der i denne er nedlagt en gnist, som er et med det guddommelige. Det førte til, at mange mennesker gennem en periode på 200 år søgte Gud gennem ekstasen, og det måtte Luther – med sit budskab om retfærdiggørelse ved tro – tage afstand fra.

Thomas Münzer (1490-1525) en af Luthers samtidige sluttede sig til reformationen, men han vendte sig senere imod Luthers lære og docerede, at frelsen ved tro ikke var nok, men den ekstatiske oplevelse af „Helligåndens indre lys“, gav „det indre ord“. Hermed blev oplevelsen stillet over Ordet, og retfærdiggørelsen ved tro var ikke længere nok.

Det er årsagen til, at man nødig nævnede ordet „Helligånd“, fordi det var blevet forkætret. Luther havde en klar forståelse af dåbens andet led, som han også udformede i sin

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 35 19-05-2008, 16:05

bog „Kirke og Huspostille“. Her nævnes Helligånden som „nåden“, der tilgiver synd, bringer trøst og fred og flytter mennesker over i Guds barmhjertigheds rige. Her nævnes også styrken ved nåden, som her er Helligånden.

Dåbens to led bliver da helt klare. Vandet er til genfødelse og håndspålæggelsen er formidling af Helligåndens kraft til tjeneste. Personligt tror jeg, at hvis præsterne bevidst lægger denne betyd-ning ind i de to led, når dåben foretages, så vil det også manifesteres i kirken (menigheden).

De karismatiske frikirker (Pinsekirken og Apostolsk kirke) betonede i begyndelsen (indtil 1960-erne) betydningen af håndspålæggelsen efter dåben, men det praktiseres mærkeligt nok mindre i dag.

En strøtanke til sidst. Interessant er det at lægge mærke til, at mens Indre Mission blev en vækkelsesbevægelse på landet, så opstod Den karismatiske Vækkelse primært i by-områderne.

Vi må aldrig glemme bønnen: „Kom Helligånd, Kom!“ – på latin: „Veni Sancte Spiritus!“ Selv om Helligånden er kommet med liv og kraft til jorden, så har vi til stadighed behov for at bede denne bøn. Dette kan også ses i mange af Grundtvigs Helligåndssalmer.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 36 19-05-2008, 16:05

Noter

1. Svend C. Boysen, Stig Christensen, Helge Pahus: Ild fænger, Scandinavia 1980

2. H.K. Neerskov: Liv og kraft ved Helligånden, eget forlag 1962

3. Torsten Højbjerg: Én ånd, ét legeme: Helligånden og nådegaverne, Føltveds Forlag 1975

4. Krista Frandsen: Den stille stemme, ProRex Forlag 2006

5. David Wilkerson: Korset og springkniven, Pionerforlaget 1972

6. John L. Sherrill: De taler med nye tunger, Evangelieforlaget 1968

7. Dåb og tro i Landsretten, DOXA Forlaget 1999

8. H.K. Neerskov: Teologien bag lykkereligionen, Eget forlag 1992

9. Poul Langagergaard: Den karismatiske bevægelse, Teoltryk 1975

10. Poul Langagergaard: Ånd på os – om åndsudrustning og nådegaver, Lohse 1989

11. Niels Ove Rasmussen: Den karismatiske vækkelse – pinse på ny?, Dansk Luthersk Forlag 1971

12. Ole Hallesby: Daab – Barnedaab, Lutherstiftelsens Forlag 1921

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 37 19-05-2008, 16:05

Hans Kristian Neerskov
født 12.05.1932

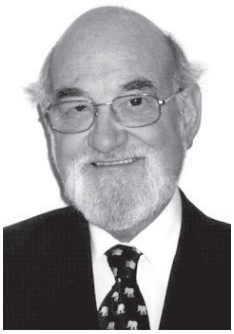

Gift med Ninna Green 1961.
Fire dejlige børn og fem børnebørn.
Enkemand 1994.
Gift med Unni Erichsen 2007.

1950 Demitteret fra Efterslægtens Statsgymnasium.
1950-53 Handelsuddannelse.
1954 Højere handelseksamen med udmærkelse.
(Salg og reklame som speciale).
1954-55 Wiedenest Thelogical Seminary, Vesttyskland.
1955-60 Teologiske selvstudier + fritidssælger.

1960-63 Afdelingschef i Isenkram og køkkenudstyr.
1961 Ordineret som frikirkepræst.
1961-63 Frikirkepræst i Vanløse Evangelieforsamling (u. løn).
1963-66 Præst i Bethania menigheden, Blåhøj.
1966-68 Præst i Tabormenigheden.
(Danmarks største frikirke).
1996 Konverteret til Folkekirken.
(Aktiv i Karlslunde Strandkirke).
2000 Formand for Dansk Georgisk Venskabsforening.

Grundlægger af:
1964 Dansk Europamission
1974 Mission Possible, USA
1974 Den Internationale Sakharov Komité
1975 DOXA Forlaget
1981 Daneu Press Bureau
2000 Dansk Georgisk Venskabsforening
Alle stadig i funktion

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 38 19-05-2008, 16:05

Forfatter til 39 bøger. Teologiske og samtidshistoriske. Oversat til flere sprog, solgt i over 10 mill. eksemplarer.

Har arrangeret og ledet mange høringer om menneskerettigheder på Christiansborg.

Har været arresteret 11 gange i kommunistiske lande på grund af hans hjælp til forfulgte kristne og engagement for menneskerettigheder.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 39 19-05-2008, 16:05

Løftet om Helligånden

Af Helge Pahus

Helligånds-fornyelsen berørte i 70'erne mange kristne ud over hele jorden og også en del af den danske Folkekirke. Man kalder det den „karismatiske fornyelse“, men udtrykket er let at misforstå, og jeg vil bruge det så lidt som muligt. „Karis“ er i Ny Testamente det græske ord for *nåde*, og „karisma“ betyder tilsvarende en *gave, der er givet af nåde*. Ordet bruges i Ny Testamente om en lang række dejlige ting i kristentroen, ja, selve frelsen og det evige liv er en karisma, en *nådegave*, givet os i Jesus Kristus (Rom 6,23).

Udtrykket bruges også om mere begrænsede og specielle gaver som fx de fænomener, der omtales i 1 Kor 12. Da disse gaver blussede op igen i 1960'erne og 70'erne, blev ordet karismatisk brugt i en speciel kristen betydning om den nye Helligånds-strømning. Min egen fortælling er todelt, dels om mit eget åndelige liv, dels om Karlslunde Strandkirkes åndelige liv. De to ting er dog tæt vævet sammen.

Min baggrund

Jeg er vokset op i det bedste af dansk kirkeliv. Far var landsbypræst i nærheden af Løgumkloster, og jeg er så gammel, at jeg kan huske, da hestetrukne mælkevogne skumplede igennem landsbyen. Jeg havde en vidunderlig far og mor, deres tro var ægte og naturlig, der var megen kærlighed og glæde. Jeg voksede endda op som en del af en stor Pahus-slægt, hvoraf de fleste var solide sydjyske bønder med en ligetil og dagligdags kristentro.

I 1962 kom jeg til København for at læse teologi – en beslutning, der først blev taget efter studentereksamen. Mit motiv var, at hvis man kan give kristentroen videre, har man givet noget, der holder evigt, og det kan man ikke sige om noget andet, man kan beskæftige sig med. Jeg blev gift med Kirsten, som også er præstebarn. Hun er læge, hun fik job, vi

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 41 19-05-2008, 16:05

fik børn, og tiden gik. Efter et år som soldat var jeg i 1971 klar til at søge præstejob.

Nybyggerområdet

På det tidspunkt havde jeg været værnepligtig i marinen et år og der mødt en præst, der kendte lidt til Karlslunde Strand. Dengang var Køge Bugt-området én stor byggeplads. En gigantisk udflytning var i gang, skoler, veje, S-bane osv. blev bygget. Også kirker skulle der bygges. I Karlslunde landsby var der dengang en klog præst og et godt menighedsråd; de ville ikke med det samme slå et stort brød op, men starte med en barakkirke i nybyggerområdet ved stranden. Tiden ville så vise, om der var permanent behov for en ny kirke.

Barakkirken blev indviet i juni 1971. Og jeg søgte stillingen, ikke fordi vi syntes, der var dejligt ved Karlslunde Strand; vi syntes faktisk dengang, at der var uendelig kedeligt. En ny forstad er aldrig smuk, men vi tænkte, at lige som jeg havde aftjent min værnepligt i forsvaret, skulle vi også aftjene en slags kirkelig værnepligt i en forstad. Så kunne vi altid efter nogle år flytte til det skønne Sønderjylland. Sådan gik det aldrig!

I 70'erne var der præstemangel, og det var næsten umuligt at få præster til nybyggerområderne. Jeg var eneste ansøger! Både Karlslunde menighedsråd og jeg hang på den. I september 1971 begyndte jeg som præst med Karlslunde Strand som hovedområde, men dengang også med en del gudstjenester i de gamle landsbykirker. Det virkede helt overvældende. Fordi det var et ungt område, var der masser af dåb og konfirmander. 80 konfirmander fordelt på fire klasser, tirsdag morgen, onsdag morgen, torsdag morgen, fredag morgen. Jeg græd mine modige tårer. Hvad skulle jeg dog stille op?

Barakkirken var som et primitivt sommerhus, der var kun ét stort rum med plads til ca. 120. Vi havde kun det samme rum at holde møder i og drikke kaffe i, og mine første mange år har jeg taget stole ned og sat borde op, jeg véd ikke hvor

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 42 19-05-2008, 16:05

mange gange. Jeg var 28 år, kirketjeneren var 17 og organisten 15. Gruppen af folk i strandområdet, der trofast gik i kirke, var på omkring 30 brave folk – ud af 6.000 indbyggere.

Jeg havde en stor længsel efter fællesskab. Jeg var vokset op på en egn, hvor mange gik i kirke; jeg havde ikke spor lyst til at være „pastoren", embedsmanden, men bare at være en bror i et fællesskab af brødre og søstre. Det var drømmen.

Under de omstændigheder var der to ting, der kom til at betyde meget:

– Det uformelle. Det var umuligt med sådan nogle unge ansatte som os og med et så dagligdags rum at holde en stiv og fjern gudstjeneste. Det var oplagt, at atmosfæren ved gudstjenesten blev „nær", afslappet, uformel, hyggelig, hjemlig. Selv om jeg de første år afholdt gudstjenesten efter det officielle ritual, lagde hele sammenhængen op til, at vi kunne gøre visse ting *anderledes.*

– Ungdomsarbejdet kom i gang. For noget måtte vi jo gøre! Min kollega i Karlslunde landsby havde syn for konfirmandlejre og børnegudstjenester, og det blev også en del af mit liv. Vi begyndte også at invitere til ungdomsaftener, og de første hjælpere kom på banen, nemlig nogle konfirmandforældre. Det første kuld af nye konfirmandforældre-kirkegængere kom til at betyde meget for Strandkirkens historie. De var „nye" kirkegængere, vi kunne lege sammen, og ingen kunne sige, at „sådan noget er vi ikke vant til". Vi startede omtrent fra bunden, som børn der begyndte at lege sammen, og nogle af dem har været med til at bære Strandkirken indtil i dag.

Den karismatiske fornyelse

I 1960'erne var der ude i den store verden begyndt en ny Helligånds-vækkelse, bl.a. i USA. Det mindede meget om den kendte pinsevækkelse fra begyndelsen af 1900-tallet, fordi der blev talt om, at Gud Helligånd kan komme over os og give os kraft og forløse nådegaverne i vores liv. Men det specielle ved denne „nye" Helligånds-udgydelse var, at den slog ned

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 43 19-05-2008, 16:05

også inden for de „gamle“ og traditionelle kirkesamfund, ja, selv i den katolske kirke.

Denne strømning kom til Danmark i begyndelse af 70'erne. Der betyder ikke, at det var et nyt fænomen i dansk kirkeliv. Hvis man læser om fx pastor H. P. Mollerup, der i 1912 startede Kirkens Korshær, var det et vendepunkt i hans liv, at Helligåndens kraft kom over ham, og han fik bl.a. tungetalens nådegave. Man kan også finde karismatisk-lignende fænomener andre steder i dansk kirkehistorie, fx hvis man læser om den grundtvigske skolemand Kristen Kolds omvendelse.

Længe før den ny Helligånds-strømning kom til Danmark, var der kirkefolk, der bad om noget sådan måtte ske, og de spejdede efter det. Der var præstenavne som fx Johannes Fibiger og Johannes Magelund. Også en del folk, der havde været med i den store Oxford-vækkelse i 1930'erne, havde syn for Helligåndens virke.

Inden for teologiens verden kan man fx finde „karismatisk“ vækkelse i kredsen omkring den respekterede tyske, lutherske teolog Johann Christoph Blumhardt (1805-80), eller man kan finde længselen efter kirkens åndelige fornyelse hos den berømte svejtsiske teolog Emil Brunner (1889-1966).

Nye indtryk

Da vi havde kørt ungdomsarbejde nogle år, hørte vi en dag, at der inde i København var nogle vilde og gale kristne, „Unge Kristne“ kaldte de sig. Vi hørte også om ting, der skete blandt pinsekirkekristne, men var usikre på, hvad det nu alt sammen var. Vi hørte også, at der var nogle narkomaner, der var kommet ud af deres stofmisbrug ved at blive kristne. Og da vi jagtede alt spændende til vores ungdomsaftener, inviterede vi dem til Karlslunde. Det blev en mærkelig aften: Disse unge talte kun om Jesus, hele aftenen kørte bare på Jesus!

Jeg sad og krummede tæer. Det var alt for fromt for mig! Indtil nu havde vores ungdomsarbejde været drevet ganske afslappet, på vær-nu-ikke-alt-for-kristen-facon; som fx at se

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 44 19-05-2008, 16:05

nogle lysbilleder fra Grønland og så slutte med et fadervor. Men nu havde vi en hel aften bare hørt om Jesus! Det var alt for fromt for mig, og hvad ville konfirmanderne dog ikke tænke! Det mærkelige var: de unge syntes, det var alle tiders aften. Det kunne jeg ikke forstå.

Inde i København blev der holdt „Pris Herren-aftener". Nu skulle vi også ind og se, hvad det var for noget! For første gang stiftede jeg bekendtskab med de nye tilbedelsessange, den nye sangstil. Jeg husker, at jeg så en ung pige stå med lukkede øjne og løftede hænder og synge et bibelvers! Gys! Alt for fromt for mig! Jeg var vokset op med traditionelt dansk kirkeliv. Det, jeg så ved denne Pris Herren-aften, var bare „for meget", alt for meget! Da vi kørte hjem i bilen, var der alligevel et eller andet, der havde varmet os i hjertet, draget os. Mærkeligt.

Jeg syntes, det med konfirmander var så svær en opgave, at jeg tog på et 14-dages kursus på Præstehøjskolen. Der mødte jeg en række andre præster, og det var, som om vi blev delt i to lejre: den ene halvdel mente, at alle deres konfirmander var kristne, eftersom de var døbte; det eneste, der var brug for, var undervisning. Den anden halvdel mente som mig: at det kan godt være, at vore konfirmander er døbte, og at Gud har rørt ved dem, men de er ikke kristne på samme plan som i Bibelen; de „tror" ikke alle sammen på Jesus, eller hvordan man nu vil sige det. Derfor ville det være vidunderligt, hvis vore konfirmander ikke bare fik noget at vide, men også, at troen på Jesus voksede i deres hjerter!

Dette satte en masse tanker i gang i mig. Kan vi kigge ud over vores sogn og sige, at alle er kristne? Kan vi sige, at alle er fyldt af Helligånden som på bibelsk tid? Nej, i så fald lyver min Bibel noget så grusomt. Jeg kunne kigge ud over mit sogn og sige, at der var en masse søde mennesker, og at de *alle* var højt elskede af Gud, og at der var mange, der havde en Jesus-tro af en eller anden art. Men det var bestemt ikke alle, der havde det, efter hvad de selv sagde, og uanset hvad, så havde Gud garanteret mere at give til dem!

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 45 19-05-2008, 16:05

Jeg kunne ikke kigge ud over mine konfirmander og mit sogn og sige: „Eftersom de er døbte, har de fået alt, hvad Gud har til dem både af liv og Helligånd." Det gav ikke mening. *Gud havde mere at give!* Så begyndte det at dæmre, at det samme gjaldt for mig selv. Kristendom er ikke bare en teologisk størrelse og en færdig sag, men det har at gøre med en levende Gud, der *altid* har mere til os – også til min usle og tørstende sjæl. Jeg havde i øvrigt på det tidspunkt en nat en stærk drøm om, at Helligånden faldt over den gamle barakkirke.

Et netværk tager form

Vi var nu nogle præster og lægfolk, som begyndte at få kontakt til hinanden. Sognepræst Svend Boysen i Give havde i et blad læst, at jeg havde været til Pris Herren-aften i København. Han ringede mig op. Et netværk begyndte at tage form. Vi begyndte nogle stykker at mødes, og læge Michael Harry blev inviteret til at være med, fordi vi vidste, at han havde noget at sige om Helligånden. Og det havde han, på en meget dejlig måde. En bred gruppe på 20-50 præster og lægfolk var vi vel. Ikke alle var lige forhippede på det karismatiske, men vi var alle interesserede i at høre om den nye Helligåndsstrømning. Nogle præster var bare med til disse møder en enkelt gang, andre blev hængende, fx Stig Christensen og Hakon Bojsen.

Engang i 1974 havde vi en samling i en præstegård i nærheden af Struer hos pastor Axel Jensen. Vi var vel omkring 20 personer, der skulle være sammen nogle dage, denne gang med det ene formål at læse alt, hvad der stod i Apostlenes Gerninger om Helligånden. Vi nåede kun til kapitel fire!

Jeg tror, det var første gang, jeg virkelig læste Bibelens ord – ikke fordi jeg skulle lære teologi og blive klog, men fordi min egen sjæl var tørstig. Jeg kunne se, at der var en dimension, jeg ikke rigtig kendte til. Der var en signatur i den bibelske kortbog, som tydeligt fortalte, at Helligånden kunne komme over Guds folk, både i Gammel Testamente og Ny

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 46 19-05-2008, 16:05

Testamente, og give dem kraft. Og det var det, der skete pinsedag – og mange gange senere.

Om aftenen talte vi sammen om, at konsekvensen af det, vi havde læst, var at gøre som i Apostlenes Gerninger: lægge hænderne på hinanden og bede Guds Ånd om at fylde os og komme over os. Og det gjorde vi. Det var ikke noget jordskælv for mig, jeg har aldrig set sol og måne og stjerner og den slags. Det var heller ikke nogen omvendelse – jeg var jo en kristen i forvejen! Men det var en teologisk, forstandsmæssig overgivelse til noget, som jeg kunne se, var i Bibelen, og *som jeg vidste, jeg havde brug for*. Det var så hårdt at være ung præst, at jeg havde brug for *alt*, hvad Gud havde til mig.

Jeg husker, at under bønnen tænkte jeg to måske ikke særligt smukke tanker:

– „Kære Gud, jeg ønsker ikke at blive mere kristen end far og mor, for jeg véd, hvor ægte og levende deres tro var".

– „Kære Gud, jeg håber ikke, jeg bliver skør af det her, eller at jeg bliver sekterisk."

Det er mærkeligt, at noget så enkelt som det at blive bedt for, kan virke så „risikofyldt". I dag beder vi med hinanden på kryds og tværs, men dengang føltes det som et meget stort skridt. Der skete ikke noget specielt ved forbønnen. Men nogle dage senere kom der fremmede ord ind i min bøn, nogle enkle ord som jeg ikke kendte. Var det tungetale, som den man læste om i Biblen? Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle tackle det, men besluttede at give det til Gud som en del af min bøn. Så kunne det da ikke være helt forkert! Men jeg turde bestemt ikke fortælle det til Kirsten.

Studieophold i USA

I efteråret 1975 fik jeg et studieophold i USA gennem Det lutherske Verdensforbund. Det var en appelsin i min turban. Sammen med 11 andre kirkefolk fra hele verden skulle jeg i tre måneder være på et teologisk seminarium i St. Paul, Minnesota. Vi skulle diskutere kirkeliv og lære om amerikansk kirkeliv. Det var ikke specielt karismatisk, men efter-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 47 19-05-2008, 16:05

som den karismatiske fornyelse var ny og spændende, gik vi naturligvis til møder de steder, hvor ilden brændte, bl.a. i den lutherske kirke North Heights med sin dygtige leder Morris Vaagenes. Her var vidunderlige aftener, fyldt med nye lovsange, tilbedelse og bøn.

I dag ville man have haft sin ægtefælle med på en sådan tur. Det brugte man ikke i 70'erne. Kirsten var derhjemme og klarede dagen og vejen sammen med vore fire dejlige børn. Vi skrev til hinanden hver dag (dengang brugte man heller ikke at ringe fra udlandet, medmindre der var noget ravende galt). Jeg skrev også til Kirsten, at jeg det sidste år havde haft tungetalens gave. Svaret fra hende var tæt på en separationsansøgning! Hun følte, at jeg nu ikke længere var hendes Helge, som hun havde kendt og giftet sig med. – I dag kan vi le af det og se, at det var små skridt at tage i Guds Rige. Men hvis man kan huske „gamle dage" og er opvokset i et traditionelt kirkeligt miljø, er det let at forstå, at det, som i dag virker som „næsten normalt", var dengang helt usædvanligt og meget store skridt at tage.

I USA så jeg andre spændende ting. Jeg boede nogle dage i New York på et center for unge, der ved Jesu hjælp var kommet ud af gadebandetilværelsen – David Wilkersons arbejde. Jeg var med disse nykristne „rødder" på en stor lejr, hvor 30.000 mennesker fra alle kirkesamfund i USA kom sammen til en gigantisk kristen bibelcamping, næsten som en kristen Woodstock! Også her var der fyldt med tilbedelse og nye sange. Dengang skulle der ikke meget til at begejstre os! Det var før, der fandtes lovsangsbands med trommer og bas, lovsangen blev ganske enkelt ledet af en mand med en guitar eller måske med et klaver – enkelt og vidunderligt. En dansk folkekirkepræst som mig måtte spærre øjnene op og knibe sig armen! Drømte jeg, eller var jeg vågen?

Roskilde-konferencerne

I Danmark udviklede Helligånds-fornyelsen sig gennem netværk, personlige kontakter, stævner og „kraftcentre". De før-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 48 19-05-2008, 16:05

ste konferencer blev holdt i Roskilde i 1975 og '76. Vi kom fra alle kirkesamfund, fyldte hele domkirken, og forventningen var stor. Alt var nyt for os.

På Asserballeskov Bibelcenter blev der holdt sommerlejre bl.a. med englænderen Cecil Cousen som en elsket gæstetaler. Han lukkede Bibelen op sætning for sætning. Hjælpecentret Quo Vadis i Kolding dukkede op, Bibelcamping i Ålborg startede op, og mange andre ting tog form.

Efter 1975 begyndte forandringerne også at sætte præg på livet i Karlslunde Strandkirke i barakkirkens liv. Ikke pludseligt, men langsomt, og denne langsomhed var en af årsagerne til, at vi aldrig fik strid og ballade. Vi begyndte at lægge linien om i ungdomsarbejdet. Vi havde stadigvæk en masse skæg og ballade og kanoture, men vi var nu enige om, at Jesus var det *bedste*, vi havde. Bordtennis og underholdning kunne de unge også få andre steder; men Jesus, ham kunne de kun høre om hos os, og Jesus var det bedste af alt. Vi blev „frommere", om man vil.

I mange år var der en lille „vækkelse" blandt gamle og nye konfirmander. Ikke den store forkromede vækkelse, men dog noget, der bragte mange til Jesus. Gode, frivillige medarbejdere blev en stor velsignelse for os. Vi bad med de unge. Det var så „varmt" i perioder, at visse forældre hellere ville have, at deres børn gik på diskotek end i kirken, for de var nervøse for, hvad der skete i kirken. Og vi var sikkert heller ikke vise nok. Men andre forældre begyndte selv at gå i kirke og blev grebet af Jesus-troen. Vi var unge, vi havde sejre og nederlag, men vi havde det sjovt og åndeligt givende, og i perioder af 70'erne og 80'erne kunne vi nå op på at være 50-80 til ungdomsaftener. Også på andre punkter i menigheds-livet skete der forandringer.

Nye sange

De nye sange begyndte at fylde rigtig meget. Vi blev koblet på den bølge af nye kristne sange, der fra udlandet strømmede ind over Danmark, en strøm der er fortsat til den dag i

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 49 19-05-2008, 16:05

dag. Der begyndte også at komme nye sange i samme stil skrevet i Danmark eller i Norge og Sverige. Vi begyndte selv at holde Pris Herren-aftener, hvor vi bare „sang derudaf". Guitaren blev flittig brugt.

Dengang kunne jeg nogenlunde overskue mængden af de nye sange. Det var nogenlunde de samme, der blev sunget i hele Danmark, ikke i den officielle kirke, men i den kristne undergrund. Og vi begyndte at trykke hæfter med de nye sange, først på en gammel duplikator, senere i den nye kirke (som vi fik i 1980) trykte mine drenge og andre unge sanghefter og bøger på en stor offsetmaskine i kirkens kælder. „Dig Til Ære" kaldte vi sangheftet. Vi begyndte at få tilladelser hjem fra copyright-indehavere over hele verden, og vi endte med at sælge sangbøger for langt over en million kroner. For det første overskud købte vi en gammel brugt minibus.

Desværre kom den nye sangstil aldrig for alvor ind i folkekirken, men den trivedes vældig godt i frikirkerne og i ungdomskredse. I dag er situationen en anden. For det første er mængden af nye sange nu så enorm, at ingen længere har styr på det; jeg har slet ikke længere føling med alle de nye sange, men det er en stor skat og rigdom. For det andet er folkekirken langsomt begyndt åbne sig for den nye lovsyngende og tilbedende sangstil. 30 år for sent, omtrent! Når man véd, at en ny gudstjenestestil med „praise & worship songs" er fremherskende verden over i dag, kan det undre mig helt vildt, så langsom folkekirken har været og stadig er, men det ændrer sig dog i disse år.

Det betyder ikke, at salmerne skal kasseres. Der findes frikirker, hvor fine bands hele tiden synger de nyeste sange, og det ender med at være enormt trættende. En blanding af gammelt og nyt er det bedste, og jeg er overbevist om, at det burde være folkekirkens privilegium, hvis den er vågen, at gå i spidsen her.

De gamle salmer elsker jeg, og jeg kan de fleste udenad. Men jeg ville ikke for nogen pris undvære de nye sange, for

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 50 19-05-2008, 16:05

de har forløst noget i mit eget hjerte. En dyb glæde og tilbedelse vælder frem. Brugt med visdom og varsomhed er den nye sangstil en stor velsignelse, og den dag kan ikke være fjern, da de kulturelle smagsdommere i folkekirken må erkende, at de er kommet 30 år bagud, og at der skal en anden musikstil til, hvis folkets hjerte skal nås.

Gudstjenesten

Også i selve gudstjenesten begyndte der at ske noget i Strandkirken. Langsom blev gudstjenesten forandret. Små bitte skridt ad gangen, og hele tiden i nær samtale med menighedsrådet, ja, med alle. Hvor har vi dog snakket frem og tilbage, men på den måde undgik vi strid.

En banebrydende faktor i denne udvikling var, at det i 70'erne blev „trendy" i folkekirken at holde særlige børnegudstjenester. Min kollega, Erling Glad, var god til dette, og fx den senere kendte radiopræst Mogens Hansen gjorde, at en fri børnegudstjenestestil blev tilladt og „accepteret" i folkekirken. Vi begyndte tidligt at holde sådanne gudstjenester i træbarakken, og fordi der var mange unge familier i området, kom der flere til børnegudstjenesterne end til højmesserne. Altså droppede vi én søndag om måneden den traditionelle højmessestil og holdt i stedet søndagens gudstjeneste som børne- og familiegudstjeneste i en fri stil, hvor vi kunne synge „Kom og syng med...", „Han har den hele vide verden..." og „Tak Gud, for hver en nyfødt morgen..." og andre sange, som spredtes af Århuspræsten Herluf Eriksen eller sangskriveren Dorthe Roager Scharling.

Langsomt smittede denne friere stil, sammen med den nye Helligånds-strømning, af på vores almindelige gudstjeneste. I slutningen af 70'erne blev vi enige om, at den sidste salme i den almindelige gudstjeneste om søndagen skulle være en „guitarsang". Ja, måske sang vi to! Efterhånden sang vi flere. Ganske langsomt udviklede det sig i 80'erne til, at de nye sange og den tilbedende stil fik en vigtig plads i gudstjenesten. En overgang kaldte vi alle de unge op foran til at synge

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 51 19-05-2008, 16:05

for. Senere begyndte vi at have egentlige lovsangsgrupper, som vi endnu har i dag. Og omkring 1987 begyndte vi at have to gudstjenester hver søndag: en traditionel kl. 9, hvor vi synger salmer, og en utraditionel kl. 10.30 holdt i en friere stil og fyldt med de nye sange.

At have to (eller flere) forskellige typer gudstjenester er vældig godt, for vi når flere mennesker, fordi mennesker er forskellige. Og vi slipper for ballade! Fordi vi havde mange nye i kirken, begyndte jeg at ændre lidt i fremgangsmåden. Jeg husker, at jeg følte det som et kæmpeskridt, da jeg erstattede det officielle „epistelen skriver apostlen Paulus" med „lad os rejse os og høre et stykke fra Paulus' brev til ...". Jeg begyndte også at komme med små forklaringer til teksten samtidig med, at jeg læste. De fleste tilhørere var jo ikke kirkevante.

Når noget nyt tages ind, må noget andet af pladshensyn gå ud. Jeg begyndte at gå direkte fra prædiken til salmen efter prædikenen og gemme bekendtgørelserne til sidst. Den i øvrigt dejlige apostolske velsignelse røg helt ud, vi havde jo den anden velsignelse i slutningen af gudstjenesten, og det måtte være nok. Sådan skete der også andre små forandringer. Nogle ændringer droppede vi igen, andre blev hængende.

Jeg siger ikke, at nogen skal efterligne os. Jeg siger ikke på nogen måde, at andre skal gøre som os. Men til gengæld tror jeg, at en stiv, formel gudstjeneste 'kørt efter bogen' søndag efter søndag ikke er egnet til at nå nye mennesker og ikke i det hele taget er naturlig for os i dag. I de sidste mange år har Strandkirkens gudstjenestestil været sådan, at selv om de fleste ting er forudsigelige, ved ingen helt præcist, hvad der sker. Vi har rum i gudstjenesten for improvisation, ligesom vi har plads til, at menigheden lever med i prædikenen med latter og små kommentarer, måske endda med spørgsmål eller svar; og vi har plads til, at folk fx kan komme op og sige lidt i slutningen af gudstjenesten, hvis de har noget på hjerte.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 52 19-05-2008, 16:05

Alt dette er en hårfin balance. Det lykkes ikke altid. Vi ønsker en gudstjeneste, ikke et møde og bestemt heller ikke et show. Mest af alt ønsker vi en erkendelse af Jesu eget nærvær, et møde med ham. Det er en balance mellem dyb helligh-hed og naturlig afslappethed. Og vi er helt afhængige af, hvad Gud giver. Det skal også nævnes, at for os er nadveren helt central, kædet sammen med tilbedelse og fællesskab. Her kommer mange af de nye sange til deres fulde ret.

Man kunne spørge: Jamen, hvad så med tungetale og andre specielle nådegaver, der nævnes i 1 Kor 12? Det kunne der være mere af. En del af dem, der kommer i Strandkirken, bruger tungetalen i deres egen private bøn, og vi vil gerne lægge hænderne på mennesker og bede om, at Helligånden må komme over dem; men det er sjældent i Strandkirken at høre en højlydt, offentlig tungetale. Det sker vel ved gudstjenesten ca. én gang hver andet år. Når det er sket, også i 70'erne, har det er *altid* været på en god måde og til stor velsignelse selv for de ikke-kirkevante, der var til stede. Vi har også nogle gange ved gudstjenesten „sang i Ånden", men det forekommer mig, at alt dette kommer lidt bølger, i perioder.

Forbøn

Derimod er der én ting, der er kommet for at blive, og det er at lægge hænder på syge mennesker og bede for dem. Første gang, det skete, var vist i 1977. Vi havde en gæstetaler i barakkirken. Efter talen kunne man stille spørgsmål, og der var et menneske til stede, som spurgte på en sådan måde, at jeg var *nødt* til at sige: „Øh, det her kan vist ingen svare på – men vi kan da bede for dig."

I den gamle trækirke havde vi et forhæng, der kunne trækkes for lige foran knæfaldet. Jeg sagde: „I, der vil være med til at bede for denne mand, kom ind bag forhænget sammen med ham og mig. Og I andre - kan I ikke lige lave kaffe imens?" Jeg tror, forsamlingen delte sig i to lige store grupper! Det var et kæmpe skridt dengang; jeg troede, jord og himmel faldt sammen. For jeg havde været blokeret over for

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 53 19-05-2008, 16:05

fri, offentlig bøn. Jeg brød mig ikke om det. Men nu tog vi skridtet! Det er mærkeligt at tænke på i dag, hvor vi beder for mennesker på kryds og tværs og ved stort set enhver gudstjeneste. Det er så enkelt at gøre det i dag, også for danskerne i al almindelighed. Det er blevet helt naturligt at sige til mennesker: „Må jeg gerne bede for dig?" I dag siger folk „Ja!" til det spørgsmål, for vi er i en åndelig tid, og bøn er så enkelt – men dengang var det et kæmpe skridt.

Brødre og søstre og fælles medarbejdere

Der kunne nævnes meget andet, men bare én ting endnu: Det er de mange frivillige medarbejdere. Vi har ønsket at kommunikere, at hvis du tror på Jesus, er vi brødre og søstre og fælles medarbejdere. Vi er ikke præsten på den ene side og så 'kirkebænks-sitterne' på den anden, men vi er ét som Jesu legeme og som levende sten i Herrens åndelige tempel. Derfor blev mange ting fra starten delegeret ud i Strandkirken, og i dag er der over 100, der har nøgle til bygningen. Lidt forvirret måske, men det har fungeret.

En kilde i mit liv

I 70'erne forestillede vi os, at en åndelig stormvind ville gå over Danmark. Sådan blev det ikke. Også inden for den „karismatiske" del af folkekirken har der været både skuffelser og skandaler. Helt sikkert og sandt er det, at der ikke er noget, der er rent og fuldkomment på denne jord. Men når jeg tænker på løftet om Helligånden – det bibelske løfte tilegnet i tro – at der er en „dåb" med Helligånden, nemlig at Guds Ånd er lovet os til kraft og nærvær, ja, så er det noget, jeg ikke for nogen pris ville have undværet. Jeg kunne ikke have været præst uden den dimension. Hvis Guds Rige er som et landskab, er Helligåndens kraft en vidunderlig del af landskabet med helt sine egne træk. Hvis Guds Rige er som et veldækket bord, er Helligåndens kraft som en ret på bordet, en ingrediens i maden, uden hvilken måltidet bliver tamt og kedeligt. Mest af alt forekommer Helligånden mig at være som

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 54 19-05-2008, 16:05

en rindende bæk i os, en kilde i vort indre; vi mærker den ikke hver dag, men den er der, og vi kan gå hen og drikke af den og forfriskes (Johs 7,38). Helligåndens kraft er en del af det, Jesus har vundet til os ved sin død på Golgata (ApG. 2,33).

Den karismatiske side, Helligånds-siden af kristenlivet, er ikke en ufarlig side. Jo stærkere man kører, jo større er ulykken, når man kører galt. Og Helligåndens dimension i det kristne liv er på ingen måde en garanti for, at en menighed eller et menneske er åndeligt sundt. Ting kan overdrives, så den åndelige balance mistes. Der har også været forkyndere, som havde stor åndskraft til velsignelse for mange, men deres personlige liv var ét stort rod. Vi er alle syndere, og Guds løfter gælder for syndere, ellers havde ingen af os jo haft en chance – vel?

Fremtiden

Når alt dette er sagt, er jeg ikke et sekund i tvivl om, at Helligåndens dimension er nødvendig for Guds Kirke i dag. Den er nødvendig, hvis Kirken skal have det liv, der gør, at den kan tage kampen op med andre religioner og andre åndelige strømninger. Kun en Ånds-levende kirke kan stå distancen. Det er ingen tilfældighed, at 70 % af alle nye kristne i dag vindes gennem såkaldte „karismatiske" kirker.

Også i Danmark blæser nye vinde. Den fælles interesse for spiritualitet bygger nye broer, også imellem forskellige teologiske retninger i folkekirken. Der er pludselig en fælles forståelse for kristendommens „spirituelle" tradition, og til den tradition hører også Helligånden, bønnen, stilheden, tilbedelsen, håndspålæggelsen, nådegaverne og underets dimension. I de nordiske lande står Oase-bevægelserne i dag som et forum for en del lutherske karismatikere. De er i vækst og betragtes mere og mere som centrale dele af Kirkens åndelige resurse-bank.

Siden 1. november 2007 er jeg pensionist og ikke mere præst i Strandkirken, men stadig en broder i Guds Rige. Jeg kender ikke fremtiden hverken for mig selv, Strandkirken,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 55 19-05-2008, 16:05

kirkelivet i Danmark eller noget andet. Men jeg glæder mig over den åndelige brise, der lige netop i disse år er i Danmark.

Har I lagt mærke til, at vort folk er trådt en lille smule længere frem i deres kristne tro og deres kærlighed til Kirken? Helt i modsætning til vore nabolande ser det ud, som om båndene mellem kirke og folk er blevet stærkere de senere år. Dette er en unik tid. Vi aner ikke, hvor længe dette varer, men vi beder om mere af Guds Ånd over vort land!

Guds kirke har *altid* bedt denne bøn: „Kom, Gud Helligånd, kom!" Vi vil aldrig slippe vor åndelige tillid, længsel og forventning. Og Helligåndens mål er altid, at Jesus må ophøjes, og mennesker frelses gennem tillid til hans død på korset og hans herlige opstandelse – for os.

Helge Pahus

Født 1943.
Gift med Kirsten 1966.
Fire børn, ni børnebørn.

Vokset op i præstegården i Løgumgård (ved Løgumkloster).

Fra 1971 præst i Folkekirken (Karlslunde Strandkirke).
Fra 1974 med i kredsen omkring den åndelige fornyelse.
Fra 2007 pensionist og omrejsende taler.

Har skrevet adskillige bøger.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 56 19-05-2008, 16:05

Fornyelsen i Silkeborg Kirke

Af Hakon Bojsen

„Den karismatiske fornyelse" kaldes vækkelsen, som gik over Danmark i begyndelsen af 1970'erne. Hvorfor bruge ordet karismatisk? Fordi det er afledt af det bibelske ord for karis, som betyder nåde og i flertal nådegaver. Denne nåde og disse nådegaver formidles til mennesker af Helligånden. Hele Ny Testamente er ét stort vidnesbyrd om dette, både når talen er om Jesus, som er undfanget ved Helligånden og siden hen fyldes af Guds Ånd som kraft til tjeneste; og når Jesu disciple ved den samme Ånd bliver født på ny og modtager kraft fra det høje, så de bliver i stand til at forkynde Gudsrigets evangelium for alle mennesker.

Alt dette kan vi aflæse i Ny Testamente. Og vi kan se det udført i den gamle hedenske verden for knap 2000 år siden. Det kostede megen kamp og lidelse i den første menighed. Tænk blot på Colosseum i Rom, hvor kristne måtte kæmpe mod hinanden eller mod vilde dyr, mens kejser og pøbel jublede. Men det var mærkværdigt, at selvom tusinder måtte lide martyrdøden, blev endnu flere vundet for kristendommen.

Til sidst blev den nye religion statsreligion. Kejser Konstantin bestemte dette. Kirken havde sejret – og mange vil sige, at den havde tabt, for mange falske alliancer blev indgået, kompromiserne vandt indpas. Kirken fik privilegier, men havde mistet sin første kraft – eller sagt lidt kontroversielt: Saltet stod i fare for at blive forvandlet til sukker. Alle vækkelserne ned gennem tiden så disse faremomenter, derfor blev det bestandige motto: Tilbage til kilderne! Sådan også den karismatiske bevægelse.

Jeg var præst i Silkeborg Kirke og havde været det i 6-7 år, da vækkelsen brød frem på verdensplan. Der var en efter folkekirkeforhold ret stor kirkesøgende menighed. Sognet bestod af ca. 6.000 mennesker, hvoraf 2-300 deltog i søndags-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 57 19-05-2008, 16:05

gudstjenesten. Sådan havde det været i mange år, også før min tid.

Af uransaglige grunde var der en del præster, der begyndte at „ransage Skrifterne". Lad mig nævne nogle af dem: nu afdøde præst og navnebroder Svend Boysen fra Give, pastor Stig Christensen, pastor Helge Pahus og læge Michael Harry. Vi stillede spørgsmålet: Ligner vore menigheder dem, vi kan læse om i Ny Testamente? Havde de en hemmelighed, som vi har mistet? Havde de erfaringer, som vi ikke har? Hvad beroede de på?

Tilbage til kilderne

Vi begyndte så at ransage Skrifterne for at finde tilbage til kilderne. Hurtigt blev vi klar over, hvad der var galt: Helligånden var på mange måder „den store ubekendte". Vi havde ikke erfaret det, vi ellers sang om især i pinsen: „Du, som af den liden flok, svag og bly og bange nok, gjorde kæmper stærke." „Kæmperne" var disciplene efter, at de var blevet iført kraft fra det høje. Først da kunne de forkynde evangeliet for alverden.

De ovennævnte personer ringede sammen og aftalte at mødes. Vi mødtes i et sommerhus i Hemmet i Vestjylland. Vi læste og bad sammen, bad om fornyelse i vores kirke. Vi længtes efter at få del i Åndens fylde, bad om „Åndens dåb", om „kraften fra det høje". Vi vendte hjem til vore respektive menigheder og prædikede om søndagen som sædvanlig, men vore ord var blevet anderledes. Der var kommet ny inspiration, sådan sagde de, der hørte prædikenen. Ikke blot hoved, men nu også hjertet var involveret.

Vi fra Hemmet talte ofte sammen, og vi begyndte at invitere hinanden til møder og stævner. I Give, Sønderborg, Karlslunde og Silkeborg. Også udenlandske talere kunne vi anbefale hinanden. Mange nye mennesker, især unge, begyndte at komme i menigheden. I Silkeborg blev det til begyndelsen på Youth for Christ, (Ungdom for Kristus). Man lejede lokaler på Christian den 8.' Vej og begyndte på kaffe-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 58 19-05-2008, 16:05

bar-arbejdet. Her spillede og sang man nye sange med nye rytmer og evangeliserede blandt unge i byen. Man var grebet af Kristus, og andre skulle også høre om ham, der gjorde alle ting vel – også i dag. Ikke blot i Afrika og Asien, men også her hos os. For vi behøvede ikke længere at leve vort kristenliv mellem påske og pinse, men efter pinse! Det var bibelsk kristendom om den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus, men nu nærværende ved Helligånden. Hvis det sidste, ved Helligånden, ikke kommer med og bliver erfaret, bliver vores tro en underlig halvdød dogmetro.

Kaffebararbejdet udviklede sig efterhånden til dannelse af cellegrupper, hvor man læste Bibelen sammen og bad for hinanden og for menigheden. Her planlagde vi også i fællesskab kommende møder, både i kaffebaren og i kirken. Man var også synlig på torvet flere gange, blandt andet i samarbejde med Quo Vadis, et kristent socialt arbejde. Møderne i kirken samlede stadig flere, i øvrigt fra mange forskellige kristne samfund og fraktioner – ikke blot dem, vi traditionelt kalder indremissionske eller grundtvigske eller dem, der hverken var det ene eller andet inden for folkekirken, men også frikirkefolk og sågar katolikker. Selvfølgelig vidste man noget om de forskelle, der traditionelt skiller kristne, ikke mindst de to, dåb og nadver, men her var der også noget meget vigtigt, der trak i den anden retning, altså forener trods forskelligt syn på sakramenter, nemlig erfaringen af Helligåndens nærvær. Og det var tilfældet både i kirken og i sognehuset, hvad enten en folkekirkepræst eller en katolsk pater forkyndte evangeliet.

De udenlandske talere var ikke blot præster, men også kirkeledere, ikke mindst fra England, USA og Norge. De figurerede ved lovsangsgudstjenester og de store pinsestævner, som kunne samle op til 500 mennesker fra hele Jylland. Vi havde sågar besøg af en amerikaner, der havde vandret på månen! Det var nu ikke blot den månevandring, han kom for at berette om, men han var kristen og aflagde sit vidnesbyrd i kirken om Jesus som korsfæstet og opstanden. Ameri-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 59 19-05-2008, 16:05

kanere er mindre blufærdige om deres kristentro, end vi er. Mange andre fik vi besøg af: Russiske kor, som sang og spillede, israelske talere, som fortalte om den politiske og religiøse situation i landet (jeg har boet og arbejdet i landet i 3-4 år, udsendt af Den danske Israelsmission). Israel har for de fleste kristne en særlig bevågenhed, fordi jøder som Guds ejendomsfolk er enten elsket eller hadet af de fleste.

Der kunne nævnes mange navne på kendte og ukendte talere, men det undlader jeg. Derimod vil jeg gerne nævne noget helt nyt, som er importeret fra den anglikanske fornyelse, nemlig Alphakurser. De har deres baggrund i den kendsgerning, at mange mennesker ved meget lidt om, hvad kristendommen står for, og hvad de fleste er døbt ind i. Det vil et Alphakursus råde bod på. Her kan enhver komme og tage del i de ti aftener, som undervisningen strækker sig over. Disse kurser er blevet mere og mere populære, og mange præster har taget konceptet til sig.

Kirke i kirken

Vi havde engang en lang drøftelse i vort menighedsfællesskab, hvor vi spurgte de unge: Hvad mener I om vores kirke? Hvad mener I om gudstjenesten? Hvad er godt, og hvad mangler I? – Dette var man enige om: Vi er alle glade og taknemlige for, hvad vi får i vor kirke! Alligevel har vi drømme og visioner: En friere og mindre bunden gudstjeneste, hvor alt ikke beror på præsten, forbønstjeneste under gudstjenesten, mere glad menighedssang, et varmere fællesskab båret af kærlighed til de troende, og at „tegn og undere“ må følge dem, der tror. Det var ikke „forfængelige“ drømme og visioner, men alt sammen båret af Guds løfter til en levende menighed, en „kirke i kirken“, for man ville ikke nøjes med at være en servicekirke, men en bekendelseskirke og offentligt tage stilling til etiske og moralske spørgsmål i tiden.

Dette sidste har det knebet meget med i folkekirken. Her er man på mange måder blevet et ekko af, hvad der siges i tiden, og hvad andre mener. Tager man en anden stilling end

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 60 19-05-2008, 16:05

samfundets kulturelite, er man ignorant, fanatiker eller andet negativt, så derfor tager man ikke offentlig stilling til det, man på forhånd ved, man vil blive dadlet for. Tænk blot på de få kristne, der har vovet at tage stilling til abortdebatten. Den slags bliver man bestemt ikke populær af. Så hellere tale om dåben. Den forener jo os alle, for vi er med den Guds børn, hvad enten vi tror på Jesus eller ej. Og den, der siger noget andet, som for eksempel pastor Bent Feldbæk, kommer i voldsomme vanskeligheder og risikerer at blive fyret (hvad der også skete for ham). Ville Bent Feldbæk afskaffe barnedåben? Slet ikke, men han anfægtede den teologi, barnedåben er båret af. Genfødt og fyldt med Helligånden, helt automatisk for alle døbte. Også uden tro? Det siger biblen i hvert fald ikke. Og det siger dette menighedsfællesskab heller ikke. Det brød mange sig ikke om, heller ikke i menighedsrådet. Teologiske spændinger, også hvad angår mange etiske spørgsmål, var man heller ikke enige om i Silkeborg Kirke.

Så det var vist bedst, at man skiltes i al fordragelighed og uden at smække med dørene. Derfor dannede fællesskabet en frimenighed i begyndelsen af 1999. Medvirkende til denne beslutning på dette tidspunkt var, at jeg var gået på pension, og Silkeborg Kirke skulle vælge ny præst. Menighedsrådet ville næppe tilgodese en kommende præst, der havde karismatiske synspunkter. Menighedsfællesskabets arbejde kunne derfor ikke fortsætte i de vante rammer – derfor ønsket om at bryde ud.

Man samledes da i „Lunden", indtil man havde erhvervet sig et sted eller en bygning, som man kunne købe eller leje. Det blev Bowlingcentret på Frichsvej, som man købte og byggede om, så stedet blev indrettet med gudstjenestelokaler og cafeteria. Det kostede mange penge, men ved stor offervillighed blandt de unge lykkedes det at give husly til Oasefællesskabet, en luthersk frimenighed, en af de efterhånden mange fri- eller valgmenigheder, som pibler frem i det danske landskab i takt med sekulariseringen af folkekirken. Overalt

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 61 19-05-2008, 16:05

lød det: Jo, vi holder af vor kirke, folkekirken, men vi vil også gerne være kirke for folket.

Hakon Bojsen

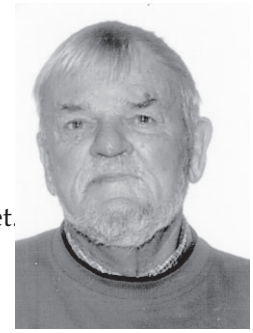

Født 24.12.1931 i Esbjerg.
Student fra Esbjerg Statsskole.
Værnepligt i Haderslev.
Studerer teologi i Århus.
Cand. theol. fra Københavns Universitet.
Studerer „jødedom“ i Jerusalem.
Ansat af Den Danske Israelsmissionen som præst i Jaffa.
Samtidig lærer ved „Tabitaskolen“.
Sognepræst i Nykøbing Falster.
Derefter 30 år som sognepræst i Silkeborg Kirke.
Grebet af den karismatiske bevægelse i 70-erne.
Mange unge gribes af kristendommen.
Kaffebar oprettes – nye rytmer på musikområdet.
Stormøder i kirken med hundreder fra hele Jylland.
Pensioneres som 66-årig på grund af sygdom.
Mange unge forlader Folkekirken og danner frimenigheder.
Oasefællesskabet opstår – det har min fulde støtte.
Mine store interesser er: Jødedom og Islam.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 62 19-05-2008, 16:05

Bibelcamping i Aalborg

Af Bent Døssing Hansen

Bibelcamping er noget, nogle af os begyndte at høre om i 60'erne. Det vakte en vis opsigt, og i begyndelsen af 70'erne bemærkede kirkeminister Kresten Damsgaard, at fænomenet var ensbetydende med vækkelse. Selv var jeg som medlem af Indre Missions (IM) kredsbestyrelse i Lolland-Falster Stift med til at arrangere en mindre bibelcamping på marken ved en større slotslignende gård. Proprietæren var betænkelig, for der kunne mistes udbytte, når jorden således blev benyttet til andet formål end det landbrugsmæssige, men indremissionær Jørgen Dalsgaard forsikrede, at høsten på denne måde ville blive langt mere udbytterig, end det ellers ville være tilfældet. Argumentet overraskede manden på gården, men han godtog det.

Måske kan bibelcamping sammenlignes med de store samlinger, man i gamle dage havde i Amerikas vilde Vesten, når en forkynder kom til egnen. Folk drog af huse med hestevogn og oppakning, og man samledes i det fri til noget, der kunne ligne en mellemting mellem en picnic og en gudstjeneste, en slags opbyggelig folkeforlystelse for både unge og gamle. Her var plads for små og store, alle generationer var med. I IM-kredse oplevede man noget lignende, når for eksempel folk fra Skanderup drog til Harboøre eller omvendt for at være sammen med trosfæller vakt ved Carl Moes forkyndelse. Her var fest og glæde anderledes end hverdagen, men frem for alt fællesskab om det, de vidste sig en del af, noget, som voksede og blev styrket i disse særlige dage, der ligesom var trukket ud af den daglige trummerum.

Hænger vækkelse og bibelcamping sammen? Ikke nødvendigvis, men vækkelse betyder, at faste positioner løsnes, og vi kommer ud af det tilvante. Sådan kan det ske på en bibelcamping. Både kirke og missionshus har mere eller mindre faste former og må have det, men den slags kan blive en fa-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 63 19-05-2008, 16:05

cade, vi gemmer os bag. Når vi kommer ud over dette, hænder det, at nye rum kommer til syne, nye muligheder. Det gamle, tilvante evangelium afslører sig her som noget nyt, i forhold til hvilket det gammelkendte kun synes et afbleget billede. Således er vækkelsens væsen: Overraskende i sin uforudsigelighed og krævende et frihedens rum. Her overfor må det, vi plejer, og ledelsens faste og betryggende kontrol træde nogle skridt tilbage. Derfor er bibelcamping en mulighed, når den bruges rigtigt.

Jesus-begejstring

Da fornyelsens vinde så småt begyndte at blæse omkring Sankt Markus sogn i Aalborg, fik vi rapporter om mærkværdige oplevelser, som unge og enkelte ældre havde på lejre arrangeret af frikirker tilhørende pinsebevægelsen. Hvad man end kunne mene om det, der skete, var virkningen, at deltagerne blev begejstrede over Jesus, og man sluttede op om gudstjeneste og kirkens øvrige aktiviteter med ny energi. Hvilken præst ville ikke være glad for det? Sagen måtte undersøges nærmere.

Således motiveret og i erkendelsen af, at vi i menigheden trængte til nyt liv, tog jeg selv af sted til en af lejrene, der var ledet af en kendt frikirkelig forkynder. Jeg fandt, at arrangementet, gode intentioner til trods, i sin form var for yderliggående og fremmedartet til at appellere til større folkekirkelige kredse. Nok måtte der åbnes for fornyelsen, og nådegaverne måtte kunne udfoldes, men i forhold til det, jeg så, måtte rammerne modificeres. Der skulle dog være mindre kontrol og mere frihed end på de traditionelle IM-lejre, men den rette balance måtte findes. Tillid og tryghed skulle kunne forenes med den frihed og uforudsigelighed, det åndelige frembrud måtte kræve.

Lederskabet

Som forholdsvis ukyndig søgte jeg råd hos tidligere indremissionær Henry Vestergaard, der havde stået for at arran-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 64 19-05-2008, 16:05

gere IM-lejre ved Hadsund. Anker Engqvist, der hørte til Sankt Markus menighed, havde været Henrys medarbejder. Disse to blev sammen med Ankers søn, Alf Engqvist, og læge Michael Harry de vigtigste medlemmer af det udvalg, der samledes i 1979 for at arrangere den første bibelcamping den kommende sommer. Man supplerede sig med et menighedsrådsmedlem fra Hans Egedes sogn, og det stod klart fra den første begyndelse, at udvalget kun måtte bestå af folkekirkemedlemmer. Efterhånden blev det kun sådanne, som tilhørte Sankt Markus kirke.

Henry Vestergaard var den erfarne. Han hjalp os på vej og blev den første lejrchef. Men også de øvrige viste talenter. Anker var selvstændig forretningsmand med praktisk sans. Han kom til at tage vare på pengesagerne gennem en lang årrække. Alf skulle vise sig at have gode lederevner. Som arkitekt med eget firma havde han overblik og praktisk sans. Han forestod opdelingen af lejrpladsen, der fra begyndelsen blev „udstykket" i små grunde, hvoraf de fleste fik indlagt strøm. Det var også Alf, der fandt den første lejrplads, jorden omkring landboforeningens bygninger på Hobrovej i Skalborg.

Michael Harry var en af den nye nådegavevækkelses betydeligste ledere. Han havde særlige evner for at prædike og undervise. Dette skulle komme os til gode sammen med hans tro på sagen og evne til at formulere en målsætning. Vi skulle sigte på „Guds folk". Der trængtes til nyt liv hos menighederne og hos missionsforeningerne. Her lå opgaven. Den egentlige mission uden for kirkelig sammenhæng var ikke hovedprioriteten. Vi skulle koncentrere os om kernemenighederne og de aktivt troende. Disse skulle styrkes og derefter selv varetage den missionale virksomhed med ny kraft. Det blev vedtaget, at Michael Harry skulle stå for al undervisning og en del af forkyndelsen på den første camping, og sådan blev det.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 65 19-05-2008, 16:05

Målsætning og metode

Opgaven var som nævnt, at den nye camping nok skulle kunne rumme fornyelsen, men samtidig være i stand til at have kirkefolkets tillid. Det var ikke nogen let sag, for Indre Missions og Luthersk Missionsforenings respektive ledelser havde allerede taget afstand på samme måde, som man i 1930'erne tog afstand fra Oxfordbevægelsen. Nu skrev vi 1980, men historien gentog sig. Vi var imidlertid overbevist om, at ikke mindst den gamle vækkelses folk trængte til nyt liv. Vi besluttede derfor at give campingen et folkekirkeligt præg, så vidt det var muligt. Som nævnt skulle ledelsen være folkekirkelig, og de to gudstjenester ved begyndelsen og afslutningen skulle holdes i en sognekirke.

Men vækkelsen var som alle vækkelser tværkirkelig. I bedekredsen i Sankt Markus Kirke var der både katolikker, folk fra Apostolsk Kirke, baptister og medlemmer af Missionsforbundet. Dette fællesskab blev betragtet som en særlig gave, som blev værdsat, og netop dette fremmede ikke missionsforeningernes tillid til os. Det var dog umuligt for os at opgive åbningen ud mod andre kirkesamfund. Vi traf derfor den afgørelse, at nok skulle bibelcampingen være luthersk ledet og ikke tværkirkelig på linie med alle andre karismatiske lejre på denne tid, men prædikanterne skulle vælges efter deres budskab og vidnesbyrd, ikke efter deres kirkelige tilhørsforhold. Således gik det til, at vi fik talere fra forskellige dele af verden tilhørende forskellige kirker, men de ydre rammer og ledelsen forblev folkekirkelige.

Vi så altså som vort mål at lukke døren op for fornyelsen, så den kunne bringe nyt liv til lutherske kredse. Uden at ville udelukke andre trosretninger forblev folkekirken vort hovedmål, især dens engagerede kredse. Nu, da vi kan se tilbage på 21 års camping, mener jeg, at målet blev nået i vid udstrækning på græsrodsniveau. Missionsforeningernes ledelse fortsatte modstanden. En af IM's ledende medarbejdere sagde bebrejdende til mig engang, at jeg havde „min egen bibelcamping". Han mente, at jeg havde stillet mig uden for IM's

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 66 19-05-2008, 16:05

kontrol og godkendelse og var gået mine egne veje. Men ved mødet med en række unge fra IM-kredse har jeg senere erfaret, at en stor del af dem har været på campingen, nogle som børn med deres familier, andre på egen hånd. Man kom i stort tal, og adskillige vendte tilbage år efter år.

Økonomi

Lejrens økonomiske forhold blev klarlagt fra første begyndelse. Vi havde ingen startkapital, men Michael Harry henvendte sig på min anmodning til en bekendt, der lovede at garantere os 10.000 kr., om vi måtte få brug for det. Det ville dog ikke ske, mente Michael Harry. Han påpegede, at Gud aldrig manglede midler til det, der udførtes efter hans vilje. Vi fik da heller aldrig brug for de 10.000 kr., og da vi afsluttede i 2001, kunne der overføres midler til såvel Dansk Oase som til starten af Aalborg Valgmenighed. Der var dog et enkelt år, hvor der overraskende viste sig et underskud. Der manglede ca. 70.000 kr., men pengene blev hurtigt indsamlet, da tabet kom til menighedens kendskab.

I det hele taget var der stor offervillighed og kærlighed til arbejdet. Vi anskueliggjorde den økonomiske situation hver dag under campingen med et udgiftsbarometer, hvor søjlen viste, hvor meget der var kommet ind, og hvor meget der manglede. Engang hen imod slutningen af en campinguge manglede der endnu næsten 100.000 kr. En af lejrdeltagerne henvendte sig til mig og spurgte, om jeg regnede med at få udgifterne dækket. Hvis der skulle mangle noget, endog et stort beløb, ville campisten dække det. Det blev der dog ikke behov for.

I forlængelse af beslutningen om kun at arbejde for vækkelse i kirkelige kredse lå den noget omdiskuterede afgørelse, at de indsamlede penge skulle gå til dækning af udgifterne ved selve campingen. Kun en enkelt aften skulle der samles ind til et andet formål, for eksempel mission og nødhjælp. Andre formål end lejren og dens hovedsigte måtte have lavere prioritet. Til gengæld var det tanken, at man skulle

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 67 19-05-2008, 16:05

kunne være med som deltager uden at betale andet end frivillige bidrag. Dette kunne dog ikke helt overholdes. Efter den første camping forlangte landboforeningen et beløb for brug af arealet. Man ville have 50.000 kr., men efter forhandling sattes beløbet dog til 5.000 kr., der så fordeltes til de respektive pladser til telte og vogne. Man skulle således betale for at sætte sin campingvogn eller telt på pladsen, ligesom der også skulle ydes vederlag for el, men beløbet forblev relativt beskedent. Det var tillige et fast princip, at man skulle kunne komme og få plads uden at have tilmeldt sig forud. Vi ville sikre, at der var plads til alle, som ønskede at deltage, og da dette til sidst ikke mere kunne lykkes, var det en af årsagerne til, at vi skønnede, at det var tiden at overgive lejren til en ny ledelse med nye muligheder.

Den første sommer brugte vi et mødetelt, som vi lejede mod et beskedent vederlag. Men da der byggedes sportshal på området, flyttede vi ind i den. Det betød nye udgifter, som skulle dækkes ved kollekt, der kom til at omfatte leje af hallen og betaling til de indbudte talere. Lovsangsgruppen arbejdede gratis ligesom i øvrigt alle medarbejderne. Kollekten kom ind ved de enkelte mødeaftner. Det blev som nævnt diskuteret, at der kun samledes ind til vore egne udgifter uden at tænke på andre tiltag som for eksempel de opgaver, som præsenteredes af forskellige talere. Alt dette kunne være anbefalelsesværdigt, men vi fastholdt hovedprincippet bortset fra en enkelt aften. Årsagen var den enkle, at flest mulige skulle kunne deltage, og ingen skulle holdes udenfor af økonomiske grunde. Det kunne lade sig gøre at deltage i alle arrangementer, uden at det kostede noget. Der var ingen mødeafgifter eller krav om betaling for at komme ind på pladsen.

Ændringer undervejs

En anden mindre afvigelse fra hovedlinien bestod i et missionsfremstød i selve Aalborg by i løbet af ugen. En større procession af lejrdeltagere gik da gennem byen, mens man

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 68 19-05-2008, 16:05

sang lovsange og til sidst samledes på Gammeltorv ved domkirken, hvor der blev holdt tale, og de unge opførte et dramastykke. Også denne afvigelse fra den oprindelige linie har været diskuteret, men som resultat af fremstødet blev mennesker vundet for Kristus, herunder også nogle, som fik særlig betydning for menighedslivet i Sankt Markus.

Efter nogle år i Skalborg flyttedes campingen på Alf Engqvists anbefaling til KFUM-hallen i Hasseris. Her var man glad for at have os, og da lejrområdet var temmelig småt, forhandlede vi med skolen, der lå ved siden af hallen. Vi fik da også disse bygninger og tilhørende arealer stillet til rådighed og havde i flere år tilstrækkelig plads.

Ledergruppen undergik forandringer i de godt 20 år, bibelcampingen blev afholdt. Cirka midtvejs forlod således tre væsentlige ledere udvalget, nemlig først Michael Harry og senere Alf og Anker Engqvist. Især Alf Engqvist havde haft en meget fremtrædende position, og hans afgang betød et generationsskifte, idet en række nye, unge ledere fra menigheden indtrådte i udvalget og kom til at stå i spidsen for lejrens forskellige funktioner. Lederskiftet viste sig at være en mulighed for, at nye talenter kunne komme til, ligesom vi kunne udvide antallet af tilbud, der blev givet på lejren.

Talere og undervisere

Som tiden gik udvidedes programmet. Hovedmødet var altid om aftenen, og der var bibelundervisning om formiddagen, men dertil kom efterhånden en række undervisningstilbud, der kunne vælges efter behag. Antallet af undervisere var stigende, og der benyttedes for en stor del ledere fra danske menigheder, idet en ny generation efterhånden voksede frem. Men ellers var der tradition for en hovedtaler, der som regel hentedes fra udlandet. Flere gange brugte vi R.T. Kendall, der var præst ved en stor londonmenighed. Han var kendt som en dygtig underviser og prædikant.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 69 19-05-2008, 16:05

Blandt de mere spektakulære hovedtalere var vækkelsesprædikanten Tunde Bolunta fra Afrika. Fænomenet „at falde i ånden" forekom i udpræget grad ved hans møder. En ung kvinde, der senere er blevet præst i folkekirken, har fortalt, at hun var gået frem til platformen uden at forvente noget, men med en skeptisk optagethed af det, der foregik. Pludselig forsvandt alt for hendes blik. Hun lå på gulvet sammen med mange andre og vidste ikke, hvor længe det varede. Ved opvågningen så hun koret stående på platformen, og da hun ville rejse sig, mærkede hun, at nogen stod på hendes hår. Egentlig var hun gået op for at modbevise fænomenet, som forekom hende at være hysteri. Da hun endnu engang gik frem, skete der ikke noget. Hun havde heller ikke nogen særlig oplevelse i forbindelse med faldet, som hun dog gerne ville prøve endnu engang. I sin personlige vurdering mente hun, at det var et udtryk for Guds kraft, storhed og uforudsigelighed, uden at man i øvrigt kunne gøre det til genstand for nærmere undersøgelse. Det ville også være forkert, at netop dette fænomen skulle være det, Tunde Bolunta huskedes for. Han havde noget på hjerte ud fra sin egen personlige gudserfaring, og han fremførte et levende omvendelsesbudskab.

Andre hovedtalere var knap så farverige, men efterlod et stærkt indtryk på forsamlingen. Nogle vil huske Johannes Facius for hans meget intense og særprægede budskab, og mange satte pris på Bill Jastram og hans team, der flere gange kom til os fra USA. Ved lejrens allerførste begyndelse holdt Erik Larsson fra Missionsforbundet en tale om Åndens kraft. Mange huskede dette budskab, som efterhånden kom til at stå i et særligt skær. Til at begynde med brugte vi i høj grad de forhånden-værende søm. Det var vores egne folk som fx Michael Harry, mig selv og efterhånden Alf Engqvist og flere af de præster, der havde oplevet den åndelige fornyelse i deres egne sogne. Det var os om at gøre at præsentere vækkelsen og dens budskab. Vi måtte have folk, der selv både havde oplevet fornyelsen og set den virke der, hvor de hørte hjemme. Præsterne Helge Pahus, Hakon Bojsen og Stig Chri-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 70 19-05-2008, 16:05

stensen var med til at hjælpe os på vej. En anden af vækkelsens pionerer var H. K. Neerskov, der allerede var med som taler ved første stævne. Han blev en slags fast inventar – som forkynder og underviser – og kom senere med i tilrettelæggelsen af programmet. I den seneste tid dukkede en ny generation op. Således var Anders Michael Hansen fra Århus Valgmenighed leder af den omfattende forbønstjeneste, der udvikledes på campingen.

Selvom talere og undervisere havde den mest fremtrædende tjeneste, øvede mange andre en stor indsats i et særligt ansvarsområde. Når der havde været møde i campingudvalget, og forskellige forslag var ført frem, var det min opgave at få talt med de personer, man ønskede, og at finde andre, hvis disse ikke skulle kunne påtage sig opgaven. Der blev talt meget i telefon, idet der skulle rettes henvendelse til en stor del af de vel mere end hundrede mennesker, der havde en særlig tjeneste, stor eller lille. Min kone Ruth og jeg sad mange timer i køkkenet og arbejdede med denne opgave. Ruth havde et meget stort personkendskab og vidste, hvem man med særligt udbytte kunne henvende sig til, og hvem vi ikke måtte glemme. Det afgjordes, hvorledes det store forbønsteam skulle opbygges, hvem der skulle varetage ungdomsarbejdet og med hvilke hjælpere, ligesom børnearbejdet bestandigt måtte udvides og krævede en voksende stab af aktive medarbejdere. Også små detaljer indgik. Således var det ikke uvæsentligt, hvem der ledte bønnen ved de store møder, og der blev gjort forsøg på at sikre så bred en repræsentation fra de forskellige menigheder og landsdele som muligt. En vigtig opgave var det naturligvis at udpege mødeledere for alle møder. Lovsangsgruppen var et kapitel for sig. Sigbjørn Sørensen, den senere leder af Rudehøj Efterskole, forestod arbejdet, og det lykkedes ham at sammensætte en stor lovsangsgruppe af meget dygtige unge mennesker. Jo større campingen blev, jo flere større og mindre opgaver udvikledes der, og lejren fik sine egne traditioner, som krævede hver sin form for lederskab og indsigt.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 71 19-05-2008, 16:05

Karismatik og camping

Hvorledes kom den nye vækkelse til udtryk under bibelcampingens rammer, kunne man spørge. Svaret fås bedst ved at se på programmets to hoveddele, nemlig aftenmødet og alt det øvrige. Aftenmødet skulle være en slags krumtap i hele bestræbelsen. Mens det øvrige hovedsageligt var undervisning med sigte på fornyelsen, skulle hovedmødet om aftenen være en slags praksis eller udøvelse af det tilegnede. Tilbedelsen skulle derfor være aktiv og dynamisk, såvel den enkeltes som fællesskabets henvendelse til Gud.

Fornyelsens musik og lovsang var velegnet i den forbindelse. Teksterne var let forståelige og meget direkte, og melodierne og deres fremførelse dikteret af tidens stil og mode. Hvad, der måtte mangle i æstetik og kunstnerisk dybde, opvejedes af forståelighed og tilgængelighed. Det havde naturligvis den pris, at alt hurtigt blev slidt såvel melodi som tekst. Der måtte derfor løbende ske fornyelse. Lovsangsgruppen benyttede sangere og instrumentalister med guitar, trompeter, saxofon, klaver og rytmeinstrumenter. Mødelederen måtte sammen med lovsangsgruppen lede hele forsamlingen ind i tilbedelse, der omfattede egentlig lovsang og den form for inderlighed, der fremmer den hengivelse og hjertets overgivelse til Gud, som er det inderste i al sand gudstjeneste.

Prædiken måtte forstås som et middel til at løfte forsamlingen ind i at åbne sig for Gud. Praktisk taget al forkyndelse ved hovedmødet udmundede i et kald til aktivt at virkeliggøre, at der ikke kun var tale om at høre om det guddommelige, men også selv at give det udtryk. Her spillede naturligvis forbøn og sjælesorg en stor rolle sammen med det frirum, der blev givet til nådegaverne. Man kunne sammenfattende sige om hovedmødet, at det sigtede på at være en slags Guds værksted, hvor man åbnede sig mod det højeste for at være aktivt modtagende og formidlende det, som blev givet af Gud.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 72 19-05-2008, 16:05

En særlig overvejelse var, hvorledes nådegaverne skulle forvaltes. De måtte have et frirum, men der måtte samtidig være en begrænsning, en bedømmelse. I kirkehistoriens løb har nådegaverne haft det med at komme og gå. Deres forsvinden skyldes næppe så meget, at de har været undertrykt som det, at man ikke helt har levet op til kravet om ægthed. Vi oplevede en tid med profeti, tungetale, helbredelse og andet, der gjorde Apostlenes Gerninger til en levende fortælling. Men frem for alt bar det en fornyet erkendelse af Guds nåde med sig som en dyb personlig erfaring, så det udløste en glæde og fred, der var særdeles mærkbar.

Det er min opfattelse, at ethvert vækkelsesrøre har sit særlige bibelord eller tema. For fornyelsens vedkommende mener jeg, at det vækkende ord har at gøre med budskabet om dåben med Helligånden forstået som en del af den kristne initiation. Dette er dog ofte blevet misforstået og omdiskuteret. Læren ses som et stykke pinsedogmatik, der forkastes af store dele af de såkaldte evangelikale, der herhjemme er repræsenteret i missionsforeningerne. Netop af hensyn til disse har mange ment, at her måtte der ske en teologisk omtolkning eller endog afstandtagen. Vi ville jo netop gerne nå disse grupper gennem bibelcampingen. Alligevel har vi dog ikke ment at kunne give køb. Det er min overbevisning, at modstanden ikke drejer sig så meget om læren som om livet. Det er det sidste, som vækker opsigt og dermed modsiges. Og da netop livet har med det vækkende ord at gøre, har jeg lagt vægt på, at budskabet om Åndens dåb blev fastholdt. Min holdning her deltes af det øvrige campingudvalg og betonedes meget stærkt af Michael Harry.

Nye muligheder

Gennem årene var bibelcampingen ved Aalborg som folkekirkeligt tiltag det største af sin art og det eneste, der opnåede karakter af at være for fornyelsen fra hele landet. Da senere Dansk Oase begyndte sit arbejde, opstod der nye muligheder. Dansk Oase holdt da også kortere, velbesøgte stæv-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 73 19-05-2008, 16:05

ner, der havde en egentlig landsdækkende bibelcamping som mål. Man var dog endnu ikke rede hertil, da ledelsen henvendte sig til os med ønske om at gøre lejren til et fælles arrangement for vores ledelse og ledelsen af Dansk Oase. Sådan blev det de sidste to år. Det blev da tydeligt, at en ny generation af ledere var vokset op, og da såvel pladsforholdenes knaphed som andre sager talte herfor, besluttede vi at overgive hele arrangementet til Dansk Oase. Hermed videreføres campingen i nye rammer og med en yngre ledelse med særlige muligheder for at tage tidens udfordringer op.

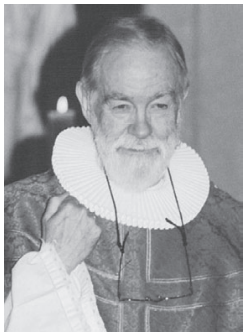

Bent Døssing Hansen

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 74 19-05-2008, 16:05

Hjarup sogn fra 1980 til 2007

Af Niels Peder Nielsen

Jeg kom som sognepræst til Hjarup og Vamdrup sogne i januar 1980, blev ordineret den 12. marts og indsat midfastesøndag den 16. marts.

Forud var gået et teologisk studium på Århus Universitet fra 1973, hvor min teologiske profil blev knæsat gennem mødet med Menighedsfakultetet (MF), Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) og Indre Mission (IM) – det sidste gennem mit engagement i Menighedshuset i Odder, hvor jeg sammen med min kone Irene var „pedel" fra 1973. Forud for mit studium var gået et højskoleophold på Luthersk Missionsforenings Højskole i Hillerød, hvor sognepræst Hans Erik Nissen netop var blevet udnævnt til forstander.

Jeg er ikke vokset op i et traditionelt kristent hjem med baggrund i IM, KFUM&K eller tilsvarende. Mine forældre kaldte sig selv for grundtvigske, og jeg blev kristen i 1968 gennem et møde med Bethlehemskirken i Vanløse, en kirke, der var og er tilknyttet Missionsforbundet. I 1978 kom Irene i berøring med en økumenisk bedegruppe, der bl.a. bestod af en teologistuderende og en fra Missionsforbundet i Århus. Den gruppe havde haft berøring med den karismatiske fornyelse, som op gennem tresserne og halvfjerdserne havde haft betydelig indflydelse på en række grupper og enkeltpersoner. I dette møde med det karismatiske blev min kone „døbt med Helligånden", som man kaldte det, og hun fik tungetalens nådegave, alt sammen noget, der påkaldte sig kritiske spørgsmål fra en betonlutheraner som mig. Som den redelige teolog, jeg gerne ville være, begyndte jeg at læse stort set alle de bøger, der var udgivet for at beskrive den karismatiske fornyelse, bl.a. Dennis Bennetts bog *Kl. 9 om formiddagen* (Forlaget Royal, 1971).

Jeg forholdt mig dog ret kritisk til dem alle, men Herrens veje er uransagelige, og helt uden forvarsel af nogen art over-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 75 19-05-2008, 16:05

vældede Gud mig i 1979 med et mægtigt åndeligt „syn“, som gjorde et stort og skelsættende indtryk på mig, og som knækkede min ellers skråsikre kritik af det karismatiske.

Min indgang i embedet i Vamdrup og Hjarup

Med dette „opblødte“ sind kom jeg i 1980 til Vamdrup og Hjarup sogne som residerende kapellan, valgt hovedsagelig af de missionske fløje i begge menighedsråd.

Allerede i sommeren1980 deltog vi kortvarigt i Ålborg Bibelcamping, som var arrangeret af Bent Døssing Hansen i samarbejde med det fællesskab, som kaldte sig Markusfællesskabet, og som var inspireret af den karismatiske bevægelse og bølge. Frontfigurerne i Markusfællesskabet var bl.a. læge Michael Harry og arkitekt Alf Engquist. Vores agt var kun at „snuse“ kort til den særlige aktivitet, som den karismatiske kirke i Ålborg arrangerede, men Gud ville det anderledes. Lige før vi efter et par dage ville tage hjem, blev jeg som Jakob fra Bibelen „slået på hoften, så jeg haltede“, ja værre end det – jeg kunne hverken stå eller gå, men måtte bæres på en båre til møderne. På et tidspunkt blev jeg hentet af Falck og bragt til Ålborg Sygehus. Lægen kunne ikke finde nogen „fejl“ noget sted, men den kvindelige læge på sygehuset mente, at jeg simulerede. Her forsvarede min kone mig og sagde, at hendes mand ikke var en 'pivskid', og når han sagde, at det gjorde ondt, så gjorde det ondt!

Jeg blev fragtet tilbage til bibelcampingen på dyrskuepladsen og var henvist til andres nåde og barmhjertighed og deres gode vilje til at bære mig rundt til møder. Olde Nissen fra Åbenrå mente, at en Herrens mand som mig ikke skulle være syg, og han bad for mig og befalede mig at gå i Jesu navn, men lige meget hjalp det. Lænket til båren forblev jeg, og som sådan lå jeg foran talerstolen og fik endda „syner og billeder“, som jeg delte med de andre. Underet skete den dag, jeg skulle hjem. Da gik jeg rask ind i bilen og havde intet mén af oplevelsen.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 76 19-05-2008, 16:05

Hvad ville Gud mig gennem denne oplevelse? Jeg tror, han ville fortælle mig, at her var der noget at hente for mig og min menighed, og at Ålborg Bibelcamping ikke blot skulle være en parentes i mit liv, som ingen måtte vide noget om, men derimod at Herrens kompas pegede i den retning for mig selv og min menighed.

Inspirationen fra Quo Vadis

Vi blev på et tidligt tidspunkt budt velkommen til sognet af Solveig og Holger Sloth fra Vamdrup. Dette par var økumenisk orienteret og havde hentet en del inspiration i deres liv fra Ungdom med Opgave (UMO). Sammen med en del andre kristne fra forskellige sammenhænge havde de i en del år deltaget i Roskilde Festival med en evangeliserende og til dels karismatisk gruppe. Familien Sloth var også gået aktivt ind i det karismatiske hjælpearbejde Quo Vadis i Læssøegade i Kolding, som først og fremmest blev ledet af Johannes Søndergaard.

Netop QUO VADIS kendte vi fra vores Oddertid, hvor vi i IMU-arbejdets juniorklub havde påtaget os at samle ind til et nyt køleskab til fællesskabet i Læssøegade. Quo Vadis var nogle år, før vi kom til Hjarup, begyndt at arrangere Pris Herren-aftener i Seest Kirke, og vi begyndte sammen med nogle andre at deltage regelmæssigt i disse møder, hvor der bl.a. var lovsang, forbøn og efterfølgende samvær.

Johannes Søndergaard og en gruppe omkring ham fik en vision om at oprette en højskole i tilknytning til Quo Vadis. Jeg blev af Johannes Søndergaard opfordret til at indtræde som bestyrelsesformand for højskolen, som blev oprettet i 1981 i Vejen i den tidligere husholdningsskole Bloksbjerg på Baungårdsvej.

Vejen Højskole-Kibbutz

Højskolen blev stiftet under navnet Vejen Højskole-Kibbutz (VHK), og skolens første forstander var Christian Jochimsen. Med ham indledtes sammen med en række faste lærere og

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 77 19-05-2008, 16:05

timelærere et højskoleprogram, hvor der var plads til bl.a. at gennemtænke teologiske spørgsmål, som blev rejst af den „karismatiske bevægelse", og som på en række områder udfordrede den lutherske tradition og teologi. Jeg var i ca. ni år ansat som timelærer med særligt ansvar for undervisning i luthersk dogmatik (troslære), etikundervisning og kirkehistorie.

Især husker jeg, hvordan jeg i min troslæreundervisning på en særlig måde fik artikuleret Helligåndsdimensionen med stor inspiration fra det karismatiske. Efter min bedste overbevisning blev jeg dog på ingen måde „kættersk" i min teologi, idet jeg ikke inkorporerede reformert teologi som fx klassisk pinseteologi med en åndsdåbsteologi.

I midtfirserne (jan. 1986 og fremad) tog forskellige personer initiativet til de såkaldte „Vejenkonventer", som var en konsultationsserie over flere år, hvor de indbudte var højrefløjsbevægelserne i Danmark. De fik herved muligheden for at møde den karismatiske inspiration, sådan som den fik et åndeligt nedslag på luthersk grund i både Norge, Sverige og Finland. Fra arrangørernes side (bl.a. Birger Nygaard, Stig Christensen, Morten Munch og undertegnede) var det et ønske, at vi i Danmark skulle arbejde med at implementere det karismatiske efter bl.a. norsk forbillede. Disse konsultationer endte imidlertid med, at LM, IM, KFS og MF trak sig ud. Resultatet blev, at „resten" i 1989 i Stakladen på Århus Universitet besluttede at stifte Dansk Oase efter norsk forbillede.

Min forholdsvis detaljerede beskrivelse af VHK skyldes, at netop denne skole skulle få stor betydning for vores menighed i Hjarup, bl.a. fordi elevholdene var med til at sætte præg på menighedens aktiviteter ved, at de meget ofte, måske hver gang, deltog i fx Kirketræfaftnerne. Inspirationen fra VHK bestod også i, at unge fra vores menighedssammenhæng tog et ophold på højskolen og på den måde kom til at præge menigheden. Mange fra menigheden deltog også i kurser og arrangementer, som blev afholdt på VHK. Af og

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 78 19-05-2008, 16:05

til kom også nogle af VHK's gæstelærere til at præge undervisningen ved de udadvendte arrangementer i Hjarup kirke.

Kirketræfaftnerne i Hjarup kirke

Nogle år efter opstarten af VHK i 1981 (måske i 1985/86) påbegyndte jeg nogle lørdagsarrangementer i Hjarup kirke, som jeg kaldte for Kirketræf. Det var en blanding af lovsang, undervisning, forbøn og fællesskab, og disse aftener blev hurtigt populære med mange besøgende. Jeg havde lagt arrangementet en lørdag aften og mente, at det kunne være en god måde at fastholde de unge på og således få dem til at vælge et kirkeligt og åndeligt indhold på en aften, hvor det nemt var „byen", der trak.

Jeg oplevede, at sammenkomsterne i Hjarup præstegård blev vældig populære (især for de unge), og ofte var der helt fyldt i præstegården, inkl. i køkkenet, af mennesker, som ikke kunne „sanse at gå hjem i tide". Af og til måtte jeg derfor sige til gæsterne: „I må gerne blive, men nu går jeg i seng." Jeg har altid været A-menneske og havde i reglen en søndagsgudstjeneste hængende over hoved og hjerte.

Talerne ved disse aftener var et kapitel for sig. Jeg søgte at invitere personer, der havde noget på hjerte, og ofte var det udenlandske gæster (af og til fra USA). Jeg husker engang, vi havde besøg af en prædikant, Greg Berglund fra Minneapolis, fra menigheden, hvor også Poul Andersen (verdensleder af netværket Luthersk karismatisk fornyelse) var og stadig er præst i North Heights Lutheran Church. Greg Berglund havde et helt team af forbedere med, og jeg husker, at vi godt vidste, at der ville komme mange, så vores lovsangsband var placeret bagerst i kirken for at give plads til forbønnen rundt om alterringen. Mange blev berørt af Gud og blev helbredt, men jeg husker også, at nogle blev vrede og beklagede sig over, at jeg lagde kirke og navn til sådanne møder og højrøstede prædikanter, hvorimod andre var Gud taknemmelige for mødet, fordi Gud havde helbredt dem.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 79 19-05-2008, 16:05

Det kunne sikkert ikke være anderledes, men engang imellem var det lidt svært at skulle indkassere klager og vrøvl, når man selv erfarede, at der havde været et stærkt nærvær af Gud, og at mange var blevet velsignede til ånd, sjæl og legeme. Men det er tilsyneladende en naturlov, vi må leve med, at når Gud er nær, så bliver der „ballade" – så forstyrres Satans rige, og han føler sig provokeret, jf. Luthers ord i salmen „Vor Gud han er så fast en borg": *den gamle fjende led er nu for alvor vred, stor magt og argelist han samler mod os vist, ej jorden har hans lige* (Den Danske Salmebog nr. 336 vers 1).

Vi kom langt omkring med disse månedlige Kirketræfaftner, men på et tidspunkt erfarede jeg, at der kom rigtig mange udensogns fra, og måske næsten ingen fra vore egne sogne. Engang opdagede jeg, at der var en næsten fyldt kirke, men at der kun var en håndfuld af vore egne, og det var dem, der skulle levere kaffen og stå for en del af det praktiske – så sagde jeg stop. Vi holder en pause, sagde jeg, for jeg vil ikke først og fremmest servicere „hjemløse får" forskellige steder fra. Jeg vil være præst, forkynder og sjælesørger for de to sogne og det nærmeste nabolag. Det betød, at jeg ikke arrangerede Kirketræf i en periode på måske et par år, men så begyndte man at efterlyse „de gode gamle dage".

Jeg syntes, vi skulle ændre konceptet en anelse, så at Kirketræf kun „var for os selv", og det betød, at vi lettere kunne lade alting ske til opbyggelse af den lokale menighed. Vi begyndte på en række tematiske arrangementer. I september '95 inviterede vi Leif Johanson til en aften om forbøn. Det kom TVSyd for øre, og Pernille Graversen kom med sit tv-hold, optog hele aftnen og gik tæt på forbønsituationen og det specielle, at vi den aften under forbøn „udsendte" et par unge til et ophold på en UMO-bibelskole på New Zealand.

Udfordringen fra en familie og nogle unge

I begyndelsen koblede vi selv som familie til det eksisterende kirkelige arbejde og de kirkelige personer i byen. Vi blev medlemmer af en lokal studiekreds, som blev oprettet af min for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 80 19-05-2008, 16:05

gænger i embedet, pastor Aage Møller Sørensen, og vi deltog også i de forskellige arrangementer, som blev arrangeret af det lokale IM, der havde et missionshus ikke langt fra præstegården.

I 1982 flyttede en familie til sognet fra Dronninglund, Inger og Poul Martin Nielsen. Ret hurtigt fandt vi hinanden og fandt også ud af, at vi havde hentet inspiration nogenlunde de samme steder, og derfor blev mødet med dem et møde, der var med til at give fornyelsen retning i Hjarup.

Midt i firserne (85/86) tog to unge, Søren Kjær Poulsen fra Hjarup og Lone Huus fra Gesten, på en jordomrejse, og begge mødte fornyelsen i Australien. Da de var kommet hjem, sagde Søren: „Enten så lever jeg videre i denne oplevelse og finder et sted ligesom den menighed i Australien, eller også dropper jeg ud af kristendommen og kirken." I første omgang blev det for ham en opgave at „vende den åndelige situation" i Vamdrup KFUM&K. Poul Erik Fyhn støttede ham, og sammen gjorde de, hvad de kunne, for at tilføre den lokale KFUM &K-forening inspiration fra de karismatiske oplevelser, som Søren havde haft. Jeg kendte de to unge rigtig godt i forvejen, for de havde hjulpet mig på nogle konfirmandlejre. Jeg vil heller ikke undlade at nævne betydningen af det højskoleophold, som Søren og Poul Erik tog på VHK i 1988.

Det var dog ikke så let at „reformere" en gammel bevægelse, og det kneb for de få at udholde „de idelige rivninger". Derfor kom de til mig og spurgte, om jeg ville give plads for et ungdomsarbejde ved Hjarup kirke. I tilknytning til det arbejde, der spirede frem omkring kirken og præstegården, startede vi derfor Hjarup kirkes ungdomsarbejde, der stadig er en integreret del af Hjarup menighed.

Dette ungdomsarbejde blev en væsentlig faktor i den vækst, som vi oplevede ikke mindst i halvfemserne, og de unge trak hovedlæsset ved Kirketræfarrangementerne, når nye skulle rekrutteres til menigheden, eller når der skulle findes nye sangere og musikere til vores sang- og musikgruppe, som hed Lovsangsgruppen. I den periode kom rigtig mange

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 81 19-05-2008, 16:05

dygtige og åndsfyldte kristne unge til at betyde meget for den åndelige udvikling i Hjarup, og deres program fik stor betydning for mange. Der blev føjet mange til, som enten fik en fornyelse i deres liv eller slet og ret kom til tro. De var ikke bange for at gå utraditionelle veje og samarbejde med andre grupper, forbønsvandringer osv. En del fra ungdomsgruppen tog også ansvar for det juniorarbejde, der efterhånden blev en del af Hjarup kirkes teenagearbejde.

Ringene breder sig

I den periode kom rigtig mange dygtige unge „til fadet", og på den måde kom en god udvikling i gang, som senere blev det ret omfattende cellegruppearbejde og børnearbejde. At vi havde et velfungerende ungdomsarbejde fik betydning i andre sammenhænge, og jeg tror, vi blev en inspirationskilde for andre steder og menigheder.

Som et eksempel herpå har jeg lyst til at nævne de unges tre ture til Letland i halvfemserne: I 1995, hvor der også var fem familier med, og i 1996, hvor det „kun" var et rent ungdomshold, der blev „udsendt" fra Oasestævnet på Bellahøj. Vi forsøgte at give menigheden i Kuldiga en bibelcampingoplevelse nogle år i træk. Vi drog derover med en karavane af campingvogne gennem Polen og Litauen, og med os havde vi lydudstyr og keyboard, så vi på gade og torv kunne synge og spille om troen på Jesus. Bistået af Friluftsmissionen kunne vi præsentere evangeliet på torvet i Kuldiga.

I 1997 udstationerede vi to unge, Ruben Dalsgaard Nielsen og Jørgen Rossander Nielsen, for en periode i Kirkehuset i Kuldiga, hvor de skulle bistå med opbyggelsen af ungdomsarbejdet ved Sct. Katharinae Kirke i byen, en kirke, der på det tidspunkt blev ledet af pastor Virsturs Pirro og diakon Liksma Pure. Jeg husker bl.a., at de fik udarbejdet et lille lovsangshæfte, som kom til at betyde en del for sangstilen i en periode, og som også blev brugt på de fælles arrangementer, vi havde sammen med menigheden i Kuldiga, både når børnene fra

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 82 19-05-2008, 16:05

deres menighed var på besøg her (på lejren Lyngsbo), og når vi var hos dem. Den sidste campingtur fandt sted i 1998.

Løbende forsøgte de unge at uddanne sig og søge inspiration. Mange af vore unge fik megen inspiration til deres kristenliv og fornyelsesliv af den store tværkirkelige ungdomsbevægelse UMO, som blev grundlagt i 1960 af Loren Cunningham. Han fik en vision fra Gud om unge mennesker, der i team rejste ud på mission i en kortere periode. Det var på den tid en revolutionerende tanke, men den blev grundlaget for, at UMO i dag stadig kan sende titusinder af mennesker af sted hvert år på mission i kortere eller længere tid. UMO har i dag knap 16.000 frivillige medarbejdere placeret på omkring 1.000 steder i ca. 150 lande. Fra Hjarup menighed har 20-25 unge været på korttids-missionskurser med efterfølgende „Outreach", så mange pletter på landkortet er blevet betrådt af unge med bagland i menigheden i Hjarup. Det noget frie forhold til det tværkirkelige, som altid har været et varemærke for os i Hjarup, gjorde det naturligt for mange at deltage i UMO's aktiviteter.

Lovsangsgruppens betydning for fornyelsen

Selvom den karismatiske fornyelse i første omgang har en ændret teologisk accent i retning af en oplagt klarere teologisk profilering af 3. trosartikel, har det mest synlige udslag af fornyelsen dog været en række ændringer i stilarter. I fornyelsens epicentre i USA og Australien fandt man ret hurtigt nye måder at forholde sig til fx lovsangen. Jeg tænker her først og fremmest på Vineyardbevægelsen, men også på Hillsongkirken i Sydney og March for Jesus, der under ledelse af Graham Kendrick begyndte i London i 1987. Med disse mange initiativer holdt nye musik- og poetiske stilarter deres indtog i mange fornyelsessammenhænge.

I Danmark kom der forskellige hæfter frem, som man brugte som buffere i den nye lovsangstradition, som med tiden kom til næsten helt at dominere fornyelsesmøderne og stævnerne i al almindelighed. Alt andet lige blev det Dig til Ære-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 83 19-05-2008, 16:05

hæftet, redigeret af Helge Pahus og udgivet af Karlslunde Strandkirke, der kom til at lægge standarden for de lokale udslag af lovsangen.

Min kone, Irene Dalsgaard Nielsen, oprettede et kor bestående af unge og ældre fra Vamdrup og Hjarup. Det var vældig beskedent i starten, måske var der 5-6 personer, inklusiv en af mine gamle konfirmander, som i dag er gift med smeden i Hjarup. Jeg husker, at den musikalske bestykning bestod af Irenes svenske Bjarton guitar. Irene var ikke ret stolt af det enkle setup, men vi fik hurtigt hjælp fra nabobyen. Vore børn, Sara, Dina og Ruben viste ret hurtig stor interesse for musikken, og inden vi så os om, var der for alvor kommet liv i klaveret, guitaren, trommerne, basguitaren og tværfløjten. SELA fik under ledelse af Anne Mie Skak Johanson fra Quo Vadis stor betydning for udviklingen af den lokale lovsangstradition i Hjarup menighed og kirke, først og fremmest ved Kirketræfarrangementerne, men også ved gudstjenester og særlige lejligheder som fx konfirmation og bryllupper, hvor man ønskede gruppens medvirken.

Efter en periode med SELA kunne gruppen fra Hjarup selv, og vi har gennem tiderne haft forskellig bemanding på pladserne i Lovsangsgruppen. Mellem 20-30 personer har givet tid og kræfter hen over tiden fra 86/87 til i dag, hvor gruppen består af 4 personer. En sideindustri til denne lovsangstradition har været udarbejdelsen af vort eget lovsangshæfte i tre oplag, HAN ER OPSTANDEN, men også opbygningen af et omfattende medieudstyr med skærm og overheadprojektor, så man ikke skulle sidde med sangbøger, men kunne følge med på skærm. I dag er det videreudviklet, så vi har det nyeste system med bærbare computere, Easyworship-program og videoprojektor.

Jeg tror, at lovsangstraditionen måske har været det stærkeste og mest effektfulde i den løbende fornyelse, menigheden i Hjarup gennem årene har mødt. For nu ikke at sætte vores lys under en skæppe kan jeg med en vis stolthed sige, at mange af vore sangere og musikere kom til at betyde en

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 84 19-05-2008, 16:05

del for opbyggelsen af lovsangen i nogle af de nye menighedskonstruktioner, der brød frem som fx Århus Valgmenighed.

Cellegrupperne

Siden den pietistiske rørelse i 1700-tallet har den kirkelige tradition været præget af ønsket om, at lægfolket, ikke gejstlige personer, skulle og kunne have mulighed for at samles til møder af opbyggelig art. Med vækkelsernes gennembrud i slutningen af 1800-tallet blev det almindeligt, at mennesker samledes i missionshuse, forsamlingshuse eller i private hjem og på den måde styrkede det kristne fællesskab. Læsekredse og bibelkredse så dagens lys som et supplement til søndagens gudstjenester.

Gennem tiden har der været puttet forskelligt indhold i disse samlinger, og det oplevedes naturligt for os i begyndelsen af embedsperioden, at vi oprettede en sådan kreds, som blev afholdt i forskellige hjem. Vi begyndte sammen med Solveig og Holger Sloth i Vamdrup, og inden længe opstod behovet for flere. I begyndelsen kaldte vi dem for storfamilier, navnet skulle signalere lidt af det nytestamentlige, „at de solgte alle deres ejendele og havde alting fælles" (ApG 2,44-45). En gang om året samledes alle grupperne i en større sammenhæng, hvor andre med nogenlunde samme form og indhold var med. Denne samling kaldte vi for Repræsentanternes Hus, og her drøftede vi emner af fælles interesse og planlagde forskellige aktiviteter. På sigt opstod der lidt for store divergerende opfattelser af forskellige ting. Det bevirkede, at det ofte var meget lidt konstruktivt, hvad der foregik, så disse repræsentantskabsmøder gik i sig selv, men opstod i en anden model med ældsteråd.

Cellegrupperne, som de senere kom til at hedde efter inspiration fra Christian Schwarz, blev efterhånden et vigtigt instrument i menighedens samlede arbejdsindsats. Jeg tror, at vi har haft 5-6 cellegrupper med 8-10 deltagere i hver i tidens løb. Vi kalder det nu cellenetværket, og alt i alt er der

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 85 19-05-2008, 16:05

for tiden omkring 80-90 personer, der definerer sig som hørende til cellenetværksfællesskabet ved Hjarup kirke. Cellegrupperne har deres egen autonomi, men de fleste har en seriøs måde at se på og forstå cellegruppens åndelige behov, men fælles kan det siges, at de stort er opbygget efter denne læst: Opbyggelige sektioner og masser af lovsang og forbøn. Vores cellegruppe består i skrivende stund af 15 personer, og vi er ved at være færdig med gennemgangen af Rick Warrens bog *Det målrettede liv* (Forlaget Scandinavia, 2004).

Gudstjenester gennem næsten en generation

Hvem, der følger lidt med i de kirkelige trends, vil se, at gudstjenesten har stået til debat i mange år og i mange sammenhænge. Inspirationen fra den åndelige fornyelse har gjort, at vi i Hjarup kirke i mange år har arbejdet med gudstjenesten, indholdet, formen og tidspunktet. Mange erfaringer er gjort med henblik på justeringer, så gudstjenesten kunne blive mere attraktiv for grupper, der har det lidt vanskeligt med den almindelige gudstjeneste. Jeg tænker her børnene, børnefamilierne, de unge, men også de grupper af kirkegængere, som gerne ser flere nyere salmer, mere „lovsang", brug af andre musikinstrumenter etc.

Som en tommelfingerregel kan man sige, at hver fjerde gudstjeneste i en del år har været anderledes i forhold til den „autoriserede" gudstjeneste. Disse anderledes gudstjenester har til gengæld haft forskelligt „udseende", spændende fra den vildt eksperimenterende (E-gudstjenesten) til en mere afdæmpet og ændret gudstjeneste, der særligt har været tilpasset familierne (F-gudstjenesterne) – hvor F'et stod for familier, og ikke som det engang imellem lidt spøgefuldt blev forstået som: Find Fem Fejl. Derudover har der været (sær)-gudstjenester, der ikke har været placeret om søndagen, fx Kirketræf med lovsang og en afslappet liturgi og ofte med gæstetalere.

Hjarup menighed er i min tid blevet ca. 25 år ældre, og gennemsnitsalderen ændrer sig af gode grunde løbende, dog

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 86 19-05-2008, 16:05

på en så heldig måde, at alle aldersgrupper er repræsenteret fra børn til pensionister. Efter mine begreber må man til en vis grad indrette gudstjenesterne efter menighedens ønsker, behov og de forhåndenværende muligheder. Det har vi så gjort og høstet en del erfaringer. Lige nu er der faldet en vis ro over eksperimenterne, og vi er i menighedsrådet enedes om at have fire slags gudstjenester:

Børnegudstjenester 5-7 gange om året. For tiden er en frivillig fra menighedsrådet ansvarlig for afviklingen af disse børnegudstjenester, hvor man satser på at inddrage børnene i gudstjenesten, og hvor børnene fx læser tekster og leder lovsangen hjulpet på vej af et (forhåbentlig) nyetableret børnelovsangsband og -kor.

Lovsangsgudstjenester 5-7 gange om året. Igen er en frivillig (for tiden er det menighedsrådsformanden Søren Kjær Poulsen) ansvarlig for afviklingen af en gudstjenesteform, der indeholder megen lovsang, og som er en gudstjeneste, der i det hele taget ligner de tidligere E-gudstjenester. Vægten lægges på undervisning og kreativitet, og flere voksne tager praktisk del i gudstjenesten. Disse gudstjenester ligger i reglen enten søndag eftermiddag eller aften og er hver gang koblet sammen med socialt samvær på en eller anden måde (kaffe, spisning, osv.).

Særlige forbønsgudstjenester 3-4 gange om året. Disse gudstjenester er vores forbøns leder og jeg selv ansvarlige for, og de ligger på 2. helligdagene eller en søndag aften. De har også en enkel liturgi med vægtlægning på lovsang, temaprædikener, profeti, nadver, kreativ tilbedelse og personlig forbøn.

Ungdomsgudstjenster/koncerter: Et par gange om året holder vi rockgudstjenester/koncerter – samlinger, der har set lidt forskelligt ud gennem årene. Nogle gange har vi selv holdt dem med vores eget lovsangsband eller et lånt lovsangsband, men de fleste gange har vi afviklet dem i samarbejde med Youth for Christ, der ofte har spændende uden-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 87 19-05-2008, 16:05

landske bands på besøg. Vi afvikler dem som events med stor vægt på fællesskabet og efterfølgende café i Kirkeladen.

Højmesser

Cirka 50 gange om året holder vi „højmesser efter bogen". Disse gudstjenester indeholder den godkendte liturgi med prædiken og salmer, som vi bedst kender den, og dem er der stadig stort set lige så mange af, som der er uger i året. Dog har jeg altid plads til at fortælle en historie for børn, eller hvad der nu falder sig for, når der er børn i kirken.

De, der trækker det største læs ved afviklingen af de forskellige gudstjenester, er cellenetværket; det er også dem, der har børnene, og dem, der udgør langt den største del af menigheden. På den måde har den karismatiske del af menigheden sat sit fingeraftryk på gudstjenesten i et ganske almindeligt sogn, og konklusionen er, at børnene ved de særlige gudstjenester får mere plads til deres eget program og univers, og det samme gælder for de voksne. Denne årsplan, firedelingen af gudstjenesterne, sigter på at se børn og voksne i tjeneste i forbindelse med gudstjenesten, så den afspejler forventninger og ønsker til menighedens fællesskab. Det gøres på denne måde, fordi det er meget svært at få enhedstanken til at virke i det daglige omkring gudstjenesterne, og derfor ændres et vist antal til nogle individuelle gudstjenester. Resultatet er, at jeg (vi) som præst(er) derved får „øget forstærkning" fra frivillige voksne, som tager ansvar, så det ekstra arbejde, der ligger gemt i de nye tiltag, ikke udelukkende hænger på præstens skuldre.

Alpha som instrument for fornyelse og vækst

I de mange år, jeg var præst i Hjarup, fyldte ønsket om at nå andre mennesker med evangeliet om Jesus, budskabet om fornyelse og et møde med Helligånden meget i den dagsorden, jeg og andre med mig har skrevet gennem mange år. Jeg har trukket mange veksler på forskellige programmer, men har ikke mødt noget så godt og gedigent som netop Alpha-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 88 19-05-2008, 16:05

konceptet. Det begyndte i 1975 med et kursus i en lokal, anglikansk kirke, Holy Trinity Brompton, i London. I 1990 skriver Nicky Gumbel, en af kirkens præster, en „lærebog“, og i 1994 spreder kurset sig til andre lande, bl.a. Danmark, takket være Helge Pahus fra Karlslunde Strandkirke, der også tager ansvar for fremstilling af materialer og ansættelse af en konsulent, Bess Serner-Pedersen. I 2005 afholdes der 30.000 kurser i 150 lande, og materialet er da oversat til 50 forskellige sprog, senest på farsi.

Alpha er et koncept med forskellige elementer, der afspejles gennem bogstaverne i ordet:

A – Alle er velkomne.
L – Latter og lærdom. Alpha er afslappet og sjovt.
P – Pizza & pandekager. Vi starter med at spise sammen.
H – Hjælpe. Vi prøver at udvise forståelse og omsorg for hinanden.
A – Alle spørgsmål er velkomne.

Alpha er bygget op efter „de ti bud-læsten“: Hvem er Jesus? Hvorfor døde Jesus? Hvordan kan jeg være sikker i min tro? Hvorfor og hvordan kan jeg læse i Bibelen? Hvorfor og hvordan skal jeg bede? Hvordan kan jeg stå imod det onde? Hvorfor og hvordan skal vi fortælle til andre? Helbreder Gud i dag? Hvad med kirken? Weekend med emner om Helligånden, Alpha-fest med emnet: Hvordan får jeg mest ud af resten af mit liv?

I Hjarup har vi afholdt Alpha-kurser siden 1998, og vi har oplevet det som det mest effektive evangelisationsinstrument overhovedet. Vi har gennem Alpha oplevet, at en del er blevet føjet til menigheden og blevet fastholdt gennem både Betagrupper eller cellegrupper.

Diverse inspirationskilder

Som den „fornyelsesmenighed“, vi i mange år har været, har der hele tiden været et ønske om at implementere nogle af

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 89 19-05-2008, 16:05

de fornyelsestrends, som dukker op forskellige steder i verden. Et koncept, som hos os har betydet rigtig meget, er Naturlig Kirkevækst af Christian A. Schwarz. Konceptet så dagens lys i 1996, hvor Schwarz i bogform udsendte nogle analyser, som han havde foretaget i flere end 1.000 menigheder i 32 lande, og som gav over fire millioner svar. Disse svar dannede baggrunden for, at han kunne udpege otte områder som vigtige områder at arbejde med, hvis en menighed skulle vokse. De otte områder er: Udrustende lederskab, Gaveorienteret tjeneste, Hengiven spiritualitet, Funktionsdygtige strukturer, Inspirerende gudstjenester, Holistiske cellegrupper, Behovsorienteret evangelisation og Omsorgsfulde relationer. Også „Willow Creek" fra USA fik betydning for os.

Dansk Oase var blandt de organisationer, der ret hurtigt så mulighederne for at arbejde med kvaliteterne i menighederne. Fra Hjarup var vi en del ledere med på Dansk Oases Præste- og LederOase i 1998 eller 1999, hvor Naturlig Kirkevækst blev præsenteret af Christian A. Schwarz selv, bl.a. de otte tegn på kvalitet og minimumsfaktoren, som er det område, hvor en menighed er svagest, og ikke mindst de 10 handlingsskridt, hvor man sætter sig kvalitative mål, arbejder for at opbygge en åndelig drivkraft, styrker de stærke sider og vier opmærksomhed på minimumsfaktoren.

Naturlig Kirkevækst tilbød og tilbyder stadig, at man får lavet en menighedsprofil. Det fik vi nu aldrig gjort, men vi arbejdede selv med alle tankerne bag konceptet og udpegede en leder til systematisk at arbejde med Nådegavetesten, som også er en del af konceptet. Direkte og indirekte er Naturlig Kirkevækst nok det instrument, der har medført de største forandringer og givet den største inspiration ind i en sognemenighed som Hjarups, hvor hovedparten af menigheden har mødt en fornyelse og personlig åndelig vækst i mødet med det karismatiske, i mødet med fornyelsen og den måde, den blev profileret på gennem oprettelsen af Dansk Oase i 1989.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 90 19-05-2008, 16:05

Dansk Oase

Visionen ved Dansk Oases stiftelse var dengang som nu at inspirere bredt til fornyelse, udrustning og mission samt at skabe handlingsorienterede netværk. Dansk Oase etablerede sig som en paraplyorganisation med en selvsupplerende ledelse på 12 præster og lægfolk. Bevægelsen begyndte at afholde sommer- og lederstævner, udsende nyheds- og bedebreve og så hurtigt en fremvækst af alternative menigheder. Det var fx valg- og frimenigheder og menighedsfællesskaber, og til alt dette udvikledes kurser med særligt henblik på at inspirere og træne præster og menighedsledere en gang om året kaldet Præste- og LederOase. Dansk Oase har altid været fremme i skoene med henblik på at implementere de nyeste trends og udvikle ressourcer som f.eks. Alpha, Naturlig Kirkevækst, rådgivningskurset Teleios, børnearbejdet i samarbejde med Captain Alan, ungdomslejre, som senere under ledelse af Keld Dahlmann udviklede sig til en særlig ressourcestærk del af Dansk Oase under navnet Børne- og UngdomsOase (BUO) og et bedenetværk m.v.

Helt fra starten var der en tæt forbindelse med 3F (Forum for en Fri Folkekirke), som i år 2000 fusionerede med Dansk Oase. I dag er Dansk Oase udbygget med et menighedsnetværk og et præste-netværk. Ledelsen er delvis selvsupplerende og delvis valgt på et årligt repræsentantskabsmøde. Med de mange inspirative tilgange og forskellige relevante kurser og undervisningsforløb har Dansk Oase betydet rigtig meget for Hjarup menighed både på lederplan og ikke mindst på menighedsplan. Efter at Ålborg Bibelcamping overgik til Dansk Oases sommerstævner, har det meste af den cellebaserede menighed, cellenetværket ved Hjarup kirke, stort set næsten alle deltaget i SommerOase, og i 2007 deltog således over 70 personer fra Hjarup på SommerOase i Odder.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 91 19-05-2008, 16:05

Ældsterådet som ledelsesinstrument

En del præster har sikkert erfaret, at menighedsrådets arbejde for en stor dels vedkommende handler om økonomi og praktiske anliggender og forhold i kirken, og at alt for lidt af tiden går med at gennemtænke, hvad der åndeligt skal ske i en menighed.

Det fik mig til midt i 90'erne at kalde enkelte personer fra menigheden ind i en medledergruppe, en pastoralgruppe, hvor formålet var at gennemtænke hele menighedens åndelige ve og vel. I november 1996 blev der indkaldt seks personer, og vi fik den første ledertræning og -undervisning af Erling Hybschmann. Senere fik gruppen navnet Ældsterådet, og som hovedregel samles rådet en gang om måneden. Det er alt sammen sket i god forståelse med menighedsrådet, og argumentationen for Ældsterådets eksistens havde menighedsrådet forståelse for.

Ældsterådet har en struktureret dagsorden hver gang og er også i positiv forstand udfarende – forstået på den måde, at den har kunnet definere og forklare, hvorfor menigheden er, som den er, og hvilken kurs og retning det åndelige liv til enhver tid skal have. I år 2000 udarbejdede ældsterådet nogle tanker om det at være kirke og menighed, til brug for den løbende debat om, hvad det vil sige at være kirke. Disse punkter blev fremlagt på nogle åbne samlinger i menigheden:

1. Missionen

Vi ønsker at være Kristi menighed/kirke for at opfylde missionsbefalingen (Matt. 28,19-21) og ved, at Gud gøres kendt gennem kirken (Ef. 3,10), så det kan opleves, at menigheden er en levende menighed, der er gennemsyret af ægthed, kærlighed og glæde og med et helbredende og udrustende fællesskab, som kommer til udtryk gennem

A. Celler/mikroceller, hvor der er:

Undervisning: Oplæring i og tilegnelse af Guds Ord.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 92 19-05-2008, 16:05

Fællesskab: Opbygning af støttende, gensidigt ansvarlige relationer.
Tilbedelse: Lovprisning af Gud, for hvem Han er, og hvad Han har gjort.
Bøn: Lytte til og dele personlige ting med Gud og praktisere forbøn for andre og for Guds arbejde – lokalt og globalt.
Kraft: En erfaring af Helligåndens fylde og udgydelse.
Tjeneste: Ved hjælp af de åndelige nådegaver og kærlighed til hinanden i praksis at møde behovene og leve som nye skabninger i Jesus Kristus (2. Kor. 5,17-21).

B. Cellekryds/Kirketræf, som er større fælles samlinger med andre fra menigheden, med de samme elementer som cellegrupperne, for at praktisere Guds Rige ud fra tanken om at være Jesu legeme og Guds tempel. (Luk. 4,18-19), og hvor der er mulighed for at arbejde med de eksperimenterende, udfordrende, kreative og sociale elementer i en større gruppe og sammenhæng.

C. Gudstjenester A-Z , som skal være evangeliserende i deres form ved at være åbne, frie og glade og derved skabe en naturlig atmosfære og en fornemmelse af et sted, hvor alle kan mødes, og som på den måde bliver en åben dør for kirkens nærmiljø, og som samtidig har til mål, at Guds ord får lov til at kalde den enkelte ind i en oplæring med henblik på at være Kristi discipel, og at man således reducerer kirkens „teatertanke" og „one-man-show"-oplevelse, så det bliver lettere og tydeligere at høre de gode nyheder og møde Guds eget nærvær, Jesu nærvær og Helligåndens nærvær.

2. Visionen

Vi ønsker at nå naboer, nå folk gennem

– arbejdet i bl.a. Kirkeladen, som skal være kirkens „drive-in" (en ny dør), et samlingssted for åbne arrangementer som fx Alpha-kurser og andre evangeliserende tiltag, hvor der er plads til nye kristne, venner, kollegaer, naboer osv.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 93 19-05-2008, 16:05

– caféaftener, ungdomsevents, hvor man kan hænge ud med tid til snak, snacks, tro og fællesskab, musik og koncerter m.m., fordi vi tror, at alle har en ikke-kristen ven, der kan inviteres ind i Guds rige.

– et omfattende og aktivt børne-, teenage- og ungdomsarbejde, der er udadrettet, spændende, sjovt og vildt.

– inspiration og træning på stævner, lejre, kurser og ledertræning i tilknytning til nationale og internationale inspirationskilder.

Ældsterådet fører efter et nøje skema samtaler med lederne i de forskellige indsatsområder (ISO'er), og ældsterådet består af otte personer, der hver gang spiser sammen, deler Guds ord, beder sammen, evaluerer og vurderer på menighedens arbejde, dens ressourcer og mulige nye tiltag, og tre fra ældsterådet sidder samtidig i menighedsrådet (MR), og formanden for MR er samtidig formand for ældsterådet.

Arbejdet med „indsatsgrupperne"

Disse førte til en profilering af menighedens forskellige tjenester. Vi oplevede over en årrække, at arbejdet i Hjarup menighed bestod af forskellige arbejdsgrene og ideer, som levede sit mere eller mindre selvstændige liv. I 2002/03 ansatte vi en frivillig medarbejder, Simon Aalling Nielsen, som var opvokset i Hjarup. Hans opgave var først og fremmest af lede og inspirere ungdomsarbejdet i Hjarup, men han havde også interesse i at systematisere arbejdet, og med ham som ankermand udarbejdedes der en ISO-oversigt. Pludselig så vi mere systematisk, hvor meget arbejde der var i gang, hvor stor inspirationen havde været og hvor meget, der blev omsat i vores menighed. Vi så, at der var fem ISO'er:

1. Forskellige gudstjenester, som vi døbte gudstjenester a-z, herunder hørte også Kirketræf, kirkefrokost og kirkekaffe.

2. Alt det, som skete i tilknytning til cellegrupperne og mikrocellerne, deres organisering, indhold, samarbejde, inspiration og ikke mindst lejraktiviteterne.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 94 19-05-2008, 16:05

3. Kontakten udadtil: Alpha-kurser, Café Laden, kontaktgruppe til mødre.

4. Børne- og ungdomsarbejdet, FarveLaden, KLUK, konfirmandarbejde, Ungdomscellegrupper, A10 og rockkoncerter.

5. Ledelse og tjenester, især områder som Ældsterådet, Lovsangsgruppen, nådegaveopdagelse, ansatte, celleleder-koordinering, Initiativfonden og nyhedsavisen.

Kirkeladen

Hjarup kirke råder i dag over nogle meget dejlige faciliteter til klubarbejde, sogneaftener, møder osv. Tidligere lånte man sig frem til nogle lokaler i IM's hus til brug for børnearbejdet ved kirken, men det var en uholdbar situation, da bygningerne trængte til en dyr renovering. Menighedsrådet så sig derfor om efter forbedrede muligheder for de fællesskaber, som knyttede sig til kirken. Brugen af præstegården havde nået en smertegrænse, og i en del år arbejdede man med tanken om at renovere en gammel lade over for præstegården. I 2000 blev den på fineste vis renoveret, så det gamle træskelet stadigt fremstår midt mellem splinternye klinker, møbler, osv. – nogle fantastiske lokaliteter er det blevet til.

Kirkeladen blev bygget på baggrund af nogle optællinger af det arbejde, der blev gjort af frivillige, og de kirkelige myndigheder, der skulle bevilge pengene, så argumenternes holdbarhed. Det utrolige skete, at Hjarup sogn fik de skønneste og lækreste lokaler på tilsammen over 200 m^2. Kirkeladens navn er solidt plantet i Hjarups jord, og en granitsten er blevet smukt udhugget og poleret af kunstneren Johannes Borg.

Børne- og teenagearbejdet

Der har altid været holdt børnearbejde i Hjarup i de 27 år, jeg var ansat som præst. Rammerne har for ca. 20 års vedkommende været det lokale missionshus på Hjarup Byvej, men med opbygningen af den nye Kirkelade skete der næsten en fordobling af deltagerantallet, så der nu hver fredag samles

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 95 19-05-2008, 16:05

tre grupper børn i tre farvegrupper: Sort gruppe: (2. + 3. klasse) med to medarbejdere, Hvid gruppe (børnehaveklasse + 1. klasse) med to medarbejdere, Rød gruppe (børnehavebørn) med fire medarbejdere.

I tilknytning til Farveladen kører der også en FarveLade-Café, hvor forældre er velkomne til at være, når børnene er i FarveLaden. En frivillig fra byen sørger for kaffen og det hyggelige samvær. Også om fredagen samles KLUK (KirkeLadens UngdomsKlub) i et lokale i præstegårdens udhus, hvor ca. 15 unge mødes under ledelse af to-tre ledere. Halvdelen, måske de fleste, har fundet stor inspiration gennem kurser, lejre og stævner, som mere eller mindre har deres inspiration gennem det karismatiske, sådan som det er kommet til udtryk gennem Dansk Oase.

Initiativfonden

I en aktiv menighed som i Hjarup er det ikke altid tilstrækkeligt, hvad menighedsrådet kan byde på i økonomisk henseende, og derfor blev Initiativfonden (IF) stiftet den 23. marts 1994 som en „pengetank", der giver støtte til lokale kirkelige aktiviteter, der ikke er dækket af bl.a. menighedsrådets midler. IF's formål er beskrevet i vedtægterne § 1: „Formålet med IF er at danne økonomisk ramme for kirkelige aktiviteter i Hjarup og Vamdrup Sogne". Der tænkes her på kurser, studiematerialer, musikudstyr, lejrarrangementer, leder-/personlige udviklingskurser, mellemkirkeligt arbejde og andet til fremme af Guds arbejde. IF er opbygget som en helt almindelig forening med egen bestyrelse, regnskab og årsmøde. Årsmødet afholdes inden for første kvartal jf. vedtægterne, og IF's indtægter er primært spontane gaver fra private personer eller faste månedlige beløb. IF er godkendt til at modtage gaver efter reglerne i Ligningslovens § 8A. Det giver mulighed for fradrag i den skattepligtige indkomst. IF har stort set været den økonomiske ramme for de ansættelser, vi har haft af medarbejdere, som menighedsrådet ikke har set

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 96 19-05-2008, 16:05

sig i stand til at udrede lønnen til, men hvor vi som frivillige har løftet opgaven i fællesskab.

Niels Peder Nielsen

Født 20.06.45

1971 gift med Irene Dalsgaard Nielsen
Sammen har de fire børn,
nu bedst kendt som Sara Dahlmann,
Dina Andersen, Ruben Dalsgaard
og Rakel Mai Dalsgaard.

Uddannet som radio- og TV-mekaniker
Aktiv i erhvervet i 8 år

Blev kristen i 1968
Læste teologi fra 1973 – 79.
Ordineret i Haderslev domkirke 1980
Sognepræst i Hjarup og Vamdrup siden marts 1980 indtil pensioneringen 1. februar 2008.

Har siddet i ledelsen af YFC i over 20 år.
Var medstifter af Dansk Oase i 1989 og har været formand i flere perioder.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 97 19-05-2008, 16:05

Bethlehemskirken

– en karismatisk, sakramental og terapeutisk menighed vinder skikkelse

Af Ole Skjerbæk Madsen

Nærværende indlæg kaster lys over udviklingen i en karismatisk orienteret menighed i perioden 1982 til 1999 til forhåbentlig inspiration. Måske kan denne menigheds historie give håb for andre til at udvikle et menighedsliv,

- hvor nådegaverne udfoldes i de troendes almindelige præstedømme
- hvor ledelsen er kollektiv
- hvor gudstjenestelivet udvikles med inspiration fra kirkens sakramentale og liturgiske arv, og
- hvor Helligåndens ledelse erfares ikke mindst i kirkens missionale opgave.

Jeg har valgt at begrænse beretningen til de år, hvor jeg var sognepræst ved Bethlehemskirken. I skildringen af menighedslivets vækst i Bethlehemskirken har jeg indføjet refleksioner, som stammer fra de faser i udviklingen, jeg beskriver; de anføres med mindre skrift i smal spalte.

1. fase: 1982-1985
En lukningstruet kirke får nyt liv

Bøn og lokalt engagement

I 1981 blev min hustru Dorte og jeg kaldet til at være sognepræstepar i Bethlehemskirken, København N. Vi havde været seks år i Vigerslev Kirke, Valby, da vi blev spurgt, om jeg ville søge stillingen som sognepræst i Bethlehemskirken, når stillingen blev slået op. Der gik imidlertid en stor del af året, før stillingen blev opslået, fordi sognet var truet af nedlæg-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 99 19-05-2008, 16:05

gelse. Befolkningsgrundlaget var blevet meget lille på grund af saneringer, medlemstallet var også lille, da sognet var en del af ét af de mest venstreorienterede områder (over 50% stemte dengang til venstre for Socialdemokratiet), og mange af kirkens aktiviteter var skrumpet ind. Højmessedeltagelsen var omkring 10 personer. Det lykkedes at få stillingen opslået, og jeg blev indsat november 1981.

Noget af det første, vi tog fat på, var at holde liturgisk aftensang hver lørdag kl. 17. Et fast bedeemne var bønnen for næste dags højmesse, at Gud ville sende sin Ånd og åbenbare Jesus i vores midte. Derfor gik vi hver søndag til højmesse med stor forventning. Med os fra Vigerslev Kirke fulgte vores senere organist Kim Thinggaard, som var med til at opbygge denne tjeneste. Et af menighedsrådets medlemmer, Kathrine Wad, havde en karismatisk bedegruppe i sit hjem. Den mødtes i ugens løb. Her bad vi for enkeltpersoner, som vi havde mødt, og vi bad for de mennesker, som flyttede ind i sognet, efterhånden som nye boliger opførtes efter saneringerne.

Der var en stille vækst i deltagelsen i menighedens liv, og i 1982 måtte vi dele bedekredsen i to. I 1984 dannedes et menighedssamfund efter forbillede i de menighedssamfund, som var knyttet til Kirkefondsvækkelsen. Formålet med menighedssamfundet var at have en kollektiv ledelse og at varetage en selvstændig økonomi ud over ligningsmidlerne. Samme år dannedes en bibelstudiegruppe, fordi en nytilflyttet familie var kommet til tro på Jesus og nu skulle oplæres. Vi arbejdede fra samme år sammen med den højkirkelige lægmandsgruppe Ekklesia (under ledelse af kordegnene Martha og Arne Jørgensen og søster Karen Bagge) om månedlige undervisningsaftener.

Gudstjenestelivet udviklede sig i det hele taget. Lørdagens aftensang fik følge af en aftensang om tirsdagen, vi udviklede særlige liturgier til Hellig tre Konger (Epifani) og ikke mindst Den stille Uge med klimaks i påskenattens gudstjeneste.[1] Gudstjenestelivet nød også godt af, at den koptisk-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 100 19-05-2008, 16:05

ortodokse menighed samledes i Bethlehemskirken en årrække, indtil kopterne fik egen kirke, først på Amager og siden i Tåstrup. Også bedemøder for Israel og senere en månedlig aftensang med bøn for Israel spillede en stor rolle i denne og de følgende to faser.

Bønnen for de nye tilflyttere i sognet fulgtes op af et evangeliserende arbejde. Dels bød vi folk velkomne, når de flyttede ind, og dels indbød vi til kirkefrokost, hvor et personligt brev blev sendt til husstande i udvalgte opgange. Vi følte også, at vi måtte engagere os i lokale forhold, fx lagde vi hus til skurmøder for sanering af kirkekarréens gårdanlæg og kunne derfor stå for gårdindvielsesfesten. Vi lagde os sammen med kommunisterne i spidsen for modstanden mod et parkeringshus og i kamp for sikre skoleveje. Det var i øvrigt dette engagement, der førte til den første husstands omvendelse. Besøget i 1984 af Operation Missions evangelisationsskib Doulos med bl.a. mængder af kristen litteratur hjalp os godt i opfølgningsarbejdet.

Selvom vi voksede, og efterhånden var 20-25 i menighedskernen, længtes vi alligevel efter en større vækst. Under bøn om vejledning fik en af menighedens medlemmer den tanke, at vi skulle starte med nadvergudstjenester med bøn for syge og annoncere tjenesternes start i Ekstrabladet. Dette blev forelagt de tre kredse ved et fællesmøde. Alle bad over det en uges tid, og vi mødtes igen. Der var enighed om, at dette var fra Gud. September 1984 kom annoncen i EkstraBladet mandagen før den første onsdag med bøn for syge. I annoncen stod, at vi ville bede for syge, og at syge, der ikke kunne komme, kunne sende os deres navn og lidelse, og at vi så ville bede også for de fraværende. Responsen var enorm. Pressen var hurtigt ude og i tv-avisen mandag aften var det en af hovednyhederne; indslaget sluttede med: „Så er det på onsdag kl. 19.30 i Bethlehemskirken" samtidig med, at man viste en plakat ophængt i sognet. Tirsdag måtte jeg tage telefonstikket ud, for da havde vi allerede modtaget omkring 80 henvendelser fra hele landet om forbøn. Onsdag aften var kirken

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 101 19-05-2008, 16:05

fuld, og der var nogle, som måtte gå hjem, for der var ikke plads til dem. Selve aftenen kom ca. 40 personer til forbøn. Dette gjorde noget ved menigheden. Alle medlemmer af menighedskernen måtte engagere sig; en præst alene ville ikke kunne klare dette ønske om forbøn og sjælesorg. For på trods af latterliggørelse i dele af pressen, i ugebladene og blandt præstekolleger blev folk ved med at komme til disse tjenester. Selv tre til fire år efter kom der mennesker på grund af nævnte tv-avis. Menighedsfællesskabet fik en karismatisk-terapeutisk retning.

2. fase:1986-88
Udvikling af cellegrupper

Rock-gudstjenester
Tilstedeværelse på Krop-Sind-Ånd-messer
Vigtigt for udviklingen i denne fase var dannelsen af Ekklesia Ungdom, der startede som en ungdomsbibelkreds i 1985 ,og som ønskede en menighedstilknytning. Initiativtager var Helge Jørgensen. Kredsen opstod ved evangelisation. Efterhånden, som unge kom til, oplevede vi en forskel på menighedens kultur og den ungdomskultur, kredsen kom med. Derfor besluttede vi os for at skabe nogle nye gudstjenester, som vi kaldte „En aften i Bethlehemskirken". Ved aftnerne deltog forskellige kristne rockgrupper, og der var en kort appellerende prædiken. Desuden var der en lettere liturgisk ramme, bl.a. med elementer fra den sene aftens tidebøn, Completorium, og et par salmebogssalmer, fordi vi ønskede, at aftenerne skulle bygge bro over til kirkens sprog. Efter gudstjenesten var der café-samvær i menighedshuset. Da andre menigheder i København til dels overtog konceptet, fortsatte initiativet som en række lyrikcaféer, hvor deltagerne kom med egne digte. En udløber af initiativet var i 1986 „Firkantens Kristival" – en rockfestival på indre Nørrebro i tre kirker og på Blågårds Plads hele Store Bededagsferien. I 1987 fulgtes det op med Nørrebro Kristival i Nørrebrohallen.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 102 19-05-2008, 16:05

Resultatet blev en eksplosiv tilvækst i menigheden. Højmessedeltagelsen steg også, så at vi i slutningen af perioden var omkring 80 altergæster hver søndag. En anden konsekvens var nødvendigheden af at organisere menigheden i cellegrupper. Ekklesia Ungdom kunne ikke rumme tilgangen, og skulle vi beholde de nye menighedsmedlemmer og udøve en forsvarlig sjælesorg, måtte der grupper til, der ligeligt vægtede bibel, bøn og fællesskab. (Se tankerne nedenfor om forholdet mellem celler og højmesse.)

Bethlehemskirken gik i foråret 1988 med i den stort anlagte fælleskirkelige evangelisationskampagne i Forum med evangelisten Louis Palau. Vi konstaterede, at der kom flere omvendte gennem venskabsevangelisering end gennem kampagnen, og at kampagnen tog tid fra græsrodsevangelisering.

De mange nye medlemmer med iver efter at vidne om deres tro gav os også mod til et nyt initiativ. I 1985 havde New Age sit gennembrud med den første Krop-Sind-Ånd-messe i KB-Hallen og 15.000 besøgende. Sammen med Kingos Kirke besluttede vi at have en stand på den anden messe, da den i 1986 rykkede til Falkonercentret. Vi uddelte en pjece med titlen „Jesus bringer os den nye tid" i 5.000 eksemplarer. Deltagelsen havde dog ikke den store effekt, fordi evangelisationsformen var propaganderende, og vi derfor mere oplevede diskussion og konfrontation. Vi lærte af fejltagelserne, og ved den tredje Krop-Sind-Ånd-messe i 1988 var vi fire menigheder, som deltog med en arbejdende stand. Vægten lå på præsentation af forskellige former for kristen spiritualitet, som gæsterne blev indbudt til at deltage i:

– traditionel andagt med bibellæsning, betragtning og bøn
– gregoriansk tidebøn
– karismatisk lovsang
– den ortodokse meditationspraksis med Jesus-bønnen.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 103 19-05-2008, 16:05

Det, der fungerede denne gang, var, at vi ikke polemiserede, men inviterede gæsterne med ind i vort eget liv med Gud. Efter messen begyndte folk fra alternativmiljøerne at dukke op til gudstjenester i Bethlehemskirken, og det betød nye udfordringer for undervisning og sjælesorg.

Nogle tanker om celler og højmesse

(bygger på samtidige refleksioner)

> Menigheden, det kristne fællesskab, er det miljø, hvor det er naturligt at leve som en kristen. Menigheden skal derfor indeholde alt, hvad den kristne behøver for at kunne leve som en kristen, for at vokse i forholdet til Jesus og i vidnesbyrdet og tjenesten.
>
> Det kristne fællesskab henter sin enhed og sin identitet fra Jesus og hans nærvær i menigheden som dens Frelser, Herre og Gud, som den korsfæstede og opstandne. Dette udtrykkes først og fremmest i hele menighedens samling om Ordets forkyndelse og om sakramenterne.
>
> Nadveren er derfor den del af gudstjenesten, som mest markant sætter normerne for det kristne fællesskab. Det kristne fællesskab er grundet på Jesu hengivelse af sig selv i døden for os: „Menneskesønnen er ikke kommet for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som løsesum for mange“ (Matt. 20,28). Når vi modtager vores del af det brudte brød, forstår vi, at vi sammen er ét, ligesom de mange brødstykker udgør ét brød. Vores enhed er Jesus, som siger om brødet: „Dette er mit legeme!“ Vores fællesskab med Gud og hinanden har karakter af en pagt, som er stadfæstet ved Jesu død; på korset forligte Jesus os med Faderen, og Jesus taler om den nye pagts blod, som er udgydt for os! Jesu selvhengivelse og tjeneste bliver altså fortegnet også for vort indbyrdes forhold og udsiger dermed, hvad vi vil udtrykke med ordet „fællesskab“. Forligelsen med Gud ved Jesu død på korset finder sit udtryk i vor forligelse med hverandre. Som Jesus tjente os, må vi tjene

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 104 19-05-2008, 16:05

hinanden og være til for hinanden. Jesu kærlighed og vort gensvar herpå i kærlighed til Gud og næsten er indholdet af al kristen tjeneste, af livet som en kristen og hemmeligheden bag nådegaverne.

Højmessen med Ordets forkyndelse og sakrament-forvaltningen fremhæver, hvad der er det særlige ved menigheden som et kristent fællesskab; her finder vi vore mål, vore visioner, og her præges vores karakter i Kristi billede. *Højmessen er fællesskabets enheds- og identitetsskabende fokus.*

Dette udelukker ikke, at højmessen også udtrykker omsorgen for den enkelte discipel; den enkelte glemmes ikke, men møder en personlig tiltale og individuel omsorg og kan her finde et naturligt sted for omvendelse, overgivelse til tjeneste, udrustning med nådegaver, ligesom der vil være plads for udøvelsen af den enkeltes gaver (bøn, profeti, lovsang, vidnesbyrd m.m.). Uden den personlige dimension og uden betoningen af den enkeltes betydning vil fællesskabets enhed og identitet fortabe sig i abstraktionen, fordi tjenesten vil mangle krop.

Det kan også udtrykkes sådan, at når de personlige aspekter og erfaringerne fra menighedsfællesskabets øvrige liv finder vej ind i højmessen, f.eks. i form af forbøn, lovsang og nådegaver, forankres både det personlige kristenliv og det øvrige menighedsliv med alle dets forskellige aktiviteter og aspekter i Ordet og sakramenterne og får Kristi tjenende nærvær som målestok. Det personlige discipelliv og menighedslivet som sådan henter identitet og enhed og finder sin autoritet netop i højmessen – og intet aspekt af kristenlivet og menighedslivet isoleres eller får en status. Alle fællesskabets aktiviteter og aspekter næres fra det større fællesskabs samvær med Jesus omkring Ordet og sakramenterne.

Alligevel er højmessen ikke nok, hvis menigheden skal være et kristent miljø. Et miljø forudsætter relationer, og højmessen må derfor have sin fortsættelse eller udmønt-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 105 19-05-2008, 16:05

ning i hverdagen i en konkret omsorg for vore medkristne og for mennesker i verden omkring os, for samfundet og naturen. Denne fortsættelse af højmessens fællesskab er ikke alene en privatsag, men netop et fællesskabsanliggende. Fællesskabet udfoldes gennem venskaber, gæstfrihed, fælles aktiviteter, møder, sociale aktioner, diakoni. Det kan ske spontant, og det kan være planlagt.

Et af de væsentligste udtryk for fællesskabet som omsorg og som båret af personlige relationer er cellegruppen eller basisfællesskabet, lillegruppen, som mødes så ofte og ikke er større end, at alle kender hinanden, ansigt og navn, styrke og svaghed, evner og nådegaver. Hvor højmessen er det enheds- og identitetsskabende fokus, er *cellegruppen det relationsskabende fokus i menigheden.* Cellegruppen sikrer, at det store fællesskab, som primært har sit udtryk i højmessen, ikke glemmer den enkelte, men vedbliver at være et kristent miljø. En samling mennesker kan jo kun blive et ægte miljø, hvor mennesker har et forhold til hinanden, handler sammen, oplever sammen, inspirerer hinanden og modtager fra hinanden.

Cellegrupper

Cellegruppen er stedet, hvor den enkelte kristnes behov for undervisning, omsorg, aktiv tjeneste, relationer kan imødekommes – i alt fald idealt. Ligesom højmessen har cellegruppen Jesus Kristus i centrum, og det ikke mindst fordi den er en del af det større fællesskab, som har sin identitet og enhed i Jesu nærvær. Det betyder, at omsorg og relationer har sin grund i det Jesu nærvær.

Biblen spiller følgelig en stor rolle i cellegruppen. Ofte bruger man meget tid på at læse biblen sammen, eller man gennemgår emner, som belyses med basis i biblens lære. Deltagerne i en cellegruppe medbringer altid en bibel til samværet for at kunne efterprøve undervisningen eller med ønske om at dele af Guds ord med de andre.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 106 19-05-2008, 16:05

Cellegruppen bliver ved sin bibelbrug en god skole for den enkelte discipel, idet hun her får lejlighed til selv at udlægge ordet for de andre og at gøre rede for indholdet af evangeliet. Hun har her en mulighed for at lære at bruge sin bibel som udgangspunkt for formaning og opmuntring i den indbyrdes samtale og omsorg; hun lærer at argumentere ud fra Guds ord og at hente inspiration i biblen til at løse problemer. Hun ser, hvordan en stadig brug af biblen hjælper ind i et stadigt dybere tillidsforhold til Herren, specielt når hun lærer at bede i tillid til Guds løfter.

Lovsang og bøn spiller en stor rolle i cellegrupperne. Også det udtrykker, at fællesskabet lever af forholdet til Jesus Kristus. I bønnens atmosfære får også omsorgen sin næring, fx i konkret bøn for den enkeltes problemer, anliggender, sygdom, udrustning med nådegaver til tjeneste osv. eller i tak for, hvad Gud har gjort i den enkeltes liv i ugen før. For den nye kristne bliver gruppen ofte stedet, hvor hun lærer at bede ved at lytte til de andres bøn og taksigelse og efterhånden selv vove at udtrykke sine ønsker og sin tak til Gud. Under bøn og lovsang vil Gud ofte tale gennem profetier, visioner, bibelvers, kundskab og visdom og tungetale med udlægning. I gruppen lærer disciplene sammen at vente på og lytte til Gud.

Cellegruppen kan også være en praktisk tjeneste-enhed i menighedens store fællesskab. Den kan påtage sig arrangementer i kirken, fx kirkekaffe, udflugter, lejre. Den kan gå ind i en konkret evangelisationsvirksomhed, evt. være basis for menighedsplantning ind i nye miljøer, eller påtage sig en diakonal opgave.

Endelig er gruppen også som en familie; den opfylder et socialt behov: for tilknytning, for hygge, for omsorg og hjælp i krise, sygdom, flytning m.m. Dette aspekt må ikke underbetones, fordi primærrelationer ofte mangler for den, som lever mere eller mindre alene i storbyen.

Cellegruppen er stedet for den basale sjælesorg. Det vil være en fordel, at der i enhver cellegruppe er i alt fald én

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 107 19-05-2008, 16:05

person, som kender til sjælesorg og evt. har deltaget i et kursus om kristen terapi og sjælesorg. I cellegruppen kan man også tale igennem alle spørgsmål omkring kristen livsførelse, så at man kan hjælpe hinanden til rette og i en kærlig og omsorgsfuld atmosfære påtale synd. I grupper med flere enlige unge kan det være godt at gennemdrøfte forholdet mellem kønnene, parforhold og seksualitetens udfoldelse inden for ægteskabet. Er der tale om større sjælesørgeriske problemer, kan celleledere vise videre til præsten, eller hvem der i øvrigt har en sjælesorgsopgave i menigheden. Nogle cellegrupper kan tage form af selvhjælpsgrupper, eller der kan dannes selvhjælpsgrupper, som altså også er basisfællesskaber i menighedsfællesskabet. Således kan basisfællesskaberne være et udtryk for Kristi lovs omsættelse i praksis, sådan som Paulus antyder det i Gal. 6,1-10; ja, netop basisfællesskabet er den bedste ramme for en sådan indbyrdes tugt og omsorg.

Altså Guds ord, bøn og lovsang samt indbyrdes omsorg karakteriserer livet i cellegrupperne. Vidnesbyrd, samtale og de mere erfarne disciples forbillede er den væsentligste undervisningsform i cellegrupperne. Nådegaverne opdages og kommer i funktion i den lille gruppe, og kaldet til at tjene Gud og næsten bliver konkret – indadtil og udadtil. Det betyder, at uden cellegruppen eller det lille basisfællesskab vil det være vanskeligt for menigheden som sådan at udvikle sig til et karismatisk fællesskab. Grunden til de troendes almindelige præstedømme lægges i basisfællesskabet, netop fordi trygheden og nærheden giver mod til at gå på opdagelse i Åndens verden, og fordi den lille gruppe bedre kan udtrykke omsorg og kærlighed i prøvelsen af nådegaverne – også de spæde og famlende udtryk, som er karakteristiske for den første tid som en Jesu discipel. Her virkeliggøres Paulus' formaning: „Udsluk ikke Ånden, ringeagt ikke profetisk tale. Prøv alt, hold fast ved det gode, hold jer fra det onde i enhver skikkelse." (1. Thes. 5,19-22).

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 108 19-05-2008, 16:05

I 1. Kor. 14,26-33 giver Paulus et billede af menighedens gudstjeneste. Jeg tror, at, hvad Paulus skriver, idealt gælder enhver gudstjenestelig samling: at enhver deltager er aktivt ydende, hver med sine nådegaver, og at Herren ønsker at åbenbare sig i menigheden. Men i praksis kan det være svært i kirken søndag morgen at dele med hele menigheden, hvad Gud har lagt én på hjerte. I den lille gruppe kan man finde frimodigheden til at gøre det, og cellelederen kan opmuntre den enkelte til at gå videre med sin åbenbaring eller nye sang, eller hvad det nu er, til hele menigheden eller menighedens lederskab, når det kan gavne hele fællesskabet. Den enkelte ved, at hendes gave er prøvet, og at hendes basisfællesskab står bag hende og vil bede for hende, når hun taler med menighedsledelsen om sin åbenbaring eller deler sin lovsang, sit vidnesbyrd, sin dans eller anden gave med menigheden.

Højmessen

Jeg har allerede antydet, at jeg finder det afgørende, at højmessen som det identitets- og enhedsskabende fokus i menigheden også rummer omsorgs- og relationsaspekterne, ligesom det personlige kristenlivs erfaringer og det øvrige menighedslivs forskellige aspekter og aktiviteter skal finde sig praktiske, synlige og hørlige udtryk i højmessen. Det er min påstand, at uden sådanne udtryk falder menighedslivet fra hinanden i forskellige interessesfærer.

Højmessen må ikke være fremmed for vækkelsens liv, ligesom vækkelsen ikke må lukke sig for autoriteten i Ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning. Højmessen er derfor ikke undtaget indflydelse fra en åndelig vækkelse og fornyelse, den må indoptage vækkelsens liv, hvis den fortsat skal være centrum i og norm for menighedens liv og virksomhed. Hvis det er umuligt at ændre højmessen og lukke den op for omsorgs-, relations- og tjenesteaspekterne, må de kristne enten finde en anden menighed

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 109 19-05-2008, 16:05

at være i eller opbygge en anden nadvergudstjeneste, som kan tjene som normgiver i fællesskabet.

Nogle af de fænomener, som præger vækkelsesbevægelser, er oplevelser af omvendelse, fornyelse ved Helligånden og af Guds indgriben i ens liv, fx i form af helbredelse. Sådanne oplevelser udløser vidnesbyrd, nye sange og anden kreativitet. Bønslivet blomstrer op, og hungeren efter at læse i biblen og undervises i Guds ord vokser. Vækkelsen betyder videre, at de kristne opdager deres nådegaver og ser på sig selv som et myndigt kristenfolk (de troendes almindelige præstedømme).

Hvordan og hvor skal alle disse aspekter af vækkelsens erfaringer udmøntes i menighedens nadvergudstjeneste? For det første må højmessen/nadvergudstjenesten være præget af forventningen om Herrens nærvær og formidle det på en sådan måde i prædiken, vidnesbyrd og lovsang, at mennesker føler et kald til omvendelse og fornyelse. Derfor er det vigtigt, at den, der fx gribes af forkyndelsen og hører Guds stemme i den, straks efter prædiken får mulighed for at give sit gensvar. Det kan ske under salmen/lovsangen efter forkyndelsen, idet de, som gribes af ordet, går frem til knæfaldet, hvor der straks vil være andre kristne, som træder til og beder med dem, hører deres skriftemål og tilsiger dem syndernes forladelse, leder dem til overgivelse til Jesus eller til et personligt møde med Helligånden eller salver dem med olie med bøn om helbredelse osv. Denne personlige forbøn understreger, at den enkelte er ligeså vigtig som fællesskabet af de mange, og det giver en stor gruppe lægfolk mulighed for at udøve deres tjeneste; kirkens sjælesorgstjeneste finder derved sin forankring i højmessen og må stå sin prøve i forhold til det forkyndte ord og nadveren.

Andre måder, som det myndige folk kan komme til orde på, er gennem ledelse af lovsang, ved at dele visioner og profetiske ord med menigheden (enten i forbindelse med lovsangen eller efter prædikenen) og ved, at lægfolk leder

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 110 19-05-2008, 16:05

kirkebønnen (forbønnen for kirken, verden og de nødlidende) efter en turnusordning. Alternativt kan kirkebønnen være fri bøn, så at bedemødets dynamik føres med over i nadvergudstjenesten, eller forbønslederen kan formulere sine bønner, så at menigheden kan udtrykke sin tilslutning i form af korte bønneråb, som „Herre, forbarm dig!" eller „Herre, hør vor bøn!". Vidnesbyrd om Guds indgriben kan ske i forbindelse med prædikenen. Endelig bør vækkelsens sange kunne bruges ved siden af de traditionelle salmer, fx som et svar på prædikenen, under den personlige forbøn eller under og lige efter nadveren – eller måske som en optakt til gudstjeneste, så at vi går ind i Herrens forgårde med takkesange.

Det er naturligvis vigtigt, at hvis nadveren skal have den normgivende betydning, som jeg nævnte ovenfor, at den sker i overensstemmelse med Jesu indstiftelse. Derfor er det ikke nok at læse indstiftelsesordene og bede Fadervor; Jesus har ikke bedt os læse beretningen om nadverens indstiftelse, men at gøre det, han gjorde. Der er *de fire handlinger* defineret af ordene: Han tog – Han takkede – Han brød – Han gav.

- Brødet og vinen bæres frem til alteret som gaver af Guds gaver til os, vor bearbejdelse af Guds gaver, hvad vi har gjort med det liv og de evner, Gud skænkede os; vi lægger os selv og vor verden på alteret, for at Jesus kan tage vore liv i sine hænder.
- Taksigelsen er den bærende handling; den knytter vort liv til Gud; vi takker for skabelsen, for frelsen og beder om kirkens enhed og for levende og døde. Taksigelsen er en profetisk handling, der udtrykker Guds nærvær og handlen midt ind i vort liv, og som lader os se mere end brød til overlevelse i nadverbrødet; det er livets brød, Kristus selv.
- Brødsbrydelsen viser os, at Jesu selvhengivelse sætter normen for fællesskabet, for kun ved at bryde brødet og dele med hinanden, kan vi modtage frelsen. Brødsbrydelsen la-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 111 19-05-2008, 16:05

der os se, at vi er dele af ét legeme, ligesom brødstykkerne er dele af ét brød.
– Jesus giver sig selv til os, når vi rækker vore hænder frem og modtager hans legeme. [2]

3. fase: 1989-1990
Udvikling af ældste- og ledelsestjenester

I disse år sker der en reorganisering af menighedssamfundet. Vi vælger ældste til at udgøre den pastorale ledelse sammen med Dorte og mig. Jeg deler nogle facts om Bethlehemsfællesskabet (menighedssamfundet) og nogle tanker om flerfoldig menighedsledelse nedenfor. Samtidig med, at nye ældste kaldtes, blev også Åse og Erik Hviid Larsen (EHL) tilknyttet menigheden som ældste; de kom med erfaringer fra deres tid som medarbejdere ved Ichtus Christian Fellowship i London. I februar 1990 ansatte vi EHL, og i juli kunne han ordineres som andenpræst ved Bethlehemskirken. Hans løn betales af Bethlehemsfællesskabets medlemmer og ikke over kirkeskatten. Erik og Åse var med til at skabe en ledertræningsskole, som fungerede i årene 1989-1992. I disse år holdt vi de første lokale lovsangsmarcher, og menigheden sendte sine første missionærer til udlandet. I 1990 overtog vi Café Hjørnestenen efter Kristent Center. Caféen lå på ydre Nørrebro og var udgangspunkt for evangelisation og hjemsted for ledertræningsskolen.

Det var i denne periode, at menigheden begyndte at indbyde til spisning for hjemløse under overskriften „Varm mad og hygge" hver 14. dag. Senere fik arbejdet navnet „Lørdagskirken", fordi brugerne betragtede samværet som deres kirke, og fordi vi fejrede gudstjeneste ofte med nadver. Brugerne oplevede sig ikke som klienter, men de var deltagere i et gudstjenesteligt fællesskab og ivrige efter at lovsynge Gud.

Bethlehemskirken dannede i 1989 rammen om stiftelsen af Forum for en Fri Folkekirke (forkortet 3F), og hele udviklingen i Bethlehemsfællesskabet disse år er udtryk for den tænk-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 112 19-05-2008, 16:05

ning, som prægede 3F. Samtidig involverede menigheden sig i Dansk Oase, og undertegnede var med i Oaselederskabet i Dansk Oases første leveår.

Ældste og menighedsledelse i Bethlehemsfællesskabet
Prioriteterne i reorganiseringen af Bethlehemsfællesskabet er evangelisation og opbyggelsen af menigheden som et kristent miljø, hvor alle kan indgå i en aktiv tjeneste, og hvor cellegrupperne er en mulighed for, at den enkelte kan udfolde sine gaver og vokse i det fælles liv i menigheden. Til at varetage det læremæssige og sjælesørgeriske ansvar i menigheden kaldes en gruppe ældste, sådan at sognepræsten herefter er én af de ældste som menighedens forstander, eller anderledes udtrykt: sognepræstens forstanderskab er fordelt på flere personer. Et af motiverne til kaldelse af ældste var en aflastning af sognepræsten ved, at flere tog ansvar for rådgivning, sjælesorg, undervisning og prøvelse af udviklingen i menigheden.

De ældste er menighedens kollektive ledelse; de har ansvar for medlemskab af samfundet og for vedtægterne, de prøver præsters og medarbejderes tjenester, de er præsternes råd omkring lærespørgsmål og ordningerne for sjælesorg, de koordinerer menighedsarbejdet, idet de søger at finde egnede ledere, iværksættere, sjælesørgere og andre medarbejdere til menighedens forskellige virksomheder. Ældstegruppen og menighedsrådet er identiske ifølge Bethlehemsfællesskabets vedtægter, for så vidt de ældste er eneste liste ved menighedsrådsvalget. (***Kommentar**: Denne ordning gjaldt i Bethlehemskirken til midt i 90'erne*).

Ældstegruppen har nok det endelige ansvar for Bethlehemsfællesskabet, men de har det som en del af fællesskabet. Dette udtrykkes i Bethlehemsfællesskabets årsmøde og i menighederne i en repræsentativ samling af ledere fra cellegrupper og aktiviteter, „Repræsentanternes Hus" (***Kommentar:** Fra 1991 erstattedes det af månedlige menighedsmøder*). Repræsentanternes Hus er et inspirationsforum og

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 113 19-05-2008, 16:05

et forum til drøftelse af menighedens visioner, problemer og arbejde. Her er der plads til „ris og ros". Ved denne ordning søger vi at undgå en afstand mellem ledelsen og det øvrige fællesskab.

En anden vigtig ledelsesfunktion er ansvaret for cellegruppernes trivsel og vækst. En del af cellegruppe-lederne har været igennem et kursusforløb – specielt med vægt på lyttende bøn som redskab til ledelse af gruppen. Mange celleledere har videre deltaget i et sjælesorgskursus, og vi stilede efter, at der i enhver cellegruppe er i alt fald én, som har deltaget i sjælesorgskurset (se nedenfor).

Tilsynet med cellerne sker gennem nogle menighedsmedlemmer, som er opfordret dertil af ledelsen. Disse cellekoordinatorer er i stadig kontakt med celleledere, beder for dem og med dem, samler eventuelt hver deres gruppe celleledere nogle gange årligt. Til cellekoordinatorernes opgaver hører også at være behjælpelig med at indføre nye menighedsmedlemmer i cellegrupperne.

Sjælesorgsbehovet i Bethlehemsfællesskabet er vokset med tilvæksten af menighedsmedlemmer. Men ikke bare medlemmerne ønsker sjælesorg, forbøn, helbredelse, udfrielse eller anden omsorg. Også mennesker uden for Bethlehemsfællesskabet kommer til kirken. (***Kommentar:*** *Siden 1992 har Bethlehemsfællesskabet indbudt til en række kurser i sjælesorg. Formålet har ikke været at uddanne professionelle terapeuter, men at opmuntre menighedsmedlemmer og ledere i menighederne med hjerte for andre i deres omsorgs- og forbønstjeneste, give dem nogle redskaber til at skelne, om der er behov for professionel hjælp, eller om det er et problem, som kan „klares" ved forbøn, samtale, skriftemål osv. Da cellegrupperne idealt er stedet for basal sjælesorg, har det været naturligt at inddrage mange celleledere i kurserne. Men der er også andre menighedsmedlemmer, som har evne og gaver i omsorgen for andre; også de er blevet indbudt til kurserne. Ingen har kunnet indbyde sig selv, men den pågældende ældste og præsterne har i fællesskab fundet frem til de indbudte.*)

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 114 19-05-2008, 16:05

Udover i cellegruppernes sammenhæng gør „sjælesørgerne“ tjeneste ved forbønsgudstjenester og ved de øvrige gudstjenester, når der gives anledning til personlig forbøn. Endelig kan de medinddrages i præsternes og de ældstes sjælesorgspraksis, hvor konfidenten er indforstået, og den pågældende sjælesørger har særlige evner, gaver eller erfaringer, fx omkring seksuelt misbrug eller nyreligiøst engagement.

En anden ledelesfunktion er lovsangsledelsen
Menighedens gudstjenesteliv er præget af det kollektive ledelsesmønster. Organist og præst vælger salmer; et team af lægfolk skiftes til at lede kirkebønnen, hjælpe ved altergang, bede for dem, der søger forbøn, lede lovsang, koordinere epistellæsere. Herved bliver gudstjenesten et udtryk for, at menigheden er Jesu Kristi legeme og et kongeligt præsteskab, idet de flerfoldige ledelsesfunktioner peger ud over sig selv og bliver et forbillede på vores henvisthed til hinanden i tjenesten for Jesus og fællesskabet.

I Bethlehemsfællesskabet har der altså været tale om et eksperiment med at virkeliggøre i en evangelisk-luthersk sammenhæng den nytestamentlige ledelsestjenestes og menighedsordnings dynamik: en kollektiv ledelse inden for de troendes almindelige præstedømme og under Jesu ledelse ved Helligånden som den, der inspirerer og giver gaverne til tjenesten. Derfor er menighedsmødet ledelsens udgangspunkt og referenceramme; derfor er ledelsen kollektiv både i menighederne og i fællesskabet som helhed, og derfor er der ved siden af ældstene en lang række andre ledelsestjenester: celleledere, cellekoordinatorer, sjælesørgere, forbedere osv. I et sådant fællesskab er alle henviste til hinanden – eller som jeg forsøgte at sige det i en leder i vores kirkeblad foråret 1989:

„I nogle situationer optræder vi alle som ledere for andre, i andre situationer er vi i vores liv afhængige af andres ledelse. Selv er jeg fx menighedens sognepræst, men i den cellegrup-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 115 19-05-2008, 16:05

pe, jeg er medlem af, er det Bo fra menighedsrådet, som er leder. Vi har alle et ansvar i relation til andre mennesker, men vi har også alle brug for, hvad andre kan hjælpe os med. Selv er jeg sjælesørger for mange, men jeg har selv brug for en sjælesørger og skriftefader i mit liv som en kristen."

Tanker om lederskab

Vi har brug for at genfinde den nytestamentlige dynamik i ledelsestjenesten. Hemmeligheden er kollegialitet: at ingen står alene i tjenesten, men er henvist til andre, fordi vi alle er henviste til Jesus Kristus, han, som er menighedens herre og frelser. En kollektiv menighedsledelse er det bedste vidnesbyrd om, at en leder kun er leder som alles tjener.

- En leder leder i overensstemmelse med den myndighed, som er givet ham eller hende; ledelse er en nådegave og følgelig en gave til menigheden. Ledelsestjenester sker derfor i Åndens kraft.
- En leder leder ved sit eksempel, ved med sit eget liv at vise, hvad det vil sige at leve omvendelsen værdig som en discipel af Jesus Kristus.
- En leder tjener sine brødre og søstre og omfatter dem med varme, omsorg og kærlighed. Derfor tager en leder hensyn til sine søskendes svagheder, behov og styrker.
- En leder tager sine beslutninger i fællesskab med menigheden, ligesom apostlene tog hele menigheden med på råd i valget af de syv fattigforstandere. Lederen er jo leder i kraft af menighedens kaldelse.
- En leder begrunder sine beslutninger med henvisning til Biblen, til menighedens fælles tro udtrykt i bekendelsen og gudstjenesten og med i øvrigt klare grunde.
- En leder styrer ved opmuntring, samtale, ros, formaning og bøn.
- En leder er optaget af Guds ord, lever i bønnens fællesskab med Fader, Søn og Helligånd, står vagt om den sunde lære og er et værn mod den falske lære. En leder er en discipel

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 116 19-05-2008, 16:05

af Jesus Kristus og ønsker at inddrage enhver i discipelfællesskabet med Herren.

4. fase: 1991-1994
Menighedsplantning

Deltagelsen i søndagens højmesse lå nu på lidt over 100 altergæster pr. søndag, og vi oplevede, at vi var så mange i menigheden, at det var svært at kende alle og at kunne tage beslutninger i fællesskab. Da arbejdet i Café Hjørnestenen havde en god gennemslagskraft, besluttede vi, at to cellegrupper skulle plante en menighed med hjemsted i caféen. I februar 1991 kunne vi indsætte ældste ved Hjørnestenens første gudstjeneste i billardrummet i beværtningen Stefanshus, som var genbo til Café Hjørnestenen. Menighedsplantningen udløste en voldsom debat om, hvorvidt en sognemenighed kunne plante en frimenighed i et nabosogn. Det udløste også en samtale med biskoppen om, hvorvidt jeg kunne ordinere ældste til at varetage menighedsledelse og sakramentforvaltning. Menigheden Hjørnestenen eksisterede i over 10 år og holdt de sidste par år sine gudstjenester i Helligkors Kirke, inden Hjørnestenen fusionerede med Københavns evangelisk-lutherske Frimenighed.

En undersøgelse af menighedsmedlemmernes baggrund omkring 1990/1991 viste, at over en tredjedel af menighedsmedlemmer var førstegangskirkegængere og nye kristne, da de blev en del af Bethlehemsfællesskabet. Denne periode blev også præget af March for Jesus. Det var Bethlehemskirkens andenpræst Erik Hviid Larsen, som havde hovedansvaret. Kristne fra hele landet vandrede gennem byen under lovsang og med bøn for landet på udvalgte steder på ruten. For at de mange tusind deltagere og det lange optog kunne følges ad i sangen, gik hvert afsnit med sin transistorradio og fulgte musikken, som blev udsendt på en kristen lokalradio.

Midt i perioden fulgte endnu en menighedsplantning i form af en gudstjenestefejrende cellegruppe på Allerød Bibliotek, Menigheden Sløjfen. Gruppen var under tilsyn af Beth-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 117 19-05-2008, 16:05

lehemsfællesskabets præster, som også forestod nadveren på biblioteket en gang om måneden, støttede bibelskole og deltog i kursusvirksomhed. Senere, da I Mesterens Lys-arbejdet (IML) begyndte, afholdtes IML-gudstjenester og discipelkurset „Et helt nyt liv" i Sløjfens regi.

I 1993 stod Bethlehemsfællesskabet for en profetisk aktion foran Københavns Domkirke og Christiansborg Slot under titlen „Lænkernes dag".[3] Vi ønskede at bekende Kirkens synd og utroskab og uklarheden i kirkens forkyndelse, fordi kirkens frihed lå i lænker på grund af statskirkeligheden. Samme år var vi sammen med en række frikirker medindbydere til et profetisk stævne i Store Bededagsferien. Her lå et kald til kristnes enhed, pagtsfolkets hellighed og genoprettelsen af et nytestamentligt menighedsliv.[4]

Også sjælesorg og forbønstjeneste fik et markant løft i denne periode – ikke mindst i forbindelse med to store konferencer på Nyborg Strand med den amerikanske underviser og forkynder Leanne Payne i 1990'erne. Vi var medarrangører af konferencerne og stillede med flere medarbejdere. Emnet var personlighedens genoprettelse gennem helende bøn; ikke mindst en sund seksuel orientering var i fokus. Flere menighedsmedlemmer havde i samme periode glæde af mødet med Teo van der Weele og organisationen KRIS, hvis fokus var Guds helbredende gerning over for seksuelt misbrugte og incestofre.

Forum for en Fri Folkekirke

3F stiftedes 8.- 9.9. 1989. Baggrunden var et debatoplæg af sognepræst Bent Honoré, Værløse, hvor han skildrede folkekirken som en dobbeltkirke: den statsstyrede kirke over for den principielt nytestamentligt normerede kirke. Sammen med sognepræst Carl Peter Behrens, Nakskov og undertegnede formulerede han 15 reformationsteser, som vi oplæste ved reformationsmindesmærket på Bispetorvet i København i 500-året for Luthers fødsel (11.11. 1983). Herefter fulgte flere års drøftelser om, hvordan kirken kunne selvstændiggøres

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 118 19-05-2008, 16:05

til at være nytestamentligt normeret. Foråret 1988 blev Bent Honoré og undertegnede kontaktet af en kreds fra Århus, som arbejdede med tankerne om at danne en valgmenighed. Skulle vi arbejde for at danne en statsuafhængig kirke i samarbejde med den evangelisk-lutherske frikirke i Norge? Eller kunne Kirken på anden vis vinde skikkelse som bekendelseskirke?

Denne proces forløb samtidig med dannelse af Dansk Oase og med et vist personsammenfald, men hvor Dansk Oase var en mere traditionel vækkelsesbevægelse, ville 3F sætte menighedens opbyggelse i fokus, fordi alene menigheder kan gøre Kirken til en bekendelseskirke.

Stiftelseserklæringen

I Stiftelseserklæringen hed det: „3F er et arbejdsfællesskab, som ønsker, at evangelisk-lutherske kristne i Danmark kan samles som en bekendelsestro kirke, der tilhører Jesus Kristus, og som for at tjene ham gør sig uafhængig af statens, folkeflertallets og ikke-kirkelige gruppers indflydelse. Vi ønsker en fri folkekirke, dvs. en kirke, som ønsker at bringe det danske folk et uafkortet evangelium, og som er fri til at leve og lære i overensstemmelse med Kirkens bekendelse."

I visionerne lagdes vægt på de troendes almindelige præstedømme, nådegaver, mission og diakoni. Medlemskab defineres ud fra dåben og troen og opretholdes ved deltagelsen i menighedens liv, ved modtagelsen af nadveren og en forsvarlig sjælesorg.

3F opererede med forskellige menighedstyper inden for folkekirken, på grænsen af folkekirken og lige uden for folkekirken: menighedssamfund, valgmenigheder og frimenigheder. I kølvandet fulgte en lang række sådanne menigheder – både i karismatisk regi og i den øvrige del af den bibel- og bekendelsestro del af kirken. 3F fusionerede med Dansk Oase efter ti års levetid. Dansk Oase har overtaget 3Fs menighedsfokus, men ikke den klare kirkepolitiske profil.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 119 19-05-2008, 16:05

Da jeg ved et 3F-årsmøde i 1998, mens forhandlingerne med Dansk Oase stod på, havde et oplæg om „Kirkens fornyelse og frihed samt nationale tjenester efter forbillede i Ef. 4“, udtrykte jeg den vison, 3F havde virket i, således:

„Friheden og uafhængigheden i udøvelsen af den nationale tjeneste forudsætter også, at den nationale tjener står til regnskab for sin tjeneste – primært kollegialt i det nationale team og i forhold til hjemme- eller sendemenigheden, dernæst netværkets medlemmer udtrykt gennem den synodale samling. Hvis tilliden til den pågældendes udøvelse af sin tjenestegave eller hans eller hendes livs overensstemmelse med apostlenes lære brydes i bare én af disse sammenhæng, falder grundlaget for den nationale tjeneste bort. Her ligger sikkerheden for menighederne mod forførelse og misbrug.

Min vision for kirken er altså en mangfoldighed af menigheder i mange forskellige kulturer, disciple som overalt søger at blive en del af samfundets forskellige kulturer, som lys og salt, idet evangeliet søges forkyndt på en relevant måde for den givne kontekst, hvad enten der er tale om modtagelse eller modsigelse. Kirkens krop er de forskellige menigheder, hvor de end befinder sig i det kulturelle landskab eller i forhold til det folkekirkelige system, uanset ledelsesform, mødested og mødekultur, om det er stormenigheder, cellebaserede menigheder, husmenigheder, om de samles i kirkerum, private hjem, medborgerhuse, beværtninger eller biblioteker, og på hvert sted giver mæle til evangeliet.

Samtidig gælder min vision disse menigheder som Kirke med stort K, et samarbejdende netværk, som tager sit udgangspunkt i det bibelske vidnesbyrd om Gud-i-Jesus og frelsen ved troen på ham, og som har ham, det inkarnerede Guds Ord, som norm, og jeg ser for mig, at dette netværk bekræfter sin enhed ved at vandre sammen, udtrykt i en eller anden form for synodal samling.

Jeg tror endvidere, at Gud vil kalde de nødvendige nationale tjenere til at være det inspiratoriske enhedsbånd i vækkelsen, som kommer, og i menighedsnetværket, som tager imod nye disciple, og til at styrke vidnesbyrdet, fremme dannelsen, opbyggelsen og bevarelsen af nye eller fornyede menighedsfællesskaber, som giver

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 120 19-05-2008, 16:05

Kirken mund og mæle ind i samfundet og i relation til den øvrige kirke.

Jeg tror, at dette kun kan ske i frihed, dvs. at vi af Guds nåde ikke lader os binde af de bånd, andre vil lægge om os – hvad enten det er organisatoriske, konfessionalistiske, juridiske eller økonomiske bånd, bestående kirkeordninger, kirkelige retningers meninger og særpræg eller nye trend inden for kirkevæksttænkning og evangelisationsteori eller vækkelsesbølger og oplevelsesreligiøsitet.

Frihed og discipelskab, frihed i discipelfællesskabet, fællesskabernes frihed, enhed gennem frie fællesskabers samarbejde – ***frihed,*** *fordi det er Gud-i-Jesus, som er Herren og Mesteren, fordi det er troens relation til ham, der er det eneste afgørende, og fordi ingen kan gøre sig til herre og mester i den enkelte discipels forhold til ham, eftersom enhver discipel ved Helligånden oplæres af Mesteren selv, og* ***enhed,*** *fordi ingen discipel er sig selv nok eller alene kan gribe længden og bredden, højden og dybden af den kærlighed, Gud har elsket os med i Jesus Kristus."*

5. fase: 1995-1999

I Mesterens Lys

Efter Krop-Sind-Ånd-messen i 1988 begyndte mennesker med tilknytning til New Age og de nyåndelige miljøer at dukke op i Bethlehemskirken – både til gudstjenester og til sjælesorg og forbøn. Jeg oplede ofte at komme til kort i sjælesorgen, fordi min tilgang ofte var for præget af dogmatisk korrekthed i formen, og fordi jeg oplevede det svært for mange i det nyåndelige miljø at forstå eller acceptere centrale kristne læresætninger. Samtidig oplevede jeg en ægte søgen, god vilje og ønske om at tjene menneskeheden og en heling af naturen og jorden. Sommeren 1994 bad jeg Jesus om hjælp til at få bygget en bro. Jeg oplevede, at Jesus gav mig navnet på møderne: „I Mesterens Lys", mødernes indhold, annoncetekstens udformning og ordvalg, og at han lovede mig, at der ikke ville være et møde eller en undervisning uden, at han ved Helligånden havde givet eller ville give mig et budskab, som var direkte fra ham. Jesus gav mig den første inspiration,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 121 19-05-2008, 16:05

som vi kalder disse profetiske budskaber, og sagde: „Sådan kan jeg og vil jeg tale gennem dig, når du taler til mennesker i New Age miljøet“ (dagbog, 18.7. 1994).

Jeg delte tankerne med ledelsen i Bethlehemsfællesskabet, medlemmerne af Københavns Stiftsudvalg og Johannes Aagaard fra Dialogcentret, som siden i et brev anerkendte IML's særlige nådegaver. I september 1994 blev det forelagt menighedsmødet i Bethlehemskirken. Derefter brugte vi en hel sæson på forberedelser: bedemøder, indføring i kristen meditation, overvejelser om samtale med nyåndelighedens mennesker, vidnesbyrd og oplæring i forbøn. I maj 1995 dukkede omkring 90 mennesker op til den første IML-aften, som blev holdt i Østerbrogården, København Ø.

Fra 1997 genoptog vi så deltagelsen i Krop-Sind-Ånd-messerne, som vi er fortsat med siden med en stadig tydeligere rolle som en accepteret del af messe-miljøet. Vores stand var også springbrættet til, at Københavns Stiftsudvalg om nye religiøse strømninger kom med på messen og det følgende år kunne have sin egen Folkekirkens Stand.

IML rummede så meget potentiale for brobygning og kristent nærvær og vidnesbyrd i de nyåndelige miljøer, at jeg med støtte fra Den nordisk kristne Buddhistmission, dansk afdeling (nu: Areopagos) kunne holde to års orlov fra september 1997 til august 1999 med 95% IML-engagement og 5 % sognepræst i Bethlehemskirken. IML flyttede til en række jyske byer – først og fremmest i samarbejde med Oasemenigheder og startede også op på Amager i samarbejde med Korsvejskirken. Helge Maagaard konstituerede i denne periode i min stilling; samtidig blev orloven en forberedelse af, at jeg helt holdt op som ansat ved Bethlehemskirken for i stedet fra januar 2000 at blive missionspræst i Areopagos med 50 % IML-engagement.

I denne periode ansattes en sognemedhjælper i Bethlehemskirken bl.a. med henblik på legestue, besøgstjeneste og forbøn. Nye gudstjenestetyper så dagens lys: IML-tjensterne flyttede ind i kirken, der startede en ny tjeneste med forbøn

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 122 19-05-2008, 16:05

for jorden og menneskeheden ved fuldmåne, forbønsgudstjenesterne med bøn for syge genoplivedes, og Erik Hviid Larsen tog initiativ til sandwichgudstjenesten. Ideen med sidstnævnte var en tjeneste i tre lag: lovsang og undervisning, fællesspisning, nadver. I denne periode nåede det årlige antal altergæster op på over 10.000.

Menigheden og I Mesterens Lys efter 2000

Min afløser som sognepræst blev Ole Backer Mogensen (OBM). Han havde været en del af Bethlehemsfællesskabet i sin studietid, bl.a. som kirkekorsanger. Efter studierne var han en del af Living Waters-programmet under et ophold i USA og kom så som sognepræst til Kokkedal. Bethlehem fik med OBM en sognepræst, som kendte menigheden, men alligevel havde et nyt perspektiv med sig. Kirkegangen og antallet af nadvergæster kulminerede i disse år med over 11.000 altergæster om året. Senere blev han afløst af Peter Glistrup, som bragte sine gode erfaringer fra Teleios-kurserne med sig. Bethlehemskirkens Ungdomsarbejde har udviklet sig i disse år. Selvom jeg ikke er ansat, er jeg på frivillig basis en del af præsteteamet i kirken med Erik Hviid Larsen og Peter Glistrup. Det er en stor gave at virke som et team og som regel være flere præster om gudstjenesteledelsen og opleve de mange engagerede lægfolk i alle mulige funktioner ved gudstjenester og i ugens løb.[5]

IML har efterhånden en meget stor berøringsflade i de nye spirituelle miljøer. Deltagelsen i alternativmesserne flere steder i landet: Krop-Sind-Ånd, Dig-og-Dit-Liv og Mystikkens Univers betyder, at vi hvert år beder med ca. 2.000 mennesker. IML er til stede også ved andre holistiske og nyåndelige events. Arbejdet har bredt sig til Oslo og Helsingborg og finder sted 5-6 steder i Danmark. IML har udviklet forskellige gudstjenesteformer, som dels bygger bro til de nyåndelige miljøer, men også minder Kirken om glemte sider og aspekter af den kristne fromhedstradition. Sammen med Areopagos indbyder IML til byretræter, hvor erfaringen af stilhed,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 123 19-05-2008, 16:05

som kendes fra retræter i naturen, bliver til en erfaring af opmærksomt nærvær i byen; én gang om året er Bethlehemskirken rammen om byretræten. IML er baggrunden for udviklingen af SamtaleNet, hvor en lang række folkekirkepræster deltager i en telefontjeneste for mennesker med åndelige spørgsmål, og hvorfra der kan henvises til lokale præster, som kan imødekomme behovet. Endelig har IML arbejdet med forskellige typer undervisning og kurser, som hjælper til vækst som discipel af Mesteren Jesus. IML er også engageret i forskellige former for religionsmøde.[6]

Noter:

1. Om tidebønner og de særlige tjenester, se min bog „Genoprettelse". En bog om Helligånden, kirken og den karismatiske fornyelse, Forlaget Scandinavia 1995, siderne 138-146

2. Jeg har skrevet mere udførligt om nadveren, en nadverorienteret vækkelse og om mission og nadver i min bog „Genoprettelse", Scandinavia, 1995, siderne 109-126 og 156-160

3. Se „Genoprettelse", s. 36-40

4. Indholdet af dette stadig aktuelle profetiske stævne udgør epilogen i „Genoprettelse", s. 327-332

5. www.bethlehemskirken.dk

6. www.imesterenslys.dk

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 124 19-05-2008, 16:05

Ole Skjerbæk Madsen

Født 1947.
Er gift med Dorte, med hvem han har tre voksne døtre.
Efter 24 år som sognepræst i Den danske Folkekirke, først 6 år i Vigerslev Kirke og dernæst 18 år i Bethlehemskirken, blev han ansat som missionspræst i Areopagos.
Som led i sin stilling er han daglig leder af „I Mesterens Lys," som er et brobygningsarbejde mellem kirke og nyåndelighed.

Er stadig knyttet til Bethlehemskirken som frivillig hjælpepræst.
Har bl.a. udgivet bøgerne *Genoprettelse*, Scandinavia 1995 og *Visdomsbilleder*, 2007.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 125 19-05-2008, 16:05

Dansk Oase

Af Stig Torben Christensen

En kort gennemgang af den historiske baggrund for Dansk Oase, den grundlæggende teologi og udviklingen frem til 2007.

I påsken 1970 nåede den karismatiske fornyelse – vækkelse – til Danmark, således som man bl.a. kan læse om det i bogen *Ild: Åndelig Fornyelse*[1] udgivet i 1976 af folkekirkepræsterne Svend C. Boysen, Stig Christensen og Helge Pahus.

Pinsepræsten Alfred Lorenzen, der var en af talerne ved den første store Roskilde konference i 1975, fortæller, at han i påsken 1970 var i Vartov for at høre en gruppe unge Jesusfolk fra Amerika: „Da jeg hørte de unge synge, skete der noget inde i mig. Jeg forstod lige pludselig, at her var der noget nyt. En ny dimension af glæde og liv. Da vi gik fra mødet, sagde jeg til mine prædikantbrødre, der var med: 'Jeg bliver aldrig den samme efter dette her.' Næste dag, påskedag om aftenen, kom de unge til min kirke, der var megen sang, vidnesbyrd og undervisning. Til sidst blev der givet anledning til at komme frem og modtage fornyelse. Folk nærmest væltede frem. Helligånden faldt på en måde, jeg aldrig havde oplevet før. Samme aften begyndte vore unge at gå ud på Københavns gader og fortælle mennesker om Jesus. Resultatet af disse vidnesbyrd blev, at flere hundrede unge i løbet af de næste par år kom til tro på Jesus. – Ja, en pinsemand trængte altså til pinse."

I 1969 var jeg kommet til København og arbejdede som jurist i Socialdirektoratet. I april 1970 blev jeg omvendt og kom til personlig tro på den opstandne Kristus i forbindelse med en Billy Graham-kampagne, der blev tv-transmitteret til Falkonercentret fra Tyskland. I 1971 blev jeg døbt med Helligånden, og på et senere tidspunkt i 1971 fik jeg tungetalens nådegave. Ved et møde i Sions Kirke på Østerbro, hvor Johan-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 127 19-05-2008, 16:05

nes Magelund var præst, fortalte Mel Tari om den store vækkelse på øen Timor.[2] Han sluttede med at opfordre folk til at lægge deres egne hænder på eventuelle syge steder på kroppen, hvorefter han bad Gud om at helbrede folk. Jeg lagde min hånd på ryggen og blev helbredt for min diskusprolaps.

Efter min omvendelse begyndte jeg at læse teologi på særuddannelsen for akademikere, holdt op med at arbejde som jurist og blev fra 1. februar 1973 ansat som præst ved Sct. Marie kirke i Sønderborg, hvor jeg stadigvæk arbejder.

I Sønderborg traf jeg første gang gynækologen Michael Harry og hans hustru, Svetlana. På grund af vedtagelsen af loven om fri abort måtte Michael Harry se i øjnene, at han aldrig ville blive udnævnt til overlæge, når han ikke ville foretage abort. Da han samtidig havde et kald til at forkynde, sagde han sin stilling op og begyndte på en fuldtidstjeneste som evangelist i Danmark og desuden specielt i Finland. I de første 10-15 år af den karismatiske fornyelse var han utvivlsomt den person, der havde størst betydning for udbredelsen af budskabet i Danmark. Han udførte et enormt uselvisk arbejde og var til stor velsignelse for mange. Michael formidlede også kontakten til den engelske fornyelse og planlagde konferencer og møder med fremragende talere som Michael Harper, Tom Smail og Cecil Cousen, der ofte besøgte Danmark i 70'- og 80'erne. Med i Michaels bedekreds i Sønderborg var bl.a. lærerparret Helga og Kristian Kristensen, der i sommeren 1973 solgte deres hus for at købe et nedlagt skolehjem, der dernæst blev omdannet til Asserballeskov Bibelcenter. Dette bibelcenter, det første „ fysiske" resultat af fornyelsen i Danmark, fik i en årrække stor betydning for udbredelsen af kendskabet til de karismatiske sider af kristenlivet gennem velbesøgte sommerstævner, kurser og retræter, alt sammen med det formål at bringe mennesker ind i et dybere åndeligt liv. Det var gode år, hvor mange mennesker fik et nyt møde med Gud, blev fyldt med Helligåndens kraft, udrustet med nådegaver, helbredt for sygdomme og sat i frihed fra sjælelige og åndelige bånd.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 128 19-05-2008, 16:05

Roskilde-konferencer

I februar måned 1975 løb den første skandinaviske kristne lederkonference af stablen i Roskilde efterfulgt af konferencer på Asserballeskov Bibelcenter, Unge Hjems Højskole i Århus og Munkebo-centret på Mols. Den skotske presbyterianske præst Tom Smail fra Fountain Trust i England var hovedtaler, men derudover medvirkede bl.a. Aril Edvardsen fra Norge, den katolske generalvikar i Danmark Lars Messerschmidt og pinsepræsten Alfred Lorenzen. Hertil kom en række folkekirkepræster. Indbydere var Michael Harry og folkekirkepræsterne Hakon Bojsen, Silkeborg, Svend C. Boysen, Give, H. Flensted Jensen, Gjøl, P. Hjort Lange, Holstebro, Helge Pahus, Karlslunde og undertegnede. Formålet var: „At opmuntre kristne fra alle kirkesamfund til at modtage Helligåndens kraft og at herliggøre Kristus ved i deres liv at manifestere Åndens frugt og kraft for på den måde at berige deres tilbedelse, styrke deres vidnesbyrd og uddybe deres fællesskab." Jeg husker endnu Tom Smails vidnesbyrd:

„Hvis nogen spurgte mig om tidspunktet for min omvendelse, ville jeg svare, at det kender jeg ikke, da jeg, så længe jeg husker, altid har været en troende kristen. Jeg fik en meget god teologisk uddannelse og blev præst. I slutningen af 1960'erne var jeg til et møde med præsten Dennis Bennett, som fortalte om sin personlige fornyelse og frembruddet af den karismatiske fornyelse i USA. Jeg syntes, at det var en tynd teologisk kop te, men der var noget ved manden, der gjorde, at jeg blev klar over, at han havde noget, som jeg ikke havde. Ved mødets afslutning bad han for mig, og jeg fik en langt dybere og mere omfattende erfaring af Helligånden end nogensinde før i mit liv. Denne oplevelse fik afgørende indflydelse på mit personlige åndelige liv og min tjeneste." Dennis Bennett var det redskab, Gud brugte til at gøre de gamle kirkesamfund opmærksom på pinseerfaringen.[3]

Året efter arrangerede vi igen en Roskilde-konference, hvor Roskilde Domkirke var overfyldt hver aften fra den 6. til 9. maj. Stud.theol. Mia Faber deltog som observatør i konferen-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 129 19-05-2008, 16:05

cen og skrev i et indlæg i Kristeligt Dagblad bl.a. følgende: „Det, der slår en ved disse møder, er den indbyrdes kærlighed, som stråler ud fra disse mennesker. Her kan man virkelig tale om en genoptagelse af det oldkristne broderkys. Her ser man det økumeniske fællesskab komme til praksis, katolikker, protestanter, pinsefolk, alle omfavner hinanden, og alle er de overbevist om åndens enhed. Karisma betyder jo nådegave, og det er genopdagelse af de kristne nådegavers funktion, der er drivkraften bag denne bevægelse. Her beder man for hinanden i tro til, at Herren hører bøn. Mange blev der bedt for til omvendelse, til modtagelse af Den hellige Ånd, til helbredelse, både til sjæl og legeme. Og man så, hvordan Guds ånd virkede med kraftfulde gerninger, så han bønhørte.

Mange var de, der blev helbredt både på den ene og den anden måde, og mange søgte forbøn. Her synges både de danske salmer og små enkle kor med iørefaldende melodier. En af de mest sungne var en gendigtning over Salme 89:

Evigt vil jeg synge om min Herres nåde,
slægt på slægt forkynde Herrens pris,
for hans trofasthed den er en evig bygning,
grundet fast, den rokkes ej.

Denne stærke overbevisning om, at Herren her og nu er tilstede iblandt os, er grundlæggende for disse mennesker. Et af de emner, man særlig havde oppe, var talen om den kristne frihed. Og her så man mennesker, der var frie. Frie for, hvad andre mennesker mente og tænkte om dem. Frie til at tilbede, som de fandt ret. Det var så langt fra at være nogen homogen, ens forsamling, og alligevel fornemmede man åndens enhed. Der er ingen tvivl om, at mange mennesker inden for Den danske Folkekirke er bange for denne bevægelse, bange for, hvad den eventuelt kan føre med sig. Og man kan sikkert med rette sige: ikke uden grund. For der, hvor ånden på en særlig måde er til stede, er der også størst fare for det ondes fremkomst. Men, for der er et stort men efter sådanne dage (hvor jeg i parentes bemærket ikke er blevet karismatiker),

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 130 19-05-2008, 16:05

man kan ikke undgå at spørge sig selv, om kirken ikke gør sig selv en bjørnetjeneste ved at søge at holde denne bevægelse uden for sine rækker. Måske er den karismatiske bevægelse den, der kan være med til at bringe fornyelsen ind i den folkekirke, der på mange måder er stivnet, så ingen nogensinde ved, om den ville finde på at undre sig over deres indbyrdes kærlighed, sådan som det fortælles om de første kristne."

Kritik og afstandtagen

Mia Faber havde og fik ret i sin vurdering, idet de fleste ignorerede fornyelsen, og en del kritiserede og tog afstand herfra. Indre Missions formand Kr. Friis tog klart afstand fra den karismatiske bevægelse i en artikel i Indre Missions Tidende den 3.7. 1977 på samme måde som Niels Ove Vigilius fra Luthersk Missionsforening havde gjort det, hvilket siden hen generelt er blevet fulgt op af de ledende folk inden for disse to missionsforeninger.

Sønderborg

Til trods for kritik og modstand var det gode år for fornyelsen ud over landet. Der blev arrangeret mange møder rundt omkring, og i Jylland mødtes præster og ledere med jævne mellemrum til konventer på Øm Kloster ved Silkeborg. På Sjælland opstod Ånd og Liv-fællesskabet ud fra nogle menigheder. I Sønderborg afholdt vi mange lovsangsgudstjenester i Sct. Marie kirke suppleret med møder i Asserballeskov Bibelcenter og i Kirkens Korshær i byen. I 1978 og 1979 blev det til nogle store konferencer med englænderen Ken Newton som hovedtaler. På grund af en stor forsideartikel i Jydske Tidende den 10. februar 1978 blev mange ugeblade og aviser interesseret, fordi der var sket nogle iøjnefaldende helbredelser ved disse møder. Selv kirkeministeren læste herom og forlangte en redegørelse. Jeg skrev en længere redegørelse, som ikke gav anledning til yderligere kommentarer, vel nok fordi daværende biskop Thyge Kragh bl.a. skrev: „Da der hver søn-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 131 19-05-2008, 16:05

dag i kirkebønnen bedes for de syge, ser jeg ikke noget problem i, at bønnen bliver hørt, og syge bliver helbredt.“ Efter al omtalen i aviser og blade kom Benny Alex til Sønderborg for at lave en artikelserie til Udfordringen, hvor man i nr. 3 fra 1978 kan læse en række gode vidnesbyrd om Guds indgriben åndeligt, sjæleligt og fysisk.

Kriser

„Der, hvor ånden på en særlig måde er til stede, er der også størst fare for det ondes fremkomst,“ skrev Mia Faber meget rigtigt. Det kom mange til at opleve på det personlige plan i de kommende år, og det førte desværre også til en omfattende åndelig og menneskelig tragedie i Ålholm sogn, hvor det endte med, at præsten Lars Bekker blev afskediget. I Jylland måtte Svend C. Boysen tage sin afsked, og der opstod en stor splittelse i Quo Vadis i Kolding. Andet kunne også nævnes, men generelt skete der det i begyndelsen af 80'erne, at den karismatiske fornyelse kom ud i store prøvelser i fællesskaberne, i den enkeltes liv og i mange ægteskaber. Man kan vel sige, at efter den store glæde og begejstring tillod Gud sit folk at komme ud i en prøvelsestid i ørkenen. Det medførte også, at vore præste- og lederkonventer på Øm Kloster ophørte. Jeg var i disse år meget involveret i sjælesorg og vejledning i krisesituationer rundt i landet, og jeg kom også selv i krise og spurgte mig selv, om Kr. Friis´ klare afstandtagen til den karismatiske bevægelse og hans negative udtalelse: „Måske nogen endnu husker Oxfordbevægelsens glansperiode, inden den fladede ud, og spekulerer på, om historien gentager sig. Vi sejled´ op ad åen, – sejler vi nu nedad igen?“, skulle gå i opfyldelse.

Nyt håb

I begyndelsen af 1985 talte Gud meget opmuntrende til mig gennem forskellige drømme. Derfor var det med stor forventning jeg sammen med andre danske præster og ledere drog af sted til nordisk karismatisk lederkonference på Åh Stifts-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 132 19-05-2008, 16:05

gård nord for Gøteborg. Det var meget inspirerende at være sammen med disse ledere fra de øvrige nordiske lande. På et tidspunkt talte Gud meget direkte til mig om, at vi skulle stifte et Dansk Oase efter norsk forbillede. Jeg delte denne inspiration med den øvrige danske gruppe. Alle støttede det, og det blev yderligere underbygget ved nogle syner og profetiske ord fra andre af deltagerne bl.a. Ole Schwartz fra Shalom i Randers og sognepræst Niels Peder Nielsen. Ifølge det bibelske vidnesbyrd både i Gammel og Ny Testamente er det ganske klart, at Gud undertiden taler til mennesker gennem syner, drømme, profetisk inspiration, indre overbevisning og Guds mere eller mindre hørbare stemme.

Det er en stærk oplevelse at erfare den slags, men det er også vigtig at være agtpågivende, idet man godt kan blive bedraget både af Djævelen og i særdeleshed af sin egen sjælelighed. Derfor er det vigtigt også at bruge sin forstand og afprøve enhver særlig inspiration på Bibelens ord. Det er specielt vigtigt i vurderingen at holde fast på klare etiske grundprincipper som f.eks. De ti Bud. På det punkt har jeg desværre oplevet en række mennesker, der holdt fast i det, som de påstod, var fra Gud, selv om det var i direkte strid med De ti Bud og elementær medmenneskelighed. Hvis det er en inspiration, der vedrører fremtiden, er det forholdsvis enkelt i de fleste tilfælde at få fastslået, om inspirationen var fra Gud, ved at bruge det bibelske princip, at en fremtidsprofeti skal gå i opfyldelse, ellers er den falsk.

Begyndelsen til Dansk Oase

I januar 1986 indkaldte jeg en større gruppe af præster, ledere og lægfolk med tilknytning til den karismatiske fornyelse til et møde på Vejen Højskole Kibbutz, hvor jeg selv underviste og i øvrigt også var formand for bestyrelsen. Jeg fortalte forsamlingen om lederkonferencen på Åh Stiftsgård og vor beslutning om at etablere et Dansk Oase efter norsk forbillede. I mit oplæg lagde jeg vægt på vigtigheden af at etablere Dansk Oase inden for en folkekirkelig evangelisk luthersk ramme –

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 133 19-05-2008, 16:05

dels for at få slået fast, at vi anså os selv som lutherske karismatikere, dels for at markere vor danske tradition og kulturbaggrund. Ved den lejlighed meddelte min ven Michael Harry desværre, at han tog afstand herfra, idet det altid havde været fornyelsens anliggende, at man var økumenisk indstillet og opmuntrede alle, der fik en åndelig fornyelse, til at vende tilbage til deres respektive sammenhænge. Derfor mente han ikke, at det var rigtigt at etablere en bevægelse med en så markant luthersk profil. Michael havde ret i, at denne forkyndelse også hidtil havde været min, men jeg fastholdt, at det var nødvendigt med en klarere luthersk profil, hvis vi skulle bevare fornyelsen inden for en luthersk-folkekirkelig ramme.

Navnlig anså jeg det for vigtigt med en præcisering af det lutherske syn på dåb og nadver og dogmet om retfærdiggørelse ved tro. Jeg lagde op til etableringen af en arbejdsgruppe, der var bredere sammensat end blot nogle af „de gamle" kendte karismatikere, bl.a. fordi vi havde været ude for nogle alvorlige åndelige fald og kriser. Endvidere sagde jeg, at vor traditionelle forkyndelse om dåben i Helligånden – pinseerfaringen – som en momentan erfaring nok burde suppleres med en bredere forståelse for, at vejen ind i denne åndelige erfaring og forløsningen af nådegaverne kunne ske som en gradvis åndelig proces. Dette synspunkt var der en del, der ikke brød sig om, og derfor ville de ikke bidrage yderligere. Det endte med, at der blev nedsat en arbejdsgruppe, der efterfølgende henvendte sig til personer inden for IM, LM, KFS og Nyt Liv, og den endelige gruppe kom til at bestå af præsterne Hakon Bojsen, Børge Rasmussen, Hans Jakob Krarup, Niels Peder Nielsen og undertegnede samt cand.theol. Peder Poulsen, cand. theol. Niels Jørn Fogh, forlagsredaktør Birger N. Madsen samt landssekretær Steen Balle Christensen. Vi mødtes nogle gange, både for at alle kunne lære hinanden at kende og for at forberede næste års konvent.

Ved konventet i januar 1987 satsede vi på at gå mere i dybden med de teologiske spørgsmål omkring den åndelige for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 134 19-05-2008, 16:05

nyelse bl.a. ved foredrag af Ove Conrad Hansen fra Missionsskolen i Stavanger og pastor Torsten Josefsson, tidligere generalsekretær i KFS' svenske søsterbevægelse. Ved konventet i januar 1988 talte bl.a. bibelskolelærer Leif Andersen, der gav udtryk for nogle af de betænkeligheder, han så fra luthersk hold, bl.a. åndsdåb og helliggørelsesbegrebet, og han så en splittelse i, at lutherske karismatikere „er et med og samarbejder i forkyndelsesfællesskab med åndsdøbte katolikker, pinsevenner og baptister." Til trods for kritikken var Leif Andersen villig til at gå ind i en arbejdsgruppe, der skulle arbejde med de teologiske spørgsmål og arbejde frem mod en fælles erklæring. Der blev rettet henvendelse til forskellige personer i det kirkelige landskab, og det endte med, at arbejdsgruppen kom til at bestå af præsterne Torben Juhl Christensen og Ole Skjerbæk Madsen samt Leif Andersen, KFS- sekretærerne Mogens Jensen og Niels Jørn Fogh, stud.theol. Morten Munch og undertegnede. Vi havde tre møder, hvor dog Ole trak sig efter det første møde, da han ikke mente, at det førte til noget konstruktivt, men vi andre arbejdede frem mod en fælleserklæring til konventet i 1989.

Arbejdet brød dog sammen i slutningen af året, da Leif Andersen sendte mig en kopi af sin bog *Kære karismatiske venner*. Efter på side 63 at have læst følgende svada: „Et af den karismatiske bevægelses dogmer er, at det er 'samme erfaring', der forener f.eks. den lutherske karismatiker, den baptistiske karismatiker og den katolske karismatiker, så at de endog – uden at ændre teologi! – nu kan gå ind i forkyndelsesfællesskab og åndeligt samarbejde. Jeg har altid undret mig over, hvordan det kan lade sig gøre, indtil det gik op for mig, at det virkelig er 'samme erfaring', at de virkelig er forenet af en fælles oplevelse: en almenreligiøs oplevelse uden evangelisk indhold!", sagde jeg til Leif, at såfremt han udgav det (hvilket han jo gjorde), var der ikke mere noget grundlag for et samarbejde, når han betragtede det, som jeg og andre anså for en ægte Helligåndserfaring med særdeles godt belæg bå-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 135 19-05-2008, 16:05

de i Gammel og Ny Testamente for „en almenreligiøs religiøs oplevelse uden evangelisk indhold".

Denne udmelding var lige så skarp som Indre Missions generalsekretær Poul Langagergårds i et interview i Ekstra Bladet onsdag den 2. november 1988, hvor avisen skriver: „For Langagergaard er 'fjende nr. 1' i Folkekirken dog ikke de almindelige præster, men de nye karismatikere. For eksempel sådan en som sognepræsten fra Skt. Markus-kirken i Ålborg, Bent Døssing Hansen, der trådte frem i avisen i går. –"Disse folk er farlige. Med deres påståede visioner, tungetale, healing og såkaldte profetier løber de vild i fænomener og associationer, forskruede sindsrørelser, som intet har med Gud at gøre. De er ofre for fremmede, mentale kræfter, ikke talerør for Gud. De overfører fejlagtigt og ukritisk Guds autoritet på deres egen psyke. Døssing Hansen er ikke Jesus, og Helligånden bliver ikke udgydt i Ålborg. Helligånden blev i Pinsen gydt ud over disciplene, så det kunne ses og høres, uden at nogen var i tvivl. Siden er det ikke sket – på samme måde som Guds Åbenbaring sluttede med Johannes Åbenbaring. – Derfor må Pinsen tilbageerobres til teksten, og det moderne, karismatiske virvar må bringes til ophør," lyder det gammel-testamentligt hårdt fra kirkerevseren i IM-hovedkvarteret i Fredericia."

I mellemtiden arbejdede vi i arbejdsgruppen for Vejenkonventet videre med planlægningen for vort konvent i 1989, der blev flyttet til maj måned til Djurslands Efterskole i Fjellerup, idet vi regnede med omkring 200 deltagere og derfor ikke kunne være på Vejen Højskole Kibbutz. Forud herfor vedtog vi i arbejdsgruppen, at vi fremover ville kalde os Dansk Oase, og jeg udarbejdede det første udkast til vedtægter. Til konventet på Djurslands Efterskole i dagene 18.-20. maj inviterede vi som hovedtalere dr. theol. Tormod Engelsviken, Oslo og Oaseleder Jens-Petter Jørgensen, Oslo. Hertil kom en række danske præster som seminarholdere.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 136 19-05-2008, 16:05

Dansk Oase stiftes

Arbejdsgruppen sendte en indbydelse ud til omkring 150 mennesker til et møde i Studenternes Hus i Århus den 25. august 1989. Sammen med indbydelsen var vedlagt et forslag til vedtægter udarbejdet af Birger Nygaard og Peder Poulsen efter vedtægterne for Norsk Oase. Endvidere et forslag vedrørende valg til Dansk Oases lederskab og endelig et lejlighedsskrift af Morten Munch *Karismatisk fornyelse og luthersk tradition*. Den teologiske drøftelse var centreret om Morten Munchs oplæg, og den praktisk/strukturelle drøftelse skete på baggrund af Jens-Petter Jørgensens beretning om opbygningen af Norsk Oase. Det blev en meget spændende dag, hvor nogle mente, at det var for tidligt med en stiftelse af en organisation som Dansk Oase. Da vi kom til sammensætningen af lederskabet, trak en del potentielle kandidater sig tilbage af forskellige grunde, således at det imod min intention alligevel endte med, at det første lederskab kom til at bestå udelukkende af mennesker, der var bekendende karismatikere. Lederskabet blev præsterne Hakon Bojsen, Niels Peder Nielsen, Ole Skjerbæk Madsen, Hans Jakob Krarup, Anton Guldager Pedersen, Stig Christensen, forlagsredaktør, cand.theol. Birger Nygaard, lærer Kirsten Nørgaard, menighedsrådsformand ved Karlslunde Strandkirke Ole Kønig, mediekonsulent Henri Nissen, lærer Palle Schiær og stud. theol. Morten Munch.

Dagen sluttede med en fantastisk gudstjeneste i Åbyhøj Kirke, hvor Jens-Petter Jørgensen talte med stor salvelse, lovsangen løftede os, og forbønnen stimulerede og styrkede mange af os. Vi følte, at vi havde taget et afgørende trosskridt, som kunne få stor betydning for mange mennesker i fremtiden. Den 14. september filosoferede Henri Nissen lidt over sagen i en leder i Udfordringen under overskriften „Er det nu klogt… – med en dansk Oase-bevægelse for åndelig fornyelse? Det er et relevant spørgsmål, som vi 12, der var gået med i gruppen, også må stille os selv. Navnlig nu, hvor vi står

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 137 19-05-2008, 16:05

lidt alene, idet det viste sig, at folk fra de „gamle“ kirkelige retninger ikke ville være med.“

Det første møde i ledergruppen blev holdt, sammen med mange følgende, på fabrikken Nyborg Lynfrost, der var en del af FDB-koncernen, hvor Ole Kønig var ansat som afdelingschef. Vi fik megen morskab ud af ordet Lynfrost, når vi selv talte en del om Helligåndens ild. På dette møde drøftede vi bl.a., om vi skulle arbejde på en bog i fortsættelse af *Ild* og *Ild fænger*[4], men det blev dog ved tanken. På mødet indledte vi med at fortælle vore personlige vidnesbyrd, om vores indgang i fornyelsen, vores historie og vores motivation og vision for at være med i Oase. Derefter var der bøn og lovsang. Det blev som mange senere møder et meget givende åndeligt samvær samtidig med, at vi fik planlagt en række praktiske ting. Ved indledningen fortalte Birger bl.a. om et syn, han havde haft på en tur til Sverige, og jeg fortalte om et gammelt syn fra et konvent på Øm Kloster i 1977. Et syn, som jeg ofte havde bedt over, og som jeg nu mente, var gået i opfyldelse.

I november udsendte vi vort første Bede- og Nyhedsbrev til en basisgruppe på 3-400 mennesker. Vi begyndte at planlægge det første konvent i Jels, hvor vi fik den tidligere formand i den norske Oase-bevægelse Kjell-Petter Dahl til at komme og tale om lovsang og dernæst om nådegaverne, menighedens arbejdsudrustning, efterfulgt af forbøn. Den første SommerOase blev afholdt 15.-17. juni 1990 i Kongreshallen i Kolding under mottoet „Et folk i bevægelse“. Ved denne første SommerOase havde vi udelukkende danske lutheranere som talere. Det var vigtigt for os at få rodfæstet vort lutherske image. Vort første sekretariat tog Ole Kønig sig af i Karlslunde. Ole Skjerbæk Madsen holdt op i lederskabet efter det første år for at hellige sig opbygningen af 3F. Det var uhyre spændende at være med i denne opbygningsfase af Dansk Oase, for ville det lykkes?

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 138 19-05-2008, 16:05

Dansk Oases udvikling

Den første SommerOase samlede omkring 500 mennesker, hvilket vi var yderst tilfredse med. Jeg lagde stor vægt på tanken om det delte lederskab, da det ikke ville være muligt at gennemføre vore visioner, uden at alle var aktive. Delt lederskab kom fint til udtryk ved vort åbningsmøde i Kongreshallen, hvor Hakon, Birger og jeg deltes om indlæggene over temaet „Et folk på vandring – os! – 1990 – folkekirkefolk – karismatikere. Hvorfra? Hvorhen?" Jeg læste nogle opmuntrende hilsner op bl.a. fra baptisterne, Apostolsk Kirke og også fra Morten Munch, der fra april til juli opholdt sig på Vineyard School of Ministry i Californien.

Fra begyndelsen lagde jeg megen vægt på, at Dansk Oase skulle ses som en paraplyorganisation for karismatisk sindede mennesker med en luthersk tradition, men i modsætning til Norsk Oase, der kun arbejdede inden for den traditionelle kirkestruktur, skulle der i Dansk Oase også være plads til lutherske valg- og frimenigheder, alt sammen afhængig af lokale ønsker og behov. Derfor var det en stor glæde at være med til indsættelsen af Peder Poulsen (som havde fået min gamle præstekjole) i Århus Valgmenighed den 9. september 1990. Mit indvielsesønske var: „Måtte I være den første ud af 70 nye menighedsdannelser, ligesom der var 70 palmer ved oasen Elim under Israels ørkenvandring." Da vi skulle drøfte Dansk Oases logo, blev jeg mindet om ordet fra 2. Mosebog 15,27: „Så kom de til Elim. Der var 12 kilder og 70 palmer. De slog lejr dér ved vandet." Det var ikke planlagt, idet vi ved stiftelsen af Dansk Oase i vedtægterne foreslog et lederskab på 10-15 personer, men ved de afsluttende drøftelser endte det med 12 personer, således som jeg havde set det i et syn i 1977. Jeg tog det som en bekræftelse fra Gud. Som bekendt er 12 og 70 symbolske tal i Biblen, 12 for de jødiske stammer og 70 for verden. 12-tallet symboliserer ansvaret for ens eget folk og 70 for det store perspektiv, verden. Gud ser både på den enkelte, på et land og på verden. Det perspektiv skal vi også have i en kristen organisation.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 139 19-05-2008, 16:05

Hvordan er det så gået med dette ønske? I 2007 er vi nået op på over 20 tilknyttede kirker, fællesskaber, fri- og valgmenigheder, og alt tyder på, at Dansk Oase bliver ved med at vokse. Jeg håber, som jeg udtrykte det ved vor første SommerOase på Rudehøj Efterskole i Odder i 2002, at vi i min levetid vil nå op på de 70 tilknyttede fællesskaber og op på 10.000 deltagere til vor sommerkonference. Det er som sagt et håb og ikke en profetisk udtalelse, men vi er godt på vej, når vi i 2002 var omkring 1.200 registrerede og i 2007 omkring 3.300 registrerede deltagere.

Ansættelse af Morten Munch m.fl.

Det var et vigtigt skridt i tro, da vi i 1994 ansatte Morten Munch på halvtid, men pengene kom ind, og Mortens indsats gav et værdifuldt løft til vor bevægelse. Året efter blev han ansat på fuld tid som landsleder, hvilket var med til at profilere Dansk Oase på en god måde, navnlig på grund af Mortens teologiske indsigt og hans evner som skribent. Det har medført en række gennemtænkte skrifter og bøger fra Mortens hånd om centrale åndelige emner, herunder også stillingtagen til de stadigt tilbagevendende spørgsmål om forståelsen af Helligånden, det økumeniske, kvindelige præster mv.[5]

Senere er staben gradvist blevet udvidet i takt med væksten i aktiviteter og en stadig større berøringsflade. Fra 1. januar 2002 blev Anne Mie Skak Johanson ansat på deltid som netværkskoordinator til at betjene de forskellige fællesskaber rundt i landet. I 2001 blev Johannes Krarup ansat som den første i Børne og Ungdoms Oase (BUO). I 2002 blev Keld Dahlmann ansat som landsleder. BUO blev en selvstændig enhed i tilknytning til Dansk Oase med egen bestyrelse og økonomi. Vi havde efterhånden oparbejdet et velfungerende børne- og ungdomsarbejde ved vore sommerlejre, og det blev nu formaliseret ved stiftelsen af BUO. Vort blad, som hen ad vejen blev udvidet og fornyet, hedder nu Fornyelse. Hvis man ser på side 2 i bladet, vil man se en ganske stor gruppe med-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 140 19-05-2008, 16:05

arbejdere blive nævnt, fra den nuværende daglige leder Anne Mie Skak Johanson over konferencekoordinator Henning Fausholt, teologisk konsulent Morten Munch til BUO's stab med bl.a. landsleder David Mortensen og børnekonsulent Helmi Jensen. Der er grund til at glæde sig, når man ser ned over hele denne liste med gode navne og ved, hvor engagerede alle disse yngre og unge mennesker er.

Bedenetværk

I slutningen af 70'erne oprettede jeg en såkaldt Dag- og Natbedekreds, hvor vi hurtigt blev over 100 deltagere. Formålet var at bede for åndelig fornyelse og vækkelse i Danmark. Denne kreds fungerede en del år, men på grund af andre opgaver var jeg på et tidspunkt nødt til at ophøre hermed. Efter stiftelsen af Dansk Oase mente jeg, at det var på tide igen at etablere et landsdækkende bedenetværk, som der heldigvis var en erfaren mand i lederskabet til at tage sig af. Palle Schiær påbegyndte Oase bedenetværket i 1992 og har lige siden haft ansvaret for denne vigtige åndelige opgave, hvortil der nu er knyttet over 200 mennesker. Andre vigtige netværk er kommet til, præste-, diakoni- og lovsangsnetværk. Hertil kommer så tilknyttede projekter: SALT, Teleios, Naturlig Kirkevækst, Alpha og Rudehøj Efterskole. Vi er mange, der betragter købet af Rudehøj Efterskole som et Guds under og en stor gave til Dansk Oase. Det er med til at give Fornyelsen et samlingssted, og indtil videre har vi også vort kontor på skolen. Ved købet af Rudehøj Efterskole blev der givet en stor gave på godt 1 million kr., der kom fra salget af Asserballeskov Bibelcenter. I bestyrelsen anså man Rudehøj for at ligge på linje med de oprindelige visioner for Bibelcenteret, der skulle virke for åndelig fornyelse, oplæring og en dybere åndelig forståelse.

Nogle højdepunkter

Der kunne nævnes mange højdepunkter, men lad mig nøjes med nogle få. Vor første SommerOase var et højdepunkt. Et

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 141 19-05-2008, 16:05

nyt højdepunkt var SommerOasen i 1995 i pinsekirken i Århus. I Oasenyt fra september 1995 skrev Helge Pahus bl.a.: „Det var en velsignet SommerOase i Århus i juli. Jeg har aldrig tidligere set mennesker med sådan en inderlighed søge ind i Guds nærhed og blive berørt af ham. Forbøn og tilbedelse strakte sig over mange timer. En ting, der nok vil vække debat, er, når folk hører om de mange fysiske manifestationer, der også var en del af SommerOasen, både gråd, latter og folk, der lå på gulvet under Guds velsignelse. Selvfølgelig oplevede mange Guds nærvær uden at græde eller falde, men det er jo engang de synlige ting, der vækker opsigt, især når de fortælles videre… Hvis nogle spekulerer særlig over dette med de fysiske manifestationer, er det vigtigt at vide, at der intet nyt er i de ting, hverken i kirkehistorien eller i vores egen historie."

I samme blad er der nogle gode vidnesbyrd bl.a. af Grethe Andersen, hvis mand Verner var med i lederskabet. Hun fortæller bl.a.: „I 1987-88 var jeg meget syg og indlagt mange gange. Det blev til tre store operationer, og mere end en gang troede lægerne, mit liv var slut. Mange komplikationer kom til, bl.a. en hårdnakket eksem. To gange var jeg indlagt på hudklinikken på Marselisborg Hospital i Århus. Specielt sidste gang i januar '89 var en forfærdelig oplevelse. Atmosfæren var hård og rå. Da gik der noget i stykker for mig, som jeg ikke kunne sætte ord på. I de følgende år havde jeg et stort problem. Jeg kunne ikke klare at komme ind i atmosfæren af lovsang og bøn, uden at jeg græd. Det begyndte altid som en knude i maven, og inden første vers var slut, tudede jeg. Dette gentog sig hver gang og blev bare værre og værre." – Der blev bedt for Grethe, hun blev sat fri, og hun slutter med at fortælle: „Efter forbønnen kunne jeg efter 5½ år atter være med i lovsangen af hele mit hjerte, det var bare så herligt. Pris ske Gud!"

I marts-nummeret af Oasenyt fortalte jeg om, hvordan jeg som formand for avisen Udfordringen sammen med redaktør Henri Nissen havde været i Toronto for at opleve det, de

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 142 19-05-2008, 16:05

der kaldte „ The Father Blessing“, hvilket også for os blev en meget stor velsignelse, der gjorde, at jeg gennem Udfordringen arrangerede en række ture til Toronto og Pensacola, til meget stor velsignelse for deltagerne. Hovedtaleren ved SommerOase '95, Simon Thomas, var også meget påvirket af denne vækkelsesstrøm i den britiske udgave.

Endnu et højdepunkt var, da vi efter en række forhandlinger i 2001 nåede frem til at fusionere 3F med Dansk Oase. Ole Skjerbæk Madsen, formand, og en række andre ledere knyttet til 3F ønskede en fusion, bl.a. fordi der stort set var sammenfald i personkredsen og vel også, fordi det kneb med økonomien i 3F. Forhandlingerne tog tid, da rekrutteringen af lederskab skulle på plads, og fordi 3F i sin profil var mere kirkepolitisk end Dansk Oase. 3F havde virket for en såkaldt „Fri Folkekirke“, mens Dansk Oase hele tiden havde set sig selv som en del af det folkekirkelige landskab i al dets mangfoldighed og med dets gode og dårlige sider. Fusionen lykkedes, og vi kunne fra den 4. januar 2002 ændre vort navn fra Dansk Oase til „Dansk Oase – et fornyelses- og menighedsnetværk“. Som tidligere nævnt havde jeg altid anset Dansk Oase også som omfattende fri- og valgmenigheder, men det var godt med denne fusion, da der derved kom yderligere fokus på det menighedsopbyggende sigte og ikke kun på den personlige fornyelse og det mere inspiritative element.

Det var også et højdepunkt, da vi i år 2000 deltog i Ålborg Bibelcamping. I 2001 gik vi ind i et formaliseret samarbejde med Ålborg Bibelcamping, hvor vi var med i tilrettelæggelsen og oplevede deltagelse af cirka 2.000 kristne fra det meste af Danmark. Ved ledermødet om onsdagen meddelte Bent Døssing Hansen, at han gerne ville overlade det til Dansk Oase at overtage bibelcampingen fra 2002 og fremover. Dermed flyttede bibelcampingen, som i 22 år havde været i Ålborg til Rudehøj og blev Dansk Oases sommerbibelcamping.

I årenes løb havde vi i lederskabet ofte pointeret, at vi ikke anså Dansk Oase som en konkurrent til det arbejde, der allerede foregik rundt i landet, men det skulle være en paraply-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 143 19-05-2008, 16:05

organisation, der på landsplan skulle samle og udbygge fornyelsen. Det var derfor også et højdepunkt efterhånden som de forskellige karismatisk inspirerede initiativer hen ad vejen mere og mere anså sig som en del af Dansk Oase. Således bestemte ledelsen af Ånd og Liv-sommerlejren på Sjælland sig for at kalde den en Oase-lejr, hvilket vi naturligvis så på med glæde.

En ny generation

For mig personligt blev det til mange aktive år inden for Dansk Oase, først fra forberedelserne i 1985 frem til stiftelsen i 1989, hvor jeg efter et par år med det delte lederskab blev den første udpegede formand, hvilket var nødvendigt i forhold til myndighederne. Min grundlæggende idé med det delte lederskab var at markere, at menighedens hoved er Kristus, hvilket medfører, at der altid i et åndeligt lederskab skal bruges god tid til at søge råd, vejledning og inspiration fra Herren selv. Efter mig blev Jesper Hougård formand, efterfulgt af Dorthe Kobbeltved og Anne Mie Skak Johanson. Herefter var jeg igen formand fra 2001 til udgangen af 2006, hvor Keld Dahlmann blev valgt.

I alle årene har jeg således været med i lederskabet, undtagen perioden sommeren '95 til januar '98, en lang periode med meget arbejde, men også utroligt givende, og noget jeg altid vil se tilbage på med glæde. Forud for stiftelsen af Dansk Oase sagde Torben Juul Christensen, at vi skulle sigte på i løbet af ca. 15 år at have en ny generation på banen. Det er en stor glæde at kunne konstatere, at det er lykkedes, tilmed med meget dygtige folk både i staben og i lederskabet. Når man så samtidig ser ud over SommerOase med omkring 3.300 deltagere, hvoraf halvdelen er under 25 år, og man går rundt på pladsen og ser det professionelle arbejde, der udføres blandt alle aldersklasser, går Dansk Oase en lovende fremtid i møde. Den gamle IM-formand Kr. Friis' ord: „Vi sejled´op ad åen – vi sejled' nedad igen" er gjort til skamme.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 144 19-05-2008, 16:05

Noter

1. Svend C. Boysen, Stig Christensen og Helge Pahus: „Ild – åndelig fornyelse“, Pionerforlaget 1976
2. Man kan læse herom i hans bog Mel Tari: „Vinden blæser, hvorhen den vil, beretning om en af de store vækkelser i Indonesien“, Pionerforlaget 1972
3. Man kan læse herom i hans bog „Kl. 9 om formiddagen“, Royal 1971
4. Svend Boysen, Stig Christensen, Helge Pahus: „Ild fænger“, Scandinavia 1980
5. Se www.danskoase.dk/ressourcer/boeger.html og www.danskoase.dk/ressourcer/artikler.html

Stig Torben Christensen

Født 03.02.1944.
Har holdt rubinbryllup med Rhoda.
3 sønner, svigerdøtre og pt. 8 børnebørn.

Student 1963.
Juridisk kandidat 1969.
1969 – 1972 jurist ved Socialdirektoratet i København.
1973 ansat som sognepræst ved Sct. Marie kirke i Sønderborg efter at have gennemgået den teologiske særuddannelse for akademikere.

Af mange bestyrelsesposter bl.a. formand for avisen Udfordringen og for Den kristne Ambassade Jerusalem, dansk afdeling.
Mangeårig rejseleder, navnlig til Israel.
Medudgiver af bøgerne: *Ild, åndelig fornyelse* 1976 og *Ild fænger* 1980.

Fritidsinteresser: tennis, golf og rejser.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 145 19-05-2008, 16:05

Århus Valgmenighed

Af cand.theol. Keld Dahlmann

„How is it possible that the Gospel should be credible, that people should come to believe that the power which has the last word in human affairs is represented by a man hanging on a cross? I am suggesting that the only answer, the only hermeneutic of the Gospel, is a congregation of men and women who believe it and live by it."[1]

En historie om Århus Valgmenighed [2]

Fra fornyet – gennem undervisning – på vej mod missional menighed.

Kirke efter et kulturelt jordskælv.

Der er et billede, som ofte har været en hjælp for mig, når jeg har skullet beskrive mine udfordringer som præst i min egen generation. Det er billedet af et jordskælv. Når der indtræffer jordskælv, byttes der om på normal og unormal adfærd og funktion. Under stabile forhold har bygninger en funktion som beboelse og mødested for mennesker og forbindes med beskyttelse, varme, tryghed og sikkerhed. Når der er jordskælv, forholder det sig modsat: så drejer det sig om at finde døren hurtigst muligt. Da min kone og jeg boede i Los Angeles, oplevede vi denne reaktion ved selv de mindste rystelser. Man mærker det i kroppen og løber omgående ud af lejligheden. Det er den mest fornuftige og normale reaktion under et jordskælv. En bygning, der styrter sammen, er en dødsfælde. Fænomenet er parallelt med, hvad vi kan se i kulturen.

Under stabile kulturelle forhold er store institutioner, politiske partier, familie, virksomheder, organisationer og kirker i samfundet noget, der forbindes med tryghed, beskyttelse og sikkerhed. Under perioder med stor ustabilitet og forandring, som vi oplever det i vores tid, opstår der stor utryghed og skepsis omkring de samme institutioner, politi-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 147 19-05-2008, 16:05

ske partier etc. Mange „flygter“ væk fra disse systemer, fordi de intuitivt fornemmer de „rystelser „ i sindet, som en senmoderne, flydende forandringskultur fremkalder.

Igennem mit arbejde som præst i Århus Valgmenighed (ÅVM) møder jeg mange mennesker, der mere eller mindre er præget af dette reaktionsmønster. De har en udbredt skepsis over for at blive en del af et system, som kunne vise sig at „falde ned over dem“ ligesom huse under et jordskælv. De, der har en kirkelig baggrund, har ofte været uden kontakt med kirken i en periode eller har helt forladt kirkelige miljøer, som de oplever ikke kan rumme deres livserfaringer, eller hvor de ikke oplever hjælp til at håndtere de konkrete udfordringer, de står i. Nogle har oplevet skilsmisse og andre grundlæggende relationsbrud og er blevet vaccineret mod at vise tillid til fællesskaber. De lever derfor med en åben bagdør, både i parforhold og i andre relationer, for at holde en flugtvej åben og for at kunne skifte til noget bedre eller mere spændende, som de måtte møde i morgen. Det generelle billede er, at mange befinder sig i et åbent landskab, hvor de leder efter en sammenhæng at forstå sig selv i. En sammenhæng, der på den ene side opleves tryg og bekræftende og på den anden side giver stor frihed til at komme og gå. Under denne livsrejse vil de være kendetegnet af skepsis over for lukkede systemer og forklaringsmodeller, som ikke kan rumme deres erfaringer. Omvendt ønsker de at blive en del af noget større, som holder dem fast gennem mange skiftende følelser og begivenheder. Det er den overordnede spænding, som man befinder sig i efter et jordskælv: man vil have tag over hovedet og gulv under fødderne – men det skal helst ikke falde ned over én eller forsvinde under én. På mange måder kan man fortælle Århus Valgmenigheds historie som en række forsøg på at tage den udfordring op.

Fornyet kirke – en historie begynder…

Århus Valgmenighed blev dannet i 1990 i et miljø af unge, der havde mødt den karismatiske fornyelse. De fleste havde

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 148 19-05-2008, 16:05

en baggrund i de kirkelige organisationer i folkekirken, men følte sig ikke længere hjemme i disse foreninger eller sognekirker. I 1989 stiftedes Dansk Oase, som Århus Valgmenighed siden har fulgtes tæt med. Et af menighedens kendetegn var frihed i gudstjenesteformer med plads til lægfolkets tjeneste og de spontane nådegaver koblet sammen med fællesskab i cellegrupper, hvor det kristne liv kunne praktiseres. Af interview og dokumenter fra menighedens opstart fremgår det tydeligt, at menighedens identitet i denne fase var båret af et ønske om fornyelse af folkekirken; en fri folkekirke, som også blev navnet på et netværk af menigheder: 3F – Forum for en Fri Folkekirke, med Århus Valgmenighed og Bethlehemskirken i København som centrale aktører.[3]

Allerede i de første år plantedes yderligere tre menigheder, heriblandt frimenighederne i Randers og Odder, der stadig lever i bedste velgående. Kendetegnende for Århus Valgmenighed og de øvrige menigheder var Oasebevægelsens syntese af luthersk tradition og karismatisk fornyelse. Man kan sige, at målet var en fornyet kirke, der i mere autentisk forstand levede i fylden af den nytestamentlige menighedstanke i en erfaring af Åndens nærvær og kraft. Man delte altså den karismatiske bevægelses længsel efter Åndens fylde, men insisterede på, at dette liv måtte finde udtryk i en menigheds hverdag og ikke bare ved stævner og stuemøder. Dermed rejstes også naturligt spørgsmålet: hvad er det, vi fornyes til at gøre? Hvordan kommer vi fra fornyelse til mission?

Fra fornyelse til undervisning – historien fortsætter…

Der er noget, der tyder på, at menigheder har en livscyklus som menneskers. En menighedsplantning har således ofte nogle typiske „børnesygdomme“, som hører med til skiftet fra idealisme og pionerånd til hverdagen og det lange seje træk. Århus Valgmenighed blev ingen undtagelse. Efter få år opstod en konflikt i menigheden om dens forhold til folkekirken. Nogle ville ud af Folkekirken – andre ville blive. Hele

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 149 19-05-2008, 16:05

sagen endte med, at menighedens første præst forlod menigheden, og Anders Michael Hansen blev valgmenighedspræst. Med dette skift gik menigheden ind i en ny fase. I 1997 blev jeg selv en del af Århus Valgmenighed og efterhånden en nær samarbejdspartner med Anders Michael. I denne fase stillede ledelsen i høj grad ekklesiologiske spørgsmål: Hvad er kirkens væsen og formål? Hvordan kan man være kirke i en senmoderne bykultur? Hvordan er sammenhængen mellem kirke og mission?

Vi hentede i denne fase inspiration fra internationale strømninger som fx Naturlig Kirkevækst, Willow Creek og Purpose Driven Church. Jeg havde et studieophold omkring missional ekklesiologi på Fuller Theological Seminary i Californien, og Anders Michael tog på konferencer om ledelse og kirkevækst. Den røde tråd i det hele var sammenhængen mellem ledelse, mission og ekklesiologi, og den førte os ind i et teologisk opgør med den skelnen mellem kirke og mission, som overordnet kendetegner menighedssynet i folkekirken og vækkelsesbevægelserne. Mission er integreret i kirkens identitet og kan ikke adskilles fra menighedens øvrige livsytringer – menighed uden mission er en selvmodsigelse.

Det store spørgsmål var så, hvordan det kunne gøres i praksis. Her kom det oldkirkelige katekumenat[4] (oplæring) ind i billedet. Oldkirken fungerede på en måde, hvor den i hele sin virkemåde var designet til at tage imod søgere og over en årrække hjælpe dem ind i en proces, hvor de kunne vokse i troen og lære selv at gøre andre til disciple. De folkekirkelige vækkelsesbevægelser nåede i deres storhedstid mennesker, der i høj grad var vokset op i en kultur gennemsyret af et kristent verdensbillede, men først via missionsforeningerne fik et personligt engageret trosforhold. Vor tids udfordring er en helt anden. At blive troende i dag indebærer i højere grad et grundlæggende skift i verdensbillede og værdier, der kræver en helt anden proces end tidligere. Det kræver, som i oldkirkens tid, et katekumenatsforløb – en oplæring i den

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 150 19-05-2008, 16:05

kristne tro, der tager det søgende menneskes anderledes kulturelle baggrund og livssyn alvorligt. Det første og vigtigste redskab til at udvikle dette i ÅVM var Alphakurset.

Alphakurset
– en katalysator for den oplærende kirke

I 90'erne blev den vestlige kirke ramt af en åndelig strømning, som jeg er dybt overbevist om, var et udtryk for Åndens vind i den vestlige kirke. Bevægelsen var for mig Herrens kald til kirken om atter at blive undervisende i sin virkemåde. I den katolske kirke tog denne bølge form i de såkaldte „neo-katekumenale vandringer", i det protestantiske Nordeuropa blev det Alphakurset fra Holy Trinity Brompton i England. ÅVM's første Alphakursus blev afholdt med ganske få deltagere, men i løbet af få år anbefalede vi alle i menigheden at tage Alphakuset, uanset om man havde kirkelig baggrund eller ej. Vi havde i en periode de største Alphakurser i landet. Som forkynder mærkede man tydeligt, når man stod over for menigheden om søndagen, at mange havde fået en enkel og grundlæggende indføring i troen på Jesus Kristus, via Alphakurset. Vi gjorde mange lærerige opdagelser via Alpha:

- Vi opdagede at mange – også dem med opvækst i „solide kirkelige hjem" – ikke siden konfirmationen havde været igennem en trosoplæringsproces, hvor der var frihed til at stille alle de svære spørgsmål og (gen)opdage troen på Jesus.
- Mange bevidste kristne fik deres første erfaringer med at skulle formulere deres tro i mødet med søgere af enhver slags (newagere, agnostikere, kulturkristne osv.).
- Vi opdagede dynamikken ved forløb med både smågrupper og fælles samlinger, som lagde grundlaget for vores senere arbejde med klynger.
- Vi opdagede, hvor meget det kræver at blive og forblive kristen for et gennemsekulariseret menneske, og hvor uhyre vigtigt det er, for hele processen, at have tillidsfulde relationer.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 151 19-05-2008, 16:05

Én af de afgørende kræfter i implementeringen af Alpha var Peter Søndergaard, der senere blev hjælpepræst i menigheden. Det var ikke mindst igennem hans arbejde, at vi erfarede nødvendigheden af oplæringsprocesser, hvis kirken på nogen måde skal være missional i vores kultur. Parallelt med Alphakurset udviklede vi også en lang række andre kurser og træningsforløb, der varetog oplæringen af menigheden på andre områder. Det mest brugte af dem er nok vores „gaveopdagelses-kursus", der via forskellige indfaldsvinkler hjælper deltagerne til at opdage deres nådegaver, og hvad de brænder for. Dette kursus drager på den ene side fordel af tidens optagethed af personlig udvikling og selvopdagelse, men udfordrer på den anden side til at lade alt det, vi opdager, tjene næsten og ikke os selv. For al vores træning gælder, at udbyttet er størst, når en cellegruppe følges ad på et kursus og sammen kan omsætte det, de lærer, i cellen bagefter.

Klynger – at blive større og mindre på én gang

Menigheden voksede medlemsmæssigt de første ti år med ca. 10% om året. Dernæst med 15% og de seneste to år med 20% om året. I dag har vi 480 medlemmer og derudover ca. 200 ikke-medlemmer, der kommer jævnligt. Vi er ofte mere end 500 besøgende pr. søndag ved vores to gudstjenester. Det siger sig selv, at den vækst har kostet blod, sved og tårer. Når en menighed vokser, må den samtidigt blive mindre, for at den enkelte ikke skal forsvinde i mængden. Erfaringen af nærhed og personligt kendskab kan i sagens natur ikke ske primært ved en gudstjeneste med mere end 200 deltagere.

Som nævnt har cellegrupper været centrale for menighedens liv siden starten, men på et tidspunkt nåede vi en vækst, hvor ingen nye kunne finde ind i en celle naturligt. Udviklingen af „klynger" blev måden vi håndterede væksten på. Sociologisk set organiserer mennesker sig i fællesskaber af forskellig størrelse med forskellig funktion. De fleste har en lille gruppe af mennesker, de kender godt – først i livet er det

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 152 19-05-2008, 16:05

den biologiske familie, senere er det typisk de nærmeste venner. Den gruppe svarer til cellegruppen i en menighed. I denne gruppe kan der være høj grad af nærvær og kendskab. I den anden ende af skalaen findes den større gruppe, som man identificerer sig med, men ikke kender personligt. Eksempel: Hvis jeg læser på Århus Universitet, udgør de studerende på mit fakultet den større gruppe, jeg indgår i. Det svarer i menighedskonteksten til hele søndagsmenigheden. Imellem disse to grupper findes typisk den mellemstore gruppe på 20-60 mand, som udgør min omgangskreds eller 'mit netværk', som det ville hedde i dag. Denne gruppe kan vi alle sætte navn på, hvis vi fx tænker på, hvem vi ville invitere til en vennefødselsdagsfest. Det er denne mellemstore gruppe, vi kalder „klyngen" i Århus Valgmenighed. En klynge ledes af et lederteam, der har en vision – inden for rammerne af menighedens overordnede vision – om at være kirke for en bestemt gruppe eller med et særligt fokus. Inden for klyngen dannes cellegrupper, som mødes i de uger, hvor der ikke er klyngesamling. I klyngerne kan nye, der ønsker at være en del af fællesskabet, dukke op i en socialt overskuelig gruppe og selv bestemme deres tempo i forhold til, hvornår de ønsker at indgå i en celle. Klyngerne mødes månedligt på „klyngesøndag", hvor der ikke afholdes gudstjeneste, og desuden ofte til en aftensamling eller to i løbet af måneden. Nogle klynger har et stærkt pastoralt potentiale – dvs. de er gode til at tage sig af mennesker og skabe trygge rammer for fællesskab.

Disse klynger har været rigtig gode til at vitalisere „periferien" i menigheden ved at inddrage personer i fællesskabet, som måske har været ustabile eller alene. Disse klynger fungerer godt, når de har det store fællesskab – menighedens gudstjenester – som den støttende ramme med høj kvalitet i undervisning og lovsang/musik. Andre klynger har et større missionalt potentiale og rækker ud til mennesker, som ellers ikke er i berøring med kirken. Disse klynger er mere sårbare, og lederne har brug for mere intensiv udrustning med henblik på den missionale udfordring, de står i.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 153 19-05-2008, 16:05

For alle klynger gælder, at deres vision skal tage højde for de tre grundværdier i Århus Valgmenighed:

OP
IND
UD

Vi tror, at enhver discipel af Jesus lever i tre grundlæggende relationer: OP til Gud, IND til hinanden i fællesskabet og UD til vores omverden. En klynge skal således hjælpe en gruppe mennesker til at leve som disciple i disse tre dimensioner. Hvordan de i praksis udlever de tre dimensioner, finder de selv ud af. Det handler ikke om at have nogle bestemte aktiviteter, men om at have det særlige dna, som kendetegner hele menigheden. Et godt træ bærer gode frugter! En god ven af mig beskrev, hvordan den menighed, hvor han voksede op, havde én bestemt måde at gøre tingene på, men ikke nogle klare fælles værdier eller nogen klar vision. I Århus Valgmenighed tror vi, det hænger omvendt sammen. Vi må arbejde på at beskrive vores fælles værdier og vision i menighederne (discipellivets *dna*). Samtidig er der brug for plads til at „være med" på mange niveauer og måder (discipellivets *form*).

Den personlige pilgrimsrejse har fået meget mere plads i menneskers bevidsthed, og det må afspejles i en større mangfoldighed af former i vores spiritualitet. Det giver klyngerne god mulighed for. Ofte bliver jeg spurgt af andre præster: Hvad laver de i klyngerne? Jeg må altid svare det samme: Jeg aner det ikke! Mit fokus er ikke på de enkelte medlemmer i den enkelte klynge, mit fokus er på klyngelederne; kun i den grad de selv lever som disciple af Jesus, kan de lede klyngemedlemmerne til at gøre det samme. Hver måned mødes præsterne med klyngelederne og coacher dem i deres tjeneste. På denne måde udgør klyngelederne et skelet, der holder legemet sammen som et fungerende netværk, hvor præsterne via klyngelederne er i indirekte kontakt med hele menigheden.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 154 19-05-2008, 16:05

Ledelse – en kultur, der fremmer retning og vækst

I en tid med store forandringer reagerer mange ledere – ikke mindst i kirkelige miljøer – ved at forsøge at kontrollere situationen. Det fastlåser menigheden, så den ikke er fri til at møde de udfordringer, som er i vores tid. Tværtimod har menigheden brug for, at ledelsen taler ærligt om udfordringerne og tager ansvar for at reagere på dem. At tage ansvar betyder ikke at kontrollere situationen, men at lade den brydes med visionen for derefter at vælge en vej frem, velvidende at der var andre veje, vi kunne have valgt. I den proces er det vigtigt at give enhver frihed til at vælge en anden vej. Det betyder i praksis, at vi i Århus Valgmenighed møder mennesker, der ikke finder sig hjemme hos os eller forlader fællesskabet, fordi de ikke deler visionen eller trives i vores kultur.

For at forme menigheden i sin evne til at være undervisende, dvs. i sin evne til at gøre disciple, arbejder vi bevidst med at udvikle en ledelseskultur, der fremmer det. I Århus Valgmenighed er en celleleders opgave ikke primært at lave en telefonliste og gennemføre et program. En leder er først og fremmest et menneske, der lever så gennemsigtigt som discipel af Jesus, at de andre kan se for sig, hvad det er for et liv, de også er kaldet til at leve, og hvad det er for en kamp, de også er kaldet til at kæmpe. Jesu myndighed kom af, at han demonstrerede sine ord med sit eksempel. Derfor spørger vi løbende til, hvorvidt vore møde- og organisationsformer faktisk fremmer den enkeltes evne til at agere som discipel af Jesus i hverdagen. Vi er præget af en (selv)kritisk holdning til møder og aktivisme og har et større fokus på relationer og netværksfællesskaber. Ledelse er i dette paradigme at forstå som udrustende processer, hvor man vandrer med mennesker og deler troslivet undervejs. Ledelsens fokus er, at mennesker bliver disciple, og ledelsens opgave er at udruste og mobilisere i forhold til lægfolkets selvbevidsthed som disciple.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 155 19-05-2008, 16:05

Vi har fundet, at det embedsmæssige sprog for tjeneste, som vi har i den folkekirkelige tradition, ikke rummer bredden af de ledelsestjenester, som Gud giver til kirken, for at den kan gøre mennesker til disciple. Den mest afgørende inspiration har vi fundet i Efeserbrevets tale om udrustende ledelse inden for fem aspekter af tilmålt nåde: apostle, profeter, evangelister, hyrder og lærere (Ef. 4)[5]. Disse tjenester er, til forskel fra mange nådegaver, afgørende for at kunne plante og opbygge menigheder. Der er i Efeserbrevet, efter min opfattelse, tale om „apostle" og „profeter" i funktionel – og ikke kanonisk – forstand. Paulus taler om aktuelle tjenester i menighed og mission – ikke om profeter i GT og ikke om NT's apostle som opstandelsesvidner. Brevet er skrevet til en bevægelse af menighedsplantninger i Lilleasien med modermenigheden i Efesos som center- og ressource-menighed i denne bevægelse.

Læst i dette lys er de fem tjenestebetegnelser ikke at forstå som „embeder", men dynamiske tilmålte aspekter af nåde, som virker i Kristi legeme med henblik på at udruste menigheden til sin missionale kaldelse. Af alt det, vi gennem årene har lært om ledelse, har denne femfoldige tjenesteforståelse været meget afgørende for den mangfoldighed af frivillige ledere, som vores vækst har krævet. I det omfang, det enkelte medlem kan identificere sin tilmålte nåde, kan vedkommende også gøre disciple med udgangspunkt i denne nåde, hvormed det bogstavelig talt bliver let og enkelt at være en voksende menighed. Evangelisten kan koncentrere sig om at dele evangeliet med nye mennesker. Hyrder og lærere koncentrerer sig om at vandre med mennesker over nogen tid, så de modnes i troen, etc. Opdagelsen af nådens fylde i de fem tjenestegaver er også en forudsætning for at forløse menighedens missionale potentiale. Århus Valgmenighed har siden starten været åben for, at nogle tjener med den profetiske gave, men det har været nyt og udfordrende for os at lære at genkende den apostoliske nåde som en reel og aktuel tjeneste i kirken til alle tider. Den er en særlig gave til at mobilisere team i mission

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 156 19-05-2008, 16:05

blandt nye grupper og miljøer. Et mindretal af vore frivillige ledere har denne gave. Vores opgave er at støtte dem i det, som Gud kalder dem til at gøre. Mens vores teologiske tradition har knyttet apostelbegrebet snævert til dets forudsætning for kanondannelsen, har vi i den vestlige kirke overset dets „funktionelle" betydning som en pionertjeneste i mission.

Sognepræster er ofte personer med en hyrde-lærer nådegave, som trives med at arbejde inden for en eksisterende ramme. Personer med en primær profetisk eller apostolisk nåde vil ofte trives bedre inden for frihedslovgivningen (valg- og frimenigheder) eller som missionærer, projektledere eller i erhvervslivet.

Århus Valgmenigheds udfordring til dansk kirkeliv er i høj grad opgøret med en ensidig embedstænkning og en genkendelse af kirkens femfoldige tjenester både blandt præster og lægfolk. Præsterne i Århus Valgmenighed forstår sig selv som pionertyper, der primært tjener som „apostle" og „lærere". Jeg er daglig leder for de øvrige ansatte, mens menighedsrådet primært arbejder med den overordnede udvikling og sikrer, at der er ansat den stab, som visionen kræver. Hvis menighedsrådet forventede, at jeg skulle bruge det meste af min tid på traditionelt pastoralt arbejde (fx sjælesorg og kirkelige handlinger), ville jeg brænde ud. Traditionelt pastoralt arbejde er vigtigt og godt, men ikke for den, der har fået tilmålt nåde til noget andet. Det betyder også, at Århus Valgmenighed kan blive meget større end mange andre menigheder, fordi den pastorale betjening af den enkelte ikke bare er en opgave for præsten – den er en opgave for hele menigheden, som primært udfører den i celler og klynger.

Livsmønstre
– sprog og symboler der fremmer discipelskab

Det siges ofte, at i Århus Valgmenighed har vi udviklet vores eget sprog. Det er en helt korrekt observation! Det er vores erfaring, at kommunikation er en afgørende del af ledelse,

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 157 19-05-2008, 16:05

og sprog er nødvendigt for at kunne kommunikere. Der, hvor en gruppe af mennesker gør noget sammen, opstår der sprog, som giver mening for gruppen. Enhver, der har været til møde i et missionshus, vil kunne genkende et særligt sprog, som opstod under tidligere tiders vækkelser og udviklede en bestemt mening. Da Århus Valgmenighed og Oasebevægelsen er en nyere bevægelse, er sproget stadig meget under udvikling i vores bevægelse og er i øvrigt meget præget af vores tid. Det afgørende for os har været at finde et sprog og nogle symboler, som understøtter det at gøre mennesker til disciple. Vi leder hele tiden efter enkle måder at udtrykke bibelske sandheder på, så de lettere kan integreres i menneskers hverdag.

En stor hjælp har været de såkaldte Livsmønstre (Lifeshapes), som vi har lært at kende fra en anglikansk venskabsmenighed. Det er nogle geometriske figurer, som udtrykker bibelske sandheder på en måde, der er let at forklare og omsætte. Et eksempel er trekanten med de tre relationer – OP, IND og UD, eller firkanten, der udtrykker forskellige faser i en persons eller gruppes åndelige liv.[6] Disse enkle symboler indgår i vores ledertræning og hjælper lederne til at identificere de processer, som indgår i arbejdet med selv at være en discipel af Jesus og gøre andre til disciple. Personligt har jeg også fundet stor hjælp i skriftemålet, som giver en praktisk model til at gribe nåden. Én, jeg øvede sjælesorg for, sagde efterfølgende til mig: „Jeg har hørt om lov og evangelium i hele min opvækst, men i dag er første gang, jeg forstår noget af, hvad det betyder; nu har jeg følt og mærket i krop og sjæl, hvad nåde er!" Denne kommentar er efter min vurdering dækkende for mange af vore medlemmer; de orker ikke flere ord, men vil gerne erfare, føle, se og smage Guds nærvær! Kun Gud kan skænke et menneske troen; vores opgave er at skabe rammerne om en proces – en oplæring – hvor vor tids søgere kan blive disciple. Vi sår og vander – Gud giver væksten.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 158 19-05-2008, 16:05

Evaluering – sorrig og glæde…

Med seksten år på bagen er Århus Valgmenighed godt i gang med teenageårene. Vi har ungdommens vovemod (andre vil nok sige overmod), men begynder at mærke voksenlivets alvor. Vi er ikke længere blot en studentermenighed, men har ved vores formiddagsgudstjeneste fået en stor gruppe børnefamilier og voksne singler i den erhvervsaktive alder. Vi havde i 2006 vores første begravelse og har masser af barnedåb og bryllupper. Vi har prøvet meget af og forsøger at holde fast i de gode erfaringer ved løbende at evaluere bagsider og bivirkninger ved den måde, vi vælger at være kirke på. Her vil jeg kort nævne nogle af de vigtigste erfaringer:

- I en stor menighed er det nemt at blive glemt. Det er stressende konstant at arbejde med infrastrukturen i menigheden, så at netværket er stærkt og åbent for nye. Store fællesskaber virker nemt skræmmende på indadvendte personligheder.
- ÅVM's maskuline handlingsorienterede ledelseskultur er atypisk i dansk kirkeliv. Når man har en stærk pionerånd, tiltrækker man flere pionerer. De er ofte meget målorienterede og kan tabe på de lange seje træk og overse omsorgsaspektet. Det skaber skuffede forventninger, når vi opdager, at projektet ikke lige lykkedes.
- Når en menighed er frimodig i evangelisation og mission, følger en særlig åndskamp. Som vestlige kristne er vi ofte åndelige analfabeter, når det kommer til den dimension. Her har vi meget at lære.
- Missionale udfordringer kræver missiologisk refleksion. Danmark er bagud i forhold til vores nabolande inden for missionsteologisk forskning og uddannelse.

Lokalmenighed, mission og menighedsplantning

Gennem de seneste år er menigheden blevet mere kendt, og vi fandt, at tiden og menigheden var moden til at invitere gæster indenfor til en såkaldt besøgskonference, som vi af-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 159 19-05-2008, 16:05

holdt i februar 2007. På konferencen mødte vi mange mennesker, som arbejder med samme passion som os for at være missional kirke i vores tid og kultur. Et fælles træk er indsatsen for at øge menighedernes evne til at oplære, for hvorledes skulle vi kunne blive missionale (sendte), hvis vi ikke magter at gøre de mennesker til disciple, som allerede opsøger os? Menighedens vision i disse år er baseret på Jesu ord til den første menighed (ApG 1,8), der blev til en bevægelse i kraft af Guds Ånd. Ifølge Lukasevangeliet og Apostlenes Gerninger er Helligånden først og fremmest givet til kirken for at lede og sende den i mission. Vi tror, at der foran os ligger en spændende tid, hvor vi går fra at være meget undervisningsfokuserede til at være mere missionalt orienterede. Vi arbejder med at plante menigheder andre steder i landet og er i den forbindelse deltagere i et to-årigt internationalt læringsforløb med 14 andre europæiske menigheder/organisationer omkring menighedsplantning i Europa.[7]

Oasebevægelsen – og det øvrige kirkeliv

Dette indblik i Århus Valgmenigheds historie er på mange måder symbolsk for Oasebevægelsens udvikling i 1990'erne, hvor de nye menighedstyper via valg- og frimenigheder kom til at præge bevægelsens profil. Det bidrog til en øget selvstændiggørelse af bevægelsen i forhold til statskirken og gav os som bevægelse en erfaring med menighedsopbygning og ledelse – emner, som siden er kommet på dagsordenen i bredere kredse i folkekirken. Denne dynamik blev tydelig for mig ved et debatmøde i en anden kirkelig sammenhæng, hvor jeg som foredragsholder skulle give mit bud på at være kirke i vor tid. En anden foredragsholder ved samme møde gav udtryk for, at vi i Oasebevægelsen havde været blandt de første i dansk sammenhæng til at indoptage nogle internationale trends, som i dag udfordrer og påvirker mange kirker og kirkelige organisationer: Økumenisk åbenhed, længslen efter erfaret spiritualitet, behovet for ledelse og betoning af menighedstanken. Såfremt denne analyse er rigtig, er vo-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 160 19-05-2008, 16:05

res erfaringer i Oasebevægelsen relevante ud over vort eget netværk af menigheder. Vi har dermed en udfordring i at komme i dialog med andre kirkelige aktører – herunder andre dele af folkekirken – og sætte vore erfaringer i spil der. Det kræver dels, at vi frimodigt tør tro på, at vores teologi og praksis kan berige andre, dels at vi ydmygt tør kigge på vore egne svagheder og det „image problem", vi måske har i dele af det øvrige kirkeliv.

Oasebevægelsen – og den fortsatte fornyelse

Indre Missions tidligere formand Christian Bartholdy holdt i 1944 en meget interessant prædiken ved Indre Missions årsmøde med titlen: Når en vækkelsesbevægelse forstener.[8] Her reflekterer han over, hvorfor det tilsyneladende er så vanskeligt at bevare fornyelse og friskhed i de åndelige vækkelser, som opstår. Han citerer Vilhelm Beck for at have sagt, at han var klar til at begrave Indre Mission den dag, Gud havde et bedre redskab i sin hånd. Bartholdy siger om dette: „Det er et forunderligt klarsyn, Beck har haft. Han har vidst, at vel er en vækkelsesbevægelse Guds værk, men så sandt det sker ved mennesker, har det sin tid. Kun Guds kirke skal aldrig forgå. Men alle andre bevægelser, sammenslutninger, arbejder kan forstene."

I Oasebevægelsen bør vi holde os dette for øje. Oases arbejde er ikke et mål i selv, men et redskab for Guds rige. Såfremt vi skal blive ved med at være og bringe fornyelse – i ordets bedste betydning – ser jeg tre vigtige udfordringer og satsningsområder:

- Vi skal med åbenhed og forbøn følge de andre åndelige og kulturelle strømninger, som vi ser i tiden, og gå i samspil med disse, hvor det er muligt. Som eksempler kan nævnes pilgrims- og retrætebevægelsen, nye musik- og kunstformer, den nye åbenhed i den offentlige sektor for at samarbejde med frivillige i mentorordninger osv.
- Vi skal satse frimodigt og tydeligt på vores kernekompetence omkring plantning og opbygning af levende me-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 161 19-05-2008, 16:05

nigheder, som giver håb og mod til at være missionale kristne i et dybt sekulært samfund. Helhedsperspektivet på menigheden, frem for programmer og enkeltstående aktiviteter, skal være vores kendetegn.
– Vi skal satse på at være ikke bare opdaterede, men helt fremme i skoene, når det kommer til it og nye kommunikationsformer. Så meget som muligt af Oasebevægelsens identitet og dna skal kunne integreres i lokalmenighedens og det enkelte menneskes liv via internettet, sms og alt det nye på it-området, som er på vej.

Vi skal se hinanden i øjnene i Oasebevægelsen og tro, at det betyder noget, at vi er der. Kan vi ikke det, så lad os med glæde begrave Oasebevægelsen. Så har Gud taget nye redskaber i sin hånd.

Noter:

1. Lesslie Newbigin: „The Gospel in a Pluralist Society", SPCK, London 1994
2. Nærværende artikel er en bearbejdning af en artikel bragt i „Ichtys – dansk tidsskrift for teologi og kirke"
3. For en grundigere gennemgang af hovedtankerne i 3F se Ole Skjerbæk Madsen: „Genoprettelse", Scandinavia 1995
4. En nutidig refleksion over undervisning/oplæring findes i Robert Webber: „Journey to Jesus", Abington 2001
5. For nærmere forståelse af denne læsning af Efes 4. Se Mike Breen: „Apostle's Notebook", Kingsway 2002 og Marcus Barth: „Ephesians", Anchor Bible, Doubleday 1974
6. For mere information om Lifeshapes, se www.3dministries.com
7. For mere information om European Church Planting Network, se www.ecpn.org
8. Christian Bartholdy: „Guds godhed og strenghed, 25 prædikener ved Indre Missions Årsmøder 1934-58", Lohses Forlag 1959.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 162 19-05-2008, 16:05

Keld Dahlmann
Valgmenighedspræst
og formand for Dansk Oase

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 163 19-05-2008, 16:05

Quo Vadis – til tjeneste

Af Johannes Kirk Søndergaard

Som enkeltpersoner kan vi ikke hjælpe alle, men vi kan alle hjælpe én. Sammen kan vi hjælpe endnu flere, og det er det, jeg gerne vil fortælle om her. Nemlig om, hvordan Gud brugte min familie og mig som pionerer, i fællesskab med andre aktive kristne samt omringet af nogle, der bad for os og økonomisk støttede det arbejde, som Gud lod begynde, vokse og eksistere i godt 25 år.

Gud havde vist, at han ikke var bange for at lade sin vision, Jesus Kristus, dø. For det var Hans vilje, at det skulle ske, for at han kunne oprejse sin vision igen til liv for os. Derfor har jeg heller ikke på noget tidspunkt været bange for, at Quo Vadis-arbejdet skulle nedlægges eller dø, for det var jo ikke mig eller os, der bar arbejdet, men Gud.

Som ung havde jeg en forestilling om, at hvis to store prædikanter lagde hænder på én og bad, kunne Gud lade den højeste kraft komme over én. Men sådanne to mænd var jeg aldrig kommet i nærheden af, og måske derfor brugte Gud to kvinder, sandsynligvis på grund af Guds humor. Han gør ting på en glad, ny og overraskende måde.

I slutningen af 1971 blev jeg klar over, at Gud havde os med på tegnebrættet. Jeg husker, at jeg en aften bad Gud om at bruge mig i sin tjeneste. Jeg sagde blot: „Gud, hvis du vil bruge mig til" – jeg vidste ikke, hvad jeg skulle tilføje, så jeg valgte det, jeg syntes, var det laveste – „til gademissionær…". Med den bøn begyndte dét, der var Guds ledelse for min hustru, Christa og mig. Rent tankemæssigt var jeg dog stadig bundet til én måde at tro, leve og kæmpe på, og jeg trængte i den grad til nogen eller noget, der kunne tænde lyset i min lille verden og give mig kraft til at leve.

På det tidspunkt kom vi igen i forbindelse med Birgit Norholdt, der af Dansk Missionsselskab var udsendt som missionær til Taiwan. Hun var gennem flere år kommet i mit

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 165 19-05-2008, 16:05

barndomshjem som veninde til min søster. Hun havde tydeligvis under sin missionærtid gennemgået den forvandling, der følger med, når man bliver fyldt af Helligånden. Mens hun nu var på møderejser i Danmark, overnattede hun flere gange hos os. Hver gang fortalte hun os om, hvordan Gud greb ind gennem bøn. Det gjorde et stort indtryk på os.

Kom, Herre Jesus!

Den 15. oktober 1972 havde jeg været ansat i politiet i ni år, og jeg var på det tidspunkt 30 år. Samme aften var Birgit Norholdt på besøg hos os. Jeg havde været på arbejde, og hun havde været til møde. Under vores snak begyndte hun pludselig at græde. Det kunne jeg slet ikke få til at passe med, at hun selv gennem bøn og under håndspålæggelse var blevet fyldt med Helligånden, som havde forvandlet hende og gjort hende så fri og glad, som jeg aldrig tidligere havde oplevet hende. Derfor sagde jeg til hende, at hvis hun var så fyldt af Helligånden, kunne hun vel ikke sådan bare græde? Men hun forklarede mig, at det godt kunne passe sammen, for selv om hun var glad i sin ånd, så havde hun et legeme, der var meget træt, fordi hun havde holdt så mange møder og haft så travlt. Nu svarede hendes legeme igen. Faktisk ønskede jeg, at nogen kunne få mig til at græde, men det var en umulighed. Jeg havde ikke grædt i over 10 år.

Hendes afslappede måde at tage mine ord på gjorde, at jeg åbent erkendte, at jeg manglede noget i mit liv. Og jeg fortalte både Christa og Birgit, at jeg var rigtig meget træt, og at jeg manglede Jesus som Herre i mit liv. Alligevel holdt jeg mig tilbage, og det tog faktisk to timer, før de to kvinder fik mig derhen, hvor jeg var villig til at lade dem bede for mig. Jeg sad i sofaen, Christa og Birgit stod bag mig. Under deres bøn lagde de hænderne på mig, og Helligånden faldt på mig, og jeg kunne ikke sige andet end: „Kom, Herre Jesus!" Og det skete!

Jesus kom med sin Helligånd ind i mig, men også over mit liv som et mægtigt lys – en sol, der fik alt mørke til at for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 166 19-05-2008, 16:05

svinde øjeblikkeligt. Guds mægtige lys ramte mit hjerte og løste op for alt det, der bandt mig, og jeg græd og græd af befrielse – græd, så tårerne sprøjtede mig vandret ud af øjnene. Halleluja! I det øjeblik blev jeg tømt for alt mit gamle møg og al synd. Jeg blev renset i Jesu blod, og Gud gjorde det færdigt ved at fylde mig med sig selv og komme over mit liv.

Senere fandt jeg ud af, at de tre ord „Kom, Herre Jesus" er nogle af de allersidste ord, der står i bibelen. Samtidig gik mit konfirmationsord i Salme 50 vers 15 i opfyldelse: „Råb til mig på nødens dag, så vil jeg udfri dig, og du skal ære mig." Det, Gud gjorde for mig og min familie den dag, var skelsættende. Gud forbavsede og overrumplede mig. Han greb mig virkelig, for det føltes som at kaste sig ud på dybt vand uden at kunne svømme, og han holdt og holder mig stadig oppe.

Jeg var ikke længere den samme lidt frygtsomme kristen, der lejlighedsvis var flov over at fortælle direkte om Jesus. Nu var Guds Ånd kommet over mig til tjeneste. Jeg kunne slet ikke lade være at fortælle alle mine kolleger, naboer og andre, jeg mødte, hvad Gud formåede.

Samtidig blev jeg klar over, at Helligånden er den største kraft i universet. Helligånden gav mig en ny forelskelse i Jesus og i Guds Ord. Christas og min reaktion var, at vi samme aften sagde til Gud: „Nu kan du, Herre, bruge os og vort hjem, som du vil."

Hul i hovedet

Da jeg mødte på politistationen dagen efter, kunne jeg næsten ikke vente med at fortælle mine kolleger, hvad Gud havde gjort for mig. I kaffepausen nåede jeg kun lige at sætte koppen på bordet i marketenderiet, før jeg var i gang med at fortælle: „Nu skal I bare høre, hvad Jesus gjorde for mig i aftes." Jeg fortalte, og vi lo over min lykke og den stærke erfaring af Gud, jeg havde fået, da Christa og Birgit bad for mig.

Reaktionen fra mine kolleger var også dejlig. Én sagde straks: „Det er skønt. Jeg kunne også godt se, at du så så glad

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 167 19-05-2008, 16:05

ud.“ En anden af mine kolleger, som jeg af og til havde haft små sammenstød og diskussioner med, sagde imidlertid: „Ja, Johannes, du har hul i hovedet.“ Men der var kommet så mange plusser på min konto, at det røg ud af mig: „Ja, det er dér, lyset er kommet ind!“

Normalt ville vi efter en sådan udtalelse have haft en eller anden dårlig ordveksling, men denne gang havde jeg et uventet overskud. Jeg var ikke alene om det længere! Man må ikke tro, at jeg følte eller føler mig bedre end andre, men jeg var blevet rigtig forfrisket, meget glad, og så var „min indre tavle“ med alle de grimme ord, alle anklager, min synd og mine fejl pludselig vasket ren af Jesus og fyldt af Guds lys.

Tro og trængsel

Jeg kunne ikke tie stille over for mine omgivelser med, hvad Gud havde gjort for mig. Nu skulle hele Danmark vide, at Jesus var i vores land, og at han kunne forvandle alt. Gud virkede, og han viste straks sin kærlighed. Christa og jeg fik i løbet af de første tre uger efter den skelsættende dato, 15. oktober 1972 lov til at bede til frelse, helbredelse og fornyelse gennem Den Hellige Ånd med 15 mennesker. De kom til os, og sammen bøjede vi knæ for Jesus ved den samme sofa, hvor Helligånden var kommet over mig, og hvor jeg var blevet fyldt med liv, kraft og ledelse.

Mange flere mennesker kom til tro, og nogle flyttede ind i vort hjem. Snart var vort hus for trangt til dette arbejde. Hele mit liv har jeg holdt med taberne, de fattige, de udskudte og alle i vanskeligheder, i frikvartererne i skolen, når de store slog de små, og som ung, når nogen blev mobbet. Den linie har jeg været med på siden, og det har nok været tydeligst i hjælpearbejdet blandt samfundets kasserede mennesker. Derfor er det i et hjælpearbejde naturligt, at vi lever så tæt på misbrugerne, taberne, de fattige, de syge, de fængslede og andre, der har det dårligt, at vi vinder tillid og er opmærksomme på deres behov, så vi kan følge en del af deres kampe og hjælpe dem der, hvor fristelserne og vanskelighederne er.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 168 19-05-2008, 16:05

Når den tillid er etableret som noget naturligt, kan man både bede sammen og give personlig støtte i deres vanskelige perioder.

At holde med taberne

Jeg arbejdede blandt unge og var ansat i politiet, hvor jeg dagligt så livets skyggesider. Jeg vidste med ét, hvad jeg skulle. Det var åbenbart, at penge og humanisme ikke hjalp taberne. Derfor begyndte jeg helt naturligt der, hvor jeg „tilfældigvis" befandt mig. Her var jeg sammen med folk, som trængte til frihed og håb, men som var på vej i afgrunden. Selv om jeg altid havde holdt med taberne, så havde jeg tidligere nøjedes med at give dem et klap på skulderen og sagt: „Du skal se, det går nok alt sammen."

Jeg vidste godt, at det ikke var nok. De havde ikke en chance. De var både bundet og låst fast i meget dårlige vaner, som de ikke blot kunne slippe på grund af et par tomme ord. Når de kom ud af arresten med deres plasticpose i hånden, gik de den samme rute om og om igen. Ned på beværtningen eller til en pusher for at hente en dosis. Måske lige rundt om bistanden for at tanke op økonomisk, og så var de ude på glidebanen igen uden reelle muligheder for at ændre noget. En eftermiddags- eller aftenkonsultation var ikke tilstrækkeligt til, at de kunne ændre deres livsbaner. Disse unge misbrugere måtte plantes om i et nyt miljø, så deres liv kunne få nogle gode frugter. Nu så jeg mit ansvar. De havde behov for en ny chance, så de kunne lære at leve – og sejre.

Problemerne var åbenbare og synlige for enhver, når kriminelle, misbrugere og psykisk syge blev løsladt lige til gaden uden netværk af nogen art. Det måtte ændres, men hverken politikere eller Kriminalforsorgen satte noget i gang, der kunne bryde den onde cirkel for disse mennesker. Selvom jeg i al min tid som politimand og tilsynsførende for Kriminalforsorgen talte og skrev imod den form for ligegyldighed, var der ingen reelle reaktioner og tiltag for at miljøændre eller arbejdsmotivere de indsatte. Man hjalp dem ikke, mens de

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 169 19-05-2008, 16:05

sad i arresterne til at få fast arbejde, fast bopæl og et sikkerhedsnet af mennesker, de kendte, når de skulle løslades.

De brølende 70'ere

Der er sket meget i Den Åndelige Fornyelses sammenhænge i Danmark fra 70'erne til i dag. Min familie og jeg blev helt naturligt en del af dette fællesskab. Hurtigt mødte vi en gruppe folkekirkekristne i Kolding, hvor et par af vore venner var initiativtagere. De holdt møder i deres hjem og læste i Bibelen sammen med en hel del unge og bad meget for, at der måtte komme en vækkelse i Kolding. Sammen gik de på gademission.

Dette var alt sammen i gang, da Christa og jeg traf dem, og vi havde det samme kald fra Gud. Vi gik med ind i deres missionsarbejde og lovsangsaftener, og de støttede straks vor vision om hjælp til unge misbrugere, der havde brug for hjælp og et hjem. Fornyelsen bredte sig, og mennesker i Danmark hørte om alt det, der skete rundt omkring, hvor mennesker levede åbent og synligt med Jesus.

Aviserne var meget optaget af det sprudlende liv i denne fornyelse og skrev om de forskellige strømninger. Også det initiativ, at vi havde misbrugere boende i vort hjem på Langagervej 24 i Kolding, blev beskrevet i diverse aviser. Det medførte blandt andet, at folk rundt om i landet uopfordret sendte store og små pengebeløb til os. Hver en krone og hver en gave blev noteret med navn og adresse i en lille bog, som vi har endnu. Vi brugte ikke af disse penge. De blev alle sat i banken. Gud velsignede det, jeg tjente i politiet, så der altid var mad nok også til de unge misbrugere, vi havde åbnet vort hjem for. I de år boede der hele tiden nogle unge hos os.

Tid er kærlighed

Vi havde en dejlig forventning i vores familie til, hvad Helligånden ville gøre. Samtidig blev kontakterne til forskellige misbrugere udbygget, og arbejdet udviklede sig hen imod etablering af et behandlingsarbejde og køb af et regulært be-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 170 19-05-2008, 16:05

handlingshjem. Da jeg havde erfaret Helligånden over mig, blev jeg vild med, at Jesu kærlighed skulle ud til alle. Min identitetsforståelse var pludselig ændret, så den ikke længere primært var placeret i mit arbejde og stillingen som politimand. Nu havde jeg min identitet i det at være et barn af Gud, en kristen. Specielt senere har jeg erfaret, hvor farligt det kan være at have sin identitet i ens arbejde. Jeg har set tilfælde i Kolding, hvor nogle med et godt arbejde pludselig gik til bunds i alvorligt misbrug, fordi de mistede deres arbejde. Deres identitet lå i stillingen og arbejdet, og da de mistede arbejdet, mistede de deres selvforståelse og gik til grunde.

Flere fra vores gruppe gik på gademission flere gange hver uge. Vi købte nogle bibler og traktater og stillede os op ved et medbragt bord i Jernbanegade i Kolding, hvor der var mest gående trafik. Vi fik kontakt med rigtig mange mennesker. Der skete en masse ting på gaden, når vi gik ud for at missionere i vores by. Jesus blev ophøjet over vort land, og vi bad meget for Danmark og vores by. Vi havde virkelig tro til, at Gud ville gøre noget lige her og nu, og Jesus virkede. Atmosfæren ændrede sig i Kolding, fordi vi var nogle, af og til 10-12 mennesker, der foretog små felttog i byen. Vi var glade og aktive, talte med mange mennesker om Jesus og „spredte papir", som nogle lidt hånligt omtalte traktaterne.

Folk på gaden tog normalt imod vore små foldere, og der blev bedt med folk på gaden, og nogle tog imod Jesus lige på stedet. Nogle af dem, der tog imod traktaterne, sagde: „Det sker der jo ikke noget ved." Men så drønede vi rundt om dem og fortalte dem: „Det er lige det, det gør. Der sker noget, når du lader Guds levende Ord springe op i dine øjne og ind i dit hjerte." Begejstring smitter. Vi skal smitte mennesker med vor glæde og tro.

IM-possible

Christa og jeg var klar over, at med de mange unge, der ønskede hjælp i deres misbrugsproblemer, var vort hjem for lille til, at vi dér kunne imødekomme det store behov, der var i

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 171 19-05-2008, 16:05

Kolding og for den sags skyld i resten af landet. De andre kristne i gruppen var med på tanken om et egentligt behandlingshjem i kristent regi. Vi talte og bad sammen om Guds vejledning både med hensyn til samarbejdspartnere, hus, penge, frivillige og ansatte til et sådant hjem, hvor dørene skulle stå åbne for her-og-nu-hjælp til alle i misbrug, som ikke havde haft de samme chancer, som vi selv.

Da vi havde vores gang i folkekirken og Indre Mission (IM), henvendte jeg mig til indremissionæren i Kolding og spurgte ham, om IM kunne tænke sig at stå bag vort påtænkte behandlingsprojekt for unge i misbrug, men hverken han eller folk i KFUM&K, KFUM's Sociale Arbejde eller Blå Kors kunne tænke sig at støtte noget sådant, hvor vi efter deres mening blot bad for mennesker, så de blev sat fri af både alkoholmisbrug, narkotika og abstinenser. Det var måske for utroligt for dem.

Vi kunne godt mærke, at de etablerede grupper i folkekirken og IM efterhånden tog lidt afstand fra vores måde at vidne på, gå på gademission og bede og være glade på. Det, der i behandlingsarbejdet har gjort mig mest frustreret, var den ofte manglende naturlige kontakt og forståelse fra de etablerede kirke- og missionsfolks side over for vore unge misbrugere. Vi har alle en tendens til at vende den kolde skulder til hinanden, når det ikke er vort eget arbejde, det drejer sig om.

Det var hårdt belastede misbrugere, vi tog os af. De fleste kom fra brudte hjem, hvor de ikke havde lært at leve. Der var ikke blot tale om utilpassede unge med teenageproblemer, men unge i oprør. Deres adfærd var teenage-trodsalderens ganget med ti plus en knallert, et misbrug og et stereoanlæg oven i. Engang blev jeg spurgt, hvor længe jeg ville blive i arbejdet med at tæmme „vilde heste"? Jeg svarede, at det skulle „de vilde heste" og Gud nok fortælle mig! Gud er altid klar i mælet. Derfor måtte jeg ophøre med arbejdet i Quo Vadis, da jeg flere år senere blev udsat for en operation med en fejlbehandling og et handicap til følge.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 172 19-05-2008, 16:05

Da Helligånden kom over mig, følte vi som familie os naturligt hjemme i Åndelig Fornyelses-regi, ligesom vi fandt genklang for vore egne åndelige erfaringer hos sognepræsterne Erik Langkjer og Harry Sørensen, begge Kristkirken og Immanuelskirken i Kolding, og Åge Møller Sørensen i Seest Kirke. Det var dejligt at opleve præster, missionærer og andre ledere, der forstod de unges situation, og som kunne tale med dem.

Vi glædede os over de åndelige, samfundsrelevante initiativer, der i de år rykkede Danmark og flyttede adskillige danskere fra tilskuer- og bænkevarmerrollen til et åndeligt tiltrængt gennembrud, hvor de ved Helligåndens indgriben blev fornyede kristne med personlige opgaver og visioner for vort land.

På et tidspunkt var Christa, jeg og ti fra vores kreds til et IM-sommermøde på Hvidbjerg Bibelcamping. Efter mødet var der fri vidnesbyrd. To tidligere narkomaner og jeg havde været på talerstolen, hvor vi kort havde fortalt om Guds suveræne indgriben i vore liv. Det var for meget for lederen, indremissionær Birkelund fra Als. Han bad os alle 12 om at forlade bibelcampingteltet og forbød os at komme tilbage. Adskillige unge fra IM så grædende til, mens vi blev bortvist. Den gængse opfattelse i IM var, at vi var blevet gendøbt med vand, fordi vi talte om, at Helligånden var kommet over os og havde fyldt os. Den opfattelse er stadig forkert.

I et landsdækkende blad skrev den tidligere formand for Indre Mission i Danmark, nu afdøde pastor emeritus Christian Bartholdy begejstret om vores gruppe, at vi, der gik på gademission i Kolding med vore badges med „Jesus lever", var en Guds velsignelse. Personligt besøgte jeg Christian Bartholdy tre gange i hans hjem på Falkevej 13, Kolding, og hver gang bad vi sammen for vor by, Kolding. Han gav mig, vor gruppe og vore visioner sin fulde opbakning, og han kunne ikke finde noget forkert i vores måde at leve med Helligånden på, tværtimod.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 173 19-05-2008, 16:05

Da Quo Vadis-Huset, Læssøegade 6, Kolding, senere skulle indvies, havde Chr. Bartholdy lovet sammen med folkekirkepræsterne Svend C. Boysen og Stig Christensen samt læge Michael Harry at foretage indvielsen den 5. oktober 1974. Desværre blev Chr. Bartholdy syg, hvorfor han meldte afbud. Da han efterfølgende besøgte os i Huset, velsignede han arbejdet blandt de unge og gav os personligt en check på 1.000 kr. Han var meget glad for både beboerne og alt, hvad han havde set.

En rod – en af byrødderne

Der var mange mærkelige, men også gode og sjove ting i gang i vort land i de år, blandt andet var Kristeligt Folkeparti (KrF) blevet stiftet. KrF's landsformand, Jens Møller, havde været partiets topkandidat til byrådet i Kolding, og jeg var en glad nummer to på den samme opstillingsliste. Her regnede jeg med at blive, men så blev Jens Møller valgt ind i Folketinget, og pludselig var jeg blevet spidskandidat på Kristeligt Folkepartis liste. Vel nok, fordi Jens Møller havde gjort et godt forarbejde, og fordi folk kendte mig fra gaden eller fra indsamling af underskrifter mod den fri abort, blev jeg i 1974 valgt ind i Kolding Byråd.

Som medlem af socialudvalget skulle jeg en dag være med til at beslutte, hvad et netop nedlagt børnehjem, Læssøegade 6, skulle anvendes til. Alle i vor kristne gruppe havde bedt meget om et behandlingshjem til vort arbejde, fordi der på det tidspunkt boede flere hos os privat, end vi kunne klare i et almindeligt hjem. Så også her stillede Gud os foran en åbnet dør.

En hvid sten

Straks, da jeg gik op ad trapperne inde i huset, vidste jeg, at dette var stedet, Gud ville bruge til at hjælpe mennesker fri af misbrug. Gud talte lige ind i mit øre og sagde: „Dette er stedet!" Den smukke, hvide patriciervilla var så iøjnefaldende velegnet til et fortsat behandlingsarbejde. Villaen havde sta-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 174 19-05-2008, 16:05

tus af socialt hjem og var som sådan allerede godkendt af Kolding Kommune som behandlingssted. Ejendommen, Læssøegade 6, Kolding (Huset), var på alle måder ideel for os og de mennesker, som vi var kaldet til at tage os af. Socialudvalget præsenterede stedet og Huset uden at vide, at de gik Guds ærinde.

Efter at vores gruppe af medkristne havde set ejendommen, og efter at vi havde bedt for stedet, fik vi to bibelord fra Gud om, at Huset fremover skulle være vort fremtidige behandlingshjem for unge i misbrug. Disse ord fik vi gennem „mannakorn", små tynde stykker pap med et skriftsted, som vi tog enkeltvis op af en skuffe. Det ene skriftsted var fra Esajas' Bog kapitel 40, 9-11: „Stig op på et højt bjerg, Zions budbringer, råb højt, Jerusalems budbringer, råb uden frygt! Sig til Judas byer: Her kommer jeres Gud! Gud Herren kommer i styrke, han hersker med sin arm. Hans løn er med ham, hans fortjeneste går foran ham. Som hyrden vogter han sin hjord, han samler dem med sin arm; han løfter lammene op i sin favn, han leder moderfårene." Det andet mannakorn henviste til Johannes' Åbenbaring kapitel 2,17: „Den, der har øre, skal høre, hvad Ånden siger til menighederne. Den, der sejrer, vil jeg give af den skjulte manna og give ham en hvid sten og indskrevet på stenen et nyt navn, som ingen kender undtagen den, der får det." De to mannakorn var for os bevis på, at vi skulle købe huset.

Faktisk havde vi i forvejen kig på et hus, der var beliggende nede i Kolding. Ifølge bibelverset skulle vi gå op ad bakken, og Jesus ville passe på os alle, løfte beboerne og lede medarbejderne. Han ville give de nye kristne et nyt navn og et nyt liv. Vi skulle få af den skjulte mad, Helligånden, vi skulle få en hvid sten, huset var hvidt, og et nyt navn skulle skrives på stenen. Huset hed Bellavue. Det nye navn, der blev skrevet på huset, var „Quo Vadis". Det er latin og betyder: „Hvor går du hen?"

Inden vi havde besluttet, hvad behandlingsarbejdet skulle kaldes, og inden vi havde fået huset, vågnede jeg en nat. Jeg

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 175 19-05-2008, 16:05

sad op i sengen, pludselig lysvågen. Og Gud talte direkte tre gange til mig og sagde: „Quo Vadis! Det er arbejdets navn." Og alle nogle og tyve personer i vores gruppe var enige i det såvel som i hele beslutningsfasen. Alt var tilrettelagt – af Gud! Derfor fik vi også huset til ejendomsvurderingen af Kolding Kommune – med møbler, senge, sengetøj, service, telefon, gulvtæpper, gardiner og så videre. Fra den 29. januar 1974 til den 1. november 1974 havde forskellige mennesker sendt os i alt 36.962,45 kr. Derfor kunne vi klare udbetalingen og købe Huset af Kolding Kommune for 250.000 kr. med 30.000 kr. i udbetaling. Gud gav os det. Det var lagt til rette for os.

Vi var parate

Huset i Læssøegade blev købt og blev Quo Vadis behandlingshjem. Hele vores gruppe af kristne var parate til at kæmpe og dø for den sag, om det så skulle koste os livet. Vi var kaldet af Gud. Det var vi klar over. Og det ville koste os noget. Det var vi også klar på.

Christa og jeg var ledere af behandlingsarbejdet i Quo Vadis, men mens de unge medarbejdere boede og levede i Huset i Læssøegade, boede vi stadigvæk med vore børn i vort eget hus på Langagervej. Jeg havde både mit arbejde i politiet, som jeg holdt af og fungerede udmærket i, samt politihundearbejdet med mange udkald, også om natten. Endvidere havde jeg byrådsarbejdet for KrF, som krævede megen tid og tappede på kræfterne, så jeg havde hele tiden flere kasketter på. Desuden var jeg stadig tilsynsførende for Kriminalforsorgen.

Det hele var utroligt spændende, men vi blev klar over, at for at overleve måtte jeg overlade opgaven i byrådet til min suppleant i Kristeligt Folkeparti, der var lærer og meget interesseret i byrådsarbejdet. Den beslutning medførte, at arbejdet med at hjælpe mennesker, der var i problemer, blussede yderligere op. Efterfølgende kunne vi straks se, at det var et rigtigt valg.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 176 19-05-2008, 16:05

Be' + handling i et hjem

Quo Vadis Behandlingshjem havde nu eksisteret i godt to år. Da der var mange unge misbrugere, der søgte vor hjælp, var alle i vores kristne gruppe klar over, at arbejdet manglede et fastboende lederpar. Der var brug for en „mor og far" til kontinuerligt at være i Huset, fordi de unge medarbejdere ellers stod alene med opgaven. De fleste af vore misbrugere havde tidligere været i behandlingstilbud, hvor der blev anvendt vidt forskellige terapiformer og teorier. Det var de meget trætte af. Cirka 95% af vore beboere/misbrugere kom fra familier med enlige forsørgere. Derfor ønskede de at lære at leve i et hjem, hvor de samtidig kunne få et nyt liv med nye vaner og et godt selvbillede. Det, vi i Quo Vadis ønskede at lægge speciel vægt på, var netop at tilbyde dem, et *hjem*.

Husets daglige rytme skulle være så tæt på dagligdagen i et almindeligt hjem som muligt. Det var et hjem, de søgte efter. Primært derfor kom de unge til os gennem alle de 25 år, arbejdet fungerede. Det er da også tilsvarende åbne hjem, der i dag er mere brug for end dengang, måske i mindre enheder end Quo Vadis. Som kristne har vi et stort diakonalt ansvar for vore medmennesker.

Efter lang tids bøn viste det sig, at Gud pegede på Christa og mig som „Husets mor og far". Vi havde ikke tidligere været parate, fordi vi hele tiden havde ment, at det vigtigste var, at vore børn syntes om en sådan opgave. Da vore piger gav udtryk for, at de gerne ville flytte ind i Huset, gav Gud grønt lys og gav os med et bibelord vished for, at det var rigtigt af os. Derfor flyttede vi ind i Huset i september 1977. Vi solgte vort hus i Kolding til mine forældre og mageskiftede hus, så vi fik deres sommerhus ved Hemmet Strand. På den måde fik vi mulighed for at holde fri i en helt anden landsdel.

Vi stolede på løfterne

Det var en fantastisk tid. Vi stolede på Guds løfter og flyttede ind i hans værksted, Quo Vadis. Som familie betalte vi

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 177 19-05-2008, 16:05

for at bo og spise der. Vi betalte også for gulvtæpper og tapet til de to værelser, som vi skulle bo i. Christel og Annette fik et fælles værelse ved siden af Christas og mit.

Sådan boede vi i syv år. Vort værelse var på 3,75 x 3,65 m. Det var vort soveværelse, stue og kontor. Vi sad i kø sammen med husets øvrige beboere op ad trappen, når vi skulle i bad eller på toilettet. Vi fik først vort eget badeværelse i 1986. Det skete året efter, at Vejle Amt havde godkendt Quo Vadis som døgnopholdssted for unge i misbrug. Samtidig med godkendelsen i 1985 opfordrede amtet Quo Vadis til at give Christa og mig eget badeværelse. Det badeværelse blev med amtets anbefaling betalt via beboernes opholdsbetaling på et år. Det var en velsignelse, må vi tilstå. Quo Vadis blev hurtigt Vejle Amts Familieafdelings kæledægge, fordi vi gjorde det, vi gjorde både i kærlighed og med konsekvens.

Vor første tilsynsførende i Vejle Amt fortalte tre måneder efter amtets godkendelse, at han ved den lejlighed havde udtalt, at et behandlingshjem af vor type med en så kristen profil ikke burde eksistere på landkortet. Den holdning havde han totalt ændret efter to besøg i Huset. Han havde talt med beboere såvel som med medarbejdere og set, hvad der var sket med de unge på blot to måneder. Allerede på det første forstandermøde, jeg var med til i Vejle Amt, rejste vor senere tilsynsførende i amtet, Willy Braae, som dengang var forstander på amtsinstitutionen Fårupgård, sig op, tog ordet og roste Quo Vadis for at være det første sted i amtet, der viste vejen og tog beboernes pårørende med i behandlingen som familierelaterede opgaver. Amtet sørgede også for, at såvel langtidsmedarbejdere som ledere fik en rimelig løn.

Bed og arbejd

Det var den fælles indsats i hjælpearbejdet med gode, aktive medarbejdere, Guds velsignelse og mange kristnes forbøn, der gav succesen. Det er klart, at det ikke var alle beboere, der blev sat fri, men rigtig mange er i dag ude af deres misbrug på grund af, at medarbejderne ville bruge deres tid og

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 178 19-05-2008, 16:05

liv på at hjælpe dem. Og så var medarbejderne venner med de misbrugere, som var i behandling. De ofrede deres privatliv og boede normalt på værelse med misbrugerne, så de delte alle ting med beboerne for at give tryghed.

I dag er flere af disse gamle beboere og medarbejdere ledere og initiativtagere i forskellige kristne organisationer i Danmark, medlemmer af menighedsråd og ansat i socialt arbejde. Nogle er blevet missionærer, også i udlandet. Andre er blevet teologer, lærere og er på forskellige måder „tovholdere" i Danmark og i udlandet. Gennem hele den tid, Christa og jeg var med i Quo Vadis-arbejdet, var vi altid taknemmelige for, at mennesker ville stille sig til rådighed som bestyrelsesmedlemmer, ledere, medarbejdere, medlemmer af foreningen, økonomiske støtter og medlevende mennesker, der bad for arbejdet. Uden alle disse mennesker havde der ikke været noget Quo Vadis.

Vækst i Quo Vadis

Der kunne skrives meget om, hvordan arbejdet greb om sig, og mennesker voksede og blev sat fri af deres misbrug, men her skal kun nævnes et par eksempler. Bogen om Quo Vadis „Hvor går du hen?", som blev udgivet i 1981 og solgt i 5.000 eksemplarer, fortæller om otte mennesker, der blev frelst, hjulpet fri af deres afhængighed og kom ind i et nyt liv.

I begyndelsen af 1978 gav Gud mig en vision for, hvordan han ville bruge Quo Vadis. Allerede i 1973 var der i Gjøl Kirke i Nordjylland blevet udtalt en profeti om, at Gud ville bruge Quo Vadis i en vækkelse. Jeg havde ikke tænkt nærmere over det, før jeg en dag var i stilhed og bøn. Da fik jeg et syn fra Gud om, at vi skulle løfte Jesus og hans navn op over Danmark, så ville Gud drage mennesker til sig. Vi skulle altså herliggøre Jesus. Jeg spurgte Gud om, hvordan det skulle ske, og jeg fik igen svaret: „I skal ophøje mit navn." Jeg var dog fortsat i tvivl om, hvordan det skulle foregå, men så kom det klart til mig

– Jeg skulle træde ud af politiet

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 179 19-05-2008, 16:05

– Vi skulle få ejendommen Klostergade 28
– Vi skulle få en bus
– Vi skulle få en fiskekutter
– Vi skulle få en skole og/eller en gård.

Jeg var utrolig overrasket og glad, men uforstående. Derfor fortalte vi om dette til vor inderkreds, der bestod af 11 personer. Vi blev enige om, at hvis dette var fra Gud, skulle vi være åbne over for det og se, om det begyndte at ske. Det var jo Gud, der skulle gøre det. Vi var helt enige om, at vi ikke selv skulle begynde at arbejde os frem mod disse ting.

Dernæst indbød vi 40 familier til at komme til Quo Vadis en lørdag eftermiddag for at høre om disse visioner. Der mødte over 40 op, og vi fortalte dem, hvad Gud havde vist mig. Jeg følte mig faktisk som en tåbe, for hvis det nu ikke var fra Gud, så ville jeg blive til grin, men jeg fortalte i tro om disse ting. Alle deltagerne var imidlertid begejstrede. Flere ville nedsætte udvalg, så vi kunne arbejde os frem mod disse tanker, men det gik vi i inderkredsen straks imod, idet vi fastholdt, at såfremt det var fra Gud, behøvede vi ikke at arbejde for det, så ville tingene lægge sig til rette.

Brugbar Snakbar

I Quo Vadis-regi havde vi god indgang i de forskellige misbrugs- og kriminelle miljøer. Vi havde fra starten foretaget opsøgende aktiviteter hos narkomanerne i deres lejligheder og huler. Fordi de vidste, at vi kom for at hjælpe dem, såfremt der var en mulighed, blev vi mødt med en særlig tolerance, også skønt jeg af og til kom i politiuniform. Det var bemærkelsesværdigt at opleve, at vi i Quo Vadis-arbejdet op gennem årene havde både Vejle Amts Familieafdelings fortrolighed og de forskellige udstødte gruppers, narkomanernes, alkoholikernes, de kriminelle og rockernes.

I det daglige kneb det nemlig med at opnå det samme fællesskab med de etablerede kristne kredse, der ikke kom på værtshus- og gademission. Vi forsøgte ofte at række ud til

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 180 19-05-2008, 16:05

såvel Indre Mission som KFUM&K om fælles udadvendte aktiviteter, men de afslog ethvert missionstiltag, idet vor facon med bøn og tro på Helligånden var anderledes end deres. Dette hæftede de sig ved frem for at se på, hvor vi i fællesskab kunne have nået en langt større del af befolkningen.

De fleste folkekirkepræster var ligeledes langt fra begejstrede for vor megen tale om Jesus og Helligånden, ligesom vi altid havde vore bibler med og af og til tog ordet og læste et bibelvers højt, når der blev åbnet for dette ved et eftermøde. Det er egentligt underligt, at det var sådan, men det passer med, at vi ikke skal søge hinandens accept, men Guds.

Orlov fra politiet

Arbejdet udviklede sig helt overvældende. På et tidspunkt var vi 22 mennesker i Huset. De tre var børn, syv var medarbejdere/ledere, og 12 var beboere. Amter og kommuner kaldte misbrugerne for elever. Vi kaldte dem beboere. Arbejdet var dejligt, Gud virkede, men opgaverne var også opslidende. I inderkredsen var vi enige om, at jeg skulle søge ud af politiet og frigøres til fuldtidsarbejde i Quo Vadis, men beholde mit tilsynsarbejde i Kriminalforsorgen.

Det var nemlig Kriminalforsorgen, der godkendte Quo Vadis som opholdssted og surrogatfængsel. På den måde kunne unge kriminelle misbrugere afsone deres straf i Quo Vadis og lære at leve med opgaver i en almindelig hverdag og finde et arbejde, mens de boede dér. Kriminalforsorgen var med på ideen. Det var et godt og virkningsfuldt initiativ fra deres side. Det var en behandlingsform, jeg i længere tid havde kæmpet hårdt for at få indført i Danmark, og det lykkedes, fordi vi var flere, der så behovet og arbejdede sammen.

Hvorfor visionen var givet i den rækkefølge og senere blev opfyldt, har jeg efterfølgende spekuleret på. Måske var det, fordi Gud ville se, om jeg var villig til at forlade politiarbejdet? Da jeg hos Rigspolitichefen søgte min afsked, fungerede jeg som vagthavende på politistationen, hvilket var et yderst interessant arbejde, idet min opgave dér var at lede og for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 181 19-05-2008, 16:05

dele arbejds- og patruljeopgaverne for kollegerne i marken. Imidlertid syntes politiledelsen ikke, at det var en god idé, at jeg søgte ud af politiet. I stedet opfordrede de mig til at søge orlov. Derfor søgte jeg et års orlov fra den 1. december 1978, men i politidirektørens skrivelse havde man bevilget mig tre års orlov, og sådan blev det. I 1981 søgte jeg min afsked, hvorpå jeg forlod politikorpset. Derfor modtager jeg i dag som tidligere politimand min månedlige politipension.

En træbus

Kort tid efter orienteringsmødet om visionerne kom en familie fra Kolding med en lille træbus, som manden havde fremstillet. Der var klistret nogle få skriftsteder på bussen. Den havde et løst låg, og da han rakte mig bussen, faldt låget af, og jeg så lige ned på de 30 stk. 500-kronesedler, der lå inde i bussen. Pengene var til en rigtig bus. Det var et stort øjeblik. Med de 15.000 kr. i banken begyndte vi at kigge os om efter en bus.

Jeg henvendte mig til en mand i Nordjylland, der sammen med sin kompagnon havde en bus til salg. Bussen kostede 10.000 kr., men da manden hørte, hvad bussen skulle bruges til, en rullende kaffebar-bus, som skulle benyttes til mission, overlod han os bussen gratis. Faktisk forærede han os senere en flottere bus til samme formål, da den første ikke kunne mere. Begge busser blev indrettet som rullende kaffebarer og brugt i vores mission og i det, vi kaldte „søge-op-arbejdet", fordi vi i de situationer ofte fik kontakt med misbrugere.

En ejendommelig gave

I 1976 kørte jeg en dag gennem Helligkorsgade i Kolding mod Klostergade. Jeg lagde mærke til, at der i Klostergade 28 var indrettet en pornoforretning. Mens jeg nærmede mig ejendommen, sagde jeg højt til Gud: „Åh Gud, den forretning kunne vi godt have brugt til en kaffebar og boghandel. Giv os den bygning, når den pornoforretning ikke er mere." Senere på dagen kørte jeg den samme vej, men denne gang stod

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 182 19-05-2008, 16:05

jeg ud af bilen, gik hen til ejendommen og lagde mine hænder på den. Jeg bad og takkede Gud, fordi han ville give os den ejendom til kristent arbejde. Ejendommen indeholdt adskillige lejligheder, en afdeling med 12 enkeltværelser samt to butikslokaler, lige til vort behov.

Tiden gik, og jeg var ofte forbi stedet under patruljekørsel, og flere gange sagde jeg til mine kolleger: „Den ejendom, tror jeg, Gud giver os engang". I 1979 blev ejendommen kondemneret af Kolding Kommune og dermed gjort ubeboelig på grund af manglende brandsikring, isolering og vedligeholdelse. En dag, jeg gik i Klostergade, mødte jeg tilfældigvis advokat Fress, som havde været advokat for en af vore beboere. Jeg takkede ham for hans indsats. Beboeren havde fået en betinget dom dels, fordi han var i behandling i Quo Vadis, dels på grund af godt advokatarbejde. Under vor samtale spurgte jeg Fress, hvem der ejede Klostergade 28. Det kunne han let fortælle, for det var ham, der var advokat i salgsøjemed. Ejendommen havde nemlig været solgt til 610.000 kr. med 100.000 kr. under bordet, men handlen var gået tilbage, og ejendommen var netop igen sat til salg.

Quo Vadis-bestyrelsen besigtigede ejendommen, talte om og bad for sagen og bød derefter på grund af ejendommens tilstand 380.000 kr. med 93.000 kr. i udbetaling. Det skete i tro, for vi havde ikke en krone. Ejendommen havde en gunstig beliggenhed midt i Kolding by. Vi kunne bruge den til arbejdsprøvning af beboere og senere som udslusningssted i vort følge-op-arbejde. Tre af ejendommens syv lejligheder var så meget i orden, at de midlertidigt måtte benyttes til beboelse, men ellers var hele ejendommen tom. Den 1. juni 1979 overtog vi ejendommen, Klostergade 28 med opgangene A, B og C, der bestod af 954 etagekvadratmeter til den pris, vi havde budt. Vi holdt en mægtig indvielses- og lovsangsfest, da vi havde fået ryddet op. Vi fik ejendommen, og Gud gav os pengene.

I løbet af tre uger fik vi uden at spørge noget menneske alle pengene til udbetalingen. Ja, vi fik faktisk 95.000 kr. og skulle

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 183 19-05-2008, 16:05

bruge 93.000 kr. – et mirakel. En vision fra Gud blev en realitet. Til Guds ære og til gavn for mennesker. Hele ejendommen blev senere benyttet som beboelse både i udslusningsfasen for gamle beboere og for medarbejdere samt til et godt besøgt krisehjem, et bogcenter og en snak-bar, hvorfra vi gik på gademission.

Den øvrige del af visionen

Sådan fortsatte det. Gud gav os det alt sammen. Fiskekutteren fik vi i foråret 1980. Vejen Højskole Kibbutz overtog vi 1. februar 1981, og senere fik vi Quo Vadis-Gården ved Ringkøbing Fjord. Gud er en suveræn giver. En mand fra Kolding gav os 20.000 kr. kontant til fiskekutteren. Det fik vi den for, og folk fra Hvide Sande hjalp os med at gøre den sejlklar og kampdygtig til mission i Danmark.

Disse vestjyder, der med livet som indsats reddede mennesker på havet, kunne se behovet for en sejlende kaffebar, der kom med et godt budskab i vort opsøgende arbejde. De udførte et kæmpe arbejde med at indrette fiskekutterens lastrum til en flot salon/kaffebar, hvor både sø- og sejlfolk tog imod Jesus under vore ture rundt om Danmark.

Døgnbehandling i Randers

En kort overgang, 1981-82, var Quo Vadis-hjælpearbejde en realitet i Randers, før det blev til et selvstændigt behandlingsarbejde, der fik navnet Shalom. Ole og Anna Schwartz ønskede nemlig ligesom vi at hjælpe unge ud af deres misbrug under hjemlige forhold. Det var dog et problem, at social- og sundhedsforvaltningen i Randers havde givet afslag på Anna og Oles ansøgning om tilladelse til at udføre socialt behandlingsarbejde med døgnophold på adressen Kristrupvej 31 i Randers.

Da vi i Quo Vadis, samtidig med købet af Huset i Læssøegade i 1974, havde opnået den nødvendige tilladelse fra Kolding Kommune til at udføre døgnbehandling for unge misbrugere, kunne vi hjælpe Anna og Ole i gang med deres be-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 184 19-05-2008, 16:05

handlingsarbejde ved at indgå et samarbejde. Straks derpå bad Ole og Anna mig om at skaffe dem de nødvendige kommunale tilladelser til, at døgnbehandlingen måtte finde sted på deres adresse. Efter en ansøgning om revurdering af afslaget blev jeg indbudt til en drøftelse i Randers Kommune. Udvalgsmedlemmer fra såvel socialudvalget som teknisk udvalg fik forelagt behandlingsform og arbejdsgrundlag for Quo Vadis, ligesom de fik udleveret kopier af diverse anbefalinger. På mødet blev afslaget til Anna og Ole ændret, så Randers Kommune fra samme dato godkendte, at der på adressen Kristrupvej 31 måtte udføres socialt døgnbehandlingsarbejde.

På Herrens mark

Gården med 37 tønder land købte vi for 420.000 kr. af en landmand. Han ville gerne sælge til os, fordi han og jeg var blevet venner. Tre personer gav os tilsammen 120.000 kr., og én person gav os 300.000 kr. kontant. Gårdejeren havde sat gården 200.000 kr. ekstra ned for vores skyld, og sammen med de fire andre givere gjorde han arbejdet med genoprettelsen af de unge muligt gennem et stort offersind. De havde alle fem mere kærlighed til Gud end til deres penge, og med deres menneskekærlighed åbnede de for Guds indgriben og mirakler. Gud havde sagt, at vi skulle få disse ting, og vi fik det. Pludselig var det hele en realitet.

Utrolige, vidunderlige Gud!

Quo Vadis-Gården blev derpå godkendt som opholdssted af Vejle Amt og senere af Ringkøbing Amt. Gården blev i en årrække brugt i behandlingsarbejdet, specielt blandt unge grønlændere i misbrug, fordi vi i flere år var på Finansloven specielt med den opgave for øje. Ud over dette sørgede Gud også for, at alle visionerne gjorde gavn for mennesker i vanskeligheder, og mange tog imod Jesus og fik kraft til at leve.

Fonde hjalp os økonomisk, fordi de så, hvordan beboerne samtidig blev arbejdsprøvet og gjort egnede til arbejdsmar-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 185 19-05-2008, 16:05

kedet gennem arbejdet med at sætte bygningerne i stand. På mit gamle „hakkebræt" af en skrivemaskine skrev jeg mange ansøgninger om alle mulige ting, men specielt til den kondemnerede ejendom i Klostergade, og det gav resultater. Fondene forstod den genoprettelsesproces, der her skete både med vore beboere og bygningen, så ad den vej fik vi 4,2 millioner kroner til en total og gennemgribende renovering af hele Klostergadeejendommen. Samtidig fik vi en stor økonomisk håndsrækning fra det offentlige, da ejendommen kom ind under byfornyelsen i Kolding. En renoveringsopgave staten var med i.

Roskilde Festival

I årene 1977 til 1984 var jeg med i bestyrelsen for Kirkernes Roskilde Festival Komité, et missionsarbejde Hans Werner og Kirsten Morell havde startet på Roskilde Festivalen. Her fik og gav vi i en uge før selve festivalen i Roskilde undervisning til unge, der var med i evangelisationsarbejdet under selve Roskilde Festivalen.

Mellem 80 og 320 begejstrede kristne unge var med i missionsfremstød i de år. På selve Roskilde Festivalens weekenddage blev der talt med rigtig mange mennesker og bedt til frelse med adskillige. Det var vækkelsestider. På festivalen missionerede vi ud fra to store cirkustelte med hver fem master. Der var plads til ca. 800 mennesker i hvert af de store telte, som var koblet sammen. Om natten var teltene fyldt af sovende mennesker.

Hvert år deltog alle 'Quovadisserne' i disse fremstød. De aflagde deres vidnesbyrd og gik med i felttoget, når vi indtog hele festivalområdet, mens vi bad og åndeligt indtog hver plet, vi trådte på. Til sidst blev det ledelsen af Roskilde Festivalen for meget, fordi vores medvirken overtog for meget af deres interesseområde.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 186 19-05-2008, 16:05

Pris Herren-aftener

I de 25 år, Christa og jeg var med Quo Vadis-arbejdet, samledes vi én gang om måneden til Pris Herren-aftener i Huset, hvor en indbudt taler forkyndte Guds Ord. Der var altid forkyndelse af Guds levende ord og vidnesbyrd fra mennesker, der havde netop havde oplevet noget med Gud, ligesom der var megen lovsang og tilbedelse af Jesus.

Mens Anna og Oles behandlingsarbejde i Randers var i samarbejde med Quo Vadis, ønskede de, at jeg ligesom i Kolding skulle lede de månedlige Pris Herren-aftener i Helligåndshuset i Randers. Det var også sprudlende, livgivende og velbesøgte arrangementer, hvor rigtig mange mennesker fik helbredelse, fornyelse og et møde med Gud.

Hver eneste fredag aften og nat var folkene fra Quo Vadis sammen med andre kristne, der støttede vort arbejde, på gademission i Kolding, hvor vi sang på gaden og gav vidnesbyrd og inviterede på kaffe, sang og Jesus-snak i Quo Vadis Snakbar, først i Låsbygade og senere i Klostergadeejendommen.

Quo Vadis Fonden

Efter 1996 var der på grund af manglende politisk velvilje ikke beboere nok til, at der på årsbasis var økonomisk balance i Quo Vadis. Samtidig var jeg blevet så invalideret efter en fejloperation, at jeg ikke længere magtede arbejdet. Fra 1997 havde Quo Vadis underskud på årsregnskabet, og i 1999 skruede Quo Vadis-bestyrelsen ned for arbejdet, hvilket indebar, at Christa og jeg den 1. oktober 1999 blev fritstillet. En ny bestyrelse forsøgte at videreføre behandlingsarbejdet, men det viste sig umuligt trods flere gode forsøg, hvorefter man solgte behandlingshjemmene Quo Vadis-Gården og Huset i Læssøegade.

Den 1. september 2004 blev Quo Vadis Behandlingshjem ændret til en fond. Quo Vadis-ejendommen, Klostergade 28, Kolding, indgik som et økonomisk positiv i fonden sammen med overskuddet fra salget af Huset og gården. Denne fond

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 187 19-05-2008, 16:05

har blandt andet til formål at hjælpe mennesker med misbrugsproblemer til at komme i behandling. Det sker med renterne af de millioner af kroner, der blev til overs efter salgene af behandlingsstederne og de lejeindtægter, der kommer ind gennem udlejning af den store Klostergadeejendom i Kolding.

I Klostergadeejendommens butikslokaler arbejder unge fra Indre Mission og Luthersk Mission fortsat med evangeliserende og opsøgende arbejde i Café Genesis. De unge går fortsat på gademission fredag og lørdag aften og nat fra kl. 19-03, ligesom de lørdag fra 12-15 cykler ud til de steder, hvor misbrugere og hjemløse opholder sig, og tilbyder dem kaffe, kage, suppe og frugt m.m. samt får nogle gode samtaler med dem.

Vejen Højskole-Kibbutz

Bygningerne, hvor Vejen Højskole-Kibbutz fik til huse, var ejet af F.L. Schmidt. Ungdom med Opgave (UMO) havde i flere år haft deres bibelskole der. Direktør Nissen fra koncernen var i Kolding for at besøge os. Han så, hvordan behandlingsarbejdet foregik i Huset, og hvad vore medarbejdere og beboere arbejdede med, og hvordan vi istandsatte Klostergadeejendommen. Det han så, gjorde ham så begejstret, at han sørgede for, at F.L. Schmidt-koncernen forærede den tidligere husholdningsskole i Vejen til Quo Vadis. Vejen Højskole-Kibbutz blev kort tid efter, i 1981, en højskole med en selvstændig bestyrelse. Skolen fungerede i en del år, indtil den måtte lukke på grund af manglende elevtilslutning.

Sjovt at være med i Guds plan

I 1994 flyttede Christa og jeg fra Huset for at lade andre føre arbejdet videre. I marts 1996 blev jeg under en mindre meniskenoperation fejlbehandlet på Aabenraa Sygehus. Det medførte, at jeg nogle år senere blev erklæret for 75% invalideret. I de første år efter operationen var jeg ikke meget ude af sengen, og min lænestol blev min „nådestol". Da Christa og jeg

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 188 19-05-2008, 16:05

i 1999 af Quo Vadis-bestyrelsen blev fritstillet, var jeg af Gud blevet ansat som „bedemand og solfanger“, så livet med Gud og mennesker fortsatte, selv om jeg nu for det meste lå ned. Det gør jeg ikke mere, for Gud har rejst mig op.

I den stille periode begyndte Gud at lede mennesker til os fra vor gade og området, vi var flyttet til. Og der skete små og store mirakler. Midt i min magtesløshed udfoldede Guds kraft sig helt, for selv om jeg er handicappet, og Christa af Kolding Kommune er ansat på fuld tid til at passe mig, kan Gud stadig bruge bedende mennesker og dreje situationer gennem bøn. Så at leve tæt på Gud er min lykke.

Endvidere er jeg blevet konsulent for Shalom behandlingshjem i Randers, hvor jeg bistår med kontakter og ansøgninger til diverse fonde. Danmark har brug for Shalom og andre kristne behandlingssteder, fordi mennesker i vanskeligheder har brug for hjælp til det hele menneske. Vort land har ligeledes brug for åbne kristne hjerter og hjem, der praktisk vil tage sig af vore landsmænd, der har behov. Rigtig mange mennesker behøver sunde, kristne støttefamilier, hvor de kan forholde sig til harmoniske familiemønstre.

Jeg er ikke blevet helbredt, endnu, men Gud har bevaret mig i sin nåde og kærlighed. Dér kan alt ske, og der sker rigtig meget, for Gud er i vores land for at sende Helligånden over os. Så lad os have forventning, tro og villighed til at være lige dér, hvor Gud vil have os.

„Jeg tillægger ikke mit liv nogen betydning, når bare jeg må fuldføre mit løb og den tjeneste, jeg har fået af Herren Jesus: at vidne om evangeliet om Guds nåde“. (ApG 20,24)

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 189 19-05-2008, 16:05

Johannes Kirk Søndergaard

Født den 26. april 1942.
Søn af Lillie og Kristen Søndergaard (indremissionær i 42 år).
Realeksamen i 1959 fra Gråsten skole.
Soldat og sergent i Fredericia fra 1961 til 1963.
Gift med Christa 2. juni 1963
Fra den 15. oktober 1963 ansat ved politiet i København, hvor jeg blandt andet var tillidsmand i udrykningstjenesten på Københavns Politigård.
Fra 1. august 1967 ansættelse i Kolding Politi indtil jeg på ansøgning blev meddelt 3 års orlov med endelig fratrædelse 1. november 1981.
Tilsynsførende for Kolding Kommunes Børneværn i fire år og tilsynsførende for Kriminalforsorgen i Danmark i 17 år, samt menighedsrådsmedlem i Seest sogn i 4 år.

I 1974 indvalgt i Kolding Byråd for Kristeligt Folkeparti, hvor jeg var i social- og sundheds udvalget. Sammen med Christa, grundlægger af Quo Vadis hjælpearbejde, der startede behandlingshjem i Kolding, Randers og Hemmet for unge i misbrug.

To børn, Christel, der er journalist og Annette, der har ansættelse ved Kristelig Fagbevægelse. Sammen med Christa leder af Quo Vadis arbejdet i 25 år.

I dag pensioneret og konsulent for Shalom behandlingshjem samt medleder af Bedehus i Kolding i Quo Vadis ejendommen.

Forfatter til dobbeltbogen: *Jeg har en ven, der kan gå på vandet/I Guds hånd* samt andagtsbogen: *„I Guds Navn."*

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 190 19-05-2008, 16:05

Af en landsbypræsts dagbog

Af Bent Feldbæk

Min dagbog er ikke skrevet med offentliggørelse for øje, hvilket præger stilen eller mangel på samme. Den giver dog et autentisk udtryk for mine og andres oplevelse af den karismatiske bevægelse over en femårig periode (1977-82) i Fornyelsens barndom.

Snedsted sogn, hvor jeg var sognepræst fra 1973 til 1999, ligger i Thy. Egnen er kirkelig set præget af de gamle vækkelser, især Indre Mission, men Snedsted, som er et ét-sogns pastorat, er overvejende grundtvigsk, dog med et dengang ret stort IM-samfund. Sognet består af en stor stationsby med ca. 1.200 indbyggere og et mindre opland.

1977

13. juni

Var 3. juni til provstikonvent i Vesløs, hvor værten B. Bøgh Pedersen havde annonceret, at han ville tale om Nikodemusteksten til den kommende søndag og om pinseunderet. Det havde fremkaldt en vis forventning i mig, da dette med Helligånden har optaget mig særdeles meget siden pinse. Bøgh Pedersen havde også inviteret lægen Michael Harry, der er en af den karismatiske bevægelses ledere, så forventningen steg. Vi havde jo netop pinsedagsaften ugen før set ham i tv, hvor man viste uddrag fra det karismatiske stævne i Ålborg. Bøgh Pedersen talte ved kaffebordet om en karismatisk engelsk præst, der havde brugt billedet med en kaffekande med låg på som et billede på den tillukkede nutidskristen, der kun hælder ud af sit eget. Det, der må ske for os, hvis ikke denne tilstand skal fortsætte, er, at låget skal af os, så Gud kan fylde nyt på os, og vi blive hans redskaber for alvor.

Efter kaffen talte han om Nikodemus som et billede på forstandsmennesker som os, der vil forstå alt i modsætning til Maria, Jesu mor, som udtryk for en sand kristen holdning:

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 191 19-05-2008, 16:05

hun forstod det ikke, men sagde: „Mig ske efter dit ord!“ Og så skete det, at Jesus Kristus vandt skikkelse i hende, og hun fødte ham til verden med smerte. Sådan ønsker Gud, at Kristus skal undfanges i os ved Helligånden og vinde skikkelse og blive kød. En kristen er et menneske, i hvem Kristus lever, og igennem hvem han virker. Vi er hans legeme, hans mund og hænder, og Kristus kan kun virke gennem os.

Efter dette for mig nye og medrivende var der samtale med Michael Harry, hvor de sædvanlige teologiske indvendinger blev fremført, men jeg forsvarede det karismatiske, fordi jeg følte, at jeg som et oprigtigt menneske ikke kunne andet.

Om søndagen måtte jeg for min egen menighed gentage Bøgh Pedersens udmærkede udlægning, og om mandagen tog jeg så til Teologisk Oratoriums konvent på Snoghøj Gymnastikhøjskole. I toget derned begyndte jeg at læse David Wilkersons „Korset og Springkniven“ (Pionerforlaget 1978) og blevet meget grebet af dens skildring af Helligåndens kraft. Vi var ca. 40 præster og andre teologer til konventet. Allerede den første dags aften følte jeg mig udkørt af tidebønnens mange ord og følte trang til at pjække fra morgenbønnen næste morgen, men nøjedes med at komme 10 minutter for sent. Jeg havde sovet uroligt og var stået tidligt op for at bede for mig selv i kirken, som er en fløj af højskolen, før den officielle laudes (morgenbøn). Jeg følte mig utilfredsstillet af tidebønnens stive form og mange ord samt den brusende salmesang, som jeg følte som blot gode sangeres afprøvning af stemmer uden egentlig lovsang.

Efter frokosten bad jeg til Gud, om han ikke nok ville lade noget ske ved konventet, og ved eftermiddagens diskussion drejede jeg samtalen ind på det karismatiske og forsvarede det trods prof. Regin Prenters heftige og hårdnakkede vigen uden om. I pausen bagefter så jeg mig pludselig omringet af en flok studenter og unge kandidater, der gav mig ret. Og det viste sig, at der blandt studenterne var tre aktive karismatikere, bl.a. lederen af Københavner-studentergruppen Jesper Serner-Pedersen. Ham samtalede jeg meget med og blev me-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 192 19-05-2008, 16:05

get tiltalt af hans tilbageholdende og beskedne væsen. Han fortalte, at han havde været med i den karismatiske bevægelse i flere år, talte i tunger hver dag og følte det som en stor åndelig velsignelse og kilde til tjeneste og menneskelig medfølelse.

Næste morgen (8.6.) sagde han, at han havde bedt for mig og spurgte, om vi skulle bede sammen om Helligåndens gave til mig. Jeg sagde straks ja, og i frokostpausen gik vi ind i kirken og op til alterskranken, hvor han læste et relevant skriftsted og fortalte, hvordan han selv i sin tid havde fået Helligåndens gave. Jeg knælede og overgav mit liv til Gud, og han lagde sin hånd på mit hoved og bad om, at Gud i det øjeblik ville sende sin Helligånd over mig. Jeg følte mig grebet af situationen, så tårerne løb mig ned ad kinderne, men andet følte jeg ikke. Jesper antydede i sin bøn, at det jo var forskelligt, hvordan man oplevede det, og jeg følte selv, at det ikke ville komme på én gang. Jeg drøftede næsten uafbrudt i pauserne på hele konventet det karismatiske, og jeg har, siden jeg er kommet hjem og har færdiglæst „Korset og Springkniven" samt hørt bånd fra Ålborg-stævnet, levet i en slags smertelig forventning. Jeg har følt mig lidt modløs over, at noget synligt endnu ikke har vist sig og har bedt Gud om et tegn. Jeg slog op i Bibelen fredag aften (10.6.), og den åbnede sig ved 1. Kong. 19 ved beretningen om Gud, der åbenbarer sig for Elias ved Horeb. I dag, mandag, bad jeg om det samme, før jeg åbnede Bibelen, og den åbnede sig ved 2. Mos. 3, Moses' kaldelse ved den brændende tornebusk. Også dette tager jeg som et tegn på, at Gud ikke har glemt mig, men at en forvandling venter.

1978

Nytår

… har her op imod jul følt mig „forelsket" i Jesus og mere og mere præget af glæde og taknemmelighed. Bibelen har åbnet sig for mig, som om der før havde været et dække over den. Og nu ved jeg, at den er Guds inspirerede ord, som for-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 193 19-05-2008, 16:05

standen ikke kan fatte og ikke bør kritisere, men må læses som den ledestjerne, Grundtvig siger, den er. Jeg føler, at mit „ydre menneske er brudt" (Watchman Nee), og at Gud nu kan og vil bruge mig i sin tjeneste. Tyngdepunktet er flyttet bort fra mig selv og over til Gud, og jeg ser det nu som mit livs mål at tjene ham alene.

28. oktober

Var i Give præstegård sammen med Karl Aage Madsen for at møde den engelske prædikant Ian Andrews, der holder en række helbredelsesmøder i Silkeborg og Give i denne uge. Det blev en stor oplevelse at møde denne stammende unge mand, revisor af profession, men i høj grad under Helligåndens indflydelse. Han talte et par timer om formiddagen og eftermiddagen om helbredelse ved bøn, teori og praksis. Til slut kom han ind på tungetalen, og da han spurgte, om der var nogen af os 15 deltagere fra folke- og frikirker, der endnu ikke havde modtaget tungetalen og ønskede det, var vi tre folkekirkepræster, der meldte os og blev bedt for. Det var lidt vanskeligt for os at komme i gang, og man følte sig lidt tåbelig, men de andre bød os velkommen i Jesu dårers klub, og allerede nu kort tid efter føler jeg tungetalen som en lettelse af trykket i maven og en renselse og opløftelse af sindet lidt i retning af et åndeligt brusebad. Karl Aage blev for øvrigt ved samme lejlighed helbredt for ulige lange ben og rygsmerter, og Svend Boysens far fremviste sine ben, der var blevet befriet fra store åreknuder aftenen før. Alt i alt et varmt og opløftende møde, som gav mig nyt mod til at gå videre.

8. november

Siden jeg fik tungetalen, føler jeg, at min åndelige udvikling går hurtigere. Medvirkende hertil er, at jeg siden min 40-års fødselsdag 10.10., da jeg købte mig et guldkors i lænke og begyndte at gå med det til vidnesbyrd for mig selv og andre, har udleveret mig selv mere og bekendt kulør. Jeg har fortalt menighedsrådet om min tungetale, så nu er det kendt i sog-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 194 19-05-2008, 16:05

net. Men jeg har fred til at tale åbent om det, og det er, som om Gud belønner min frimodighed. Kirsten og jeg har det nu så dejligt sammen, vi har fået en ny og varm kærlighed til hinanden, og jeg føler, at vort hjem mere og mere ligner Ingalls familiens i „Det lille hus på prærien". Jeg føler mig omgivet af varme og fred. Som en følge af dette meldte tre unge familier sig til forbøn for Helligåndens kraft. Kirsten og jeg bad for dem i kirken lørdag aften (4.11.), og vi følte en højtid i kirkerummet og et stærkt indbyrdes fællesskab bagefter.

14. november
I søndags var skilsmisseparret I og M i kirke og ønskede en samtale om eftermiddagen. Jeg fornemmede, at det snerpede mod forbøn, og efter en længere samtale og skriftemål, hvor de begge bekendte deres åbenbare synder, bad Kirsten og jeg for dem i kirken efter samme ritual som første gang: skriftemål og forbøn under tungetale.

27. november
Halleluja! Mit hjerte strømmer over af glæde, „du har fyldt min mund med latter" (Sl.126). Den sidste tid har været revolutionerende for os. Nu synes der for alvor at være ved at ske noget. Det er, som om høsttiden er inde, og vi får travlt med at høste til Guds rige. Kirsten fik tungetalen i lørdags (25.11.) ved I og M's mellemkomst. Gud har på forunderlig måde givet disse to både tungetale og synske evner. M havde haft et syn, hvor han så Kirsten stå ligesom fortabt med hovedet bøjet, og det stod ham klart, at hun skulle se opad og have tungetalen. Han havde fået begyndelsesordene på tungetalen, og de bad nu for hende under stor beklemthed, da de aldrig havde prøvet det før, og det hele er så nyt for dem. Men det virkede!

I går søndag (26.11.) bad vi for yderligere fire fra sognet.

Forrige mandag var jeg i den fælleskirkelige bedekreds i Thisted, som mødes i Missionsforbundets kirke. Vi var ca. 20. Der var tale om, at vi skulle udnytte et tilbud fra Michael

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 195 19-05-2008, 16:05

Harry om at få Cecil Cousen til Thy i slutningen af januar. Det blev nævnt, at der var kommet en profeti i Odense om, at når Cecil Cousen og Michael Harry mødtes i Danmark, ville der komme en stor vækkelse. Jeg frarådede, da jeg mente, at han var for pinsepræget og ikke passede i Thy. Vi blev enige om, at jeg skulle kontakte Michael Harry om at vente lidt med svaret. Kun hvis flere af os fik vished, kunne jeg slå til. Midt på ugen ringede HB til mig og sagde, at hun ikke kunne få fred i sit sind, før hun fik fortalt mig, at hun under min bøn i bedekredsen den aften var kommet til at ryste og græde, som når hun får en profeti, og følte, at Gud sagde til hende, at Gud ville føre mig ad ukendte veje, jeg ikke før havde betrådt. Jeg følte da, som H også gjorde det, at sagen var afgjort til fordel for en åbning og fuld offentlighed modsat min tidligere holdning. Da jeg så ringede til Michael, var han meget glad, da både han og Cecil gerne ville til Thy og helst i folkekirken. Så jeg følte, at møderne skulle være i Snedsted Kirke. Så nu kommer de! Måtte Gud ved vor herre Jesus Kristus gøre det til stor velsignelse. Selv føler jeg stor glæde og fred ved denne afgørelse, og fornemmer, at Gud nu vil fuld offentliggørelse og åbenhed fra vores side.

30. november

fortalte jeg ved vores sogneaften om den karismatiske vækkelse, først teoretisk ud fra Menighedsfakultetets blad (særnr. af P. Langagergaard) og efter kaffen åbent om, hvad vi i praksis havde oplevet indtil da. Stemningen ved mødet var god og overvejende positiv, men det satte for alvor gang i snakken i sognet. Det synes, som om sognet er delt i to lejre: en afgjort imod (sekterisme, sværmeri, humbug), en anden mere positiv, men endnu få afgjort positive. Det har været en lidt drøj tid, hvor jeg har følt det lidt belastende at komme ned i byen. Menighedsrådet er også noget skeptisk, påvirket af en heftig bladhetz mod Svend Boysen og hans „konfirmandfrelsning". Vi har også været ude for forskellige angreb fra

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 196 19-05-2008, 16:05

den onde, men har dog indtil nu kunnet stå dem imod. Vi er nu tolv, der taler i tunger i vores kreds i Snedsted.

1979

3. februar

Så er „stævnet" forbi. I hele januar har vi følt det som en daglig sky, ikke en mørk sky, men alligevel en uvis og spændende sky, som vi ikke vidste, hvad indeholdt. Profetiens ord om de ukendte veje, vi skal gå ad, blev bekræftet for mig ved et mannakorn dagen før: „Jeg fører blinde ad ukendt vej, leder dem ad ukendte stier" (Es. 42, 16) og var med til at øge spændingen. Jeg holdt som forberedelse tre døgns faste fra fredag kl. 18 til mandag kl. 18 uden at spise noget som helst og af drikke de to første dage blot lidt kaffe. Om mandagen, da jeg var blevet lidt slap i benene og følte dem værke lidt, gjorde det godt med citronthe med sukker og lidt honning i.

Det praktiske ordnede sig let og smertefrit (indkvartering og mad m.v.), som vi også havde bedt om, at det måtte. Vejret havde været dårligt indtil dagen før, af og til ligefrem snestorm, og bivejene var lukkede søndag. Men som vi følte, at Gud selv havde villet det, lagde han også dette til rette, og vi fik stille og klart vejr stævnets første to dage og tøvejr den sidste, midt i en frostperiode, som nu fortsætter. Jeg følte mig rolig og tryg, da dagen oprandt, og de tilrejsende gæster ankom, syv i alt. Kirken var fuld den første aften og halvdelen af klapstolene i brug, dvs. ca. 250. Cecil Cousein talte i 45 minutter, Michael i 20, hvorefter der var 1½ „bordfuld" til forbøn ved alterskranken, dvs. ca. 20 personer.

Næste aften, onsdag, var kirken overfyldt. Cousen talte om Zakarias' erfaring af Helligånden og Michael om det levende vand. Der var lidt flere til forbøn den aften, men flest udensogns. Vi havde, som den første og sidste aften, et varmt og hyggeligt samvær bagefter hos os i præstegården, hvor bl.a. tolken Søren (tidligere narkoman) aflagde sit vidnesbyrd. C. Cousen fortalte om nådegavernes manifestationer, og der kom en tungetale med udlægning ved Krista Frandsen: „Jeg

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 197 19-05-2008, 16:05

belønner forventning og virker kun der, hvor den er. Vær beredt, min dag er lige for hånden. At berede min vej er at lade sig fylde med min kraft."

Den sidste aften imødeså jeg med større spænding. Jeg følte, at gennembruddet endnu ikke var kommet og var på en måde lidt bekymret for udfaldet og følte mig meget magtesløs. Straks jeg kom ind i kirken, blev jeg mødt af en journalist fra København, der sammen med en fotograf ønskede at dække aftenens begivenhed til ugebladet „Ude og Hjemme" (de havde læst om møderne på Thisted Dagblads forside dagen før). Jeg var meget betænkelig, men Michael talte med dem og forstod, at de var seriøse. Både C. Cousen og Michael talte om erfaringen af Helligånden som de tidligere aftener, og der var stor fred i kirken. C. Cousen fortalte i slutningen af sin prædiken om et syn, han haft samme eftermiddag om, at Helligånden denne aften ville blæse hørligt gennem kirken og bad os være stille og lytte. Jeg hørte ingenting, men det gjorde byens brugsuddeler, som derfor kom næsten løbende op til forbøn bagefter. Jeg havde som afslutning på stævnet bedt alle, som ville være med til forbøn for sognet, egnen og landet blive tilbage sammen med evt. forbønssøgende, og ca. 80 blev. Efter fællesbøn og et par virkningsfulde kor faldt Helligånden over os med en forstærket følelse af fred, og dybt berørte mennesker (ca. 30) kom til forbøn, mest om Helligåndens dåb, men også for sygdom. Det var en stor oplevelse også for mig selv, der gik som i trance som forbeder sammen med Michael. Stor glæde hjemme i præstegården bagefter. Jeg følte det som en lykkelig fødsel var overstået, og en karismatisk menighed i Thy var kommet til verden.

14. februar

Bedekredsen samledes her i præstegården første gang efter stævnet. Vi var nu 28, altså en fordobling, og aftenen forløb godt i stille glæde. Så kom efterbyrden efter fødselen i form af tre indslag i regionalradioen 7. og 8.2. Det første var et interview med mig på 12 min., som jeg selv var glad for pga.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 198 19-05-2008, 16:05

dets stilfærdige karakter. Om aftenen blev biskop Henrik Christiansen spurgt og udtalte sig klart og utvetydigt til fordel for det karismatiske, men den følgende dag brød IM's generalsekretær staven over vækkelsen, selv om han, som han sagde, ikke ville eller kunne blande sig i de lokale forhold.

12. marts
I går, søndag, fik Kirsten en profeti i kirken i slutningen af min prædiken. Hun sagde til Gud, at hun ikke kunne stå op midt under gudstjenesten, men det blev ved at presse sig på, så lige før udgangsbønnen stod hun op og sagde med rystende stemme: „Gud siger til mig: sig til jeres menighed, at de skal omvende sig til Helligåndens dåb!". Kirken var fuld, mange havde fugtige øjne, og flere græd, da jeg sagde farvel ved kirkedøren. En enkelt var aggressiv.

10. oktober
Så er der gået et år, siden jeg for alvor gik ind i Fornyelsen. Det har været et drøjt år med virkelig ydre modgang, men med stor indre velsignelse. Kirsten og jeg har flere gange i årets løb sagt til hinanden, at hvis vi på forhånd havde vist, hvor svært det var at gå ind i en vækkelse, så havde vi sikkert ikke turdet. Det, som nok har været os allersværest, er de problemer i bedekredsen, som opstod omkring begrebet udfrielse, da Th. i august fortalte om sin udfrielse på Påruplejren samme sommer, og H. Krieger, Sønderborg ved samme bedekredsaften var på besøg og fortalte om sin erfaring i udfrielsestjenesten. Det resulterede i, at B og K gik ud af bedekredsen og trak 8-10 andre med sig. De har nu dannet deres egen kreds og mødes rundt i hjemmene. Det har været meget svært for os.

Dette i forbindelse med Ålholm-sagen, som har stået på hele sommeren, har været rensende for os og for Fornyelsen som helhed. Personligt har Kirsten og jeg også oplevet renselse ved at blive udfriet af Moses Hansen og Jens Peter Larsen, som var her 17. og 18.9, jeg selv fra en hårdheds ånd, som

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 199 19-05-2008, 16:05

har ødelagt meget mellem Kirsten og mig tidligere og været årsag til, at jeg af og til har sagt noget for hårdt i prædikenen og virket arrogant. Siden da er vi blevet mere og mere velsignet med Åndsåbenbarelse, hvilket utvivlsomt også hænger sammen med den heling af bruddet i kredsen, som heldigvis nu har fundet sted, selv om vi stadig mødes hver for sig.

M. fik under gudstjenesten i søndags tre kundskabsord, hvor han så tre forskellige personer i kirken og deres sygdomme. Det var sikkert et svar på min prædiken ved høstgudstjenesten, hvor jeg følte, at Jesu ord: „Har man lov til at helbrede på en sabbat?" i vores sammenhæng skulle oversættes: „Har man lov til at helbrede ved gudstjenesten?" Gud svarede kontant med disse kundskabsord. Hvis Gud virkelig vil, at nådegaverne skal fungere ved den almindelige gudstjeneste, undgår vi næppe en kirkekamp! Måske er det et fingerpeg, at jeg her til morgen under bøn om Helligåndens hjælp tog følgende mannakorn: „Thi jeg holder for, at det vi lider her i tiden ikke er værd at regne i sammenligning med den herlighed, som skal åbenbares på os" (Rom. 8.18). Jeg forventer ikke, at det kan gå af uden kamp, og da er min bøn til Gud, at han vil sønderbryde mit hjerte og knuse alt det, som er ham imod i mig, så jeg kan blive et godt redskab i Jesu hånd. Men hvor er livet blevet spændende og indholdsrigt, siden fornyelsen er kommet over os!

9. november

Oplevede i går en stor ydmygelse, da min forgænger i embedet G, der var inviteret af grundtvigianerne i sognet til at holde aftengudstjeneste i kirken, talte utilsløret fordømmende om det karismatiske, idet han satte det på linie med nyreligiøse bevægelser og Transcendental Meditation. Jeg kunne næsten ikke tro mine egne ører og havde slet ikke ventet det af ham, som efter organistens udsagn er „det bedste af alle mennesker". Jeg følte mig i den grad slået under bæltestedet i min egen menighed og opfordrede hviskende Kirsten til at

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 200 19-05-2008, 16:05

forlade kirken sammen med mig lige efter prædikenen, men hun hviskede tilbage, hvad Helligånden gav hende, at vi ikke måtte svigte Guds plan og vilje her, og jeg gik den tunge gang op for at hjælpe til ved altergangen, som jeg på G's anmodning nogle dage før havde lovet. Jeg bad hele tiden Gud skænke mig frimodighed, og han gav mig den, så jeg rolig, om end bevæget, kunne uddele brødet også til en del af mine „fjender".

Efter gudstjenesten havde jeg stærk lyst til at bebrejde G hans handlemåde, men lod mig af Kirsten overtale til intet at sige. Blot sagde jeg til ham ved udgangen: „Gud vil dømme os imellem." Da jeg kom hjem, følte jeg mig et øjeblik modløs og nedslået, men så gik jeg vores halvtimes spadseretur for tredje gang den dag og kunne prise Gud, fordi han agtede mig værdig til at lide for navnets skyld. Bitterheden forsvandt af mit sind og efterlod en bedrøvelse over, at mennesker kan være så blinde. I formiddags fik GK fra bedekredsen følgende til mig ved Helligånden: „Jeg har sat dig som hyrde for mine får. Du har to flokke, og du møder sorg og bekymring med den ene flok. Vær frimodig! Jeg vil give dig styrke, og du skal erfare, at jeg aldrig vil slippe dig. Jeg har givet dig mine løfter, og de står fast. Og i min time vil det, som nu er svært for dig, bære frugt, og min herlighed skal åbenbares." Senere på dagen tog GK dette mannakorn til mig: „Kast din byrde på Herren, så sørger han for dig, den retfærdige lader han ikke i evighed rokkes" (Sl.55,23).

1980

22.maj

Måtte i tirsdags træde op imod Michael lig Paulus mod Peter (Gal.2). JEV, der det sidste halve år er kommet i vores bedekreds efter brud med Thisted-kredsen havde mod mit ønske indbudt Michael til at give bibelundervisning. I længere tid har udfrielse jo givet os problemer, og i den sidste tid er de blusset op igen som følge af M's og I's ophold hos Maranata i København med henblik på I's endelige udfrielse

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 201 19-05-2008, 16:05

og M's videreuddannelse indenfor dette område. Michael havde ikke overraskende valgt at tale om „Helligånden og det onde", og de efterhånden mange fornyede på egnen, som er imod udfrielse var mødt talrigt op (ca.30-40) i JEV´s og G's hjem, hvor mødet blev holdt. Michael talte over 1 ½ time og søgte ved talrige bibelcitater at bevise, at kristne ikke kan have dæmoner, i alt fald ikke åndsdøbte. Det var en særdeles letkøbt argumentation, hvor han brugte Bibelen helt til at forsvare egne synspunkter og ikke med et ord nævnte, at mange ledere inden for Fornyelsen accepterer og bruger udfrielse. Det var i høj grad et subjektivt indlæg, der blev udlagt som Guds ord, så at den modsatte opfattelse blev stemplet som værende imod Guds ord. Jeg blev meget bedrøvet, ikke mindst da han ikke lod sig påvirke af min henvisning til Stig Christensen, Svend Boysen, Ian Andrews og egne erfaringer. Da der så blev opfordret til, at man skulle lade Guds ord bundfælde sig under fællesbøn, ønskede jeg ikke at være med mere, men forlod demonstrativt mødet.

10. oktober

Jeg har følt stærkt i den sidste tid, at jeg nu er på vej ind i en ny fase, som jeg fornemmer som en kampfase efter to års besindelsestid (jf. Paulus' ørkentid). Nu skal der kæmpes åbent og frejdigt for Guds sag, og jeg føler mig indviet til at være en ridder for min herre Jesus og redskab for hans fred og frelse. Ingemanns kampsalme „I alle de riger og lande" har stået for mig i denne tid, og jeg har klæbet den ind i min bibel for at udtrykke min tro og mit håb om, at jeg kan få mod til at kæmpe med „åben pande for hvad, jeg for alvor tror".

3. november

Så har vi haft vort tredje karismatiske stævne 1½ år efter nr. 2 med Michael Harry. Svend Boysen holdt to gudstjenester i kirken efter almindeligt ritual, dog med forbøn sammen med altergangen, hvilket viste sig at være en god fremgangsmåde og fremmende for forståelsen af, at forbøn hører med til en

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 202 19-05-2008, 16:05

almindelig gudstjeneste. Svend talte ret længe og noget springende (som sædvanligt), og flere klagede over, at de havde lidt vanskeligt ved at følge ham. Men hans ånd er stærk, og det virker opløftende og inspirerende at lytte til ham. Den første aften var det især bedekredsens medlemmer, der var til forbøn, i alt 15-20, og det var mest personlige problemer og tungetale, det drejede sig om.

Næste aften var præget af forbøn for Helligåndens dåb, hvor der blev bedt for fire fra sognet og fire ægtepar fra Ydby. Det var en stor oplevelse med forbønnen især den anden aften, og begge varede over en time (gudstjenesterne fra kl. 19.30- 22.15!), men det føltes ikke langtrukkent. Kirsten spillede begge aftener. Efter gudstjenesterne havde vi festlige og varme samvær herhjemme med ca. 40 pr. gang, og det blev sent! Svend og Nic boede hos os, og vi fik en god kontakt med hinanden. Der er ingen tvivl om, at det var vellykkede dage, der vil betyde et skub fremad for os. Som en udløber heraf kom der dagen efter et ægtepar fra Vestervig, som efter samtale og direkte forespørgsel ønskede forbøn. Kirsten og jeg bad for dem, og A blev så overvældet af Helligånden, at hun besvimede et kort øjeblik og faldt næsegrus til gulvet, men da vi lå på knæ under forbønnen, var det meget stilfærdigt.

4. november

To-årsdagen for bedekredsens tilblivelse. Nu er der 25 fra sognet og 22 udensogns, der deltager i bedekredsen mandag aften. Af de 25 har 10 tungetalen, og af de 22 har 5 tungetalen, men hvor mange af disse 47 er fuldt overgivet?

1981

2. maj

Påsken forløb godt. Der var ikke så mange i kirke Skærtorsdag (60-70), men Langfredag og Påskedag var kirken helt fuld, og gudstjenesterne de to dage lykkedes særlig godt. Jeg følte mig fuld af frimodighed og sejrsforventning og prædikede også Langfredag om kongekrucifiksets sejrende Kristus.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 203 19-05-2008, 16:05

2. Påskedag kl. 8.30 var småt besøgt (40-50), men det skyldtes sikkert tidspunktet. Den åndelige situation omkring os har været nogenlunde rolig siden jul. Vi har haft en række gode mandage uden de store oplevelser, men præget af stilfærdig glæde. Kirsten og jeg er blevet ført ind i udfrielsestjenesten og har med synligt resultat udfriet I fra Thisted fra flere forskellige tvangstanker. Men vi er også blevet klar over Satans genstridighed og gentagne forsøg på at genvinde sit tabte terræn. Bedekredsen er nu normalt på ca. 30 om mandagen. Flere har fået tungetalen, og i mandags oplevede vi forbøn for tre sygdomstilfælde i kirken, hvor Kirsten i hvert enkelt tilfælde fik kundskabsord om, hvad der skulle bedes for, sådan som vi også har oplevet det ved udfrielserne. Det er en stor gave, der giver os bedre mulighed for at hjælpe i det konkrete tilfælde.

6. maj

Fik i går Guds direkte tale igennem et mannakorn. Vi skulle til stiftsmenighedsrådsstævne i Ålborg, og kort før vi skulle med bussen kl. 7.30, tog jeg et mannakorn: „Vær stille for Herren og bi på ham, græm dig ikke over den, der har held, over den, der farer med rænker. Tæm din harme, lad vreden fare, græm dig ikke, det volder kun harm. Thi ugerningsmænd skal ryddes ud, men de, der bier på Herren, skal arve landet“ (Sl. 37, 7-9). Jeg forbandt ikke noget med det før om eftermiddagen, hvor det svære skyts blev rettet mod Fornyelsen fra taleren, biskop Johs. Johansen: „Der er to onder i Folkekirken: fundamentalisme og karismatisme“. Det føltes unægtelig som en spand koldt vand i påhør af de ca. 2.000 præster og menighedsrådsmedlemmer, der var i Ålborghallen, og skabte nogle spændinger i forhold til flere i vores eget menighedsråd. Men jeg huskede på mannakornet, og det hjalp Kirsten og mig til at kunne smile og tale afslappet om sagen, og imod al forventning virkede det oplivende på os få karismatikere, som var til stede, og jeg er sikker på, at Gud kan vende det til det bedste. Bekræftelsen på dette fik jeg

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 204 19-05-2008, 16:05

allerede i bussen hjem, hvor formanden for vores menighedsråd kom hen til mig, og vi talte en hel time sammen om vækkelse og folkelig rejsning. Også en af de toneangivende fra nabosognets menighedsråd „aflagde visit" i bussen hjem, hvilket jeg også følte som et håndslag. Guds veje er uransagelige, men vise!

22. maj
I går aftes oplevede Kirsten og jeg den store glæde at udfri G fra noget meget generende, der havde bundet hende i mange år. Det forløb stille og roligt, og G følte det, som om en stor byrde blev taget fra hende, og hun græd af glæde. Der var en dyb fred omkring os, som stadig var der i aften iflg. G, som lige har ringet. Desuden har vi ved Helligåndens hjælp været redskaber for I's udfrielse. Det har været en meget lang affære, hvor vi flere gange har været på nippet til at give op. Vi har udfriet hende hen ad vejen for en hel del, men depressionen syntes at forblive uændret, men i denne uge brød hun endelig ved Helligåndens kraft igennem og er nu sat i frihed, og hun synger og beder. Kirsten og jeg føler os ikke opstemte, for vi ved jo, at det kan lade sig gøre, men bare taknemmelige over, at det lykkedes.

9. august
Det er sidste dag i sommerferien, der i år har været præget af bibelcamping og onde ånder. Kort før sommerferien opnåede vi det glædelige at få udfrielse „officielt" anerkendt i vores bedekreds, idet også udbryderne, om end lidt tøvende, indrømmer udfrielsens berettigelse.

Den anden uge i ferien skulle vi på bibelcamping i Skalborg, hvor jeg skulle tale den anden mødeaften (søndag). En halv time før vi var klar til at tage af sted, blev jeg ringet op af en journalist vedr. Svend Boysens indrømmelse af, at han havde „uddrevet dæmoner". Jeg var ikke meget for at udtale mig, men kunne og ville dog ikke skjule, at jeg stod helt på Svends linie og selv kendte lidt til udfrielse. Mandag morgen

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 205 19-05-2008, 16:05

ringede regionalradioen til lejren og bad om en udtalelse. Tirsdag var det Kristeligt Dagblad, og onsdag stod tv-avisens medarbejdere i lejren. Kirsten og jeg følte, at vi skulle medvirke til at afdramatisere sagen og indvilligede i at lade os interviewe. Det skulle ikke være af mere end to minutters varighed. Lejrens ledelse, inklusive Michael Harry, som mildt sagt har et noget anspændt forhold til udfrielse, bad sammen med os for et godt udfald. Vi følte også, at det lykkedes helt godt (vi fortalte om Kirstens udfrielse fra migræne). Tv-holdet havde så en aftale med fungerende biskop, domprovst Geil, men da denne havde set og hørt vores udtalelse, ønskede han ikke at imødegå os, og så aflyste tv det hele!

Biskop Henrik Christiansen var med til mødet søndag aften, hvor jeg talte (skønt han havde ferie). Han udtalte sig positivt om Svend Boysens redegørelse om dæmonuddrivelse og var meget venlig over for mig. Det var på mange måder en vanskelig uge for Kirsten og mig, da vi følte os lidt isolerede fra lederkredsen på grund af dette, og vi frygtede for en „eksplosion". Men Gud stadfæstede vore skridt og vendte stemningen til fordel for os, så Michael holdt sig i skindet, og vi oplevede de sidste par dage på lejren at blive opsøgt af en hel del mennesker, som vi bad for og løste fra forskellige ting.

27. august

Vi kom hjem til en ildprøve. De forskellige ting, som i sommerferien havde været fremme i radio og aviser havde pustet godt til sladderen, sådan at vi nærmest følte os spedalske i folks øjne. Kirsten havde følt, at vi på et eller andet tidspunkt skulle begynde at holde altergang herhjemme, os to. Det blev klart for os, at det var nødvendigt nu, hvis vi skulle komme igennem denne hetz. Vi holdt så hjemmealtergang med hinanden hver morgen lidt i syv hele den første uge, indtil vi havde vænnet os lidt til „vinterklimaet".

Nu er der til det øvrige kommet en åben konflikt med konfirmandforældrene. Da jeg for 14 dage siden bad over den

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 206 19-05-2008, 16:05

kommende konfirmationsforberedelse, stod det mig klart (Helligåndens indskydelse tror jeg, fordi det var i slutningen af en tungetaleperiode på en halv time), at jeg skulle indrykke en annonce i annoncebladet og anmode forældrene selv anmelde deres barn ved personligt fremmøde hos mig. Samtidig skrev jeg, at jeg underviste i bibelsk kristendom, ligesom for at gøre forældrene opmærksomme på, dels hvad de kunne forvente, og dels at jeg stod på bibelsk grund. Jeg havde nok ventet nogen snak i den anledning, men slet ikke så meget, som tilfældet er blevet. KR har ringet til biskoppen for at klage, men fik ikke medhold. Flere af forældrene har henvendt sig til min nabopræst for at bede ham overtage deres børn, hvad han imidlertid nægtede. Flere af forældrene har ringet til mig for at forhøre sig nærmere, og det forlyder, at de mest folkekirkelige forældre har været samlede til forældremøde om sagen. Jeg følte det så nødvendigt at indkalde forældrene til et møde, hvilket sker i morgen. Jeg føler, at det er en ret afgørende principsag, fordi jeg må have lov til, også læremæssigt og ikke kun i prædikenens form, at meddele sandheden om Helligåndsdåbens nødvendighed. Jeg er spændt på udfaldet, men føler mig rolig og afslappet, da sagen hviler trygt i Guds hånd, men jeg vil faste i morgen.

1. september

Dagen, hvor konfirmandforældremødet skulle afholdes, var præget af et usædvanligt højtryksvejr med stor udstråling. Allerede fra solopgang mærkede jeg den uheldige indvirkning af ioner i luften så stærkt som aldrig før, så det gjorde mig helt svimmel, og jeg var ved at opgive min morgenspadseretur. Kirsten havde også lidt svimmelhed samt lidt ondt i maven, ligesom jeg selv havde det, så vi følte begge, at vi måtte holde altergang sammen for at beskytte os. Det føltes, som om det var en dæmonisk udstråling, der ligefrem blæste imod os og forsøgte at vælte os (jvf. Helligåndens kraft til at lægge folk ned). Vi fastede begge to hele dagen, og hen

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 207 19-05-2008, 16:05

imod aften lettede trykket, og det blev en af de i Thy så sjældne stille aftener.

Vi var spændt på, om der ville komme andre end de to hold forældre fra bedekredsen, men forældrene mødte næsten fuldtalligt op (41). Jeg begyndte med at læse forrige søndags episteltekst op (10. s.e.trin.) fra 1 Kor. 12 om nådegaverne og fremlagde uden at skjule noget min egen indgang i Fornyelsen og også nænsomt erfaringer vedrørende onde ånder. Jeg fortalte dem åbent, at jeg ville undervise børnene ud fra Bibelen og også lære dem de forskellige skriftsteder, som vedrørte Helligåndens dåb og nådegaverne. Efter kaffen var der lejlighed til at „skyde", og det blev der også, og en del kom af med deres aggressioner over for det karismatiske. Onde ånder blev kort omtalt, men især drejede det sig om spørgsmålet om min påvirkning af børnene i retning af omvendelse, som eventuelt kunne bringe splittelse i hjemmet. Et ægtepar gik i vrede, og flere var ret aggressive, men mødet sluttede da kl.22.30 i en forsonlig holdning, uden at synspunkterne dog havde nærmet sig hinanden.

I går, mandag, var bestemt til at dele indbydelser ud til helbredelsesgudstjenesterne den 6. og 7. med Hans Jensen, Randers. Selv om nogle fra bedekredsen glimrede ved deres fravær, var vi ca. 15, som fra kl. 20-21 delte ud i hele byen. Det forløb stille og roligt, kun JT blev smidt ud et sted, hvor han ringede på. Vi var samlede til kaffe bagefter hos B og I, hvor vi sidst på aftenen hørte, at konfirmandforældrene havde været samlet på skolen (vist forældre til 20 af de 26 konfirmander) og fået biskoppens tilsagn om en anden præst til at konfirmere børnene, og i dag var der også kun mødt tre konfirmander fra den ene klasse.

9. september

Der mødte ingen konfirmander fra den anden klasse torsdag, så jeg har altså kun tre af hele denne årgang! Senere blev jeg ringet op af den nabopræst, som havde lovet udbryderforældrene at give konfirmandundervisning til deres børn i sko-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 208 19-05-2008, 16:05

len. Han bad om en konfirmationsdag. Først nægtede jeg det, men ringede ham op kort tid efter, da Kirsten og jeg havde fået talt det igennem, og gav ham den til konfirmationen bestemte St. Bededag. Kirsten fik: „Opgiv retten til at have ret", og det vil jeg rette mig efter, selv om det i begyndelsen var et surt æble at bide i. Der har været en del reaktion i byen i den anledning vist ikke lige til vores fordel, men der er dog også flere, som smiler til os. Vi har holdt os hjemme nogle dage, mens bølgerne gik højt.

Så ringede en mor til en lille mongolpige, som vi havde truffet i Skalborg, hvor hun havde søgt os vedr. pigen. Dengang „fik" Kirsten ordene „bøn og faste". Nu ville forældrene komme med pigen til helbredelsesgudstjenesten med Hans Jensen søndag. Kirsten og jeg gik i faste, hvilket jo også passede godt ind i forberedelserne til gudstjenesterne i den almindelig oprørte situation. Vi holdt hjemmealtergang hver morgen og følte det ikke vanskeligt at faste. Vi drak et par glas kærnemælk dagligt og lidt sukkervand, lørdag og søndag og en kop varm suppe.

Første helbredelsesgudstjeneste var præget af en del modstand. Der var modstand i luften om eftermiddagen, og jeg havde svært ved at få prædikenen formet, selv om jeg var glad for det, jeg havde fået („plovmanden" og syndernes forladelse = fødslen på ny/frelse ud fra Mark. 2,1-12). Men prædikenen faldt på gulvet pga. den lille mongolpiges klynken (onde ånder?). Der var ca. 75 i kirken, heraf 10 fra sognet. Det hele var lidt stift, selv om Hans J. fik tøet lidt op på det ved sin uhøjtidelige facon. Også forbønnen gik lidt trægt, da folk skulle presses for at komme frem. Der blev bedt af Hans for mongolpigen og hendes forældre sammen, hvor jeg var medbeder. Men da vi sluttede gudstjenesten ca. kl. 22, følte jeg, at vi skulle forsøge endnu en forbøn for pigen, hvor Kirsten var med, og vi så måske kunne få et kundskabsord. Det skete. Kirsten fik, at der skulle bydes over de forkerte hormoner, som var kommet ind i pigen. Det gjorde jeg samtidig med, at

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 209 19-05-2008, 16:05

jeg brugte kraftig tungetale til støtte. Faderen „brød helt sammen“ af glæde, og vi tror, at det under skete, som vi havde håbet på. Det blev for os pigens aften. Vi havde en hyggelig kirkekaffe herhjemme (ca. 50).

Den anden helbredelsesgudstjeneste forløb bedre. Der var omslag i vejret fra høj, lidt kølig himmel søndag til en mild og fugtig luft, rigtig sommerluft. Der var flere i kirken, også fra sognet, selv om det vel ikke var mere end 25 stk., men i alt ca. 150. Jeg havde fået et dejligt billede til min prædiken en time før gudstjenesten: det røde postbud som et billede på en karismatisk kristen med nådegaverne som kendetegn ud fra Mark. 16, 15-20. Det lykkedes meget godt, og den forudgående lovsang var god med klappen og oprakte hænder. Derimod trådte Hans lidt i det med en for lang og uforberedt og spredt indledning, dog med et par gode eksempler fra hans helbredelsestjeneste. Men forbønnen gik godt og glidende, og der var kø flere gange. Vi sluttede ca. kl. 22 og var samlet ca. 70 personer til kaffe bagefter. Her sang vi „Har hånd du lagt på Herrens plov“, og Hans sagde lidt om ikke at se sig tilbage, og hans fornemmelse af, at der var begyndt et nyt afsnit her. Det blev bekræftet af SV, som nævnte sanglinien „bladet i bogen sig vender“, der var kommet til hende flere gange i ugens løb. Og Kirsten fik næste morgen ordet „nybrud“. Også jeg selv følte, at det karismatiske ligesom var brudt igennem ved denne gudstjeneste. Og jeg tror, at vi i højere og højere grad vil få valgmenighedstilstande og blive centrum for en ny „stil“ her i Snedsted.

13. september

Allerede nu synes mannakornet fra den 3.8. om en „banet vej for hellige“ at gå i opfyldelse. Biskoppen var uanmeldt i kirke til høstgudstjenesten (13.s.e.trin.), hvor jeg prædikede over „Salige er de øjne, som ser det, I ser“. Jeg nævnte åbent og utvetydigt den verdensomspændende karismatiske vækkelse og nødvendigheden af ikke at distancere os fra den som lovkyndige i teksten, men at elske Gud af hele vort hjerte og give os helt i omsorgen for andre ligesom den barmhjertige sama-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 210 19-05-2008, 16:05

ritan. Jeg opdagede først biskoppen efter oplæsningen af dagens tekst på prædikestolen, men fik hjælp til at være uberørt af inspektions-situationen. Bagefter var Henrik Christiansen særdeles positiv og rosende og sagde, at han intet forkert kunne finde, tværtimod. Og han tilbød mig i virkeligheden en slags valgmenighedsordning, hvor jeg kunne få lov til at køre mit løb med hans velsignelse, når blot de utilfredse i sognet blev stillet tilfreds med en månedlig gudstjeneste ved en fremmed præst og kirkelige handlinger efter folks ønsker. Det gik jeg med glæde ind på og føler, at Gud på en underfuld måde har skabt en banet vej for os!

5. oktober

Så har vi haft officiel bispevisitats. Der var fuld kirke (en del klapstole i brug og 130 til alters). H. Christiansen holdt en ildfuld og god prædiken om påske ud fra enkens søn i Nain og gjorde en del ud af gudstjenesten som menighedens kraftcenter. Dette er jo helt sandt, når det drejer sig om den troende menighed, men bliver lidt problematisk, når man som biskop Christiansen mener, at dette gælder alle døbte. Efter gudstjenesten spiste vi, biskop og menighedsråd, smørrebrød her i præstegården. Stemningen var ifølge sagens karakter lidt mat, men biskoppen er jo god til at snakke op. Kl. 13 begyndte så den egentlige forhandling med en kort redegørelse af biskoppen om forskellige juridiske ting, og så fik menighedsrådsformanden ordet på menighedsrådet vegne. Han omtalte først, at vore uoverensstemmelser ikke var personlige, men teologiske, og nævnede så syv punkter: mit dåbssyn, hvor han (med rette) mente, at jeg opererede med to, nemlig vanddåb og Helligåndens dåb, dels mente han, at jeg lagde for megen vægt på menneskets egne anstrengelser, at vi i den karismatiske vækkelse havde opmærksomheden for meget rettet mod mennesket selv, at min opfattelse af de onde ånder var for firkantet, og at jeg skulle have sagt til folk, at sygdom skyldtes synd m.v. Jeg fik så lejlighed til kort at gøre rede for min omvendelse og min teologi, hvor dåb er lig

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 211 19-05-2008, 16:05

med omskærelse/undfangelse, nødvendigheden af et åndeligt gennembrud i fødslen på ny er lig med pietismen samt en efterfølgende Helligåndens dåb ved håndspålæggelse jf. erfaringer verden over. Biskoppen sagde, at han var uenig med mig på en del punkter, men kunne og ville ikke frakende mig min ret til at forfægte disse synspunkter, som har hjemstedsret i en evangelisk-luthersk folkekirke.

Dernæst drøftede vi konfirmandundervisningen, og biskoppen udtrykte sin lettelse over, at der ikke var blevet nogen offentlig sag ud af denne krudttønde, men fastslog samtidigt, at den nuværende ordning med nabopræsten absolut var en engangsforestilling. Ligeledes måtte han sige, at det var juridisk umuligt at gennemføre den over for mig tidligere skitserede „valgmenighedsløsning", så evt. utilfredse måtte selv se at finde ud af det. Det fik menighedsrådets kasserer til lidt altereret at sige, at der jo var valgmenighed i nabosognet Hundborg og Sjørring, og så kunne der vel også blive i Snedsted. Det samstemmede både biskoppen og jeg i som en god løsning, og jo mere jeg tænker efter, en langt bedre løsning end en karismatisk valgmenighed, for så er det os, der forbliver sognemenighed, og de andre bliver „outsiderne".

Som en midlertidig løsning har jeg tilbudt menighedsrådet at arrangere en månedlig gudstjeneste med en „straffeprædikant". Mødet forløb stilfærdigt og roligt og må nok siges at være en Guds sejr, sådan at biskoppen nu officielt har godkendt min ret til at forkynde og undervise efter karismatisk teologi, hvilket betyder, som Kirsten sagde til morgen: „…så bliver vi alligevel i Folkekirken." Vi fik flere varme håndtryk ved kirken i går. Det glædede mig allermest, at formanden for IM i Snedsted ventede uden for kirken og gav mig nogle hjertelige håndtryk og sagde, at de ville tænke på (læs: bede for) os!

10. oktober

Så er det treårsdagen, hvor jeg for alvor besluttede mig til at tjene Gud i Jesus Kristus og med Helligånden bl.a. ved at bære

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 212 19-05-2008, 16:05

guldkorset og det uden på tøjet til et vidnesbyrd. Det har været tre begivenhedsrige år, som jeg ikke har fortrudt!! Det har modnet mig meget, sådan at jeg nu føler mig solidt forankret på „klippen", hvordan det så end former sig i den ydre verden. GK sendte mig i dag et skriftord, som jeg helt kan tilslutte mig og med Guds hjælp leve op til: „Velsignet være den mand, som stoler på Herren, og hvis tillid Herren er. Han bliver som et træ, der er plantet ved vand og strækker sine rødder til bækken, ej ængstes, når heden kommer, hvis løv er frodiggrønt, som ej ængstes i tørkens år eller ophører med at bære frugt." (Jer. 17, 7-8). M havde også taget et ord til mig i dagens anledning, som jeg synes er meget sandt og træffende især med hensyn til det sidste halve år (men også hele perioden): „han, som har holdt vor sjæl i live og ej lod vor fod glide ud! Thi du ransaged os, o Gud, rensede os, som man renser sølv; i fængsel bragte du os, lagde tynge på vore lænder, *lod mennesker skride hen over vort hoved, vi kom gennem ild og vand; men du førte os ud og bragte os lindring."* (Sl. 66, 9-12). Jeg føler, ligesom jeg nu har haft tre år i tilbagetrukkethed og i fremtiden måske skal mere i vælten i offentligheden. Det bryder jeg mig ikke om, da jeg helst vil leve så ubemærket og tilbagetrukket som muligt; men jeg er indstillet på at „miste mit liv" for Jesu navns skyld.

27. december

Juletiden var præget af megen sne. Jeg blev mindet om Ian Andrews ord om, at vækkelsens regn vil falde som sne i Danmark og derfor tage længere tid om at synke i jorden og bære frugt. Sidste halvdel af efteråret bragte ro efter stormen omkring og efter sommerferien. Jeg fornemmer, at vi er kommet et godt stykke nærmere vækkelse, selv om det udadtil har set ud som tilbagegang. Der er nu igen bedt for tre fra sognet til Helligåndens dåb, og desuden havde jeg den glæde, at en ung mand af de ukirkelige standsede mig og fortalte, at mange unge i Snedsted var på mit parti! Det glædede mig meget, da

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 213 19-05-2008, 16:05

jeg tror og håber, at det er blandt de unge, vækkelsen skal komme.

1983

11. januar

Bedekredsen består nu af ca. 40, hvoraf det normale fremmøde til lovsangsandagterne i kirken er ca. 25. Vi har fra det nye år opdelt kredsen i fire cellegrupper bestemt efter lokalitet (ungdomsgruppen dog undtaget). Det går temmelig stille. Det kniber stadig at få de forskellige ind i en personlig renselse, men der er dog enkelte undtagelser. Kirsten og jeg har holdt morgenandagt i kirken kl. 06 i ca. tre måneder, men vi er stadig alene. Den ugentlige bibelundervisning i kirken søndag kl. 19-20 fortsætter støt, men med ringe tilslutning. Vi har nu været i gang i tre år til maj. Kirkegangen er ved at være stabiliseret igen, selv om altergangstallet viser en faldende tendens i årsopgørelsen for 1982 (gennemsnit 54). Men der synes at være en åbning fra den „gamle" menigheds side. Således holdt vi adventsmøde for de ældre i præstegården efter to års pause. Der kom kun 25, hvilket er halvdelen af, hvad der tidligere kom, men det er 25 mere eller mindre åbne for en vis fornyelse. Ligeledes blev jeg bedt om at indlede en aften i bedeugen i missionshuset, også det er en åbning. „Fjenden" er tydelig på tilbagetog, selv om vi stadig møder angreb af og til.

22. maj

Har nu været i Snedsted i 10 år, og hvilke betydningsfulde år! Har fundet hjertets fred og indbyrdes harmoni i ægteskab og hjem takket være at Gud har forvandlet os! I går, pinsedag, brugte jeg for første gang døbe „*til* Faderens og Sønnens og Helligåndens navn". Jeg følte mig tilskyndet dertil og er spændt på, om dette oprør mod den hellige ko „dåben" går upåagtet hen. Det kan meget vel blive skelsættende som indledning til et åbent oprør imod det almindelige misbrug af

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 214 19-05-2008, 16:05

dåben i retning af magisk frelseshandling. Men må Guds vilje ske med os i alle ting! Jeg ønsker at følge Guds vej og dermed sandheden, og Kirsten og jeg er indstillet på at betale prisen i tillid til, at Gud vil bane vejen for os.

10. august
Har afsluttet en god og afslappende sommerferie med overvejende godt og varmt vejr. Trods overhængende trussel på grund af min korrektion af dåbsformelen, som er til behandling hos biskoppen og videresendt til de teologiske fakulteter, har vi ved forbønnens hjælp kunnet være ganske rolige. Vi var en uge på Skalborg Bibelcamping, og trods manglende forventninger blev det et godt ophold. Vi var knap 30 fra bedekredsen (børn inkl.). Nu er vi så i gang igen og skal for bedekredsens vedkommende prøve at slikke sårene, som altid kommer efter en ferie. Der var en lidt manglende-frimodighed-stemning første mandag, hvor vi var knap 40, vel også på grund af sagen med Svend Boysen. Men det lykkedes at fyre lidt op under dem.

6. september
Så er dåbssagen en offentlig realitet: på forsiden af Kristeligt Dagblad i dag! Spændende, hvad Gud vil med den. Vi tror på, at der bliver en banet vej, selv om det ser ud til, at det store skyts er ved at blive trukket frem. I aftes havde vi et dejligt møde i missionshuset arrangeret af bedekredsen om Mariasøstrene i Darmstadt. Der var ca. 90 mennesker, heraf 20-30 fra IM-samfundet, resten fra bedekredsen og nogle enkelte udefra. Søstrene har jo bevist, „at Gud kan gøre det igen og igen", og det tror jeg fuldt og fast på, selv om vore fremtidsudsigter i Folkekirken ser lidt mørke ud.

13. december
Den 4.11. var det fem år siden, der blev bedt for de første ægtepar, og reelt fem år siden bedekredsen blev startet, da vi efter denne forbøn begyndte med egentlige bedemøder. Vi

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 215 19-05-2008, 16:05

er nu ca. 40 aktive i bedekredsen, hvoraf halvdelen er udensogns fra. Men p.t. har vi en krise, der truer med at dele kredsen. Anledningen er dåbssynet på baggrund af tre gendåb af folk, der bor her i sognet og også har deltaget i bedekredsen, selv om de ganske vist tidligere har deltaget i pinsekirken i Thisted, da de midlertidigt boede der. Jeg følte mig i den anledning nødt til at præcisere meget tydeligt, at vi er en folkekirkelig bedekreds, der anser barnedåb for rigtig, og jeg sagde udtrykkeligt, om end med små bogstaver, at jeg personligt anser gendåb for en vildfarelse. Det har skabt en ret kraftig reaktion og betydet, at tre af „ledergruppens" syv medlemmer har trukket sig. Medvirkende er nok også min forbeholdne stilling til de unges kaffebar-planer, som jeg anser for at være mere et udtryk for de unges utålmodighed og trang til, at der skal ske noget, end Guds vilje.

Vi havde en storvask i ledergruppen i al venlighed, hvor de tre anklagede mig for enrådighed og „diktatur". Jeg forsvarede mig med, at jeg altid har pointeret, at Gud efter min overbevisning har kaldet mig som åndelig leder af Fornyelsen her med det ansvar og de byrder, det medfører, og at ledergruppens opgave er at give mig gode råd og aflaste mig på forskellig måde. Jeg udtalte også min store betænkelighed ved fælleskirkeligt samarbejde, så længe frikirkerne, specielt pinsemenigheden, ikke vil anerkende barnedåben. Jeg anførte, at siden bedekredsens opståen er ca. 15 blevet gendøbt. De er alle begyndt i vores kreds, men er blevet „lokket" mere eller mindre direkte til at lade sig gendøbe. Og jeg anførte, at dette strategisk set var med til at ødelægge vore muligheder for at komme igennem med budskabet om Helligåndens dåb og nådegaverne i Folkekirken. Om denne krise resulterer i en sprængning vil vise sig, men det er tydeligt, at dåbsspørgsmålet mere er en dråbe, der får bægeret til at flyde over, end den egentlige årsag. Der går nemlig en ret klar skillelinie i bedekredsen mellem en separatistisk (frikirkelig orienteret) fløj og en barnedåbs-pietistisk fløj, som jeg selv går ind for og arbejder for. For mig at se er den „frikirkelige" fløj for

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 216 19-05-2008, 16:05

overfladisk og mere optaget af, at der skal ske noget, end af personlig helliggørelse og kamp på den åndelige front mod mørkets magter.

18. december

Har i aften, 4. søndag i advent, afsluttet en gennemgang af Det nye Testamente, som har strakt sig over næsten fire år. Den er foregået hver søndag aften fra kl. 19 til knap 20 i kirken (ferierne undtaget). I den første tid var der undertiden 12-14 deltagere, men det normale har været ca. syv, der dog det sidste halve år er skrumpet ind til normalt fem. Jeg har gennemgået NT vers for vers efter den oprindelige græske tekst, som jeg har undersøgt omhyggeligt, ligesom jeg har slået alle henvisninger op. Jeg har ikke læst kommentarer, men bedt Helligånden hjælpe mig. Dog har jeg af og til konfereret med Skat-Rørdams NT. Jeg har for størstedelen også kontrolleret Seidelinernes oversættelse og fundet mange problematiske oversættelser der, hvorimod den autoriserede oversættelse (1948) er næsten fuldstændig nøjagtig. Personligt har jeg haft et stort udbytte!

Desuden må jeg notere, at jeg her i december har færdiglæst tobindsværket af Michael Neiiendam om „Erik Pontoppidan: Studier og Bidrag til Pietismens Historie I-II (Gad 1930-1933).

Her har jeg med stor glæde fået bekræftet så meget af det, jeg selv og andre har oplevet i den åndelige fornyelse. Dog er jeg blevet klar over, at Fornyelsen mangler den klare understregning af angeren (gr. metanoia), som pietismen havde, og NT fordrer, jf. Luk. 24,47. Den historiske oversigt over pietismens forløb og de forskellige konkurrerende retninger har været meget klarende for mit syn på de separatistiske tendenser, som også gør sig gældende i den karismatiske fornyelse.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 217 19-05-2008, 16:05

1984

17.januar

Så kom det endelige brud i bedekredsen, men på den måde at jeg selv efter indre tilskyndelse (overvejet i en måneds tid) har frasagt mig lederskabet af kredsen og trukket mig helt ud af den sammen med Kirsten. Vi havde årets første lovsangsandagt i går, hvor jeg bekendtgjorde det. Det var imidlertid sivet ud, da jeg tidligere har meddelt lederne det, så vi undgik „scener" af nogen art. Jeg brugte kaptajn Jespersen fra radioens morgengymnastik i vor barndom som billede på mig selv og mine forventninger til fornyelsen som ikke bare et genfødende, men også et rensende fælleskab. Imidlertid måtte jeg konstatere, at velfærdsmennesket ikke rigtigt harmonerede med kaptajn Jespersen-holdningen. Derfor var mulighederne for at vokse åndeligt hæmmet betydeligt, og jeg følte derfor, at jeg måtte afvente bedre tider; hvis vort folk f.eks. kom i stor nød, ville jeg melde mig under fanerne igen. Der udspandt sig lidt diskussion om ledervalg, men jeg bad om, at det måtte foregå i de små grupper og på lederplan, så vi kunne skilles som venner. Der var ca. 25 til stede, det var bedekredsens kerne. Kirsten og jeg føler en stor lettelse, selv om det selvfølgeligt er lidt vemodigt. Men vi er glade for, at vi ikke har bitterhed mod nogen. Der er nok heller ingen tvivl om, at det vil gøre mit forhold til sognet bedre. Det har nu i øvrigt bedret sig mærkbart det sidste halve år, og der er stor lydhørhed i kirken og en venligere stemning.

Afslutning

Bedekredsen fortsatte med ældste-lederskab i lejede lokaler i hovedgaden kaldet „Ildstedet" i godt fem år. Man anlagde fra begyndelsen en tværkirkelig linie og afholdt jævnligt møder med fremmede talere især af frikirkelig observans. Da „Ildstedet" blev nedlagt i 1990, fortsatte kredsen, der nu var reduceret til ca. 10-12, med bedemøder rundt i hjemmene indtil 1992, hvor kredsen blev nedlagt. Det var medvirkende til, at Kirsten og jeg i efteråret samme år startede en ny karis-

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 218 19-05-2008, 16:05

matisk, fælleskirkelig kreds, som fik navnet Snedstedfælles-skabet, med tilholdssted i præstegården, indtil den flyttede med os til Sundby i 1997. Men det er en anden historie.

Bent Feldbæk (tidligere Nielsen)
Cand. Theol. 1965
Sognepræst Junget-Thorum 1966
Sognepræst Snedsted 1973-1999

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 219 19-05-2008, 16:05

Karismatisk litteratur

udgivet efter 1910

Nedenstående liste af bøger om „karismatikken“ er bøger som fandtes i mit private bibliotek, samt nogle få andre. Det er altså ikke en komplet samling af bøger om emnet. (HKN)

Allerede i 1904 oversatte G. Trandberg: A. B. Simpsons bog til dansk: *„Hellig-Aanden eller Kraften fra det Høje“* 282 sider. Genudgivet på Kirkeklokkens Forlag 1911. Grosserer Plum fra Plumrose stod for udgivelsen af denne bog, som er en sund lære om Helligånden. 246 sider. Bogen udgives igen i indbundet udgave i 1916 og i forkortet udgave samme år på „Kirkeklokkens Forlag“. Samme Forlag: *„Aandsfyldte kristne“* (Ukendt engelsk forfatter – oversat til dansk).

Milo'ske Forlag: R.A. Torrey, oversættelse af Anton Bast 1906: *„Den Helligaands Daab“*. Anton Bast var en vækkelsesprædikant af format i Metodistkirken i København. Da Jerusalems Kirken ikke kunne rumme de mange mennesker, holdt han gudstjenester i Kongens Have i København, hvortil tusinder kom hver søndag. Desværre førte misundelse fra egen rækker til at han blev fældet. Han hjalp de fattige, og folk lagde penge i hans lommer, som han uddelte til de fattige. Således var der ikke regnskab for givet og modtaget, og det kan man jo ikke acceptere i et retssamfund.

Udgivet af Sofie Rasmussen 1921: A. McPherson: *„Nedgang og genoprettelse – Helligåndens Husholdning“*.

Allerede i 1924 udgav Lohses Forlag: George Julanders: *„Pinsevækkelsen: dens farer og fortjenester“*. Positiv dog med løftet pegefinger.

Severin Larsen, 1926: *„Den nuværende Pinsebevægelse, er den af Gud eller af mennesker!“* Eget Forlag. Norsk.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 220 19-05-2008, 16:05

Den kinesiske kristne leder Watchman Nee besøgte Danmark i 1938, hvor han holdt et foredrag i Helsingør om Helligånden. Det udkom samme år under titlen: *„Helligåndens gerning"*. Først udgivet af sognepræst Fjord Christensen, derefter flere gange af bl.a. Forlaget Evangelit v/Christian Svendsen.

Dansk Bogforlag (Adventisterne) Uden årstal. *„Helligåndens gave"* Oversat fra finsk. Arvo Arasola.

Oekumenische Marienschwesternschaft, Darmstadt, Deutschland, 1957: *„Komm – Heiliger Geist"* Basilea Schlink, 11.000 eksemplarer på tysk.

Eget Forlag 1962: *„Liv og Kraft ved Helligånden"* af H. K. Neerskov, 1961. Senere udgivet af DOXA Forlaget. I alt fire oplag solgt i 10.000 eksemplarer på dansk.

Lohses Forlag 1973: *„Hvad er sund karismatisk Vækkelse?"* af Larts Eritsland (Dansk oversættelse Christian Bartholdy). En positiv fremstilling af det karismatiske.

Frimodt 1971:. *„Nådegaverne"* Af Johannes Magelund med forord af Christian Bartholdy.

Dansk Luthersk Forlag, 1971 *„Den karismatiske vækkelse – pinse på ny"* af N. O. Rasmussen

Særnummer af IXOYC 1975: *„Den karismatiske bevægelse"* af Poul Langagergaard.

Lohses Forlag 1989: *„Ånd på os"* af Poul Langagergaard.

Eget Forlag 1992: *„Teologien bag Lykkereligionen"* H. K. Neerskov

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 221 19-05-2008, 16:05

Eget forlag 1995: *Toronto-bølgen – hvem, hvad, hvorfra?* af Poul Langagergaard.

Aros, 1979: *„Kristenheden i karismatisk opbrud"* af Sv. Boysen.

C. A. Reitzels forlag, 1998. *„Dåben og samfundet"* af Torben Juul Christensen, Forord af Biskop Henrik Christiansen. I denne bog graver forfatteren Ole Hallesbys vigtige lære om dåben frem, som nævnes i det læremæssige afsnit: „Barnedåben" Kristiania, Norge1921: *„Dåb – barnedåb"*. Ole Hallesby.

Mediacellen 1980: *„Løftet om Helligånden"* af Helge Pahus.

Pionerforlaget, uden årstal: *„ILD – åndelig fornyelse"* Svend Boysen, Stig Christensen og Helge Pahus.

Lohses Forlag + Credo Forlag, uden årstal.: *„Kære karismatiske venner"* af Leif Andersen.

Forlaget Scandinavia, 1980: *„ILD fænger"* af Svend Boysen, Stig Christensen og Helge Pahus.

Forlaget Scandinavia, 1981: *„På opdagelse i Åndens verden"* af Torben Juul Christensen

Forlaget Scandinavia, 1989: *„Fortids minder Fremtids håb"* af Johannes Magelund.

Forlaget Scandinavia 1995: *„Genoprettelse"* af Ole Skjerbæk Madsen.

DOXA Forlaget 1999: *„Dåb og tro i Landsretten"* af Bent Feldbæk.

Mediacellen 2007: *„Jeg har en ven, der kan gå på vandet"/"I Guds hånd".* Johannes Kirk Søndergård

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 222 19-05-2008, 16:05

Personregister

Andersen, Grethe: 142.
Andersen, Konrad Meier: 14.
Andersen, Leif: 135.
Andersen, Peder Brogaard: 13.
Andersen, Poul: 79.
Alex, Benny: 132.
Andrews Ian: 194, 201.
Arasola, Arvo: 221.
Bagge, Karen søster: 100.
Barratt, T.B.: 11.
Bartholdy, Chr.: 13, 161, 162, 173, 221.
Bech, Vilhelm: 161.
Behrens, Carl Peter: 118.
Bekker-Jensen, Lars: 13, 132.
Bennett, Dennis: 129.
Berglund, Greg: 79.
Berntsen, Børge: 14.
Bittlinger, Arnold: 7.
Bjerregård, Jan: 13.
Blackniki, Franciczek: 22.
Blumhardt, Christoph: 44
Bojsen, Hakon: 12, 46, 57, 62, 70, 129, 134, 137.
Bolunta, Tunde: 70.
Boysen, Svend: 12, 37, 46, 58, 127, 129, 132, 144, 174, 196, 202, 222.
Brunner, Emil: 44.
Christensen, Johs. Fibiger: 13.
Christensen, Steen Balle: 134.
Christensen, Stig: 7, 12, 46, 56, 70, 78, 125, 127, 137, 144, 145, 174, 202, 222.
Christensen, Torben Juul: 13, 135, 144, 222.
Christiansen, Henrik: 199, 205, 210, 222.
Conningham, Loren: 83.
Cousen, Cecil: 7, 12, 49, 128, 197, 198.
Dahl, Kjell-Petter: 138.
Dahlmann, Keld: 5, 91, 140, 147, 163.
Dalsgaard, Jørgen: 63.
Damsgaard, Kresten: 63.
Eckehart, Echart (Mester): 35.
Edvardsen, Aril: 11, 12, 129.
Engquist, Alf: 65, 69, 70.
Engquist, Anker: 65, 69, 76.
Eriksen, Herluf: 51.
Eritsland, Lars: 221.
Exner, Poul: 13.
Ejlsgaard-Rasmussen, Jørgen: 13.
Faber, Mia: 129, 132.
Facius, Johannes: 19, 70.
Fausholt, Henning: 140.
Feldbæk, Bent: 5, 13, 23, 24, 61, 191, 218, 222.
Fibiger, Johannes: 44.
Fischer-Nielsen, Jens: 13.
Flensted Jensen, Helge: 12.
Fogh, Niels Jørn: 134, 135.
Frandsen, Krista: 37, 197.
Frans af Assisi: 35,
Friis, Kr. 131, 132, 144.
Fyhn, Poul Erik: 81.
Geil, Georg S.: 13, 205.
Glad, Erilng: 51.
Glistrup, Peter: 123.
Godet, Fader: 8.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 223 19-05-2008, 16:05

Götz, Peter: 14.
Gärtner, biskop: 19.
Hallesby, Ole: 29, 30, 37.
Hansen, Bent Døssing:
5, 13, 15, 16, 63, 76, 136, 143.
Hansen, Anders Michael: 71, 150.
Hansen, Mogens: 51.
Hansen, Moses: 25.
Hansen, Ove Conrad: 134.
Harper, Michael: 9, 128.
Harry, Michael: 5, 7, 9, 12, 13, 46, 58, 65, 67, 69, 76, 128, 129, 134, 174, 191, 202.
Have, Leon: 14.
Honoré, Bent: 118, 119.
Hougaard, Jesper: 144.
Hvas, Søren Lodberg: 24.
Hvidt, Valdemar: 7, 9, 15.
Hybschmann, Erling: 92.
Højbjerg, Torsten: 14, 37.
Jastram, Bill: 70.
Jensen, Axel: 46.
Jensen, H. Flensted: 129.
Jensen, Hans: 208, 209.
Jensen, Helmi: 140.
Jensen, Mogens: 135.
Jochimsen, Christian: 77.
Johansen, Johs.: 204.
Johannes Paul II: 22.
Johanson, Anne M.S.: 84, 140, 144.
Johanson, Leif: 80.
Josefsson, Torsten: 135.
Julanders, Georg 220.
Jørgensen, Arne & Martha: 100.
Jørgensen, Helge: 102.
Jørgensen, Jens-Petter: 136, 137.
Kendall, R. T.: 69.
Kingo, Thomas: 34.
Kobbeltved, Dorthe: 144.
Kofoed Pihl, Verner: 13.
Kold, Kristen: 44.
Kragh, Thyge: 131.
Krarup, Hans Christian: 13.
Krarup, Hans Jokob: 134, 137.
Krarup, Johannes: 140.
Kristensen, Kr. & Helga: 128.
Kønig, Ole: 138.
Lange, Poul Hjort: 12, 129.
Langagergaard, Poul: 26, 37, 136, 196, 221.
Langkjer, Erik: 173.
Larsen, Erik Hviid & Åse: 112, 117, 123.
Larsen, Severin: 220.
Larsson, Erik: 70.
Lindegaard, Erna: 14.
Lorenzen, Alfred: 10, 13, 127, 129.
Luther, Martin: 35.
Madsen, Birger: 134.
Madsen, Karl Aage: 13, 194.
Madsen, Ole Skjerbæk: 99, 125, 135, 137, 138, 143, 162, 222.
Magelund, Johs.: 9, 44, 128, 222.
Magelund Käte: 9.
Messerschmidt, Lars: 14.
Moe, Carl: 63.
Mogensen, Ole Backer: 123.
Mollerup, H. P.: 9, 44.
Mortensen, David: 140.
Munk, Leif: 14, 140.
Munch, Morten: 78, 137.
Münzer, Thomas: 35.
Møller, Jens: 174.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 224 19-05-2008, 16:05

Maagaard, Helge: 122.
Nee, Wachmann: 221.
Neerskov, Hans Kristian: 5, 20, 37, 38, 71, 220, 221.
Neimanas, Herbert: 14.
Nielsen, Irene Dalsgaard: 84.
Nielsen, John: 14.
Nielsen, Niels Peder: 5, 13, 75, 97, 133, 134, 137, 142.
Nielsen, Olde: 9, 76.
Nielsen, Poul M. &Inger: 81.
Nielsen, Jørgen Rosander: 82.
Nielsen, Ruben Dalsgaard: 82.
Nielsen, Simon Aaling: 94
Nissen, Henri: 21, 137.
Nissen, Olde: 75.
Newton, Ken: 131.
Noer, Johnny: 19.
Nordholdt, Birgit: 14, 165.
Nygaard, Birger: 78, 137.
Olesen, Jørgen Vium: 21.
Olsen, Peder: 9.
Pahus, Helge: 12, 41, 56, 58, 70, 84, 89, 127, 129, 141,144, 222.
Palau, Louis: 103.
Payne, Leanne: 118.
Pedersen, Anders G.137.
Pedersen B. Bøgh: 191.
Pedersen, Kjeld: 14, 16.
Petersen, Georg Møller: 14.
Poulsen, Peder: 13, 137, 139.
Poulsen, Søren Kjær: 81, 87.
Rasmussen, Anne Sofie: 220.
Rasmussen, N. O.: se Vigilius
Rauff, Anne Margrethe: 14.
Schiær, Palle: 141.
Schlink, Basilea: 221.
Schwartz, Christian: 85, 90.
Schwartz, Ole: 19, 133, 184.
Sherrill, John: 22, 37.
Simpson, A. B.: 220.
Serner-Pedersen, Bess: 89.
Shakarian, Demos: 21.
Sharling, Dorte Roager: 51.
Sloth, Holger og Solveig: 77, 85.
Smail, Tom: 9, 12, 128, 129.
Søndergaard, Johannes Kirk: 18, 77, 165, 190, 222.
Søndergaard, Peter: 152.
Sørensen, Harry: 173.
Sørensen, Sigbjørn: 71.
Sørensen, Aage Møller: 81, 173.
Taggatz, Helge: 13.
Tari, Mel: 145.
Thestrup, Knud: 20.
Thinggaard, Kim: 100.
Thomas, Simon: 143.
Thomsen, Poul: 16.
Torrey, R. A: 9, 220.
Vestergaard, Henry: 14, 64.
Vaagenes, Morris: 48.
Weele, Teo van der: 118.
Vigilius, Niels Ove: 27, 37, 131, 221.
Wilkerson, David: 22, 37.
Wojtyla, Cardinal: 22, 23.
Waagø, Per: 14.
Zimono, Agnete: 14.

Karismatisk fornyelse i Danmark.pmd 225 19-05-2008, 16:05